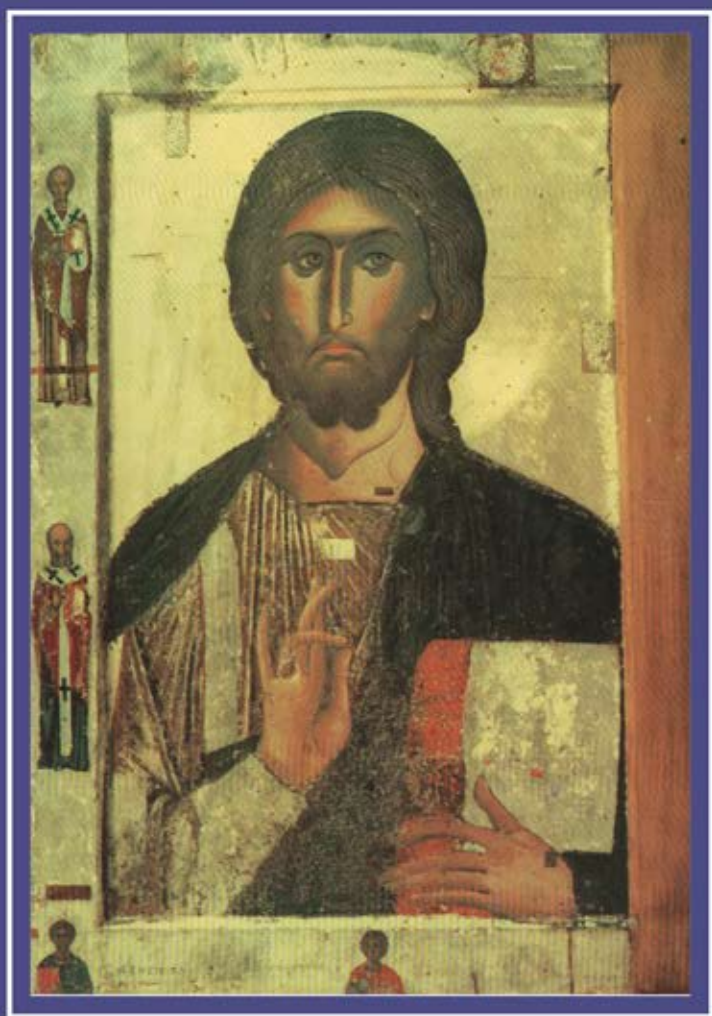

ΟΡΘΟΔΟΞΗ ΜΑΡΤΥΡΙΑ

ΕΚΔΟΣΗ ΠΑΓΚΥΠΡΩΣ ΣΥΛΛΟΓΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΗΣ ΠΑΡΑΔΟΣΕΩΣ
«ΟΙ ΦΙΛΟΙ ΤΗΣ ἉΓΙΑΣ ΟΡΘΕΣ»

ΔΡΙΘΜΟΣ 122 ΦΘΙΝΟΠΩΡΟ 2020

ΟΡΘΟΔΟΞΗ ΜΑΡΤΥΡΙΑ

ΕΚΔΟΣΗ ΠΑΓΚΥΠΡΩΝ ΣΥΛΛΟΓΩΝ ΟΡΘΟΔΟΞΩΝ ΠΑΡΑΔΟΣΕΩΣ

«ΟΙ ΦΙΛΟΙ ΤΩ ἉΓΙΩ ὉΡΩΣ»

ISSN 1011 Π 1719

ΔΙΕΥΘΥΝΕΤΑΙ ΑΠΟ ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

* * *

Διεύθυνση:

Τ.Κ. 25524 - 1310 Λευκωσία

* * *

www.orthodoximartyria.com

* * *

Οί συνεργάτες έχουν τήν εὐθύνη τῶν ἀποψεῶν τους.

* * *

Ἐτήσια συνδρομή Κύπρου: 7 εὐρώ.

Τιμή τεύχους: 3 εὐρώ.

Ἐτήσια συνδρομή Ἑλλάδας: 10 εὐρώ.

Ἐτήσια συνδρομή ἐξωτερικοῦ: 10 εὐρώ.

Ὁ τραπεζικός λογαριασμός τοῦ Περιοδικοῦ εἶναι:

Τράπεζα Κύπρου. «Φίλοι τοῦ Ἁγίου Ὁρους»,

173-05-016152, κώδικας πράξης 4222.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΣΕΛΙΔΑ

Α΄ ΑΠΟ ΤΗΝ ΟΡΘΟΔΟΞΗ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΖΩΗ

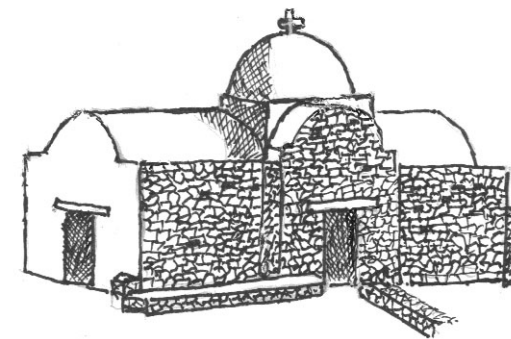
1. Ἐπισκόπου Μεσαορίας Γρηγορίου, Ἡ ἐορτή τῆς ἐν σαρκί φανερώσεως τοῦ Υἱοῦ καί Λόγου τοῦ Θεοῦ	1
2. Ἀπό τόν «Εὐεργετινόν», Περὶ ταπεινοφροσύνης Ζ΄	5
3. Ἅγιος Καλλίνικος μητροπολίτης Ἐδέσσης	7
4. Ἱερομόναχου Ἰσαάκ, Λύχνος διακρίσεως	9
5. Νικολάου Ν., Ὁ Ἅγιος Πορφύριος καί οἱ... χρυσές λίρες	12
6. Γεωργίου Κάκκουρα, Ἅγιος Δημητριάδης ἐπίσκοπος Κυθρέας	18
7. Σάββα Ἀλεξάνδρου, Ἡ ἄσκηση στήν Ὁρθόδοξη θεολογία	21
8. Νικόλαου Λεβέντη, Σῶμα καί αἷμα Χριστοῦ	23

Β΄ ΑΓΙΕΣ ΜΗΤΕΡΕΣ (ΑΦΙΕΡΩΜΑ)

9. Σημεῶν Πηγαδουλιώτη, Προλογικό σημείωμα	28
10. Φώτιου Σχοινᾶ, Ἡ Θεοτόκος καί μητέρα τοῦ φωτός	31
11. Δημήτριου Καππαῆ, Σάρρα ἡ συμβία τοῦ πατριάρχου Ἀβραάμ	36
12. Πρωτοπρεσβύτερου Ἰωάννη Κ. Ἰωάννου, Ἡ Ἁγία καί Δίκαιη Ρεβέκκα	40
13. Ἀντώνη Πιλλᾶ, Ἡ Ἁγία Σολομωνή, μητέρα τῶν ἐφτά Μακκαβαίων	43
14. Ἀνδρέα Κυριακοῦ, Ἡ Θεοπρομήτωρ Ἁγία Ἄννα	45
15. Δημήτριου Π. Ρίζου, Ἡ Ἁγία Ἐλισάβετ ἡ μητέρα Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου	49

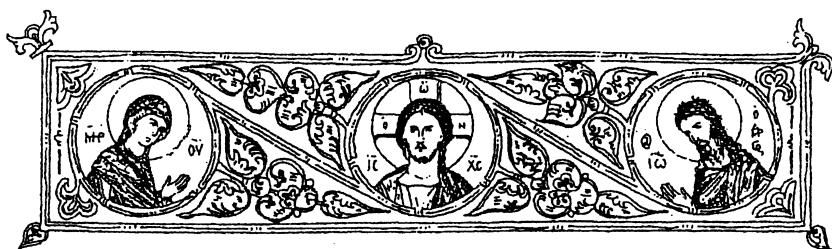
(Ἡ συνέχεια τῶν περιεχομένων στή 2η σελίδα τοῦ ὀπισθοφύλλου)

16. Μάλαμας Βέργου - Στυλιανοῦ, Ἡ Ἁγία Σαλώμη ἡ Μυροφόρος	53
17. Στέλιου Παπαντωνίου, Τῶν Ἁγίων μαρτύρων Σοφίας, Πίστεως, Ἑλπίδος καί Ἀγάπης	56
18. Χριστόδουλου Βασιλειάδου, Ἡ Ἁγία Ἑλένη	59
19. Πρωτοπρεσβύτερου Ἁγγελοῦ Ἀγγελακόπουλου, Ὁσία Ἑμμέλεια, ἡ μητέρα τοῦ Μεγάλου Βασιλείου	62
20. Πρωτοπρεσβύτερου Μιχαήλ Εὐθυμίου, Ἁγία Νόννα	65
21. Χριστάκη Εὐσταθίου, Ἁγία Γοργονία	69
22. Βασιλείου Χαραλάμπους, Ἐγκώμιο στήν Ἁγία Ἀνθοῦσα, μητέρα τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου	72
23. Πρεσβύτερου Γεωργίου Βασ. Σχοινᾶ, Ἁγία Μόνικα, μητέρα τοῦ ἱεροῦ Αὐγουστίνου	76
24. Ἀρχιμανδρίτη Ἰωήλ Νικολάου, Ἁγία Θεοδώρα, ἡ ἀνασπλώσασα τίς ἁγίες εἰκόνες	79
25. Ἁγία Μαρία ἡ Νέα	82
26. Ἀρχιμανδρίτη Νεκταρίου Πάρη, Ἁγία Ὑλγα ἡ ἱσαπόστολος	84
27. Χρίστου Δημητριάδου, Ἡ Ἁγία Ἑλένη βασίλισσα τῆς Σερβίας	87
28. Κωνσταντίνου Κυριακίδη, Ἁγία βασίλισσα καί αὐγούστα Ὑπομονή ἡ Παλαιολογίνα	89
29. Χαραλάμπε Χ. Μπούσια, Ἁγία μεγαλομάρτυς βασίλισσα Καθέτης τῆς Γεωργίας Κατεβάν ..	92
30. Διάκονου Ἀνδρέα Ματέι, Ἡ Ὁσία Θεοδώρα ἀπό τῆ Σίχλα	96
31. Παναγιώτη Τελεβάντου, Ἐκκλησιαστικές εἰδήσεις	99
32. Βιβλιοπαρουσιάσεις - Βιβλία πού λάβαμε	105

Εἰκόνα ἐξωφύλλου: Φωτογραφία τῆς φορητῆς εἰκόνας τοῦ Χριστοῦ ἀπό τήν ἐκκλησία τῆς Παναγίας τοῦ Ἁρακα. Λαγουδερά (ἐπαρχία Λευκωσίας). Σήμερα ἐκτίθεται στό Βυζαντινὸ Μουσεῖο τοῦ Ἰδρύματος Ἀρχιεπ. Μακαρίου Γ΄ στή Λευκωσία. Ἔργο τοῦ 1192.

Εἰκόνα ὀπισθοφύλλου: Φωτογραφία τῆς ἐκκλησίας τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ (Χρυσοσώτηρος). Κατεχόμενη Ἀκανθοῦ, (ἐπαρχία Ἀμμοχώστου). Κτίσμα τοῦ 20οῦ αἰῶνος (1916-1935).

Ἐπισκόπου Μεσαορίας Γρηγορίου

Η ΕΟΡΤΗ ΤΗΣ ΕΝ ΣΑΡΚΙ ΦΑΝΕΡΩΣΕΩΣ ΤΟΥ ΥΙΟΥ ΚΑΙ ΛΟΓΟΥ ΤΟΥ ΘΕΟΥ

«Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ, ἐν Βηθλεέμ ἀκούω, ὑπό Ἀσωμάτων σήμερον, τῷ ἐπὶ γῆς εἰρήνην, εὐδοκίησαντι γενέσθαι. Νῦν ἡ Παρθένος οὐρανῶν πλατυτέρα ἐξανέτειλε γάρ φῶς τοῖς ἐσκοτισμένοις, καὶ ταπεινούς ὕψωσε, τοὺς ἀγγελικῶς μελφδοῦντας· Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ»¹.

ἡμερα ἐτοιμάζεται ἡ Βηθλεέμ καὶ δέχεται μέ χαρά τό νεο-γέννητο Ἰησοῦ Χριστό καί μαζί τόν ὑποδέχονται ὅλοι οἱ πιστοί καί ὁλόκληρη ἡ κτίση, ὁρατή καί ἀόρατη.

Αὐτή ἡ χαρά τῆς προσμονῆς καί ὑποδοχῆς τοῦ Θεανθρώπου Σωτήρα καί Λυτρωτή μας, ὁ ὁποῖος μᾶς ἀπάλλαξε ἀπό τήν ἀρχαία κατάρρα εἶναι εὐκαιρία εὐχαριστίας καί δοξολογίας στό Θεό.

«Δεῦτε ἀγαλλιασώμεθα τῷ Κυρίῳ, τό παρόν μυστήριον ἐκδιηγούμενοι, τό μεσότοιχον τοῦ φραγμοῦ διαλέλῃται, ἡ φλογίνη ῥομφαία τά νῶτα δίδωσι, καί τά Χερουβὶμ παραχωρεῖ τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς,...»².

Ἡ μεγάλη ἐορτή ἀνέτειλε καί πάλι σήμερα χαρμόσυνα καί ἐλπιδοφόρα³. Ἡ Γέννηση τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ φωτίζει καί χαρίζει αἰσιοδοξία σέ ὅλη τήν κτίση, «τό μεσότοιχον τοῦ φραγμοῦ διαλέλῃται»⁴ καί «πᾶσαν κτίσιν ἐφαίδρυνας»⁵.

«Ἡ Παρθένος σήμερον τόν ὑπερούσιον τίκτει,
καί ἡ γῆ τό Σπήλαιον τῷ ἀπροσίτῳ προσάγει.

Ἄγγελοι μετὰ Ποιμένων δοξολογοῦσι.

Μάγοι δέ μετὰ ἀστέρος ὁδοιποροῦσι.

Δί' ἡμᾶς γάρ ἐγεννήθη Παιδίον νέον,

ὁ πρό αἰώνων Θεός»⁶.

Ἡ Ἐκκλησία καλεῖ τοὺς πιστοὺς νά προστρέξουν, μαζί μέ τοὺς μάγους καί τοὺς ἀπλοὺς ποιμένες, σέ προσκύνηση τοῦ ἐσπαργανωμένου νέου παιδίου, τοῦ πρό αἰώνων Θεοῦ. Γιατί Αὐτός πού γεννήθηκε εἶναι ὁ Βασιλεὺς τῶν βασιλευόντων καί Κύριος τῶν κυριευόντων. Εἶναι ὁ νεός Ἀδάμ, καί ταυτόχρονα ὁ Υἱός καί Λόγος τοῦ Θεοῦ, ὁ πρό αἰώνων Θεός.

“Όταν συμπληρώθηκε ὁ καιρός, πού ὁ Θεός εἶχε προαποφασίσει, ἀπέστειλε τόν Υἱό Του νά γεννηθεῖ ἀπό γυναίκα, τήν ἀγνή Μαριάμ, καί ὡς τέλειος ἄνθρωπος νά ὑποταχθεῖ στίς πρόνοιες τοῦ μωσαϊκοῦ νόμου, γιά νά δώσει σ’ αὐτές τό πραγματικό νόημα καί κατ’ ἐπέκταση ν’ ἀπελευθερώσει τήν ἀνθρωπότητα ἀπό τό σκοτάδι τῆς ἁμαρτίας καί τῆς τυπολατρίας, σύμφωνα μέ τόν ὕμνογράφο: «σοῦ ἐνανθρωπήσαντος ἐκ τῆς Ἀγνῆς, ἡ πολυθεΐα τῶν εἰδώλων κατήργηται»⁷.

Ἡ ἀειπάρθενος Μαριάμ κυοφορεῖ καί γεννᾷ τόν Υἱό τοῦ Θεοῦ, ἔργο πού δέν εἶναι θέλημα ἀνθρώπων, ἀλλά εὐδοκία Θεοῦ. Γιά τό λόγο αὐτό τονίζεται ἡ παρθενία τῆς Θεοτόκου πρὶν, κατά τή διάρκεια τῆς κυφορίας καί μετά τή γέννα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. «Ἡ γάρ ἀπαράλλακτος εἰκὼν τοῦ Πατρός, ὁ χαρακτήρ τῆς αἰδιότητος αὐτοῦ, μορφήν δούλου λαμβάνει, ἐξ ἀπειρογάμου Μητρός προελθὼν, οὐ τροπὴν ὑπομείνας...»⁸.

Ἀποτελεῖ ἐπιπλέον διακήρυξη τῆς Ὁρθόδοξης χριστολογίας, ἀφοῦ ἡ τιμὴ πρὸς τή μητέρα τοῦ Χριστοῦ ὑποδηλώνει ὅτι ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἐγίνε καὶ Υἱὸς τοῦ Ἀνθρώπου πραγματικά καί ὄχι κατὰ φαντασία, ὅπως δίδασκαν κάποιοι αἵρετικοί, οἱ λεγόμενοι Δοκῆτες, «ὃ γάρ ἦν διέμεινε, Θεὸς ὢν ἀληθινός· καὶ ὃ οὐκ ἦν προσέλαβεν, ἄνθρωπος γενόμενος διὰ φιλελεῖν...»⁹.

Ἡ Γέννηση τοῦ Σωτήρα Χριστοῦ ἀποτελεῖ τὴν πρώτη κατεξοχὴν Θεοφάνεια. Εἶναι γι’ αὐτὸ τό λόγο, πού, μέχρι τὸν 4ο αἰῶνα, τὰ Χριστουγέννα καί ἡ Βάπτισμα τοῦ Ἰησοῦ ἐορτάζονταν τὴν ἴδια μέρα, στίς 6 Ἰανουαρίου. Ὡστόσο, δέν πρέπει νά λησμονοῦμε ὅτι Αὐτὸς πού γεννήθηκε στὴ Βηθλεὲμ εἶναι ὁ Θεάνθρωπος· ὁ τέλειος Θεός, ὡς Υἱὸς τοῦ Πατρός μονογενής, καί ὁ τέλειος ἄνθρωπος, ὁ ἴδιος σέ ὅλα μ’ ἐμᾶς, χωρὶς τὴν ἁμαρτία, ἡ ὁποία δέν ἀνήκει στὴ φύση μας, ἀλλὰ εἶναι ἐπίκτητη κατάστασις, ἔνεκα τῆς παρακοῆς καί τῆς φθορᾶς τοῦ πρώτου Ἀδάμ.

Μέ τό γεγονὸς τῶν Χριστουγέννων, ἡ περίοδος τῆς προσμονῆς τῶν ἐθνῶν ἔχει ὀλοκληρωθεῖ, καί διανύουμε τὴν περίοδο τῆς ἐν Χριστῷ σωτηρίας καί χάριτος. Ὁ ἀναμενόμενος Μεσσίας εἶναι πλέον παρὼν στὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας καί αὐτὸ πού προβάλλει ὡς προσωπικὸ καθῆκον, ἰδιαίτερα αὐτὲς τίς γιορτινὲς μέρες, εἶναι ὄχι πιά ἡ περιπλάνησις ὡς ἄλλοθι στὴν ἀναζήτησις, ἀλλὰ ἡ ταπεινὴ καί οἰκαιοθελής συνάντησή μας μέ τὸ Σωτήρα Χριστό. «Ἀπεγράφησαν οἱ λαοί, τῷ δόγματι τοῦ Καίσαρος, ἐπεγράφημεν οἱ πιστοί, ὀνόματι Θεότητος»¹⁰.

Τό νόημα τῶν Χριστουγέννων βρίσκεται στό πόσο αὐθεντικά ἀγωνιζόμαστε νά οἰκαιοποιηθοῦμε ὀντολογικά τὰ χαρίσματα τοῦ Θεοῦ καί ὄχι, ἀφαιρῶς, στίς διάφορες ἐπιφανειακὲς πολιτιστικὲς ἐκδηλώσεις, πού προσφέρουν μόνον παροδικὸ ἐνθουσιασμό.

Οἱ Μάγοι, ἃν καί εἶχαν ἀνατραφεῖ μέσα στὴν εἰδωλολατρία τῆς περσικῆς παράδοσις, κατόρθωσαν αὐτὸ πού ποθοῦσαν, νά ὀδηγηθοῦν

στήν αλήθεια. Εἶναι λυπηρό ἐπομένως ἐμεῖς, πού γεννηθήκαμε ἀπό χριστιανούς γονεῖς νά ἀδυνατοῦμε νά διακρίνουμε τό θέλημα τοῦ Θεοῦ καί νά κανόμαστε μέσα στή μταιότητα τῆς καθημερινότητας.

«Ποῦ ἐστὶν ὁ τεχθεὶς βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων;»¹¹, ρώτησαν οἱ Μάγοι, ἐκδηλώνοντας τὴν ἐπιθυμία τους νά Τόν προσκυνήσουν. Ἡ ἐρώτηση αὐτή δέν ἔπαυσε οὔτε καί σήμερα νά εἶναι ἐπίκαιρη. Καί ἡ ἀπάντηση παραμένει σταθερή: Ὁ Χριστός εἶναι μέσα στήν ψυχὴ μας καί ταυτόχρονα εἰκονίζεται στό πρόσωπο τοῦ ἄλλου ἀνθρώπου. Αὐτή ἡ οὐσιαστικὴ σχέση πραγματώνεται μέσα στήν Ἐκκλησία, στή Θεία Λειτουργία καί τῇ Μετάληψι τοῦ Σώματος καί Αἵματος τοῦ Χριστοῦ. Θαυμαστό γεγονός τό ὁποῖο βιώνουν ὅσοι πραγματικά ποθοῦν αὐτή τὴ σχέση μέ τό Σωτήρα Χριστό, ἐλεύθερα καί μέ ἀγάπη.

Τό σπαργανωμένο βρέφος, πού προσκύνησαν οἱ βοσκοὶ καί δοξολογοῦσαν οἱ ἄγγελοι, εἶναι ἡ ζωντανὴ ἐλπίδα τῆς οἰκουμένης. Προσέλαβε ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ, γιὰ χάρη μας, τὴν ἀνθρώπιν φύση, γιὰ νά μᾶς ἐπαναφέρει στό ἀρχαῖο κάλλος τῆς θεϊκῆς υἱοθεσίας.

Αὐτό τό διδασκόμαστε καθημερινά, ὡς πνευματικὴ ἄσκηση, ἰδιαίτερα σήμερα στή λεγόμενη μεταμοντέρνα ἐποχὴ τῶν μεταβολῶν καί τοῦ Κόβιτ-19. Ὑπακοή στίς ἀποφάσεις τῆς Ἐκκλησίας εἶναι κι αὐτό πνευματικὴ ἄσκηση. Ὅπως ἀνέφερε πλειστάκις ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπός μας, κ. Χρυσόστομος, δέν ὑπάρχει ἄλλη ἐπιλογὴ ἐκτός ἀπὸ τὴ συνεργασία καί πειθαρχία στίς ὁδηγίες τῆς πολιτείας καί τῶν εἰδικῶν ἐπιστημόνων, γιὰ τό καλὸ ὁλόκληρης τῆς κοινότητας.

Ἐδῶ θὰ ἤθελα νά ἐπισημάνω κάτι πού ἤδη ἀνέφερα στήν ὁμιλία μου τὴν Κυριακὴ τῶν Μυροφόρων (3 Μαΐου 2020) ὅτι στή ζωὴ τῆς δισχιστοῦς ἱστορίας τῆς Ἐκκλησίας, ἂν διατυπωθεῖ ἓνα δόγμα πίστεως ἢ ἔστω ἄποψη πού δέν συμβαδίζει μέ τὴ διδασκαλία τῆς Ἐκκλησίας, αὐτό δέν γίνεται δεκτό ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία. Ταυτόχρονα, γιὰ πολλὰ ἄλλα θέματα στήν καθημερινότητα ἐντὸς τῆς Ἐκκλησίας ἡ διαχείρισή τους γίνεται μέ φιλανθρωπία γιὰ τὴ σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου. Αὐτὰ τὰ δευτέρω ζητήματα δέν εἶναι δύσκολο κάποιος νά τὰ στηρίξει ἀγιογραφικά καί πατερικά καί ἀσφαλῶς ἀποβαίνουν ὀρθά. Τό ἐρώτημα ὅμως παραμένει: ποιό εἶναι τό κριτήριό τῆς ὀρθότητος τῶν λεγομένων καί τῶν πραττομένων μας; Καί ἔρχεται ἄμεσα ἡ ἀπάντηση: τό κριτήριο εἶναι τό κίνητρο, τό ἥθος καί ἡ ὀρθοδοξοφροσύνη μας, ὅπως βιώνουμε μέ τὴν ἐνανθρώπησι τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ: «Δόξα τῇ συγκαταβάσει σου, μόνε φιλάνθρωπε»¹².

Εὐχὴ ὅλων μας, τό συντομότερο νά ἔρθῃ ἡ ἐλευθερία τῆς τουρκοκρατούμενης πατρίδας μας καί ἡ ἐπιστροφὴ ὅλων τῶν προσφύγων στὰ χωριά καί τίς πόλεις μας καί ἀπαλλαγὴ τῆς οἰκουμένης ἀπὸ τὴν πανδημία τοῦ Κόβιτ-19. Ἄς ἔχουμε ἐπίγνωση ὅτι καμιά ἀνθρώπιν ἀξία δέν εἶναι σταθερὴ, παρά μόνο ἡ ἀγάπη, ἡ ἀλληλεγγύη καί ἡ χαρὰ πού φωτίζονται ἀπὸ τό ἄστρο τῆς Βηθλεέμ καί λάμπουν σέ ὅλη τὴν οἰκουμένη, διὰ τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ.

«Ἐπεσκέψατο ἡμᾶς ἐξ ὕψους ὁ Σωτὴρ ἡμῶν,
ἀνατολή ἀνατολῶν, καὶ οἱ ἐν σκότει καὶ σκιᾷ
εὔρομεν τὴν ἀλήθειαν, καὶ γὰρ ἐκ τῆς Παρθένου ἐτέχθη ὁ Κύριος»¹³.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ:

1. Ἰωάννου Μοναχοῦ, Εἰς τὴν Λιπὴν, Στιχηρόν, Ἰδιόμελον, Ἦχος α΄.
2. Στιχηρόν Ἰδιόμελον τοῦ Ἑσπερινοῦ, Ἦχος β΄.
3. Ἰωάννου Μοναχοῦ, Εἰς τὴν Λιπὴν, Στιχηρόν, Ἰδιόμελον, Ἦχος α΄.
4. Στιχηρόν Ἰδιόμελον τοῦ Ἑσπερινοῦ, Ἦχος β΄.
5. Στιχηρόν Ἰδιόμελον τοῦ Ἑσπερινοῦ, Ἦχος β΄.
6. Κοντάκιον τῶν Χριστουγέννων. Ἦχος γ΄.
7. Δόξαστικόν τῶν ἑσπερίων. Ἦχος β΄.
8. Στιχηρόν Ἰδιόμελον τοῦ Ἑσπερινοῦ, Ἦχος β΄.
9. Ὅπ.π.
10. Δοξαστικόν τῶν ἑσπερίων. Ἦχος. β΄.
11. Ματθ. β΄ 2.
12. Ἀνατολίου, Θεοτοκίον τῶν ἀποστίκων τοῦ Ἑσπερινοῦ τῶν Χριστουγέννων. Ἦχος δ΄:
«Σπῆλαίφ παρφοκῆσας, Χριστέ ὁ Θεός, φάτνη ὑπεδέξατο. Ποιμένες δέ καὶ Μάγοι προσεκύνη-
σαν. Τότε δὴ τῶν Προφητῶν ἐπληροῦτο τό κήρυγμα καὶ Ἀγγέλων αἱ Δυνάμεις ἐθαύμαζον,
βοῶσαι καὶ λέγουσαι· Δόξα τῇ συγκαταβάσει σου, μόνη φιλάνθρωπε».
13. Ἐξαποστειλάριον τοῦ Ὁρθρου τῶν Χριστουγέννων. Ἦχος γ΄.

Ο ΜΕΣΑΟΡΙΑΣ ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ

Ἀπό τόν «Εὐεργετίνό»

ΠΕΡΙ ΤΑΠΕΙΝΟΦΡΟΣΥΝΗΣ Ζ΄

Α΄. ΑΠΟ ΤΟ ΓΕΡΟΝΤΙΚΟ

Ἰπε κάποιος γέροντας: Ἐάν ἕνας ἄνθρωπος κουραστεῖ νά ἐλέγχει συνεχῶς, νά ἐπιτιμᾷ καί νά ἐξευτελίζει σιωπηλά τήν ψυχή του, τότε πείθει τήν ψυχή του ὅτι εἶναι ἀναξιότερη καί ἀπό τοὺς σκύλους καί τὰ θηρία. Διότι ἐκεῖνα οὔτε παρώργισαν τόν δημιουργό τους, οὔτε ἐρχονται σέ κρίση. Πολύ καλύτερο, λοιπόν, θά μοῦ ἦταν νά μὴν ἀνασπασθῶ σέ κρίση, παρὰ νά ἀνασπασθῶ καί νά κολάζομαι αἰωνίως.

2) Κάποιος γέροντας εἶπε: Ἐάν καθήσεις στήν ἔρημο γιά νά ἡσυχάσεις, μὴν ἔχεις στή σκέψη σου ὅτι κάνεις κάτι μεγάλο, ἀλλά μᾶλλον νά σκέφτεσαι τόν ἑαυτό σου ὡς σκύλο πού ἐκδιώχθηκε ἀπό τήν πόλη καί εἶναι δεμένος, ἐπειδὴ δαγκώνει καί ἐπιτίθεται στοὺς ἀνθρώπους.

3) Εἶπε κάποιος γέροντας: Ἐάν κατοικεῖς στήν ἔρημο καί καταλάβεις ὅτι σέ φροντίζει ὁ Θεός, μὴν περηφανευτεῖς, διότι ὁ Θεός θά ἀφαιρέσει τή βοήθειά του ἀπό ἐσένα. Ἀντίθετα νά πεῖς ὅτι ἐξαιτίας τῆς ὀλιγορίας καί τῆς ἀσθενείας μου, ὁ Θεός κάνει σέ ἐμένα ἔλεος γιά νά κάνω ὑπομονή καί νά μὴν τεμπελιάσω.

4) Εἶπε ἕνας γέροντας: Ἐάν ἀκούσεις τὰ μεγάλα κατορθώματα τῶν Ἁγίων Πατέρων καί ἀφοῦ θερμανθεῖ ἡ ψυχή σου, ἐπιθυμήσεις νά μιμηθεῖς, δοκίμασε καί ἐσύ ἐπικαλούμενος τό ὄνομα τοῦ Κυρίου, γιά νά σέ ἐνισχύσει στό ἔργο πού ἐπέλεξες καί ἂν, μέ τή βοήθεια τοῦ Θεοῦ, ὀλοκληρώσεις τό ἔργο σου, νά ὀφείλεις τή χάρη σέ αὐτόν πού σέ βοήθησε. Ἀντιθέτως, ἂν δέν μπορέσεις νά ὀλοκληρώσεις τό ἔργο σου, νά ἀναγνωρίσεις τήν ἀδυναμία καί τήν ἀσθενεία σου καί ἀφοῦ καταδικάσεις τόν ἑαυτό σου, ταπεινώσει τό λογισμό σου μέχρι νά πεθάνεις θεωρώντας τόν ἑαυτό σου ἀνίκανο καί φτωχό καί ἀνυπόμονο καί πάντοτε νά ἐπιπλήτεις τήν ψυχή σου ἐπειδὴ ἔχεις ἀρχίσει κάτι καί δέν τό ἔχεις τελειώσει. Μέ αὐτό, λοιπόν, τόν τρόπο μπορείς καί ἐσύ νά σωθεῖς.

5) Πῆγε κάποτε ὁ Ἀββάς Μακάριος ὁ Αἰγύπτιος ἀπό τή Σκήτη στό ὄρος τῆς Νιτρίας στήν πανήγυρη τοῦ Ἀββά Παμβώ καί λένε σέ αὐτόν οἱ γέροντες:

- Πάτερ, πές στοὺς ἀδελφούς κάποιον ὠφέλιμο λόγο.

Ὁ δέ Ἀββάς Μακάριος εἶπε:

- Ἐγώ ἀκόμα δέν ἔγινα μοναχός, ἀλλά γνώρισα μοναχοὺς. Κάποτε,

λοιπόν, ἐνῶ καθόμουν στό κελί στήν Σκήτη μέ ἐνόχλησαν οἱ λογισμοί λέγοντες: φύγε στήν ἔρημο καί πρόσεξε τί θά δεῖς ἐκεῖ. Παρέμεινα δέ νά πολεμῶ τό λογισμό γιά πέντε χρόνια, μήπως προέρχεται ἀπό τούς δαίμονες. Καθώς, λοιπόν, ὁ λογισμός ἐπέμενε, ἔφυγα στήν ἔρημο καί βρῆκα ἐκεῖ μία λίμνη γεμάτη μέ νερό καί ἕνα νησάκι στή μέση της. Καί ἔρχονταν τά θηρία τῆς ἐρήμου γιά νά πιοῦν νερό ἀπό αὐτή καί ἀνάμεσά τους εἶδα δύο ἀνθρώπους γυμνοῦς καί φοβήθηκα, διότι νόμισα ὅτι ἦταν πνεύματα. Αὐτοί, λοιπόν, καθώς μέ εἶδαν φοβισμένο, μίλησαν σέ ἐμένα καί μοῦ εἶπαν:

- Μή φοβᾶσαι καί ἐμεῖς ἄνθρωποι εἴμαστε.

Τότε ἐγώ εἶπα σέ αὐτούς:

- Ἀπό ποῦ εἴστε; καί πῶς ἤλθατε σέ αὐτή τήν ἔρημο;

Καί αὐτοί, λοιπόν, μοῦ ἀπάντησαν:

- Προερχόμαστε ἀπό Κοινόβιο καί ἔγινε συμφωνία καί βγήκαμε ἐδῶ σέ αὐτή τήν ἔρημο, ἐδῶ καί σαράντα χρόνια· καί ὁ ἕνας ἀπό ἐμᾶς εἶναι Αἰγύπτιος καί ὁ ἄλλος Λίβυος. Πές μας, λοιπόν, ἐσύ πῶς εἶναι ὁ κόσμος; ὑπάρχει ἀρκετό νερό, βρέχει κανονικά καί ὁ κόσμος ἔχει ἐπάρκεια νεροῦ καί ἄφθονη συγκομιδή ἀγαθῶν;

Ἐγώ τότε εἶπα σέ αὐτούς:

- Ναί, Πεῖτε, ὅμως, πῶς μπορῶ νά γίνω μοναχός;

Καί αὐτοί μοῦ ἀποκρίθηκαν:

- Ἄν κάποιος δέν μπορέσει νά ἀρνηθεῖ ὅλα τά κοσμικά πράγματα, δέν μπορεῖ νά γίνει μοναχός.

Τούς εἶπα τότε:

- Ἐγώ εἶμαι ἀδύναμος καί δέν μπορῶ ὅπως ἐσεῖς.

Καί ἐκεῖνοι μοῦ λέγουν:

- Ἄν, λοιπόν, δέν μπορεῖς ὅπως ἐμεῖς, κάτσε στό κελί σου καί κλάψε τίς ἁμαρτίες σου.

Τότε, λοιπόν, ἐγώ τούς ρώτησα:

- Ὅταν ἔρχεται ὁ χειμώνας δέν κρυώνετε; καί πάλιν τό καλοκαίρι δέν καίγονται τά σώματά σας;

Αὐτοί τότε μοῦ εἶπαν:

- Ὁ Θεός ἔκανε σέ ἐμᾶς αὐτή τήν οἰκονομία καί οὔτε τό χειμῶνα κρυώνουμε, οὔτε τό καλοκαίρι μᾶς κάνει ζημιά.

Γι' αὐτό, εἶπε ὁ Ἀββάς Μακάρος, σᾶς εἶπα στήν ἀρχή ὅτι ἀκόμα ἐγώ δέν ἔγινα μοναχός, ἀλλά γνώρισα μοναχοῦς. Συγχωρέστε με, ἀδελφοί.

Ἀπόδοση στή Δημοτική: ΣΤΕΛΙΟΣ ΣΟΛΕΑΣ

Θεολόγος

ΑΓΙΟΣ ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΕΔΕΣΣΗΣ

ἙΑΓία καί Ἱερά Σύνοδος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ἡ ὁποία συνῆλθε στίς 23 Ἰουνίου 2020 στό Σαμπεζύ τῆς Ἑλβετίας, προχώρησε στήν ἀγιοκατάταξη τοῦ Μητροπολίτη Ἑδέσσης, Πέλλης καί Ἀλμωπίας, κυροῦ Καλλινίκου. Ὁ Μητροπολίτης Ἑδέσσης, Πέλλης καί Ἀλμωπίας κυρός Καλλίνικος (κατά κόσμον Δημήτριος Πούλος), γεννήθηκε στά Σιπαράλωνα Ἀγρινίου τό 1919. Σπούδασε τή Θεολογία στή Θεολογική Σχολή Ἀθηνῶν. Διάκονος καί Πρεσβύτερος χειροτονήθηκε τό 1957 ἀπό τόν ἀδελφό του, Μητροπολίτη Διδυμοτείχου, Κωνσταντῖνο.

ἙΥπηρετήσε ὡς Γραμματέας τῆς Μητροπόλεως Αἰτωλίας καί Ἀκαρνανίας, λαϊκός Ἱεροκήρυκας καί Πρωτοσύγκελος αὐτῆς. Στίς 25 Ἰουνίου 1967 χειροτονήθηκε Ἐπίσκοπος Ἑδέσσης καί Πέλλης. Προηγούμενος στίς 22 Ἰουνίου 1967 ἡ Ἱερά Σύνοδος μέ ἀπόφασή της προσήρτησε στή Μητρόπολη Ἑδέσσης καί τήν Ἑπαρχία Ἀλμωπίας, τήν ὁποία ἀπέσπασε ἀπό τή Μητρόπολη Φλωρίνης. Ἡ χειροτονία ἔλαβε χώραν στόν ἱερό ναό Ἁγίου Διονυσίου Ἀρεοπαγίτου Ἀθηνῶν. Τή χειροτονία τέλεσε ὁ μαρτυρικός Μητροπολίτης Τρίκκης καί Σταγῶν Διονύσιος, ὁ ὁποῖος χειροτόνησε κατὰ τή διάρκεια τῆς ζωῆς του ἐπίσκοπους, πού ἀναδείχθηκαν σέ σπουδαῖες ἐκκλησιαστικές προσωπικότητες, ὅπως ὁ νῦν ἀνακηρυχθεῖς Ἅγιος Καλλίνικος Ἑδέσσης, ὁ Κονίτης Σεβαστιανός, ὁ Κερκύρας Πολύκαρπος, ὁ Λαρίσης Θεολόγος καί ὁ Θηβῶν Νικόδημος (Γέρων τοῦ νῦν Ἀρχιεπισκόπου Ἱερωνύμου Β').

Ὁ Ὁσῖος Καλλίνικος ἐκοιμήθη μετά ἀπό μακροχρόνια ἀσθένεια στήν Ἀθήνα στίς 7 Αὐγούστου 1984. Κατά τή νοσηλεία του στήν Ἀγγλία εἶχε ἀφήσει στό ἱατρικό καί νοσηλευτικό προσωπικό καί στούς ἀνθρώπους πού τόν ὑπηρετοῦσαν ἡ τόν ἐπισκέπτονταν αἴσθησις ἁγίου ἀνθρώπου.

Στήν ἐπαρχία του εἶχε τήν εὐλογημένη συνήθεια νά ἰδρῦει καινούργιες ἐκκλησίες ἀφιερωμένες σέ ἁγίους πού δέν τιμῶνται συχνά (Εὐαγγελιστοῦ Ματθαίου, Ἁγίου Δωροθέου, Ἁγίου Ἀλεξίου, ἀνθρώπου τοῦ Θεοῦ κ.ἄ.).

Στήριξε πολλούς νέους μέ αὐθεντική καί εἰλικρινή ἱερατική κλίση, ὑπῆρξε ἄσκνος λειτουργός καί ἐπισκεπτόταν συχνά ἀκόμη καί τό πῶ ἀπόμακρο χωριό τῆς ἐπαρχίας του. Στίς ἐπισκέψεις του ἀντιμετώπιζε τά

μικρά παιδιά μέ αγάπη καί σεβασμό σάν νά ἦταν μεγάλοι ἄνθρωποι καί τά ἐνίσχυε στή διακονία τους καί τή συμμετοχή τους στή λειτουργική ζωή. Πέραν τούτου, ἦταν ἰδιαιτέρως φιλομόναχος, ἐπισκεπτόταν τακτικά τό Ἱερόν Ὅρος, ὅπου εἶχε τελέσει καί ἀρκετές χειροτονίες.

Στά νιόπαντρα ζευγάρια πού τόν ἐπισκέπτονταν στό λιτό ἐπισκοπεῖο του, στήν Ἑδεσσα, μαζί μέ τίς πατρικές εὐχές καί νουθεσίες δώριζε καί τήν Καινή Διαθήκη συνθήως μέ προσωπική ἀφιέρωση.

Ἦταν ἐντελῶς ἀφιλοχρήματος καί ἐντελῶς δοσμένος στόν Θεό. Διηγοῦνται δύο περιστατικά χαρακτηριστικά τοῦ ὁσίου ἀνδρός: Ὅταν χειροτονήθηκε ἐπίσκοπος, ἐξ αἰτίας τῶν ἐλεημοσυνῶν καί τῆς ἀφιλοχρηματίας πού ἀσκοῦσε ὡς ἀρχιμανδρίτης, δέν εἶχε τά χρήματα νά ἀγοράσει ἀρχιερατική στολή καί δανείσθηκε ἀπό τόν ἐπίσκοπο ἀδελφό του μία. Ἐπίσης, σέ μία ἀπό τίς τελευταῖες του λειτουργίες, πρὶν τόν καταβάλλει ἡ ἀσθένεια, κατὰ τήν ἀρχιερατική εὐλογία ὅταν ἀνέπεμπε τό «Κύριε, Κύριε ἐπίβλεψον ἐξ οὐρανοῦ καί εἶδε...» τό ἕνα του χέρι κατὰ τήν ὑψωση ἔπαθε ἀγκύλωση, ὥστόσο αὐτός συνέχισε τήν λειτουργία, ἔστω καί μέ δυσκολία.

Ἄφησε μνήμη ἀγαθοῦ καί ἐνάρετου ἀνδρός, μέ ἀσκητικό φρόνημα, ἀφιερωμένου ὁλοκληρωτικά στή διακονία τῆς Ἐκκλησίας μέ σημεῖα ἀγιότητας, ἀκόμα ἀπό τήν ἐπίγειο βιοτή του.

Ἄς ἔχουμε τήν εὐχή του καί τίς πρεσβεῖες του στόν οὐράνιο θρόνο!

ΠΗΓΗ: romfea.gr

Ἱερομόναχου Ἰσαάκ
ΛΥΧΝΟΣ ΔΙΑΚΡΙΣΕΩΣ

διάκριση τοῦ Ὁσίου Γέροντος Παΐσιου ἦταν δῶρο Θεοῦ καὶ εὐλογία μεγάλη γιὰ τὸν ἴδιο, γιὰ ὅσους ζητοῦσαν τὴν συμβουλὴ του, καὶ γιὰ ὁλόκληρη τὴν Ἐκκλησία. Ἀπὸ λαϊκός ὁ Γέροντας εἶχε μιά φυσικὴ διάκριση. Ἐνεργοῦσε μετὰ «βουλῆς καὶ συνέσεως».

Ἐξ ἄλλου γνώριζε βαθύτατα «τὴν φύσιν τῶν ὄντων». Οἱ παρατηρήσεις καὶ οἱ ἐξηγήσεις του γιὰ ζῶα καὶ φυτὰ προκαλοῦν ἐντύπωση καὶ στοὺς εἰδικούς. Γνώριζε θαυμάσια τὸν ἀνθρώπινο ὁργανισμό, τὴν λειτουργία καὶ τίς παθήσεις του, καὶ ἔδινε πρακτικὲς συμβουλές ἀπὸ χρήσιμες μέχρι σωτήριες, χωρὶς νὰ ἔχει μελετήσει. Βαθύτερα ὅμως γνώριζε τὴν ἀνθρώπινη ψυχὴ. Ἦταν βαθὺς ἀνατόμος τῆς, ἄριστος ψυχολόγος καὶ ψυχίατρος μέ τὴν πατερικὴ ἔννοια. Διέκρινε τὸν χαρακτῆρα τοῦ ἀνθρώπου, τὴν πνευματικὴ του κατάσταση, τὰ προβλήματά του, καὶ βοηθοῦσε ἀνάλογα.

Διέθετε πλούσια καὶ σπάνια πνευματικὴ πεῖρα καὶ βοηθοῦσε πολλούς πού ζοῦσαν συγκεχυμένες καταστάσεις νὰ διακρίνουν, ἂν αὐτό πού τοὺς συμβαίνει εἶναι τῆς χάριτος ἢ δαιμονικό. Ὅποιος ἔχει γευθεῖ κρασί, μπορεῖ εὐκόλα νὰ τὸ διακρίνει ἀπὸ τὸ ξύδι, καὶ ἄς μοιάζουν στό χρῶμα. Ἐλεγε ὁ Γέροντας: «Ἐγὼ βλέπω ἀπὸ μιά μικρὴ πεῖρα πού ἔχω ἄλλο ὅταν φωτίζει ὁ Θεός· ἔναν ἀρχάριο καὶ καταλαβαίνω τὴν κατάστασή του, πῶς θὰ ἐξελιχθεῖ, τί προκοπὴ θὰ ἔχει».

Στὴν πνευματικὴ ζωὴ ὑπάρχει ἡ γνώση πού προέρχεται ἐκ μαθήσεως. Ἡ πεῖρα εἶναι ἀνώτερη ἀπὸ τὴν γνώση, ἀλλὰ πολυτιμότερη εἶναι ἡ χάρι, τὸ χάρισμα τῆς διακρίσεως.

Ὁ Γέροντας συνδυάζοντας τὴν πεῖρα μέ τὸ χάρισμα τῆς διακρίσεως ἀναδείχθηκε «λύχνος διακρίσεως» πού φώτιζε τὰ σκοτεινά καὶ δυσδιάκριτα. Τιμοῦσε ἰδιαίτερα τὸν προφήτη Δανιήλ. Τὸν εὐλαβεῖτο, τὸν θαύμαζε γιὰ τὴν ταπείνωσή του ἀλλὰ καὶ γιὰ τὴν μεγάλη του διάκριση καὶ διάβαζε τίς προφητείες του. Ὅπου διέκρινε τὸ χάρισμα αὐτό τὸ υπογράμμισε λέγοντας: «Ὁ τάδε Γέροντας εἶναι διακριτικός», ἢ «ἓνας διακριτικός Γέροντας εἶπε».

Κοντὰ του ἔτρεχαν ἄνθρωποι κάθε τάξεως καὶ ἡλικίας γιὰ νὰ ζητήσουν τὴν συμβουλὴ του. Πολλοὶ ἔρχονταν ἀπὸ πολὺ μακριὰ γιὰ νὰ ἀκούσουν ἓνα ναὶ ἢ ἓνα ὄχι σέ δίλημά τους. Ἄλλοι βρῖσκονταν σέ ἀδιέξοδο ἢ εἶχαν προβλήματα μεγάλα καὶ ζητοῦσαν βοήθεια. Μιά συμβουλὴ τοῦ διακριτικοῦ Γέροντα τοὺς φώτιζε, τοὺς ἀνακούφιζε καὶ πολλές φορές ἀλλάζε τὴν πορεία τῆς ζωῆς τους.

Τόν επισκέφθηκε εὐλαβῆς καὶ ἐλεήμων βιοτέχνης. Ὅταν πλήρωνε τοὺς ὑπαλλήλους του, ἔδινε μεγαλύτερο μισθό γιὰ νὰ τοὺς βοηθήσῃ. Ἄλλοι βιοτέχνες τοῦ ἔκαναν πόλεμο, διότι ἀνέβαινε τὰ ἡμερομίσθια. Ἡ ἀπάντησι τοῦ Γέροντα: «Νὰ δίνεις στὸν καθένα τὸ μισθό του, καὶ ὕστερα νὰ τοῦ δίνεις εὐλογία ὅσα θέλεις καὶ νὰ τοῦ λές: Ἐσύ ἔχει παιδί πού σπουδάζει, ἐσύ ἔχεις νὰ παντρεύῃς τὴν κόρη σου κτλ.». Ἐφυγε χαρούμενος καὶ ἀναπαυμένος.

Πνευματικὸς ἐνάρετος ἀπὸ τὸν κόσμον ἀντιμετώπισε τὸν ἐξῆς πειρασμό: Κάποια γυναίκα τοῦ ζήτησε νὰ ἔχουν σαρκικὲς σχέσεις. Ἄν ἀρνιόταν, τὸν προειδοποίησε ὅτι θὰ αὐτοκτονήσει. Ὁ Πνευματικὸς, ἠθικώτατος καὶ θεοφοβούμενος, ἀφου ἀπέτυχε νὰ τὴν πείσει λογικά, εἶπε ὅτι θὰ τὸ σκεφθεῖ, γιὰ νὰ κερδίσει χρόνο, καὶ ἦρθε στὸν Ἅγιον Ὅρος νὰ δεῖ τὸν Γέροντα. Φοβόταν μήπως, χωρὶς νὰ τὸ θέλει, γίνῃ αἷτιος αὐτοκτονίας. Ὁ Γέροντας τοῦ εἶπε: «Νὰ τῆς πείς νὰ πάει ν' αὐτοκτονήσει. Αὐτὴ μόνο πού σκέφθηκε αὐτὸ τὸ πρᾶγμα, ἥδη ἔχει αὐτοκτονήσει πνευματικά». Ὁ Γέροντας διέκρινε ὅτι δέν θὰ αὐτοκτονοῦσε καὶ τὸ ἔλεγε μόνο γιὰ ἐκβιασμό. Ὅταν ὁ Πνευματικὸς τῆς μετέφερε τὰ λόγια τοῦ Γέροντα, ἔφυγε ταπεινωμένη καὶ φυσικὰ δέν αὐτοκτόνησε.

Ὅχι μόνο γιὰ προσωπικὰ θέματα διαφορῶν, ἀλλὰ καὶ γιὰ γενικώτερα ἐκκλησιαστικὰ καὶ ἐθνικὰ ἔλαβε θέση καὶ ἐξέφρασε ὑπεύθυνα ξεκάθαρη γνώμη. Ἡ ἐξέλιξι τῶν γεγονότων ἐπιβεβαίωσε τὴν ὀρθότητα τῶν ἀπόψεών του.

Εἶχε μυηθεῖ μέ τὴν Χάρι τοῦ Θεοῦ στὰ μυστικά τοῦ Θεοῦ καὶ ἀπέκτησε «νοῦν Χριστοῦ». Ἐννοοῦσε πῶς ἐνεργεῖ ὁ Θεὸς γιὰ τὴν σωτηρία κάθε ἀνθρώπου. Ἐξηγοῦσε καὶ ἀνέλυε τὸν πνευματικὸ νόμο.

Εἶχε πέντε τόμους τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, μέ κείμενο καὶ ἐρμηνεῖα, τοὺς ὁποίους μελετοῦσε προσεκτικά. Ὑπογράμμιζε μέ κόκκινο ὀρισμένα χωρία στὴν ἐρμηνεῖα. Στὸ περιθώριο σχολίαζε ἢ ἔδινε πνευματικὴ ἐξήγησι σέ ὀρισμένα γεγονότα. Οἱ λεπτὲς καὶ διακριτικὲς σημειώσεις του δείχνουν θεῖο φωτισμό καὶ θεοδώρητη διάκρισι.

Σέ πολλοὺς πρὶν τοῦ ἐκθέσουν τὴν κατάστασή τους ἔλεγε: «Αὐτὸς ὁ πειρασμός σου συνέβη γι' αὐτὸ τὸ λόγο», ἢ «ὁ Θεὸς σου ἔδωσε αὐτὴ τὴν εὐλογία γι' αὐτὸ τὸ λόγο».

Κάποιος πατέρας τὸν ρώτησε, γιατί συνεχῶς ἀρρωσταίνει τὸ παιδί του. Τοῦ ἀπάντησε: «Νὰ μὴ δουλεύεις Κυριακὲς καὶ ἀργίες καὶ δέν θὰ ξαναρρωστήσῃ», ὅπως καὶ ἔγινε.

Βρέθηκε σέ γνωστὸ σπίτι στὴν Ἀθήνα καὶ ἕνας τὸν παρακάλεσε νὰ προσευχηθεῖ, γιὰ ν' ἀποκτήσῃ παιδί. Κάποιος ἄλλος τοῦ εἶπε: «Ὁ Θεὸς δέν σου ἔδωσε παιδί, γιατί δέν τὸ ζήτησες μέ πίστη». Ὁ Γέροντας δέν ἀπάντησε. Διεῖδε ὅμως καὶ εἶπε μέσα του: «ὦχ, θὰ πεθάνει τὸ παιδί τὸ δικό σου». Ὑστερα ἀπὸ καιρὸ πῆρε γράμμα μέ τὸ δυσάρεστο νέο.

Ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ λέγει: «Ἀπὸ ὀράσεως ἐπιγνωσθήσεται ἀνὴρ» (Σ. Σειράχ ιθ' 29). Ἀλλὰ ὁποῖος ἔχει χάρισμα διακρίσεως, ὅπως ὁ Γέρο-

ντας, κάνει πνευματική διάγνωση και βλέπει πίσω από τὰ ἐξωτερικά σχήματα και σημεῖα, πού πολλές φορές παραπλανοῦν. Ἡ πνευματική ἀκτινογραφία τοῦ Γέροντα ἔδεικνε ἀκριβῶς τό ἐσωτερικό περιεχόμενο και τό ποιόν κάθε ἀνθρώπου.

Ἐλεγε: «Ὁ πνευματικά προχωρημένος ἄνθρωπος ἀπό τήν ἐξωτερική ἐμφάνιση και ἀπό τὰ μάτια καταλαβαίνει και πληροφορεῖται γιά τήν κατάσταση τοῦ ἄλλου. Μπορεῖ καμμιά φορά νά πέση ἔξω μέχρι τό πολύ 20% ἀπό μία ἐμπειρία, ὅταν τόν δῇ σκεπτικό π.χ. νά νομίζει ὅτι ἔχει προβλήματα, ἐνῶ μπορεῖ νά εἶναι κάτι στιγμιαῖο. Ὅταν ὁμως εἶναι γιά σοβαρό θέμα γιά νά βοηθήση, τότε τόν πληροφορεῖ ὁ Θεός και γνωρίζει ἀπό πρὶν τό πρόσωπο, τὰ χαρακτηριστικά του, τήν ἡλικία του, τό πρόβλημά του. Χρειάζεται ὁμως ταπεινός λογισμός».

Κάποιος κληρικός μέ φήμη ἐπισκεπτόταν τό Ὅρος. Στά μοναστήρια πού πήγαινε ἔκαναν συνάξεις, τόν ἄκουγαν μέ προσοχή, τόν τιμοῦσαν σάν ἅγιο. Ὁ Γέροντας, ὅταν τόν ἐπισκέφθηκε ὁ κληρικός, μέ δύο ἐρωτήσεις πού τοῦ ἔκανε, διεπίστωσε αὐτό πού εἶχε βεβαιώσει μέσα του ἡ θεία χάρις. Ξεχώρισε τὰ στοιχεῖα τῆς ἀπλότητος, τῆς εὐλαβείας ἀλλά και τῆς πλάνης και ἀφέλειας στὸν κληρικό.

Ἐπαινοῦσε κάποιος κληρικό γιά τὰ διοικητικά χαρίσματα και τίς δραστηριότητές του. Ὁ Γέροντας ἄκουγε μέ προσοχή σιωπηλός. Στό τέλος συμπλήρωσε: «Αὐτός μοιάζει μέ τήν καρυδιά. Ἡ καρυδιά ἔχει καλό ξύλο γιά ἔπιπλα, ἀλλά ἅμα ξεχασθῇ κανεῖς και κοιμηθῇ στὸν ἴσκιο της, ἀλλοίμονο, ξυπνᾷ ἄρρωστος». Ἦθελε νά δείξη ὅτι μαζί μέ τίς ἀρετές ὑπάρχουν και ψυχοφθόρα πάθη στό συγκεκριμένο ἄτομο. Γιά ἄλλον πού ἔλεγε σωστές κουβέντες χωρίς διάκριση εἶπε: «Αὐτός πετάει διαμάντια, ἀλλά ἂν σέ πάρη κανένα στό κεφάλι ἀλλοίμονό σου».

Εἶχε τό χάρισμα νά διακρίνῃ ἀπό κάτι ἀσήμαντο, ἀπαράτητο στοὺς πολλούς, τήν ἐξέλιξη μιᾶς καταστάσεως ὅχι μόνο σέ ἄτομα ἀλλά και σέ συνοδεῖς και μοναστήρια. Ἐλεγε: «Ἐσεῖς προσέχετε περισσότερο μία μεγάλη πληγὴ ἀκίνδυνη και δέν διακρίνετε ἓνα μικρό σπυράκι πού θά δημιουργήσει μία ὁλόκληρη κατάσταση».

Πρὶν ἀπό δεκαετίες ἐπισκέφθηκε κάποιο Κελλί. Εἶδε στήν πόρτα κουδουνάκι μέ μπαταρία. Μία λεπτομέρεια ἀσήμαντη γιά πολλούς. Ἀλλά ὁ διακριτικός Γέροντας κούνησε μέ λύπη τό κεφάλι του. Ἀργότερα ὁ μοναχός αὐτός ἔκανε τό Κελλί του σάν κοσμικό σπίτι. «Εἶχε ἀπό τότε τό σαράκι (κοσμικό φρόνημα) μέσα του», εἶπε.

Γιά κάποιον, πού ἦρθε νά μονάση και ἔφερε πολλά πράγματα εἶπε: «Ἐ, ὅταν φύγῃ θά τὰ πάρει μαζί του». Καί ὄντως μετὰ ἀπό λίγους μῆνες ἐπέστρεψε στὸν κόσμο κουβαλώντας και τὰ πράγματα του.

Ἀναφερόμενος σέ ἐνέργεια Ἀγιορείτου εἶπε: «Ἐ τώρα, τί περιμένεις; Θά καταλήξῃ στὸν κόσμο και θά τὰ πετάξῃ». Ὅπως και συνέβη.

Νικόλαου Ν.

Ο ΑΓΙΟΣ ΠΟΡΦΥΡΙΟΣ ΚΑΙ ΟΙ... ΧΡΥΣΕΣ ΛΙΡΕΣ

περίπτωση τῆς γνωριμίας μου μέ τόν πατέρα Πορφύριο φτάνει στό ἔτος 1956. Τότε στήν περιοχή ἐκεῖ πού ζοῦσα, στή Θεσσαλία, ἐτοιμάζονταν νά κλείσουν τό φράγμα Μένδοβα.

Κατά τήν περίοδο τῆς Κατοχῆς, στήν περιοχή ἐκείνη ὑπῆρχαν ἀνταρτικές δυνάμεις καί στρατηγεῖα τῶν μεγάλων Δυνάμεων, στά ὁποῖα ἔριχναν πολλά χρήματα. Καί ἐπειδὴ οἱ Γερμανοί τοὺς καταδίδωκαν, πολλές φορές καί οἱ ἀντάρτες καί οἱ Ἀγγλοὶ ἀναγκάζονταν νά κρύψουν τά χρήματά τους, τίς λίρες τους καί νά φεύγουν.

Μετά τήν εἰρήνευση -τό 1950 καί μετά- ἐπέστρεψαν οἱ ἄνθρωποι στά χωριά τους. Πολλοί ἄνθρωποι ἀπό τήν περιοχή αὐτή εἶχαν φύγει καί εἶχαν πάει στό ἐξωτερικό, ζοῦσαν στήν Τασκένδη. Ἕνας κύριος ἔγραψε στή γυναῖκα του ἕνα γράμμα καί ἔλεγε ὅτι σέ κάποιο χωράφι τους (καθόριζε τήν τοποθεσία σ' ἕνα συγκεκριμένο δέντρο) ὑπῆρχαν δύο βαρέλια μέ κίτρινο καλαμπόκι. Βέβαια, δέν ἀντελήφθη ἡ γυναῖκα τί ἐννοοῦσε μέ τό «κίτρινο καλαμπόκι». Ὁ κουνιάδος της, ὁ ἀδελφός τοῦ ἀνδρός της, πού τοῦ ἔδειξε τό γράμμα ρωτώντας τί ἐννοοῦσε μ' αὐτά τά ὁποῖα ἔγραφε, τῆς λέει: «Βρέ, λέει, αὐτά σημαίνουν ὅτι ὑπάρχουν δύο βαρέλια μέ λίρες στό σημεῖο αὐτό». Εἶχαν περάσει, ὅμως, χρόνια καί ἡ φύση εἶχε ἀλλοιώσει τήν τοποθεσία, τά δένδρα πού βρισκόνταν ἐκεῖ πέρα εἶχαν μεγαλώσει καί δέν μπορούσαν νά καθορίσουν ποιό δένδρο ἦταν αὐτό, τό ὁποῖο ἦταν τό σημαδιακό κοντά στό ὁποῖο, σέ ὀρισμένα μέτρα, βρισκόνταν θαμμένα τά βαρέλια. Ἀναγκάστηκε ὁ ἀδελφός τοῦ ἀνθρώπου αὐτοῦ νά πάει νά ψάχνει.

Ἐκεῖ τόν συνέλαβαν οἱ φρουροί, αὐτοί πού φρουροῦσαν δηλαδή τά Μ.Ε.Α., καί ἐπειδὴ ἐκεῖνος εἶχε, ὅπως εἶχαν πεί, διαθέσεις δῆθεν ἀριστερές καί λοιπά, τόν συνέλαβαν, νομίζοντας ὅτι ἔψαχνε νά βρεῖ ὅπλα.

Ὅταν τόν πῆγαν στὸν ὑπεύθυνο διοικητή, ἐκεῖνος ὁμολόγησε τήν ἀλήθεια καί εἶπε τί ἀκριβῶς συνέβαινε, ἐπιδεικνύοντας πλέον καί τό γράμμα, πού εἶχε ἀπὸ τὸν ἀδελφό του. Ὁ διοικητής, ἀφοῦ τόν παρατήρησε, τόν ἔδωξε, μέ πονηρὴ βέβαια σκέψη, ἀφοῦ διάβασε τό γράμμα καί ἤξερε τήν τοποθεσία. Ἀρχισε ἐκεῖνος μέ τοὺς λογισμοὺς του στήν ἀρχή καί στή συνέχεια νά προσπαθεῖ νά βρεῖ ἀνθρώπους, πού νά μπορέσουν νά ἐρευνήσουν καί νά βροῦν τά βαρέλια αὐτά μέ τά χρήματα.

Ὁ διοικητής, συνεννοήθηκε μέ κάποιο δάσκαλο, ὁ ὁποῖος ἦταν καί αὐτὸς ἀντάρτης, ἀλλὰ τοῦ Ζέρβα, καί ἤξερε αὐτές τίς περιπτώσεις τῆς

ἀποκρύψεως τῶν χρημάτων καί μέ ἓνα δευτερό μου ἐξάδελφο. Καί οἱ τρεῖς εἶχαν βρεῖ ἀπό ἐκεῖνα τά μηχανήματα τά ἀνιχνευτικά καί ἔφαχναν νά βροῦν τήν τοποθεσία, ἀλλά δέν μπορούσαν.

Τήν ἐποχή ἐκείνη ἀκριβῶς, στό ἔτος 1956 ἀναφέρομαι τώρα, μάθα-νε ὅτι στόν Ἅγιο Γεράσιμο, στήν Πολυκλινική, ὑπηρετοῦσε ἓνας ἱερέ-ας, ὁ ὁποῖος εἶχε ἓνα χάρισμα νά βρίσκει νερά καί χρήματα. Αὐτοί, λοι-πόν, μή μπορώντας νά τά βροῦν μέ τό μηχανήμα πού εἶχαν, ἦρθαν σέ ἐπαφή μέ τόν πατέρα Πορφύριο, τόν ὁποῖο ἐπεσκέφθησαν, τοῦ διηγή-θηκαν τό περιστατικό καί ἐκεῖνος, μέ τό χάρισμα πού εἶχε (διότι μπο-ροῦσε, παρόλο πού βρισκόταν στήν Ἀθήνα, νά μεταφέρεται καί νά ἐλέγχει τόν τόπο, τόν ὁποῖο τοῦ περιέγραφαν αὐτοί) εἶδε, ὅπως τούς δῆλωσε, ὅτι ὄντως ὑπῆρχαν χρήματα πολλά καί ἔπρεπε, ἂν ἦταν δυνα-τόν, νά βρεθοῦν.

Τοῦ εἶπαν, ὅμως, ὅτι ἐκεῖνοι δέν μπορούσαν, γιατί εἶχαν κάνει τή προσπάθεια, πλὴν ὅμως δέν κατορθώσανε νά κάνουνε τίποτα. Δέν ξέρω οἱ ἄλλοι τί κάνανε, ἀλλά στή συγκεκριμένη περίπτωση αὐτά τά δύο βαρέλια δέν μπόρεσαν αὐτοί νά τά βροῦν. Ἐγινε ἡ ἐπαφή, καί ἐπανά-ληψη μέ τό Γέροντα καί μέ τούς τρεῖς, ἐπείσθη ὁ Γέροντας νά πάει καί πράγματι τόν παίρνουν μιά μέρα κι ἀνεβαίνουν στήν Καρδίτσα. Πῆραν, λοιπόν, τό Γέροντα στήν Καρδίτσα καί τόν βάλανε στό ξενοδοχεῖο «Ἄρνη». Ἐκεῖ κράτησαν θέση νά μείνει τό βράδυ, μέ συμφωνία τό πρωῒ νά σηκωθοῦν νά πάνε ἐπάνω στόν Μέγδοβα, γιά νά βροῦν τά χρήματα.

Οἱ δέ τρεῖς φίλοι, ὁ διοικητής, ὁ δάσκαλος κι ὁ ξάδελφός μου, πῆγαν στό σπίτι, μέ τή διάθεση τό πρωῒ νά σηκωθοῦν, νά πάρουν τό Γέροντα καί νά πάνε στήν περιοχή τοῦ Μέγδοβα νά βροῦν τά χρήματα. Τό πρωῒ, ὅμως, ὁ Γέροντας σηκώθηκε πολύ πρωῒ, πῆρε τό αὐτοκίνητο τῆς γραμ-μῆς καί ἔφυγε πρὶν πάνε οἱ τρεῖς, γιά νά ξεκινήσουν νά πάνε στό Μέγδοβα.

Οἱ τρεῖς συναντήθηκαν καί πῆγαν νά πάρουν καί τό Γέροντα, χωρίς νά ξέρουν ὅτι αὐτός εἶχε φύγει. Ὅταν πῆγαν ὅμως στό ξενοδοχεῖο, πληροφορήθηκαν ὅτι ὁ Γέροντας εἶχε σηκωθεί πολύ πρωῒ καί εἶχε φύγει. Τώρα, πού εἶχε πάει, δέν μπορούσαν νά ξέρουν. Πληροφορήθη-καν, ὅμως, ἀπ' τό ἐκεῖ πρακτορεῖο τῶν λεωφορείων ὅτι ὁ πατήρ Πορ-φύριος Μπαϊρακτάρης, εἶχε φύγει μέ τό πρώτο λεωφορεῖο τῆς συγκοι-νωνίας ἀπό τήν Καρδίτσα γιά τήν Ἀθήνα.

Στενοχωρήθηκαν βέβαια αὐτοί κι ἄρχισαν νά διερωτῶνται, γιατί τούς συνέβη αὐτό τό πρᾶγμα. Ἐπάνω στή συζήτηση, ὅπως μοῦ τό ἀπεκάλυ-ψαν μετά, ἐπικράτησε ἡ σκέψη ὅτι, ἐπειδή αὐτοί δέν εἶχαν σχέσεις μέ πνευματικά θέματα κι ἐπειδή πάντα στίς συναντήσεις τους συζητοῦσαν περὶ χρημάτων καί λοιπά, ἴσως ὁ Γέροντας νά εἶχε κουραστεῖ μ' αὐτό τό θέμα καί κατά κάποιο τρόπο θά ἤθελε νά ἀποφύγει τή συντροφία τους. Καί ἄλλες σκέψεις ἐπικρατοῦσαν. Ἀλλά ἐπικράτησε στό τέλος ἡ σκέψη ὅτι ἴσως νά ἔφυγε, γιατί δέν ἦταν δυνατό νά συνεννοηθεῖ μαζί τους.

Μήπως έπρεπε, είπαν, κάποιος πού νά ἔχει σχέση μέ τά θεολογικά καί νά μπορεῖ νά συνεννοεῖται, νά τόν πείσει τόν Γέροντα, διότι ὁ χρόνος περνοῦσε καί ὅπωςδήποτε ἡ λίμνη θά ἔκλινε καί θ' ἄρχιζε νά συγκεντρώνει τά νερά.

Θυμήθηκε ὁ ἐξάδελφός μου ἐμένα, γιατί τότε ἐγώ ὑπηρετοῦσα ὡς καθηγητῆς στήν πόλη τῶν Τρικάλων καί τούς λέει: «Ἐχω ἐγώ ἓνα ἐξάδελφο, ὁ ὁποῖος εἶναι θεολόγος. Πιστεύω ὅτι μπορεῖ αὐτός νά τόν πλησιάσει, νά τοῦ μιλήσει καί νά τόν πείσει νά πᾶμε νά βροῦμε τά χρήματα». Κατέληξαν, λοιπόν, σ' αὐτή τή λύση καί μοῦ στέλνει ἓνα τηλεγράφημα, ἐπεῖγον, ἀπό τήν Ἀθήνα στά Τρίκαλα, ζητώντας μου νά κατεβῶ στήν Ἀθήνα ἐπείγοντως.

Μή γνωρίζοντας τούς λόγους πού μέ καλοῦσε καί ἐπειδή εἶχαμε ἀγαθές συγγενικές ἐπαφές, ἀναγκάστηκα, τό Σάββατο πλέον, μετά τό μάθημα, νά πάρω τό αὐτοκίνητο τῶν Τρικάλων καί νά κατεβῶ στήν Ἀθήνα. Καί μέ τή σκέψη ὅτι κάτι σοβαρό θά συνέβαινε, πῆγα καί συνάντησα τόν ἐξάδελφό μου στό ξενοδοχεῖο «Κύπρος», ὅπου ἦταν ὑπάλληλος.

Ὅταν μέ εἶδε, μοῦ λέει: - Ξέρεις ἔχω, ἔχουμε, μεγάλη ἀνάγκη ἀπό τήν παρουσία σου. - Τί συμβαίνει; Ποιός εἶναι ὁ λόγος; Μοῦ διηγήθηκε τότε ὅλα αὐτά, τά ὁποῖα προανάφερα. - Καί τώρα, τί θέλετε; Ἐγώ, πού νά σᾶς φανῶ χρήσιμος; - Ἐσύ θά ἤθελα νά πᾶς νά πλησιάσεις τόν παπούλη αὐτό, καί μέ τόν τρόπο σου νά προσπαθήσεις νά τόν πείσεις, ἂν εἶναι δυνατό, νά πᾶμε νά βροῦμε τά χρήματα.

Βέβαια, στήν ἀρχή τό εἶδα λίγο δύσκολο. Πῶς θά τόν ἐπειθα ἐγώ, ἀφοῦ αὐτοί εἶχαν ἔρθει σέ ἐπαφή μαζί του κι εἶχαν συζητήσει καί τήν ὥρα ἐκείνη σηκώθηκε κι ἔφυγε; Ἀλλά οὔτε μποροῦσα κι ἐγώ τότε, σάν νέος πού ἤμουν, νά καταλάβω καί νά συλλάβω στό νοῦ μου ὅτι ἦταν δυνατό κάποιος νά ἐντοπίζει τοποθεσία πού ὑπάρχει νερό καί νά βρίσκει τό νερό ἢ διάφορα ἄλλα ἀντικείμενα κλπ. καί νά σοῦ ὑποδεικνύει, συγκεκριμένα, τόν τόπο ὅπου βρίσκονται καί ὅτι ὅσοι τοῦλάχιστον τόν εἶχαν ἐπικαλεστεῖ τότε σέ διάφορες περιοχές τῆς Ἀττικῆς γιά θέματα νεροῦ κλπ., τούς βοήθησε, ὅπως μοῦ ἔλεγε ὁ ξάδελφός μου.

Πείστηκα καί ἐγώ καί, πράγματι, τήν ἐπομένη Κυριακή πῆγα πρῶτῃ πρῶτῃ στόν Ἅγιο Γεράσιμο. Ὁ Γέροντας βρισκόταν στήν Ἀγία Πρόθεση καί ἔκανε τήν προετοιμασία γιά τή Θεία Λειτουργία. Ἐγώ, ἐπειδή συνήθιζα νά πηγαίνω στό Ἱερό, μπῆκα στό Ἱερό. Ὁ Γέροντας ἦταν ἀφοσιωμένος στήν Ἀγία Πρόθεση. Περίμενα κάποια στιγμή νά τελειώσει ὁ Γέροντας, νά τόν χαιρετήσω, νά τοῦ ἀσπασθῶ τό χέρι καί νά ἔρθω σέ μιά πρώτη ἐπαφή. Ὄντως, μετά ἀπό κάμποση ὥρα, ὅταν κάλυψε τήν Ἀγία Πρόθεση, στράφηκε καί ἐγώ τοῦ ἔβαλα μετάνοια καί τοῦ φίλησα τό χέρι. Ὁ Γέροντας μέ καλωσόρισε μέ τοῦτα τά λόγια: - Καλῶς τονε. Θεολόγος εἶσαι; - Naί, Γέροντα. - Ἀφοῦ βρέθηκες ἐδῶ, νά μᾶς μιλήσεις. - Ἄμα ἔχω τήν εὐλογία σας...

Βέβαια, ἐγὼ τοῦ ἀπάντησα ἔτσι πονηρά σκεπτόμενος, ἀφοῦ ἐπεδίωκα καί ἤθελα νά δημιουργήσω κατάσταση εὐχάριστη καί κατά κάποιο τρόπο νά μοῦ δοθεῖ ἡ εὐκαιρία νά τόν πλησιάσω καί νά τοῦ ἀναφέρω ἐκεῖνο πού εἶχα ἀναλάβει ὡς ὑποχρέωση. Ἡ πρόταση τοῦ Γέροντα γιά νά μιλήσω ἦταν γιά μένα εὐκαιρία μεγάλη. Ἔτσι σκέφτηκα. Ἦρθαν, ὅμως, ὀρισμένες σκέψεις καί λογισμοί στό νοῦ μου τότε, γιατί, διερωτόμουν, πού νά μέ ξέρει, μέ εἶδε κάπου; Πῶς, ἄς ποῦμε, τοῦ ἔδωσα τήν ἐντύπωση τοῦ θεολόγου κλπ.; Μόνο ἡ ἐξωτερική μου ἐμφάνιση ἢ ἡ παρουσία μου μέσα στό Ἱερό;

Καί προβληματίζομαι καί διερωτώμαι. Ἀλλά ἡ πονηρή σκέψη μου ἦταν, δυστυχῶς, τό νά χρησιμοποιήσω ὡς σημεῖο ἐπαφῆς τήν πρότασή του, γιά νά τοῦ μιλήσω γιά τήν ὑποχρέωση πού ἀνέλαβα. Κι ἔτσι τό δέχθηκα κι ἄρχισα νά σκέπτομαι ἀκριβῶς ἐκεῖνα, πού ἔπρεπε νά πῶ.

Ἀφοῦ συλλογίστηκα λίγο, γιατί δέν εἶχα σκεφεῖ καί τήν εὐαγγελική περικοπή, πού θά ἀνεγινώσκετο ἐκείνη τή μέρα, τοῦ λέω: - Γέροντα, ἂν εἶναι δυνατό νά δῶ λίγο τήν εὐαγγελική περικοπή, ἂν καί δέν πρέπει νά γίνεται ἔτσι πρόχειρα τό κήρυγμα. Θά πρέπει κανεῖς νά προετοιμάζεται, ἀλλά ἐφόσον ἐσεῖς τό προτείνετε, τό δέχομαι. Μοῦ ἔδωσε πράγματι τό Εὐαγγέλιο, διάβασα τήν περικοπή καί μετὰ τό τέλος, ἔρχεται ξανά καί μοῦ λέει: - Πότε θά μιλήσεις; Μετὰ τήν ἀνάγνωση τοῦ Εὐαγγελίου ἢ στό Κοινωνικό, πού ἔρχονται περισσότεροι, γιά νά ὠφελήσουμε περισσότερους ἀνθρώπους;

Αὐτή ἦταν ἡ συνέχεια τῆς ἐπαφῆς μαζί μου καί ἄρχισε νά μοῦ δίδει οἰκειότητα μεγαλύτερη, χωρίς κἄν νά μέ ρωτήσῃ μέχρι ἐκείνη τήν ὥρα πῶς λέγομαι. Πράγματι, λοιπόν, συμφωνήσαμε. Στό μεταξύ, προχώρησε ἡ θεία Λειτουργία. Μοῦ ἔκανε μεγάλη ἐντύπωση, διότι εἶχε μία λαμπερή ὄψη. Βέβαια, τήν εἶχε πάντοτε ἦταν φωτεινός, εἶχε φωτεινό πρόσωπο, ἀλλά κατά τή θεία Λειτουργία εἶχε κάτι, ἄς ποῦμε, τό ἐξάισιο. Πρᾶγμα, πού νόμισα ὅτι ἦταν τό φυσικό πού ἔβλεπα, διότι πρώτη φορά τόν ἔβλεπα καί τόν συναντοῦσα. Τό δεύτερο στοιχεῖο πού μέ ἐντυπωσίασε, ἦταν στό θέμα τῶν εὐχῶν καί τῶν ἐκφωνήσεων. Ὁ τρόπος του ἦταν τέτοιος, πού ἔδειχνε ὅτι συνομιλοῦσε μέ κάποιο πού ἦταν ἀπέναντί του, πού τόν ἔβλεπε.

Ὅλα αὐτά ἦταν ἐκεῖνα, τά ὁποῖα μέ βοήθησαν καί στίς σκέψεις μου καί στήν προετοιμασία. Πράγματι, ἦρθε ἡ ὥρα τοῦ Κοινωνικοῦ, πῆρα τήν εὐχή του καί ἔκανα τό κήρυγμα. Μετὰ τό τέλος τῆς θείας Λειτουργίας, ἀφοῦ κοινωνήσῃ τοὺς πιστοὺς, κατέλυσε. Μετὰ τήν κατάλυση καί ἐνῶ ἐτοιμαζόταν νά ξεφορεθῇ, ἦρθε ἐκεῖ πού καθόμουν, χωρίς τίποτε ἄλλο νά συζητήσουμε καί μέ προσφώνησε μέ τό μικρό μου ὄνομα: - Βρέ, Νίκο! Πῶς σέ κατάφεραν αὐτοί καί σ' ἔστειλαν ἐδῶ σήμερα;

Πράγματι ἐκείνη τήν ὥρα τά ἔχασα, ἀκούγοντας αὐτήν τήν πληροφορία, πού ἦταν γνωστή στοὺς τρεῖς καί σ' ἐμένα. Δέν τό ἤξερε κανεῖς ἄλλος. Ἐκείνη τή στιγμή θέλησα νά δικαιολογηθῶ, ἀλλά αὐτό ἦταν

ἐσωτερικό. Προτού, όμως, τό ἐκφράσω, μοῦ εἶπε μόνος του: - Διότι, δέν ἦρθες μόνος σου νά ἐκκλησιαστεῖς ἐδῶ. Σέ στείλανε καί ἦρθες.

Αὐθόρμητα λοιπόν κι ἐγώ ἐκείνη τή στιγμή τοῦ λέω: - Ναί, Γέροντα, πράγματι ἔτσι εἶναι. Καί τοῦ ἀνέφερα πῶς ἔγινε. - Ἄκου νά σοῦ πῶ. Δέν εἶναι καλοί ἄνθρωποι αὐτοί. - Γιατί, Γέροντα; Δέν νομίζω.

Ἐγώ ἔκρινα ἀπό τήν γνωριμία τοῦ ἐξαδέλφου μου· λίγο ἐγνώριζα τόν δάσκαλο, ἀλλά πολύ λίγο. - Ὅχι, μοῦ λέει. Δέν εἶναι καλοί ἄνθρωποι... Ξέρεις... (καί μοῦ ἐπανέλαβε ὅλη τήν προσπάθεια, πού εἶχε γίνει ἀπό μέρους των γιά νά τόν πείσουν). Ἦρθαν πολλές φορές καί μέ παρακάλεσαν. Καί πράγματι στό μέρος αὐτό τοῦ Μένδοβα καί σ' αὐτό τό συγκεκριμένο σημεῖο, πού ἐκείνοι μοῦ ἀνέφεραν, εἶναι αὐτά τά χρήματα. Ἀφοῦ μέ παρακάλεσαν, εἶπα: «Ἄς πάω νά τοὺς ἐξυπηρετήσω, ἀφοῦ ὑπάρχουν κι ἀφοῦ ἔχουμε τό στοιχεῖο στή συγκεκριμένη περίπτωση, μέ τό γράμμα ἀπό τήν Τασκένδη, νά βρεθοῦν τά χρήματα, νά μή πᾶνε χαμένα». Γιατί ὅλα αὐτά καί πολλά ἄλλα, τά ὁποῖα ὑπῆρχαν ἐκεῖ γύρω θά χάνονταν, ὅπως χάθηκαν μέ τή λίμνη.

Τόν ρώτησα, ὅμως, γιατί εἶπε ὅτι εἶναι κακοί. Μοῦ λέει: - Θά σοῦ εἶπαν ὅτι ἐγώ δέχθηκα καί πῆγα μαζί τους. Ἐφτασα μέχρι τήν Καρδίτσα. Πλήν, ὅμως, τό βράδυ, πού ἔμεινα στό ξενοδοχεῖο κι ἐκεῖνοι πῆγαν στό σπίτι τους, ἕνας ἀπ' αὐτούς εἶχε σκεφθεῖ τήν ἐπομένη, πού θά πηγαίναμε νά βροῦμε τά χρήματα, μετά τήν ἐξεύρεση τῶν χρημάτων, νά μέ σκοτώσει καί ἔτσι μέ τόν τρόπο αὐτό, πίστευε, θά μπορούσαν νά διασφαλίσουν περισσότερο τά χρήματα γιά τοὺς ἑαυτούς των καί δέν θά τοὺς πρόδιδα σέ κάποια ἀρχή, νά τοὺς συλλάβουν γιά τά χρήματα πού βρῆκαν. Σκέφτηκα, λοιπόν, ἐκείνη τήν στιγμή, ἂν ἦταν σωστό γιά τά χρήματα νά κολαστεῖ μία ψυχή (ἐπειδή θά ἔκανε αὐτή τήν πράξη τοῦ φόνου). Γί' αὐτό ἀποφάσισα, πρῶτ' πρῶτ' πῆρα τό πρῶτο λεωφορεῖο καί ἐπέστρεψα. Γί' αὐτό σοῦ λέω, ὅτι εἶναι κακοί ἄνθρωποι. Δέν εἶναι καλοί ἄνθρωποι...

Ἀφοῦ μοῦ εἶπε αὐτά ὁ Γέροντας, ἐγώ «ἔμεινα». Δέν μπορούσα περισσότερα ἐπιχειρήματα νά τοῦ φέρω, γιά νά τόν πείσω ὅτι δέν ἦταν ἔτσι, ἀλλά κάπως διαφορετικά τά πράγματα καί ὅτι θά ἔπρεπε ὁπωσδήποτε νά δεχθεῖ νά πάει νά βρεῖ τά χρήματα. Σιώπησα. Μοῦ ἔδωσε τή εὐχή του, μοῦ ἔδωσε καί ὀρισμένες ἄλλες πληροφορίες, πού τοῦ ζήτησα, ἀλλά τό γεγονός ὅτι μοῦ ἀπεκάλυψε αὐτά τά πράγματα μ' ἔφερε σέ δύσκολη θέση, σέ ἀμηχανία. Πῆρα τήν εὐχή του κι ἔφυγα. Μοῦ εἶπε, ὅμως, νά μέ ξαναδεῖ.

Ἐγώ, μέ τήν ἐσωτερική μου περιέργεια καί τή δυσπιστία, ἄς τήν πῶ, δέν μπορούσα νά φανταστῶ ὅτι θά μπορούσε ἕνας ἄνθρωπος νά κάνει τό καλό κι ὁ ἄλλος νά σκέπτεται νά τοῦ κάνει τέτοιο κακό. Δέν ἤθελα νά τό ἀποκαλύψω σ' ὅλους. Πῆγα ἐκεῖ, πού περίμεναν αὐτοί, μετά τή θεία Λειτουργία, νά τοὺς πῶ τί ἀκριβῶς ἔγινε μέ τό Γέροντα καί τοὺς εἶπα ὅτι δέν δεχόταν ἐπ' οὐδενί λόγῳ. Ἐλεγε ὁ καθένας τή σκέψη του

καί δυστυχῶς ἐξεφράσθησαν καί λίγο ἀπρεπῶς.

Μετά τήν ἀναχώρηση τῶν δύο, ὁ ἐξάδελφός μου ἐπέμεινε καί μοῦ εἶπε: - Τί συμβαίνει, τί σοῦ εἶπε; Μόνον αὐτά; Γιατί ἔφυγε; Καί μπροστά στήν ἐπιμονή του, ἀποκάλυψα στόν ἐξάδελφό μου καί τοῦ εἶπα τί ἀκριβῶς συνέβη, πῶς ἔγινε μέ τή συνάντηση, πῶς μᾶς δόθηκε ἡ εὐκαιρία, πῶς ὅλα αὐτά προῆλθαν ἀπό τό Γέροντα μέ τό χάρισμα πού εἶχε καί τό ὅποιο μέχρι ἐκείνη τήν ὥρα βέβαια -εἶμαι ὑποχρεωμένος νά τό πῶ- δέν κατάλαβα ὅτι τό διέθετε. Ἐβλεπα, ἄκουγα, πίστευα ἐσωτερικά, συγκλονίσθηκα μ' αὐτά πού ἄκουα. Ἀλλά δέν μπορούσα νά συλλάβω τήν ἀγιότητα τοῦ πατρός Πορφυρίου, τή στιγμή ἐκείνη.

Ὅταν τά εἶπα ὅμως στόν ἐξάδελφό μου, ἐκεῖνος ἀρνήθηκε καί εἶπε «ἐπ' οὐδενί λόγῳ». Τόν δέσμευσα, ἐπειδή ἦταν καί ἐκεῖνος ἄνθρωπος σωστός καί τοῦ εἶπα: - Σέ δεσμεύω, δέν θά τό πéis πουθενά. Ἐσύ τό σκέφτηκες αὐτό τό πρᾶγμα; - Ὅχι, ἐπ' οὐδενί λόγῳ. - Λοιπόν, θά ἤθελα, ἀπλῶς γιά νά ἐκτιμήσουμε τόν χαρακτήρα τοῦ Γέροντα, νά μοῦ πéis, μέ τίς ἐπαφές πού θά ἔχεις μέ τό διοικητή καί μέ τό δάσκαλο, ἄν κανείς ἀπ' αὐτούς εἶχε τή διάθεση αὐτή.

Μετά ἀπό μέρες καί μέ τήν ἐπαφή πού εἶχαν καί τίς συζητήσεις, ἐκεῖ πού ἦσαν οἱ τρεῖς τους, ὅπως μοῦ δήλωσε ὁ ἐξάδελφός μου ἀργότερα, ἀφοῦ εἶπαν πολλά γιά τό ὅλο σχέδιο, γιά τή ματαιώση κλπ., εἶπε ὁ δάσκαλος πρὸς τοὺς ἄλλους δύο: - Καλά σκέφτηκα ἐγὼ καί εἶπα ὅτι ὁ παπᾶς αὐτός θά μᾶς πρόδιδε στήν ἀστυνομία καί εἶχα σκεφθεῖ, μόλις θά βρίσκαμε τά χρήματα, νά τοῦ κόψω τό κεφάλι. «Ἐμεινε» ὁ ἐξάδελφός μου καί μετά ἀπό καιρό μοῦ τό εἶπε. Ἔτσι, λοιπόν, διαπιστώσαμε τί ἀκριβῶς συνέβαινε στήν περίπτωση αὐτή, μέ τοὺς τρεῖς καί τό Γέροντα, πού ἦταν ὅλα ἀληθινά, ἀποκαλυπτικά. Αὐτό μέ βοήθησε νά ξεκαθαρίσω ὀρισμένες ἀμφιβολίες, πού μοῦ εἶχαν δημιουργηθεῖ καί νά παραδεχθῶ τίς ἅγιες ἱκανότητες τοῦ πατρός Πορφυρίου.

Εἶναι ἀλήθεια ὅτι ὁ δάσκαλος αὐτός, πού συνέχιζε νά ψάχνει γιά νά βρεῖ καί σ' ἄλλα μέρη χρήματα, δύο μῆνες μετά τήν ἐποχή ἐκείνη, κατὰ τό μήνα Δεκέμβριο, στήν περιοχή τῆς Ἀμφικλείας, σ' ἓνα τροχαῖο δυστύχημα σκοτώθηκε. Αὐτό τό γεγονός συνετάραξε καί τοὺς ἄλλους δύο, διότι τότε ἀποκάλυψε καί ὁ ἐξάδελφος μου στό Διοικητή τί ἀκριβῶς εἶχε συμβεῖ μέ τό Γέροντα.

Ἔτσι, λοιπόν, μέ τήν περίπτωση αὐτή, τῆς συνάντησής μου δηλαδή μέ τό Γέροντα, γνωρίστηκα περισσότερο καί ἡμέρα μέ τήν ἡμέρα συνεδέσθην, ἔγινε ὁ Γέροντάς μου καί εἶχα τήν ἰδιαίτερη εὐλογία καί ἐγὼ προσωπικά καί ἡ οἰκογένειά μου ὁλόκληρη νά δεχόμαστε τίς εὐλογίες του.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ Ν.

Θεολόγος

Γεώργιου Κάκκουρα

ΑΓΙΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΑΝΟΣ, ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΚΥΘΡΕΑΣ

ἅγιος Δημητριανός, «τῆς Κυθρέας τό κλέος καί Κυπρίων ἀγλαΐσμα», γεννήθηκε γύρω στά 835 μ.Χ. στήν κωμόπολη Συκαί, κοντά στό σημερινό τουρκοκρατούμενο χωριό Παλαΐ-κυθρο. Οἱ γονεῖς του ἦταν εὐσεβεῖς καί φιλόθεοι καί μάλιστα ὁ πατέρας του ἦταν ὁ ἱερέας τοῦ χωριοῦ. Ἐτσι «ἐξ ἀπαλῶν ὀνύχων» γνώριζε καί ζούσε τό Χριστό μέσα στό εὐλογημέ-νο περιβάλλον τῆς οἰκογένειας καί τῆς Ἐκκλησίας.

Οἱ ἀγαθοί γονεῖς του, ὅταν ἔγινε δεκαπέντε χρονῶν, θέλησαν νά τόν παντρέψουν. Ὁ Δημητριανός βέβαια ἀρνήθηκε. Ὅμως τελικά τοῦ «ἐκατάπεισαν τήν γνώμην» καί ἀποδέκτηκε τό γάμο. Ἡ κόρη πού παντρεύτηκε ἦταν καί αὐτή ὁμόγνωμη στά χριστιανικά ἥθη.

Ὅπως πολύ χαρακτηριστικά ἀναφέρει ὁ ἀρχαῖος βιογράφος τοῦ Ἁγίου καθώς καί τό συναξάρι του, οἱ δύο νέοι μέ τή χάρη τοῦ Θεοῦ ζοῦσαν παρθενική ζωή. Τελικά οἰκονόμησε ὁ Θεός καί ἡ «σύνευνός» του σέ τρεῖς μῆνες ἀπό τό γάμο τους κοιμήθηκε ἐν Κυρίῳ καί καταξιώθηκε νά συναριθμηθεῖ «σύν ταῖς φρονίμοις παρθένοις» τοῦ νυμφίου Χριστοῦ.

Ὁ Δημητριανός ξεπερνώντας τή λύπη του καί δεχόμενος τή βουλή τοῦ Θεοῦ, ἀποφάσισε νά ἐγκαταλείψει τήν κοσμική ζωή. Κατέφυγε τότε στό μοναστήρι τοῦ Ἁγίου Ἀντωνίου κοντά στήν Κυθρέα, στήν πλαγιά τοῦ βουνοῦ. Ἐκεῖ ὡς νέος μοναχός ἐπιδόθηκε μέ ζῆλο στήν αὐστηρή μοναχική ζωή, μιμούμενος τούς γεροντότερους του στίς νηστείες, στίς ἀγρυπνίες, στίς προσευχές καί γενικά στήν κατά Θεόν ἀσκησι.

Κοπιάζοντας στόν ἀγώνα αὐτό τῆς κάθαρσης τῶν παθῶν, ἄρχισε νά κοσμεῖται ὁ Ἅγιος, μέ τή χάρη τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, μέ ἀρετές, μέ τήν «φρόνησιν, ἀνδρείαν, σωφροσύνην καί δικαιοσύνην» τοῦ Θεοῦ. Πολλές φορές μέ ταπείνωσι, θέλοντας νά καλλιεργήσει περισσότερο τόν ἑαυτό του «τούς ἄκρως ἡσυχωτέρους τόπους τοῦ ὄρους» καταλάμβανε, καί πάλιν ἐπέστρεφε στό Μοναστήρι. Σιγά σιγά ὁ Ἅγιος ἀξιώθηκε τῆς ἀπάθειας καί ἄρχισε νά ζῇ πάνω στή γῆ τήν ἀγγελική ζωή. Ἡ πρακτική ζωή τόν ὁδήγησε στή θεωρία καί τή γνώση τοῦ Θεοῦ.

Ἐτσι ὁ Θεός τόν χαρίτωσε, τοῦ ἔδωσε δηλ. «τά τοῦ Πνεύματος χαρί-σματα». Καί τότε, λοιπόν, μέ τή χάρη αὐτή, μέ ἓνα λόγο τοῦ Δημητρια-νοῦ χαλεπά νοσήματα φυγαδεύονταν, δαίμονες διώκνονταν καί κάθε λογῆς ἀρρώστια θεραπεύονταν. Γιά τούς ἀνθρώπους γινόταν αἰτία ὠφέ-λειας πνευματικῆς ἀλλά καί σωματικῆς υἱείας.

Ἡ φήμη του γιά τήν εὐσεβεία του ἀλλά καί τά θαύματά του ξαπλώ-

νονταν παντού. Ὁ τότε ἐπίσκοπος τῶν Χύτρων (Κυθρέας) Εὐστάθιος, κίνησε γιά νά συναντήσῃ τόν Ἅγιο. Μέ πολλές ἱκεσίες καί παρακλήσεις κατάφερε νά ὀδηγήσῃ τόν ἅγιο Δημητριανό στήν Ἐπισκοπή του καί ἔτσι τόν χειροτόνησε ἱερέα τῆς πόλης. Ὁ Δημητριανός ἐνίσχυσε τούς πιστούς μέ τά λόγια του καί προπάντων μέ τά ἔργα του.

Ὅμως ἡ ἀγάπη του πρός τήν αὐστηρή μοναχική ζωή καί οἱ παρακλήσεις τοῦ Ἁγίου αὐτή τή φορά, ἔπεισαν τόν Ἐπίσκοπο Εὐστάθιο νά ἐπιτρέψῃ στό Δημητριανό νά γυρίσῃ καί πάλι πίσω στό μοναστήρι του. Μέ τήν ἐπιστροφή του οἱ μοναχοί τόν ὑπόδειξαν ὡς ἡγούμενό τους, γιά νά τούς ὀδηγήσῃ σέ πνευματικές ἀνατάσεις μέ τήν ὑπακοή καί τήν ταπείνωση. «Γιατί ἀρκοῦσε καί μόνο νά βλέπουν τό Δημητριανό καί τότε ὅλη ἡ ἔντεχνη διδασκαλία καί паίδευση γιά τίς ἀρετές ἐντυπωνόταν στήν ψυχή καί στό χαρακτήρα τοῦ καθενός».

Ἐτυχε τήν ἐποχή ἐκείνη νά πεθάνῃ ὁ ἐπίσκοπος Σαλαμῖνος, δηλ. ὁ ἀρχιεπίσκοπος Κύπρου. Τότε ὅλοι ψήφισαν ὡς ἀρχιεπίσκοπο τόν Εὐστάθιο ἐπίσκοπο τῶν Χύτρων. Ὁ Εὐστάθιος ἀναζήτησε ὡς ὑπεράξιο ἀντικαταστάτη του τό Δημητριανό. Ὁ ἅγιος Δημητριανός μόνο μέ τό ἄκουσμα ὅτι ὁ Εὐστάθιος ἀφήνει τόν ἐπισκοπικό θρόνο τῆς Κυθρέας «λάθρα μονῆς ἀνεχώρησε» καί μέ τή βοήθεια ἑνός φίλου του προσπάθησε μέ ἐπιμέλεια νά κρυβεῖ σέ ἀπάτητα μέρη. Ὁ Εὐστάθιος βγῆκε μέ ἀνθρώπους του σέ ἀναζήτηση τοῦ Ἁγίου. Ὅταν τέλος τόν συνάντησε, ἔπεσε στά πόδια του νά τόν παρακαλέσῃ γιά νά τόν διαδεχθεῖ στήν Ἐπισκοπή τῆς Κυθρέας.

Ὁ Δημητριανός ὀδηγούμενος ἀπό τόν φωτισμό τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἀποδέχτηκε γιά τό καλό τοῦ ποιμνίου του καί τῆς Ἐκκλησίας ὁλόκληρης νά γίνει ὁ ἐπίσκοπος τῶν Χύτρων. Ὡς ἀστέρας πολύφωτος ἔλαμψε στή διακονία αὐτῆς τῆς Ἐπισκοπῆς. Τά ἀποτελέσματα τῶν ἀσκητικῶν του ἀγώνων, οἱ ἀρετές του ἔπρεπε τώρα νά φανερωθοῦν καί πάλιν στήν πράξη. Τό κατόρθωσε λοιπόν μέ «τήν τῶν πενήτων ἐπιμέλειαν, τήν τῶν χρηρῶν προστασίαν, τήν τῶν ὀρφανῶν ἀντίληψιν (ἐπιμέλεια), τήν τῶν ἀδικουμένων ἐκδίκησιν, τήν τῶν ξένων δεξίωσιν (φιλοξενία), τήν τῶν ἀσθενούντων ἐπίσκεψιν, τήν τῶν ἐν φυλακῇ συμπάθειαν, τήν τῶν γυμνῶν ἀμφίεσιν (ἐνδυση), τήν τῶν διψώντων ἀνάψυξιν, τήν τῶν μαχομένων εἰρήνην, τοῖς πᾶσιν ἀπλῶς ἦν ἰδεῖν τοῦτον προνοούμενον ὡς πατέρα καί πᾶσι πάντα γινόμενον, ἵνα πάντας κερδήσῃ κατά τόν μέγαν ἀπόστολον». Ἀλλά καί τά θαύματα καί οἱ ἰάσεις συνεχίζονταν ἀπό τόν Ἅγιο.

Ὅμως καί ὁ ἴδιος, ζώντας μέσα στόν κόσμο, δέν στεροῦσε τόν λαό του ἀπό τά καλά τῆς ἐρήμου. «Ἀλλ' ἦν ἅπασι (ἀλλά ἦταν σέ ὅλους) πρῶος, γαληνός, ἡσύχιος, φίλος, ἱκέσιος, εὐπρόσιτος, συμπαθής, μέτριος, θείας φιланθρωπίας ἀνάπλεος». Ἐτσι ἡ πνευματική ὠφέλεια τοῦ ποιμνίου του ἦταν τό πρῶτο καί κύριο μέλημα τοῦ ἁγίου Ἐπισκόπου.

Ἡ ἀγάπη καί ἡ φροντίδα αὐτή τοῦ ἁγίου Δημητριανοῦ πρός τόν λαό

τοῦ Θεοῦ φαίνεται καί ἀπό τό πιά κάτω γεγονός: Ἦταν οἱ ἀραβικές ἐπιδρομές. Οἱ «βαβυλώνιοι βάρβαροι» αὐτοὶ λυμαίνονταν τό νησί. Οἱ συμφορές σέ ἔμψυχο καί ἄψυχο ὕλικό ἦταν πολλές γιά τὴν Κύπρο. Ἡ τραγωδία ἐπληξέ καί τὴν Ἐπισκοπὴ τῶν Χύτρων. Λεηλασίες καί ἀτιμώσεις καί θάνατο σκόρπισαν στό πέρασμά τους οἱ βάρβαροι. Τέλος χιλιάδες ἦταν οἱ αἰχμάλωτοι πού συνελήφθησαν.

Ὁ ἅγιος Δημητριανὸς μέ δάκρυα καί κοπετούς ἔβλεπε τό ποιμνίό του νά ὀδηγεῖται στὴν ἐξορία. Τὸν ἴδιο τὸν ἄφησαν πίσω σεβόμενοι φαίνεται τό σχῆμα καί τὴν ἡλικία του. Ὡς στοργικὸς ποιμένας ὅμως ἀπὸ μόνος του τότε ἀποφασίζει νά ἀκολουθήσει τό ποιμνίό του στὴν αἰχμαλωσία μέ τὴ σκέψη ἢ νά ὑποφέρει μαζί τους τὰ δεινὰ καί τίς κακουχίες καί νά προσπαθήσει νά τοὺς παρηγορήσει ἢ νά καταφέρει νά τοὺς γλιτώσει καί νά τοὺς ἐπαναφέρει στή γῆ τους.

Μέ ἀκλόνητη πίστη, θερμὴ προσευχή, μέ δάκρυα στά μάτια καί μέ ἀνθρώπινες ἐνέργειες ἀλλὰ καί θεία προστασία κατάφερε ὁ Ἅγιος νά μεταπείσει τὸν ἄρχοντα τῶν Ἀράβων. Κατάφερε νά τοῦ μαλακώσει τὴν καρδιά καί νά τοῦ ὑποδείξει ὅτι ἄδικα οἱ Κύπριοι ὑπόφεραν. «Παῦσαι ἄνθρωπε», τοῦ εἶπε ὁ βάρβαρος, «τά λόγια σου καί τὰ δάκρυά σου μέ κάμνουν νά πονῶ. Ἄς γίνεи τό θέλημά σου».

Ὁ ἅγιος Δημητριανὸς ἔκανε τό καθῆκον του. Ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ ἔκανε τό θαῦμα τῆς, οἱ πιστοὶ μέ τὸν ἐπίσκοπό τους δόξασαν καί εὐχαρίστησαν τό Θεό καί μέ χαρὰ ἐπέστρεψαν στὸν τόπο τους, τὴν ἀγαπημένη τους Κύπρο.

Ὁ Ἅγιος Ἐπίσκοπος ποίμανε τὸν λαό του μέχρι τὰ βαθιά γεράματα του. Γύρω στὰ 915 κοιμήθηκε «ἐν Κυρίῳ». Ἡ ψυχὴ του ἀνέβηκε στὸν οὐρανὸ ἐκεῖ πού προετοιμάστηκε νά κατοικήσει καί νά ἀναπαυθεῖ. Τό λείψανό του, πού ἔμεινε ἐδῶ στή γῆ, ἔγινε ἡ αἰτία πολλῶν ἰάσεων καί, σύμφωνα μέ τὸν πρῶτο ἀλλὰ ἄγνωστο βιογράφο του: «καί νῦν ὁρᾶτε ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ καθ' ἑκάστην μύρον ἀναβλύζον πηγᾶς». Ὑπῆρξε δηλ. καί μυροβλήτης ἅγιος.

Τὴ μνήμη του γιορτάζουμε στίς 6 Νομβρίου. Πρὸς τιμὴν του ὑπάρχουν ἀφιερωμένοι τέσσερις ναοί. Ἐνας στὴν κατεχόμενη Κυθρέα, δεύτερος στὸν (κατεχόμενο) Λάρνακα τῆς Λαπήθου, τρίτος στὴν (κατεχόμενη) Ὁμορφίτα καί τέταρτος στό ὁμώνυμο χωριὸ Ἅγιος Δημητριανὸς στὴν Πάφο.

Σήμερα πού τό νησί μας ζεῖ καί πάλι δύσκολες στιγμές, πού ὑπέστη λεηλασίες καί ἐρημώσεις, πού μεγάλο μέρος τοῦ λαοῦ, καί αὐτὸ τῆς ἀρχαίας Ἐπισκοπῆς τοῦ Ἁγίου Δημητρίου βρίσκεται στὴν προσφυγία στὴν ἴδια του τὴν πατρίδα, σήμερα χρειάζεται καί πάλιν ἡ ἴδια πίστη στὸν Θεό καί προσευχή πρὸς τὸν Ἅγιο, τὸν Ἅγιο τῶν προσφύγων γιά νά βοηθήσει ὁ Θεὸς γιά τὴν ἐπιστροφή.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΑΚΚΟΥΡΑΣ

Θεολόγος, Διδάκτωρ Θεολογίας

Σάββα Ἀλεξάνδρου

Η ΑΣΚΗΣΗ ΣΤΗΝ ΟΡΘΟΔΟΞΗ ΘΕΟΛΟΓΙΑ

ιά τὴν Ὁρθοδοξία ἡ ἄσκηση εἶναι ὅρος ἀπαραίτητος γιὰ τὴ βίωση τοῦ Θεοῦ ἀπὸ μέρους τοῦ ἀνθρώπου καὶ συνδέεται ἄμεσα μὲ τὸν λεγόμενο ὄντολογικὸ δυῖσμό.

Κατὰ τὸν Ἅγιο Θεόδωρο τὸν Σαββαΐτη, ὁ ἄνθρωπος προ-
πτωτικά εἶχε διπλὴ εὐκαιρία νὰ ἐπικοινωνεῖ μὲ τὸν Θεό. Διὰ
μὲν τῶν αἰσθήσεων ἐπικοινωνοῦσε μὲ τὸν ὑλικὸ κόσμον καὶ
δι' αὐτοῦ ἀνήγετο πρὸς τὸν Θεό, ἐνῶ μὲ τὴν ψυχὴν τοῦ ἐπικοινωνοῦσε
μὲ τὸν πνευματικὸν κόσμον καὶ πάλι δι' αὐτοῦ ἀνήγετο πρὸς τὸν Θεό.

Μὲ τὸ προπατορικὸ ἁμάρτημα ὁ ἄνθρωπος, στὴν προσπάθεια τοῦ νὰ
αὐτοθεωθεῖ, χρησιμοποιοῖ τὶς αἰσθήσεις, ὅχι γιὰ νὰ ἀναχθεῖ πρὸς τὸν
Θεό, ἀλλὰ γιὰ νὰ ξεκόψει ἀπὸ Αὐτόν. Ἔτσι, κατὰ τὴν θεολογίαν τοῦ
Ἁγίου Θεοδώρου τοῦ Σαββαΐτου, Ἐπισκόπου Ἐδέσσης, τὸ προπατο-
ρικὸ ἁμάρτημα ἦταν οὐσιαστικὰ ἡ ἀχαριστία τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὴν
δωρεὰ ποὺ ἔδωσε σ' αὐτόν ὁ Θεός, ὥστε νὰ ἐπικοινωνεῖ μαζί Του καὶ
διὰ τῶν αἰσθήσεων καὶ διὰ τῆς ψυχῆς.

Κατὰ τοὺς θεοφόρους Πατέρες, μεταπτωτικά τὸ σῶμα γίνεται βαρὺ
καὶ διὰ τῶν αἰσθήσεων ἔλκεται πρὸς τὰ κάτω, δηλαδὴ πρὸς τὰ ὑλικά
πράγματα, ἐνῶ ἡ ψυχὴ ἐπιθυμεῖ τὰ οὐράνια. Αὕτῃ ἡ ἀντινομία συνιστᾷ
τὸν λεγόμενο ὄντολογικὸ δυῖσμό. Ἡ ἄσκηση, λοιπόν, προβάλλει ὡς
τὸ μέσο γιὰ τὴν ἄρση καὶ ὑπέρβαση αὐτῆς τῆς ἀντινομίας.

Ὁ Ἅγιος Ἡσύχιος ὁ Πρεσβύτερος λέει πῶς, διὰ τῆς ἀσκήσεως, ἡ
ψυχὴ προσπαθεῖ νὰ ἀναγκάσει τὸ σῶμα, ὥστε νὰ συνεργαστεῖ μαζί της
γιὰ τὸν κοινὸ στόχον ποὺ εἶναι ἡ θέωση τοῦ ἀνθρώπου, ὡς μίας ἐνιαίας
ψυχοσωματικῆς ἐνότητας.

Στὴν καθ' ἡμᾶς Ἀνατολή, ἡ ἄσκηση συνδέεται μὲ τὴν θεολογίαν τοῦ
Ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ *περὶ διπλῆς* τοῦ προσώπου τοῦ Θεοῦ,
Ὡς γνωστόν, ὁ κορυφαῖος αὐτός Πατέρας τῆς Ὁρθοδοξίας, συστημα-
τοποιώντας αὐτὸ ποὺ πάντοτε ἐπιστεύετο στὴν Ἐκκλησίαν, διακήρυξε
ὅτι ὁ Θεός ὡς οὐσία εἶναι ἀπόλυτα ἀμέθεκτος καὶ ὑπερβατικός, δηλαδὴ
πιο ἀπλὰ εἶναι ὁ μεγάλος ἄγνωστος. Οὐσιαστικὰ, εἶναι αὐτὸ ποὺ θὰ δια-
κηρύξει πρὶν ἀπ' αὐτόν καὶ ὁ Ἅγιος Νικήτας ὁ Σιτηάτος, μαθητὴς τοῦ
Ἁγίου Συμεὼν τοῦ Νέου Θεολόγου: «Θεός ἐστίν, νοῦς ἀπαθὴς ὑπὲρ
πάντα νοῦν καὶ πᾶσαν ἀπάθειαν».

Ὅμως, κατά τόν Ἅγιο Γρηγόριο τόν Παλαμᾶ καί εὐρύτερα κατά τούς θεοφόρους Πατέρες, ὁ Θεός εἶναι συνάμα καί γνωστός, γιατί κοινῶνεί μέ τόν κόσμο διά τῶν θείων ἀκτίστων ἐνεργειῶν Του. Ἔτσι, λοιπόν, ὅταν ὁ ἄνθρωπος καθαίρεται ἀπό τά πάθη διά τῆς ἀσκήσεως, ἐνώνεται μέ τίς θεῖες ἀκτιστες ἐνεργεῖες καί γίνεται θέσει καί ἐνεργείᾳ θεός. Ὁ ἴδιος θά διακηρύξει ἀκριβῶς, στόν περίφημο Ἀγιορείτικο τόμο του: «Ἅγιοι εἰσὶν οἱ δι' ἄκραν καθαρότητα τῆς καρδίας ἰδόντες καί παθόντες τήν τοῦ Θεοῦ λαμπρότητα».

Ἀκριβῶς, μέ αὐτό τό σκεπτικό, ὁ Ἀββάς Ἰσαάκ ὁ Σύρος, στά περίφημα Ἀσκητικά του, θά κηρύξει: «Ἡ ἄσκησις, μήτηρ τοῦ ἀγιασμοῦ ἐστίν, ἐξ ἧς γεννᾶται ἡ πρώτη γεῦσις καί αἴσθησις τῶν μυστηρίων τοῦ Χριστοῦ». Ὁ ἴδιος δέ αὐτός Πατέρας τῆς Ὁρθοδοξίας θεωρεῖ πῶς τίποτα δέν μπορεῖ νά βοηθήσει κάποιον νά βρεῖ τόν σωστό πνευματικό προσανατολισμό του, ὅσο ἓνας ἀσκητικός ἄνθρωπος πού συνάμα ἀποπνέει ἀγάπην. «Οὐδέν μεταπίθεται τινά ἀπαλλαγῆναι ἀπό τῆς κακίας, εἰ μή τά σωματικά ἀγαθὰ καί ἡ τιμή ἥν παρά σοῦ οὗτος θεωρεῖ».

Ἡ ἄσκησις, τότε μόνο εἶναι σωστή, ὅταν βοηθᾷ τόν ἄνθρωπο νά γίνει κάτοχος τῶν ἀρετῶν τῆς ἀγάπης καί τῆς ταπεινώσεως. Διαφορετικά, ἂν προβάλλει ὡς αὐτοσκοπός, δέν ἀποφέρει κανένα πνευματικό κέρδος. Λέει γι' αὐτό ὁ Ἅγιος Συμεών ὁ Νέος Θεολόγος: «Πᾶσα σπουδή καί πᾶσα ἄσκησις, μή καταντῶσα εἰς τήν ἀγάπην ἐν πνεύματι συντετριμμένῳ, ματαία ἐστίν καί εἰς οὐδέν χρήσιμον αὐτή ἐστίν καταλήγουσα». Γι' αὐτόν ἀκριβῶς τόν λόγο, ὁ Ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς, στόν λόγο του Περί νηστείας, ἀναφέρει: «Νηστεία πού δέν γίνεται μέσα στό πνεῦμα τῆς ταπεινώσεως καί τῆς αὐτομεμψίας, μοιάζει μέ τή νηστεία πού καί ὁ διάβολος πραγματοποιεῖ, γιατί κι αὐτός σάν πνεῦμα ἀπέχει ἀπό τροφή, δηλαδή νηστεύει, ἀλλά ἡ νηστεία του ταυτίζεται μέ τήν ἔπαρση καί τήν ἐχθρότητα πρὸς τόν Θεό».

Ἡ ἄσκησις λοιπόν, ὅταν πραγματοποιεῖται μέσα στό πνεῦμα τῆς διακρίσεως καί τῆς ταπεινώσεως, χαρίζει στόν ἄνθρωπο τήν ἀπάθεια, ἡ ὁποία κατά τόν Ἅγιο Ἰωάννη τῆς Κλίμακος: «Ἀνάστασις ἐστίν τῆς ψυχῆς πρό τοῦ σώματος», δηλαδή ἀπάθεια εἶναι ἡ κατάσταση ἐκείνη κατά τήν ὁποία ἡ ψυχὴ ζεῖ ἥδη ἀπὸ αὐτὴ τὴ ζωὴ τὴν ὁγδόη ἡμέρα, δηλαδή τὴν κατάστασι τῆς αἰωνιότητος.

ΣΑΒΒΑΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ

Θεολόγος

Νικόλαου Λεβέντη

ΣΩΜΑ ΚΑΙ ΑΙΜΑ ΧΡΙΣΤΟΥ

Ἴναι σαφές ὅτι στιγμές κρίσης ἐγείρουν ἐσωτερικούς προβληματισμούς. Ἔτσι, μέ τό ξέσπασμα μιᾶς νέας ἐπιδημιολογικῆς κρίσης προστέθηκε στους προβληματισμούς καί τίς ἀνησυχίες τοῦ σύγχρονου ἀνθρώπου αὐτός περί τῆς θείας Κοινωνίας ὡς πιθανοῦ μέσου ἱκῆς μετάδοσης. Δυστυχῶς, ἡ δισχιλιετής ἐκκλησιαστική ἐμπειρία δέν ἀρκεῖ νά πείσει τόν σύγχρονο ἄνθρωπο, ὅτι τό σῶμα καί τό αἷμα τοῦ Χριστοῦ εἶναι φάρμακο ζωῆς καί ἀθανασίας, ἂν δέν ὑποστηρίζεται, ἡ ἐν λόγῳ θέση, ἀπό δεδομένα τῆς κλινικῆς, ἐργαστηριακῆς ἔρευνας. Τό βίωμα, λοιπόν, παραθεωρεῖται καί ὁ ἄνθρωπος ἔχει τήν ἀπαίτηση νά περάσει τόν Θεό ἀπό τό μικροσκοπιο.

Σαφῶς ὑπάρχουν λαϊκοί, ἀλλά καί κληρικοί, πού μιλοῦν γιά τή σχέση πίστεως καί ἐπιστήμης, ὑποστηρίζοντας τήν ἔλλειψη λογικῆς ἐντός τῆς πίστεως, τήν ὁποία ἄλλωστε ὑποβιβάζουν στό ἐπίπεδο τῆς μεταφυσικῆς ἰδεολογίας, ἀλλά ἕνας ὀρθοδόξως ὀρθόδοξος θεολόγος δέν εἶναι δυνατόν νά συμφωνεῖ μέ τίς ἐν λόγῳ ἀπόψεις. Δυστυχῶς, ἡ εἰσχώρηση δυτικῶν προσεγγίσεων στό χῶρο τῆς ὀρθόδοξης θεολογίας ὁδηγεῖ στή θεολογική πλάνη, ὅτι ἡ πίστη δέν περικλείει τή λογική. Μιά τέτοια ἀντίληψη εἶναι λάθος, διότι, ἂν ἡ πίστη ἦταν ὑπέρλογη, δέν θά μπορούσε νά τήν ἐκφράσει ὁ ἀνθρώπινος νοῦς, ἂν ἦταν παράλογη δέν θά εἶχε θέση στή ζωή μας αἰῶνες τώρα. Ἄλλωστε, πῶς μπορεῖ ἕνας παραλογισμός νά συγκροτήσῃ ἐπιστήμη; Ἄρα, ἡ πίστη εἶναι λογική, ἀλλά δέν εἶναι ὀρθολογική. Εἶναι ὑποχρέωσή μας, δέ, νά σημειώσουμε ὅτι δέν ὑπάρχουν ἐπιστήμες ἀνώτερες ἢ κατώτερες, ἀλλά ὅτι ἡ μία συμπληρώνει τήν ἄλλη, ἀφοῦ ὅλες οἱ ἐπιστήμες διακονοῦν τόν ἄνθρωπο. Ἐκτός, ὅμως, ἀπό τίς ἐπιστήμες, τά Ἱερά Μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας διακονοῦν, ἐπίσης, τόν ἄνθρωπο, ὁ ὁποῖος συνιστᾷ μιά ὄντολογική ὑπόσταση ψυχῆς, πνεύματος καί σώματος.

Ὁ Ματσούκας (2010, σελ. 465-466) σημειώνει ὅτι «κατά τόν Χριστιανισμό, τά μυστήρια δέν εἶναι διόλου ἀφηρημένα ἢ μαγικά πράγματα. Πρόκειται γιά ἐκφάνσεις συγκεκριμένες στήν ἐνότητα αἰσθητῶν καί νοητῶν. Ἔτσι, κάθε μυστήριο γενικῶς, καί κάθε μυστήριο εἰδικό τοῦ συγκεκριμένου σώματος τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐνότητας δέν μπορεῖ μέ κανένα τρόπο νά ξεκόψει ἀπό τήν φυσική καί ἱστορική πραγματικότητα. Γι' αὐτό ἄλλωστε μέσα στήν Ἐκκλησία γιά κάθε μυστήριο ὑπάρχουν

συγκεκριμένα υλικά στοιχεία που αγιάζονται και μεταμορφώνονται». Στις μέρες μας, κωλαίνει διαρκώς ή κατανόηση της έννοιας του «μυστηρίου», ιδίως στις δυτικές χώρες, οι οποίες στηρίζουν την πίστη τους στη λογική ανάλυση των γεγονότων περισσότερο από ότι στη βίωση αυτών. Οί δυτικοί θεολόγοι προσπαθούν να συναρμόσουν την ἐπιστήμη και τή φιλοσοφική σκέψη μέ την πίστη (Ξιώνης, 2005), αντί νά δεχτούν την θετική αλλοίωση που ἐπιφέρει ή κοινωνία ἐν Χριστῷ, ὅπως συμβαίνει στην Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία.

Ἡ ἐπιστημονική πρόοδος δέν σημαίνει ἀντιεκκλησιαστικότητα, ἀπό τή στιγμή που ή Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία δέν ἀρνήθηκε ποτέ τήν ἀξία τῆς ἱατρικῆς ἐπιστήμης. Ἡ ἱατρική πρόοδος εἶναι μία ἀπό τίς εὐλογίες τοῦ Θεοῦ, μία ἀπό τίς εὐλογίες τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, τό ὅποιο σέ κάθε ἄνθρωπο μοιράζει χαρίσματα (Α΄ Κορ. ιβ΄ 1-11). Ἡ Ἐκκλησία δέν ἀντικαθιστᾷ τήν ἐπιστήμη, μήπως, ὅμως, ή σύγχρονη ἐπιστήμη, ή ὁποία ἐν προκειμένῳ ταυτίζεται μέ τήν ἱατρική, προσπαθεῖ νά ὑποκαταστήσει τόν Θεό; Μήπως ὁ σύγχρονος ἄνθρωπος ἐπιχειρεῖ νά κατασκευάσει μία νέα «θρησκεία», τόν Ἱατρισμό; Μήπως ή ἄρνηση τῆς ἱστορικῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐμπειρίας καί τῆς θείας παντοδυναμίας, καί ή πίστη στόν ἀνθρώπινο ἐγωισμό καί τήν ἐπιστημονική ἔπαρση εἶναι ὁ πραγματικός σκοταδισμός;

Ὁ πιστός, ὅταν προσέρχεται στό μυστήριο τῆς θείας Εὐχαριστίας, προσέρχεται *«μετά φόβου Θεοῦ, πίστεως καί ἀγάπης»*. Τό μυστήριο τῆς θείας Εὐχαριστίας τελεῖται, ὅπως κάθε μυστήριο, ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι καί δέν εἶναι μία ἀπλή θεατρική πράξη. Τό Ἅγιο Πνεῦμα μέ τήν παρουσία Του καθαγιάζει ὅλη τήν κτίση, γι' αὐτό δέν νοεῖται καθαγιασμός καί ἀρρώστια νά συνυπάρχουν. Εἶναι φρόνιμο, λοιπόν, νά μήν βλασφημούμε, δηλαδή νά μήν βλάπτουμε τήν φήμη τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, μιᾶς καί ή ἐν λόγῳ ἁμαρτία εἶναι ἀσυγχώρητη στήν πίστη μας (Ματθ. ιβ΄ 31-32). Ὁ Γρηγόριος Παλαμᾶς ὀνομάζει τόν τρόπο μεταβολῆς τοῦ ἄρτου καί τοῦ οἴνου σέ σῶμα καί αἷμα Χριστοῦ «μετουσίωση», ὥστε ἄλλο ἔχουμε κατά τήν ὕλη καί ἄλλο κατά τήν οὐσία (βλ. Ματσούκας, 2010, σελ. 486-487). Ὁ δέ Ἰωάννης Δαμασκηνός στό ἔργο του *«Ἐκδοσις ἀκριβῆς τῆς ὀρθοδόξου πίστεως»* ἀναφέρει σχετικά ὅτι *«ὅπως στό βάπτισμα, ἐπειδή οἱ ἄνθρωποι συνηθίζουν νά λούζονται μέ νερό καί νά ἀλείφονται μέ λάδι, συνέδεσε τή χάρη τοῦ Πνεύματος (ἐνν. ὁ Χριστός) μέ τό λάδι καί τό νερό καί τά κατέστησε λουτρό ἀναγεννήσεως, ἔτσι, ἐπειδή συνηθίζουν οἱ ἄνθρωποι νά τρῶνε ψωμί καί νά πίνουν νερό καί κρασί, συνέδεσε μέ αὐτά τή θεότητά του καί τά ἔκανε σῶμα καί αἷμα του γιά νά βρεθοῦμε στήν ὑπερφυσική πραγματικότητα μέ τά συνηθισμένα καί φυσικά μέσα [...]* Στούς πιστούς, λοιπόν, πού ἄξια μεταλαμβάνουν συντελεῖ στήν ἄφεση ἁμαρτιῶν καί στήν αἰώνια ζωή καί γίνεται φυλακτήριο ψυχῆς καί σώματος, ἐνῶ στούς ἀπίστους πού ἀνάξια μετέχουν συντελεῖ στήν κόλαση καί τήν τιμωρία, ὅπως ἀκριβῶς καί ὁ θάνατος τοῦ Κυρίου γιά τούς πιστούς ἔγινε ζωή καί

ἀφθαρσία γιά τήν ἀπόλαυση τῆς αἰώνιας μακαριότητος, ἐνῶ στούς ἀπίστους καί τούς δολοφόνους τοῦ Κυρίου ἔγινε κόλαση καί τιμωρία» (σελ. 369-371).

Ρητά καί κατηγορηματικά, λοιπόν, ὁ Ἰωάννης Δαμασκνός μᾶς ἐξηγεῖ γιατί ὁ Κύριός μας ἐπέλεξε νά συνδέσει μέ αὐτά τά ὑλικά τή θεότητά του, καί πώς ἡ πίστη ἢ μή στο μυστήριο ὁδηγεῖ στήν ἀφθαρσία ἢ τήν φθαρτότητα. Τό αἷμα καί τό σῶμα τοῦ Χριστοῦ, ὅμως, δέν εἶναι φθαρτά ἢ ἄρρωστα, γιατί Ἐκεῖνος ὡς Θεός δέν εἶναι φθαρτός ἢ ἄρρωστος.

Τό μυστήριο τῆς θείας Εὐχαριστίας συνδέεται ἄμεσα μέ τόν Μυστικό Δεῖπνο (Ματθ. κς' 26-30): «*Αὐτό εἶναι τό σῶμα μου*» εἶπε καί ὄχι «*αὐτό εἶναι τό ψωμί μου*». «*Αὐτό εἶναι τό αἷμα μου*» εἶπε καί ὄχι «*αὐτό εἶναι τό κρασί μου*». Ἐπιπλέον, ὁ ἴδιος ὁ Χριστός προσκαλεῖ τούς μαθητές του νά φᾶνε ἀπό τό ἴδιο σῶμα καί πιοῦν τό ἴδιο αἷμα, ὥστε νά μετέχουν τῆς ἀληθινῆς ζωῆς (Ἰω. ς' 41-58). Πῶς, λοιπόν, ἂν σοβαρά ἀναλογιστοῦμε ὅλα τά ἀνωτέρω, μπορεῖ νά γίνει δεκτό ὅτι ὁ Χριστός, ὁ ὁποῖος περιέχεται στή θεία Κοινωνία, εἶναι ὁ θάνατος, τή στιγμή πού τήν ἡμέρα τῆς Ἀνάστασης διατρανώνεται ἡ νίκη Του ἐπὶ τοῦ θανάτου; «*Θανάτῳ θάνατον πατήσας*» ψάλλουμε. Ἄν δέν ἰσχύουν αὐτά, τότε ὁ Κύριός μας εἶπε ψέματα καί δέν εἶναι ἡ Ἀλήθεια, ἡ Ζωή, ἡ Σωτηρία καί ἡ Ὁδός. Γίνεται, λοιπόν, σαφές ὅτι τό μυστήριο τῆς θείας Εὐχαριστίας, πού ὁδηγεῖ στή θεία Κοινωνία, μιᾶς καί ἡ τελευταία εἶναι ἀναπόσπαστο μέρος τῆς πρώτης, δέν εἶναι μυστήριο πού τό ἐφῆυρε ἡ Ἐκκλησία, ἀλλά ὁ Κύριος τό παρέδωσε σ' αὐτήν «*εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν καί εἰς ζωὴν αἰώνιον*», ὅπως λέει ὁ ἱερέας τή στιγμή τῆς μεταλήψεως.

Μέσω αὐτοῦ τοῦ μυστηρίου ὅλοι γινόμαστε σῶμα Χριστοῦ, ἀφοῦ μεταλαμβάνουμε τοῦ κοινού αἵματος καί σώματος. Καί ὅλα αὐτά δέν εἶναι δυνατό νά λάβουν χώραν ἐκτός τῆς Ἐκκλησίας. Γί' αὐτό πηγαίνουμε στήν ἐκκλησία, γιά νά γίνουμε Ἐκκλησία! Σημειώνει ὁ Μπέγζος (2005, σελ. 30): «*Στή θεία Εὐχαριστία πού εἶναι τό πῶς θεμελιῶδες μυστήριο τῆς Ἐκκλησίας καί εὐστοχα ἐπονομάζεται "θεία Κοινωνία", ἐπέρχεται ἡ καλή ἀλλοίωση καί ἔτσι ὁ ἄνθρωπος θεραπεύεται ἀπό τήν ἀλλοτρίωση. Οἱ ἄνθρωποι κοινωνοῦν καί ἐπικοινωνοῦν μέσα στήν Ἐκκλησία, συνέρχονται (συγκεντρώνονται) "ἐπὶ τό αὐτό" (γιά κοινό σκοπό), γίνονται ἓνα, τό Ἐγώ ἐπικοινωνεῖ μέ τό Ἄλλο του, θεῖο καί ἀνθρώπινο, προσωπικό καί διαπροσωπικό, ἀτομικό καί συλλογικό, πνευματικό καί ὑλικό μαζί*». Ἐκτός τῆς Ἐκκλησίας ὁ ἄνθρωπος μένει ἄτομο, ἐντός τῆς Ἐκκλησίας ἀνυψώνεται σέ πρόσωπο (Ξιώνης, 2005). Τό νέο στοιχεῖο πού φέρνει ἡ Ἐκκλησία εἶναι ἡ σχέση μεταξύ τῶν πιστῶν. Ὁ πιστός ἐπικοινωνεῖ μέ τόν Θεό καί τόν συνάνθρωπο ταυτόχρονα. Γί' αὐτό, ἡ πίστη, ὅπως καί ἡ λατρεία, κατά τήν ὀρθόδοξη θεολογία, δέν καθίσταται ἀτομική, ἀλλά κοινωνική υπόθεση. Γί' αὐτό ὑπάρχει ὁ ναός, ὥστε οἱ πιστοί νά συναθροίζονται, νά γίνονται Ἐκκλησία ξεπερνώντας τήν ἀτομικότητά τους καί νά ὑπάρχουν σύσσωμοι μέ τόν Χριστό.

Ὡς Ὁρθόδοξοι Χριστιανοί ὀφείλουμε νά μὴν ὑποκύψουμε στοὺς κλερασμούς τῶν μή πιστευόντων τῆς ἐποχῆς μας καί νά μὴν ἀρνηθοῦμε τόν Χριστό, ἂν δέν θέλουμε νά μᾶς ἀρνηθεῖ καί Αὐτός (Ματθ. 1'32-33), οὔτε νά λιγοψυχοῦμε, διότι ἡ χριστιανική ἀγάπη ἀπομακρύνει τόν φόβο (Α' Ἰω. 8'16-19). Ἄς μὴν ξεκνοῦμε ὅτι «πάντα δυνατά τῷ πιστεύοντι» (Μαρκ. 9'23), ἂν δέν λείπει ὁ σεβασμός τόσο πρὸς τόν δημιουργό ὅσο καί τὰ δημιουργήματά Του.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ:

1. *Novum Testamentum Graece*. Ἐπιμ. Nestle-Aland (1993). Stuttgart: Deutsche Bibelgesellschaft.
2. Δαμασκηνῷ, Ἰ. *Ἐκδοσις ἀκριβῆς τῆς ὀρθοδόξου πίστεως*. Μτφ. Ν. Ματσούκα (2009). Θεσσαλονίκη: Πουρναρά.
3. Ματσούκας, Ν. (2010). *Δογματική καί Συμβολική Θεολογία* (β'). Θεσσαλονίκη: Πουρναρά.
4. Μπέγζος, Μ. (2005). *Θεοκρατία ἢ Δημοκρατία*. Ἀθήνα: Γρηγόρη.
5. Ξιώνης, Ν. (2005). *Προλεγόμενα Θεολογικῆς Ἀνθρωπολογίας. Προχριστιανική, ἑτερόδοξη καί ὀρθόδοξη θεώρηση τοῦ ἀνθρώπου ὡς προσώπου*. Ἀθήνα: Γρηγόρη.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ:

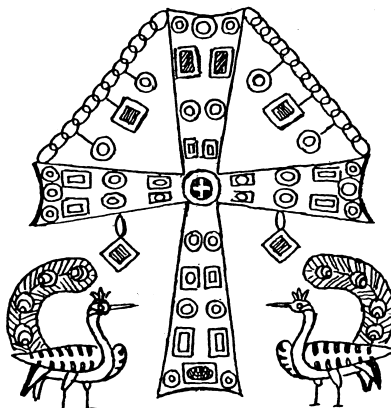
Γιά μιά συνοπτική δογματική, ἱστορική καί ἐκκλησιαστική προσέγγιση τοῦ μυστηρίου τῶν μυστηρίων βλ. Χριστοδούλου Ἀθηνῶν (2007). Ἡ θεία Εὐχαριστία. Ἀθήνα: Ἀποστολική Διακονία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

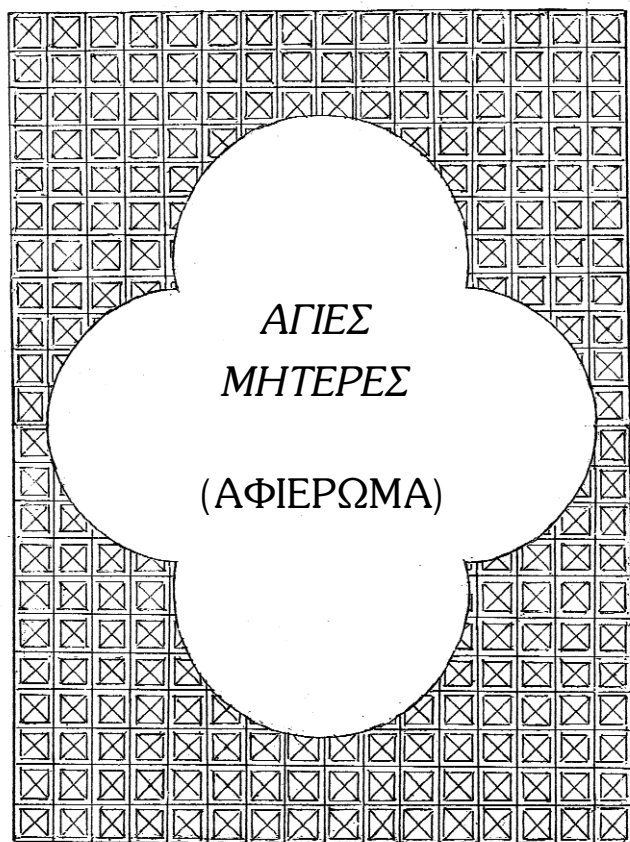
ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΛΕΒΕΝΤΗΣ

ΒΑ Θεολογίας ΕΚΠΑ

ΜΑ Ἐπιστῆμες τῆς Ἀγωγῆς:

Τεχνολογίες Μάθησης καί Ἐπικοινωνίας, ΕUC

Συμεών Πηγαδουλιώτη
ΠΡΟΛΟΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

ό θεοκίνητο χέρι τοῦ Ἀποστόλου τῶν ἐθνῶν ξεκαθάρισε ἐδῶ καί αἰῶνες ὅτι «οὐκ ἔνι ἄρσεν καί θῆλυ, πάντες γάρ ἡμεῖς εἰς ἐστέ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ» (Γαλ. γ' 28). Ἡ ἰσοτιμία τῶν δύο φύλων διακηρύχθηκε ἐν πρώτοις καί κατά τή δημιουργία τοῦ ἀνθρώπου. Τότε ὁ Θεός δημιουργεῖ τήν πρώτη γυναῖκα, τήν Εὐά, ἀπό τήν πλευρά τοῦ Ἀδάμ. Ἄν ἔπαιρνε ἀπό τά πόδια του, αὐτό θά ἦταν ἔνδειξη ὅτι θά καταδυναστεύει τή γυναῖκα. Ἄν πάλι ἔπαιρνε ἀπό τήν κεφαλή του, αὐτό θά σήμαινε ὅτι ἡ γυναῖκα θέτει ὑπό τήν ἐξουσία της τόν ἄνδρα. Ἡ πλευρά βρίσκεται στή μέση τοῦ ἀνθρώπινου σώματος κι αὐτό διακηρύττει ἐμμέσως, πλήν σαφῶς, τήν ἰσοτιμία τοῦ ἀνδρα καί τῆς γυναίκας.

Μιά ἄλλη ἔνδειξη τοῦ ἀνωτέρω ἐμφαίνεται στό Δεκάλογο. Στήν πέμπτη ἐντολή τῆς μωσαϊκῆς νομοθεσίας διακηρύττεται ἀπεριφράστως: «Τίμα τόν πατέρα σου καί τήν μητέρα» (*Εξοδ. κ' 12). Τί συνεπάγεται αὐτό; Μά πάλιν τήν ἰσοτιμία φυσικά, ἀφοῦ ἡ τιμή, δηλαδή ὁ σεβασμός, τοῦ παιδιοῦ διαμοιράζεται ἀκριβοδίκαια μεταξύ τῶν δύο γονέων.

Ἄν θελήσουμε νά σταθοῦμε στό θέμα τῆς μητρότητος, πάλιν κατά τήν Παλαιά Διαθήκη, τό βιβλίον τῶν Παροιμιῶν, στό κεφάλαιο κθ' μᾶς βοηθᾶ νά δοῦμε τίς διαστάσεις της ἀλλά καί τήν ἀξία της. Ἡ σωστή μητέρα, κατά τό θεόπνευστο αὐτό κείμενο, ὀνομάζεται «γυναῖκα ἀνδρεία» καί θεωρεῖται, ὅχι ἄδικα, «τιμιωτέρα λίθων πολυτελῶν». Ἡ ἀξία αὐτή γυναῖκα, ἡ μητέρα, γίνεται στήριγμα κι ὄχι βαρίδι στόν ἄνδρα της. «Θαρσεῖ ἐπ' αὐτῇ ἡ καρδιά τοῦ ἀνδρός αὐτῆς». Διακρίνεται γιά τήν ἐργατικότητα καί τή φιλοπονία της, ἀλλά τό βασικό καί κύριο εἶναι ὅτι «χεῖρας δέ αὐτῆς διήνοιξε πέννι, καρπόν δέ ἐξέτεινε πτωχῶ». Εἶναι προσεκτική στήν ὁμιλία. «Τό στόμα αὐτῆς ἀνοίγει σοφῶς καί νομοθέσμως». Ἀπό τήν ἄλλη «ἡ ἐλεημοσύνη αὐτῆς ἀνέστησε τά τέκνα αὐτῆς καί ἐπλούτησαν καί ὁ ἀνὴρ αὐτῆς ἤνεσεν αὐτήν». Μέ ἄλλους λόγους βλέπουμε μιά γυναῖκα πού ἔχει οἰκογένεια καί πολλούς περισπασμούς νά διακρίνεται καί στήν κατά Θεόν βιοτήν.

Αὐτό δέν πρέπει ἐπ' οὐδενί νά μᾶς ὀδηγήσει στό λανθασμένο συμπέρασμα ὅτι τά λόγια αὐτά τῶν Παροιμιῶν εἶναι συμβουλές ἀπλῶς καί νουθεσίες. Ἡ Παλαιά Διαθήκη γέμει περιπτώσεων ὅπου συγκριμμένες μητέρες ἐζήσαν τήν κατά Θεόν βιοτήν καί ἀπέδειξαν ὅτι καί μέσα στήν οἰκογένεια καί εἰς «τά τῆς πολυμόχθου σαρκός» μπορεῖ νά

εὐδοκιμήσει τό μυρίπνοον ἄνθος τῆς ἀγιότητος.

Μπορῶ νά σταθῶ στήν περίπτωση τῆς Ρεβέκκας, συζύγου τοῦ πατριάρχη Ἰσαάκ. Ὅταν τή συναντᾷ ὁ Ἑλιέζερ, πού ἐστάλη ἀπό τόν Ἀβραάμ γιά νά βρεῖ νύμφη γιά τό γιό του, χωρίς δεύτερη σκέψη δέν τοῦ δίνει ἀπλῶς νά πιεῖ νερό ἀπό τήν πηγή, ἀλλά ὑποβάλλεται στόν κόπο νά ποτίσει ὁλόκληρο τό караβάνι μέ τίς καμήλες του. Ἡ αὐθόρμητη καλωσύνη της, τό θυσιαστικό της πνεῦμα, ἡ ἀφειδώλευτη φιλοξενία της τήν κατέστησαν συνεργό στό σχέδιο τοῦ Θεοῦ. Ποιός μπορεῖ νά λησμονήσει τή γέννηση τῶν διδύμων γιῶν της, τοῦ Ἡσαῦ καί τοῦ Ἰακώβ πού ἦταν ἀποτέλεσμα προσευχῶν 20 χρόνων;

Ἐνα ἄλλο παράδειγμα ἀπό τήν Παλαιά Διαθήκη εἶναι ἡ Ἁγία Σολομωνή, μητέρα τῶν ἐπτά Μακκαβαίων. Ἡ ἀνδρεία καί τό ἀκατάβλητο θάρρος πού ἔδειξαν οἱ ἐπτά γιοί της κατά τό μαρτύριο ἦταν ἀποτέλεσμα τοῦ δικοῦ της τρόπου ζωῆς, πού τοὺς εἶχε ἐμφυσησει παιδιόθεν.

Φτάνουμε τώρα στήν Καινή Διαθήκη, τήν ἐποχή τῆς χάριτος. Ἐδῶ ἔχουμε τό μέγιστο τῶν ἀγίων προσώπων πού ἔχει νά παρουσιάσει ἡ πίστη μας, τή Θεοτόκον καί μητέρα τοῦ φωτός. Ἡ Παναγία Θεοτόκος κατόρθωσε νά πραγματώσει τό μέγιστο αὐτό κατόρθωμα, δηλαδή νά εὐαρεστήσει τό Θεό, γι' αὐτό κι ὁ Ἀρχάγγελος Γαβριήλ τήν ἀποκαλεῖ κατά τόν εὐαγγελισμό «κεχαριτωμένην» δηλαδή γεμάτη μέ ὅλες τίς ἀρετές. Κι αὐτές τίς ἀπόκτησε μέ τίς δικές της προσπάθειες σὺν Θεῷ.

Γιά τό λόγο αὐτό ἀξιώθηκε νά γίνει Θεομήτωρ, δηλαδή μητέρα τοῦ Θεοῦ - Λόγου. Γι' αὐτό ὀνομάζεται καί εἶναι ὄντως Θεοτόκος καί εἶναι «μετά Θεόν ἡ θεός, ἡ δευτερεῖα τῆς Τριάδος ἡ ἔχουσα». Γιά τό λόγο αὐτό δικαίως τῆς ψάλλουμε: «ἐπὶ σοί χαίρει κεχαριτωμένη πᾶσα ἡ κτίσις ἀγγέλων τό σύστημα καί ἀνθρώπων τό γένος». Γι' αὐτό ἐκπληροῦται καθ' ἐκάστην ἡ προφητεία της «ἀπό τοῦ νῦν μακαριοῦσι μέ πᾶσαι αἱ γενεαί» (Λουκ. α' 48). Ὁλόκληρη ἡ Παλαιά Διαθήκη γέμει προφητειῶν γιά τό πρόσωπό της. Ράβδον καί στάμνον καί βᾶτον τήν ὀνομάζουν, μεταξὺ ἄλλων, οἱ προφῆτες καί ἀλατόμυτον ὄρος.

Διά μέσου τῶν αἰώνων ἡ γυναικεία φύση δέν ὑστέρησε ἔναντι τῶν ἀνδρῶν σέ ἀφοσίωση πρὸς τόν Χριστό. Ἐχοντας σάν πρότυπο καί φωτεινό παράδειγμα τή ζωή καί τήν κατά Θεόν πολιτεία τῆς Κεχαριτωμένης Θεοτόκου πλήθη γυναικῶν βάδισαν τήν «στενήν πύλην καί τήν τεθλιμμένην ὁδόν τήν ἀπάγουσαν εἰς τήν ζωήν». Δέν μιλάμε μόνο γιά γυναῖκες μάρτυρες καί ἀσκήτριες, πού εἶχαν ἐπιλέξει τό μονήρη βίο, ἀλλά ἀναφερόμαστε καί σέ γυναῖκες πού ἔζησαν μέσα στόν κόσμο ἔχοντας ἄνδρα νά φροντίσουν καί παιδιά νά ἀναθρέψουν μέ ὅ,τι συνεπάγεται τοῦτο. Ὅσοι ἔχουν πείρα γάμου γνωρίζουν ἐμπειρικά ποιοί περισπασμοί καί πειρασμοί ἐλλοχεοῦν καθ' ἐκάστην στήν ἑγγαμνη ζωή. Κι ὅμως! Ἀγιασμένες γυναῖκες κατάφεραν, πολλάκις εἰς πείσμα τοῦ περιβάλλοντος στό ὁποῖο ζοῦσαν, ὅχι μόνο νά ζήσουν κατά Θεόν, ἐν μέσῳ παγίδων πολλῶν, ἀλλά καί νά ἀναθρέψουν τά παιδιά τους «παι-

δεία καί νουθεσία Κυρίου». Νά θυμίσω ἐδῶ τήν Ἁγία Σοφία (17 Σεπτεμβρίου) πού ὄχι μόνο ἀνάθρεψε χριστιανικά τίς τρεῖς τῆς θυγατέρες Πίστιν, Ἑλπίδα καί Ἀγάπην ἀλλά καί τίς ὁδήγησε μέχρι καί τήν ὁμολογία τοῦ Χριστοῦ καί τό μαρτύριο.

Ἀναμφιβόλως στεκόμαστε μέ δέος καί θαυμασμό ἐνώπιον τῆς προσωπικότητος τοῦ Ἁγίου Κωνσταντίνου τοῦ Μεγάλου, τοῦ ἱσαποστόλου καί πατρός τῶν ὀρθοδόξων βασιλέων. Δέν πρέπει ὅμως νά μᾶς διαφεύγει ὅτι δίπλα του εἶχε πάντοτε γιά στήριγμα τή μακαρία μητέρα του, τήν Ἁγία Ἑλένη. Αὐτή τόν ἔμπασε στό δρόμο τοῦ Θεοῦ παιδιόθεν καί αὐτή τόν συμβούλευε καί τόν καθοδηγοῦσε ὅταν ἦταν κυρίαρχος τοῦ ὁλόκληρου τοῦ ἀρχαίου κόσμου.

Ποιός μπορεῖ νά παραβλέπει τό φωτεινό ἐκεῖνο μετέωρο πού φέρει τό ὄνομα Ἁγία Μόνικα! Τό παράδειγμά της, ἀλλά καί οἱ ἀδιάλειπτες προσευχές της κατάφεραν τό ἀκατόρθωτο. Ὁ γιός της Αὐγουστίνος, ἄνθρωπος βουτηγμένος μέχρι τό λαιμό στό βουρκο τῆς ἁμαρτίας καί πλεγμένος στά δίκτυα τῆς αἰρέσεως ἄλλαξε ἄρδην κι ἔγινε... Ἁγιος. Αὐτή εἶναι πίσω ἀπό τή θαυμαστή ἐκείνη μεταμόρφωση, σύμφωνα μέ τά λόγια του.

Ἁγίες μητέρες, ἄσπες κι ἐπώνυμες, ἀπό φτωχόσπιτα καί παλάτια κατόρθωσαν, σύν Θεῷ, νά ζήσουν εὐαγγελικό βίο καί κατά Θεόν πολιτεία γενόμενες τύπος καί ὑπογραμμός στόν γυκαϊκόκοσμο ἀλλά καί πᾶσι τοῖς πιστοῖς, ἀλλά καί ἀντικείμενο θαυμασμοῦ γιά τοὺς ἐκτός τοῦ ἱεροῦ περιβόλου τῆς Ἐκκλησίας. Οἷαι παρά Χριστιανοῖς γυναῖκες εἰσί, εἶχε ἀναφωνήσει ὁ ἐθνικός φιλόσοφος Λιβάνιος ἀντικρύζοντας τήν ἁγία Ἀνθοῦσα, μητέρα τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου.

Αὐτές οἱ γυναῖκες, οἱ ἅγιες μητέρες, ἀποτελοῦν αἰώνιο παράδειγμα, γιατί φωτίζουν μόνο μέ τήν παρουσία τους λάλῳ σιωπῇ τήν οἰκουμένην ἅπασαν, ἰδιαιτέρως στήν ταραγμένη καί παραπαιούσα ἐποχή μας. Οἱ προσευχές τους εἶθε νά στηρίζουν ὅλους μας.

ΣΥΜΕΩΝ ΠΗΓΑΔΟΥΛΙΩΤΗΣ

Φώτιου Σχοινᾶ

Η ΘΕΟΤΟΚΟΣ ΚΑΙ ΜΗΤΕΡΑ ΤΟΥ ΦΩΤΟΣ

Παναγία εἶναι τό ἀνώτερο ἀπό ὅλα τά κτίσματα, ὁρατά καί ἀόρατα. Ὁ ἅγιος Ἀνδρέας Κρήτης σέ ἓνα τροπάριό του γράφει γιά τήν Θεοτόκο: «Χαίροις μετά Θεόν ἡ θεός τά δευτερεῖα τῆς Τριάδος ἡ ἔχουσα». Πλεῖστοι ὅσοι Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας ἔγραψαν ἐγκωμιαστικούς λόγους στήν Παρθένο. Ἐμεῖς στήν παρούσα ἐργασία θά περιοριστοῦμε στούς τρεῖς λόγους τοῦ ἀγίου Νικολάου Καβάσιλα *εἰς τήν Γέννησιν, εἰς τόν Εὐαγγελισμόν καί εἰς τήν Κοίμησιν* τῆς Θεοτόκου.

Ὁ ἅγιος Νικόλαος Καβάσιλας ὀνομάζει τήν Παναγία «καινὴν μητέρα» καί τόν Χριστό «καινόν τόκον»¹. Καί δίνει αὐτό τόν χαρακτηρισμό στήν Παρθένο, διότι «Μήτηρ ὑπῆρξεν οὗ γενέσθαι μήτηρ δίκαιον ἦν». (Μετάφραση Παναγιώτη Νέλλα): «Κι ἔγινε μητέρα ἐκείνου, τοῦ ὁποίου ἦταν κατά πάντα δίκαιο νά εἶναι μητέρα»². Ὁ Θεός δημιουργήσε τήν κτίση, γιά νά ἐνωθεῖ μέ αὐτήν καθ' ὑπόστασιν. Αὐτός ἦταν ὁ σκοπός τῆς δημιουργίας τῶν κτιστῶν ὄντων. Ὁ ἅγιος Μάξιμος ὁ Ὁμολογητής γράφει σχετικά: «Τό τοῦ Χριστοῦ μυστήριον... τοῦτο προδήλως ἐστίν ἀρρητός τε καί ἀπερινόητος θεότης τε καί ἀνθρωπότης καθ' ὑπόστασιν ἔνωσις... Τοῦτό ἐστι τό μέγα καί ἀπόκρυφον μυστήριον. Τοῦτό ἐστίν ὁ τῆς ἀρχῆς τῶν ὄντων προεπινοούμενος θεῖος σκοπός... οὗ ἔνεκα μέν πάντα, αὐτό δέ οὐδενός ἔνεκα. Πρός τοῦτο τό τέλος ἀφορῶν, τās τῶν ὄντων ὁ Θεός παρήγαγε οὐσίας...». Μετάφραση (Ἱγνατίου Σακαλῆ): «Τό μυστήριον τοῦ Χριστοῦ... Αὐτό εἶναι ὀλοφάνερα ἡ ἀρρητη καί ἀκατάληπτη ὑποστασιακή ἔνωση τῆς θεότητος καί τῆς ἀνθρωπότητος... Αὐτό εἶναι τό μεγάλο καί ἀπόκρυφο μυστήριον. Αὐτό εἶναι τό μακάριο τέλος γιά τό ὁποῖο ἔχουν γίνει ὅλα. Αὐτός εἶναι ὁ θεῖος σκοπός πού προεπινοήθηκε πρὶν ἀπό τήν ἀρχή τῶν ὄντων... γιά χάρη τοῦ ὁποίου ἔγιναν τά πάντα κι αὐτό γιά χάρη κανενός... Σ' αὐτό τό τέλος ἀτενίζοντας δημιουργήσε ὁ Θεός τίς οὐσίες τῶν ὄντων»³. Ὁ Λόγος λοιπόν τοῦ Θεοῦ χρειάζοταν κάποιο πανάγιο κτιστό πρόσωπο, τό ὁποῖο θά γινόταν ἡ μητέρα Του, ἔτσι ὥστε νά ἐπραγματοποιεῖτο ἡ καθ' ὑπόστασιν ἔνωση τῆς θείας καί ἀνθρωπίνης φύσεως. Καί τό πρόσωπο αὐτό, ὅταν χρειάστηκε νά γεννηθεῖ ὁ Λόγος, ἦταν ἡ Θεοτόκος Μαρία. Ὁ ἅγιος Νικόλαος ὁ Καβάσιλας γράφει σχετικά (μετάφραση Π. Νέλλα): «Γιατί ἦταν βέβαια ὅπωςδήποτε ἀνάγκη νά παρουσιάσῃ κάποτε ἡ φύση τῶν ἀνθρώπων τό ἑαυτό της κατάλληλο γιά τό ἔργο ἐκεῖνο γιά τό ὁποῖο δημιουργήθηκε. Νά φέρῃ δηλαδή στή ζωὴ κάποιον ἄνθρω-

πο πού νά μπορῇ νά διακονήσῃ ἄξια στό σκοπό τοῦ Δημιουργοῦ: Ἐμεῖς βέβαια δέν δυσκολευόμαστε νά παραβιάσουμε τό σκοπό γιά τόν ὁποῖο κατασκευάστηκαν τά διάφορα ἐργαλεῖα χρησιμοποιώντας τα ἄλλοτε στήν μιά κι ἄλλοτε στήν ἄλλη τέχνη. Ὁ Δημιουργός ὁμως δέν ἔδωκε στήν ἀνθρώπινη φύση ἕνα προορισμό στήν ἀρχή καί μετὰ τόν ἄλλαξε. Ἀπό τήν πρώτη στιγμή τήν ἔπλασε τέτοια, ὥστε, ὅταν θά χρειάζοταν νά γεννηθῇ, νά πάρῃ ἀπό αὐτή τή μητέρα»⁴. Ἡ ἀνθρωπότητα στό πρόσωπο τῆς Παναγίας φάνηκε ἀντάξια τοῦ σκοποῦ γιά τόν ὁποῖο ἐκτίσθη, νά γίνῃ δηλαδή θεοτόκος. Ὁ Παναγιώτης Νέλλας γράφει τά ἐξῆς ἀξιοσημείωτα γιά τήν θεοτοκία τῆς κτίσεως στό πρόσωπο τῆς Παρθένου: «Ὁ Θεός ἔδωσε πράγματι στήν Παρθένο - καρπό τῶν κτισμάτων, φανέρωση τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως - νά γίνῃ, Αὐτή προσωπικά καί μέσα σ' Αὐτή ἡ ἀνθρώπινη φύση, “θεοτόκος”! Καμμιά αἴρεση δέν μπορεῖ ποτέ νά εἶναι τόσο τολμηρή, ὅσο ἡ Ἀλήθεια. Καί καμμιά καταδίκη τοῦ αἰρετικοῦ ἀνθρωποκεντρικοῦ “οὐμανισμοῦ” τοῦ ΙΔ' καί Κ' αἰώνα δέν μπορεῖ νά εἶναι τόσο ριζική καί ἀπόλυτη, ὅσο αὐτή ἡ περί ἀνθρώπου ὡς εἰκόνας τοῦ Θεοῦ καί περί ἀνθρωπίνης φύσεως ὡς “θεοτόκου” βιβλική καί πατερική ἀλήθεια!...»⁵.

Ἐπίσης ὁ ἅγιος Νικόλαος γράφει γιά τήν προϋπόθεση τῆς σαρκώσεως τοῦ Θεοῦ (μετάφραση Π. Νέλλα): «Γιατί, ἀφοῦ ἔπρεπε ἡ ἀνθρώπινη φύση νά συναντηθῇ μέ τή θεία καί νά ἐνωθῇ μαζί της τόσο στενά, ὥστε νά ὑπάρχῃ καί στίς δύο ἡ ἴδια ὑπόσταση, ἦταν προηγουμένως ἀνάγκη νά φανερωθῇ ἡ κάθε μία ἀμιγῆς. Καί ὁ Θεός βέβαια φανερώθηκε ὅπως ἦταν δυνατόν σ' αὐτόν νά φανερωθῇ, ἐνῶ τόν ἀνθρώπο τόν φανέρωσε μόνη ἡ Παρθένος»⁶.

Πῶς ὁμως φανέρωσε ἡ Παναγία τόν «ἀμιγῆ», τόν αὐθεντικό, τόν μὴ ἀλλοτριωμένο ἄνθρωπο; Μέ τό νά ἀντισταθεῖ ρωμαλέα σέ κάθε κακία, νά μείνῃ ἀπρόσβλητη ἀπό κάθε ἁμαρτία πού κυριαρχοῦσε στόν κόσμο καί νά πραγματώσῃ τό ὑψιστον ἄκρον τῆς ἀρετῆς μόνη μεταξύ τῶν ἀνθρώπων. Ὡς ἀκούσουμε τί λέει ἐπὶ τούτου ὁ ἅγιος Νικόλαος Καβάσιλας (μετάφραση Π. Νέλλα): «Ἀλλά ἡ πανάμωμη Παρθένος, χωρίς νά ἔχῃ γιά πόλη της τόν οὐρανό, χωρίς νά ἔχῃ γεννηθῇ ἀπό τά οὐράνια σώματα, ἀλλά ἀπό τή γῆ - ἀπό αὐτό τό ξεπεσμένο γένος, πού ξέχασε τήν ἴδια του τή φύση - καί κατά τόν ἴδιο μέ ὅλους τρόπο, μόνη αὐτή ἀπό ὅλους τούς ἀνθρώπους ὅλων τῶν ἐποχῶν ἀντιστάθηκε ἀπό τήν ἀρχή ὡς τό τέλος σέ κάθε κακία. Ἀπέδωκε ἔτσι στό Θεό ἀμόλυντη τήν ὡραιότητα πού χάρισε στή φύση μας καί χρησιμοποίησε, αὐτή μόνη, ὅλα τά ὄπλα καί ὅλη τή δύναμη πού ἔβαλε μέσα μας. Μέ τόν ἔρωτα πού εἶχε γιά τόν Θεό, μέ τή ρωμαλεότητα τῆς σκέψεώς της, μέ τήν εὐθύτητα τῆς θελήσεως καί τή μεγαλειώδη σωφροσύνη της ἔτρεψε σέ φυγή κάθε ἁμαρτία κι ἔστησε τρόπαιο νίκης τέτοιο, πού δέν μπορεῖ μέ τίποτε νά συγκριθῇ. Μέ ὅλα αὐτά φανέρωσε τόν ἄνθρωπο τέτοιον πού ἀληθινά δημιουργήθηκε, φανέρωσε δέ καί τό Θεό, τήν ἄφατη σοφία του καί τήν ἀπέραντη φιλανθρωπία του»⁷. Ἀπό αὐτά τά τελευταῖα λόγια τοῦ ἱεροῦ

συγγραφέως νομιμοποιούμεθα νά ισχυρισθοῦμε πὺς μόνη ἡ Παρθένος, μετὰ τὸν «καινὸν τόκον τῆς» τὸν Χριστόν, ὑπῆρξε ἡ λύση κάθε ἀνθρωποδικίας, ἀφοῦ φανέρωσε τὸν ἄνθρωπο, ὡραῖο καὶ ἔνδοξο ὅπως τὸν ᾔθελε ὁ Δημιουργὸς του, καὶ κάθε θεοδικίας, ἀφοῦ φανέρωσε τὸν Θεὸ ἀγαθὸ καὶ φιλάνθρωπο. Καὶ τοῦτο χωρὶς νά ἔχει προικισθεῖ μέ περισσότερες δυνάμεις καὶ ἐξοπλισμὸ ἀπὸ ὅσο χαρίζει ὁ Θεός, ὡς ἀπροσώποληπτος, σέ κάθε ἄνθρωπο. Ἔκανε τὴν καλύτερη χρῆση τῆς ἐλευθερίας Τῆς ἀπὸ ὅλα τὰ λογικὰ κτίσματα (μετάφραση Π. Νέλλα): «Γιατί οὔτε βέβαια τὴν ἐδημιούργησε ὁ Θεός ἐπίτηδες ἔτσι, ὥστε νά ζῇ ἀναγκαστικά μέ αὐτόν τὸν πάνταγνο τρόπο ζωῆς, οὔτε, ἐνῶ ἡ ἴδια πρόσφερε ὅ,τι καὶ οἱ ἄλλοι, τὴν ἐτίμησε ὁ Θεός μέ μεγαλύτερα ἀπὸ τοὺς ἄλλους βοηθήματα. Ἀλλὰ ἡ Παρθένος νίκησε τὴν πρωτάκουστη καὶ θαυμαστή αὐτῇ νίκη χρησιμοποιοῦντας μόνο τὸν ἑαυτὸ τῆς καὶ τὰ ὅπλα πού ἔδωσε ὁ Θεός σέ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους γιὰ τὸν ἀγώνα τῆς ἀρετῆς»⁸. Ἡ Παρθένος ἔστησε τὸ τρόπαιο τοῦ ἀσύγκριτου πνευματικοῦ κάλλους καὶ ἀρετῆς Τῆς χωρὶς, ἐπαναλαμβάνουμε, νά δεχθεῖ ἰδιαίτερη εὐνοια καὶ βοήθεια ἀπὸ τὸν Θεὸ ἀπὸ ὅση δέχεται κάθε ἄνθρωπος ἐπὶ τῆς γῆς (μετάφραση Π. Νέλλα): «Ἐπομένως ἡ βοήθεια μέ τὴν ὁποία ἐβοήθησε τῇ μητέρα Του δέν εἶναι καθόλου μεγαλύτερη ἀπὸ ἐκείνη τὴν ὁποία ἐχάρισε γενικά σ' ὅλους τοὺς ἀνθρώπους»⁹. Μέ αὐτὲς τὶς σκέψεις τοῦ Βυζαντινοῦ θεολόγου ἀναιρεῖται κάθε ἔννοια «ἀσπίλου συλλήψεως» τῆς Παρθένου, ὅπως ὑποστηρίζει ἡ Λατινικὴ θεολογία.

Καὶ αὐτὴ ἡ θαυμαστὴ πολιτεία καὶ τὸ λαμπρὸ τρόπαιο τῆς Παρθένου δέν ὑπῆρξε ὄνειδος καὶ καταισχύνη, ἀλλὰ δόξα καὶ κλέος γιὰ τοὺς συνανθρώπους Τῆς. Ἄς δοῦμε τί γράφει ἐπ' αὐτοῦ ὁ ἅγιος Νικόλαος Καβάσιλας (μετάφραση Π. Νέλλα): «Ἔτσι ἡ Πανάμωμη μέ τὰ νόμιμα χαρίσματα καὶ τὴν ἀξιοποίησή τους ἡ ἴδια ἐπλεξε στὸν ἑαυτὸ τῆς αὐτὸ τὸ στεφάνι. Γιατί, ἐνῶ ἡ βοήθεια πού δέχθηκε ἀπὸ τὸ Θεὸ ἦταν ἡ ἴδια μέ ἐκείνη πού δέχθηκαν ὅλοι, αὐτὴ τόσο πολὺ ξεπέρασε τοὺς ἄλλους μέ ὅσα πρόσθεσε ἀπὸ τὸν ἑαυτὸ τῆς, ὥστε ὅχι μόνο νά νικήσῃ παντοῦ ὅπου ἐκεῖνοι νικήθηκαν, ἀλλὰ καὶ νά νικήσῃ τόσο λαμπρά, ὥστε ἡ νίκη νά ἐπαρκέσῃ καὶ γιὰ τὴν προσωπικὴ τῆς δόξα, ἀλλὰ καὶ γιὰ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους καὶ νά εἶναι σάν μιά νίκη πού τὴν ἐπέτυχαν ὅλοι. Γιατί δέν ἀπέδειξε χειρότερο τὸ ἀνθρώπινο γένος ξεπερνώντας το σάν ἓνας ἀντίδικός του, ἀλλὰ τὸ ἐκόσμησε. Οὔτε τὸ ἔκαμε νά ντρέπεται σὰ νά νικήθηκε, ἀλλὰ τὸ φανέρωσε λαμπρότερο. Οὔτε μέ τὸ νά γίνῃ ἡ ἴδια ἐξαιρετικά ὡραία ἀποκάλυψε τὴν ἀσχήμια τῶν ὁμοφύλων τῆς, ἀλλὰ τοὺς χάρισε ὡραιότητα. Οὔτε πάλι μέ τὸ ὅτι ὑπερασπίσθηκε μέ ἐπιτυχία τὴν ἀνθρώπινη φύση μέσα τῆς, μεταθέτοντας ἔτσι καθαρὰ τὴν αἰτία τῆς ἁμαρτίας στὸν κάθε ἄνθρωπο χωριστά, ἔκαμε βαρύτερες τὶς εὐθύνες γιὰ τοὺς ἀνθρώπους. Ἀντίθετα, ἔχοντας ἡ ἴδια εὐδοκιμήσει μέ πρωτοφανή τρόπο, κατήσχυε καὶ νίκησε τὴν ἁμαρτία, γιὰ νά ἀπαλλάξῃ ἀπὸ κάθε κακία τοὺς κατσηχυμένους καὶ νικημένους. Κι ἔτσι τὸ κάλλος, πού δόθηκε στὴν ἀνθρώπινη φύση, δέν τὸ διατήρησε ἀνόθευτο ἀπὸ κάθε

ξένο στοιχείο μόνο στον έαυτό της, αλλά, όσο ήταν δυνατόν, καί σέ όλους τούς άλλους ανθρώπους»¹⁰. Βέβαια δέν θεωρεΐται ή Παναγία ώς «συλλυτρώτρια» του ανθρώπινου γένους, όπως πρεσβεύει ή Λατινική θεολογία. Κατά τήν Ὁρθόδοξη θεολογία μοναδικός σωτήρας καί λυτρωτής του ανθρώπινου γένους εἶναι ὁ Ἰησοῦς Χριστός. Τήν ἀλήθεια αὐτή ἀπλῶς τήν ἐπισημαίνουμε καί δέν τήν ἀναλύουμε περαιτέρω γιατί δέν ἐπαρκεῖ ὁ χώρος.

Βεβαίως μπορεῖ ή Παρθένος νά μή θεωρεΐται «συλλυτρώτρια» του ανθρώπινου γένους, ή συμβολή Της ὅμως στή σωτηρία του ήταν ἀποφασιστική. Καί τοῦτο, διότι *sine qua non* προϋπόθεση τῆς ἐνανθρωπήσεως του Θεοῦ, σύμφωνα μέ τήν ἀρχή τῆς συνεργίας, ήταν ή συγκατάθεση τῆς ἀνθρωπότητος σ' αὐτήν. Ὁ Θεός δέν μπορεῖ - καλύτερα δέν θέλει - νά κάνει τίποτα γιά τή σωτηρία του ἀνθρώπου χωρίς τήν ἐλεύθερη συναίνεση καί ἐνεργό συμμετοχή του - του ἀνθρώπου. Καί ή ἀνθρωπότητα στό πρόσωπο τῆς Παρθένου ἔδωσε τήν ἐλεύθερη συγκατάνευσή της στήν ἐνανθρώπηση του Θεοῦ: Ἐπ' αὐτοῦ ὁ ἱερός συγγραφέας μας γράφει (μετάφραση Π. Νέλλα): «Μ' αὐτόν τόν τρόπο ὠφέλησε τό ἀνθρώπινο γένος πρίν ἀκόμη ἔρθῃ ὁ καιρός τῆς γενικῆς σωτηρίας. Ἀλλά κι ὅταν ἦρθε ὁ καιρός καί παρουσιάσθηκε ὁ οὐράνιος ἀγγελιαφόρος, πάλι ἔλαβε ἐνεργητικό μέρος στή σωτηρία μέ τό γεγονός ὅτι πίστεψε σέ ὅ,τι τῆς εἶπε καί δέχθηκε νά ἀναλάβῃ τή διακονία πού τῆς ζήτησε ὁ Θεός. Γιατί ήταν κι αὐτά ἀπαραίτητα καί χρειάζονταν ὅπωςδήποτε γιά τή σωτηρία μας. Ἄν ή Παρθένος δέν τηροῦσε αὐτή τή στάση, καμμιά πιά ἐλπίδα δέν θά ἀπόμενε στους ἀνθρώπους. Δέν θά ήταν βέβαια δυνατό, ὅπως εἶπα πιό πάνω, νά προσβλέψῃ ὁ Θεός μέ εὐμένεια πρὸς τό ἀνθρώπινο γένος καί νά θελήσῃ νά κατέβῃ στή γῆ, ἂν δέν εἶχε προπαρασκευασθῇ ή Παρθένος, ἂν δέν ὑπῆρχε δηλαδή ἐκεῖνος πού θά τόν ὑποδεχόταν, καί θά μπορούσε νά διακονήσῃ στή σωτηρία. Κι οὔτε πάλι ήταν δυνατό νά πραγματοποιηθῇ τό θέλημα του Θεοῦ γιά τή σωτηρία μας, ἂν δέν πίστευε σ' αὐτό ή Παρθένος καί δέν δεχόταν νά διακονήσῃ»¹¹. Ἐτσι ὅταν ή Παρθένος εἶπε «*ἰδοὺ ή δούλη Κυρίου· γένοιτό μοι κατά τό ρῆμα σου*» (Λουκᾶ α' 38) ἐσωματώθη στήν ἀχραντὴ μήτρα Της ὁ Υἱός καί Λόγος του Θεοῦ.

Οὕτως ἐχόντων τῶν πραγμάτων, εἶναι ἐντελῶς νόμιμο θεολογικά νά ποῦμε ὅτι ὅλη ή κτίση, νοητή καί αἰσθητή, ἔγινε γιά τήν Θεοτόκο, ή δέ Θεοτόκος γιά τόν Χριστό. Ὁ ἅγιός μας γράφει σχετικά (μετάφραση Π. Νέλλα): «Καί γι' αὐτό ὅλα τά ἐγκώμια πρὸς αὐτή πρέπει νά ἀναφέρονται μόνο. Ἀλλά καί γιά τό γεγονός ὅτι ὑπάρχουμε κι εἴμαστε ἄνθρωποι, τή μακαρία Παρθένο πρέπει νά θεωροῦμε αἰτία. Ἀκόμη περισσότερο: ὅπως γιά χάρη του καρποῦ ὑπάρχει τό δένδρο, ἔτσι γιά χάρη τῆς Παρθένου δόθηκε καί ή ἀρμονία καί ή ἴδια ή ὑπαρξη σ' ὅλη τή κτίση, καί στον οὐρανο καί στή γῆ καί στον ἥλιο καί σέ κάθετι πού ὑπάρχει. Ἄν λοιπόν γιά τόν καρπό ἐπαινοῦμε τό δένδρο, ἂν τόν καρπό ἐπιδιοκίμαζῃ ὁποῖος χαίρεται γιά τό δένδρο, ποῖός δέν γνωρίζει ὅτι ὅλη ή ἱερή μεγα-

λοπρέπεια τῆς κτίσεως καί ἡ χάρις καί ἡ ὠραιότης, “κάθετι πού εἶναι ἀγαθό καί ἄξιο ἐπαίνου”, σύμφωνα μέ τό ρητό τοῦ Παύλου, πρέπει ν’ ἀποδοθῇ ἀποκλειστικά καί μόνο στή Παρθένο; “Ὡστε μπορούμε νά ποῦμε πώς ἡ κρίσις πού διατύπωσε ὁ Θεός λέγοντας ὅτι τὰ δημιουργήματα Του εἶναι καλά καί “καλά λίαν”, ἀποτελοῦσε ἐγκώμιο τῆς Παρθένου»¹².

Τέλος, συγκεφαλαιωτικά, ἀναφέρουμε ὅσα σχετικά ἔγραψε ὁ ἅγιος Νικόδημος ὁ Ἀγιορείτης στόν *Ἀόρατο Πόλεμο*, κεφ. ΜΘ’: «Καθώς τό περιβόλι γίνεται γιά νά φυτευθῇ τό δένδρον καί πάλιν τό δένδρον φυτεύεται διά τόν καρπόν, τοιουτοτρόπως ὁλος ὁ νοητός καί αἰσθητός κόσμος ἔγινε διά τό τέλος τοῦτο, ἥτοι διά τήν Κυρίαν Θεοτόκον. Καί πάλι ἡ Κυρία Θεοτόκος ἔγινε διά τόν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν καί οὕτως ἐτελειώθη ἡ ἀρχαία βουλή καί ὁ σκοπός τοῦ Θεοῦ μέ τό νά ἀνακεφαλαιώθουν τὰ πάντα ἐν τῷ Χριστῷ καί ἡνώθηκε ἡ Κτίσις μέ τόν Κτίστην οὐκί φυσικῶς, οὐκί προαιρετικῶς καί κατά χάριν, ἀλλά καί αὐτήν τήν ὑπόστασιν».

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ:

1. Νικολάου Καβάσιλα, *Ἡ Θεομήτωρ, Εἰς τήν Κοίμησιν* 2, κείμενο-μετάφραση-εἰσαγωγή-σχόλια Παναγιώτης Νέλλας, Β΄ ἐκδοση, Ἀποστολική Διακονία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, Ἀθῆναι 1974, σελ. 166.

2. Νικολάου Καβάσιλα, ὁ.π., *Εἰς τόν Εὐαγγελισμόν* 9, σελ. 166-167.

3. Μάξιμου τοῦ Ὁμολογητοῦ, *Πρός Θαλάσσιον Ξ΄*, μετάφραση Ἰγνατίου Σακαλῆ, ΕΠΕ, Θεσσαλονίκη 1992, σελ. 186-187-188-189.

4. Νικολάου Καβάσιλα, ὁ.π., *Εἰς τόν Εὐαγγελισμόν* 7, σελ. 151.

5. Νικολάου Καβάσιλα, ὁ.π., *Εἰσαγωγή*, σελ. 36.

6. Νικολάου Καβάσιλα, ὁ.π., *Εἰς τήν Γέννησιν* 16, σελ. 105-107.

7. Νικολάου Καβάσιλα, ὁ.π., *Εἰς τήν Γέννησιν* 6, ὁ.π., σελ. 65-67.

8. Νικολάου Καβάσιλα, ὁ.π., *Εἰς τήν Γέννησιν* 7, ὁ.π., σελ. 75.

9. Νικολάου Καβάσιλα, ὁ.π., *Εἰς τήν Γέννησιν* 8, ὁ.π., σελ. 79.

10. Νικολάου Καβάσιλα, ὁ.π., *Εἰς τήν Γέννησιν* 9, ὁ.π., σελ. 79-81.

11. Νικολάου Καβάσιλα, ὁ.π., *Εἰς τόν Εὐαγγελισμόν* 4, σελ. 131-133.

12. Νικολάου Καβάσιλα, ὁ.π., *Εἰς τήν Κοίμησιν* 2, σελ. 169-171.

ΦΩΤΙΟΣ ΣΧΟΙΝΑΣ
Διδάκτωρ Φιλοσοφίας

Δημήτριου Χ. Καππαῖ

ΣΑΡΡΑ, Η ΣΥΜΒΙΑ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗ ΑΒΡΑΑΜ

νάμεσα στίς μεγάλες γυναικεῖς μορφές τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, ξεχωριστή θέση κατέχει καί ἡ σύζυγος τοῦ Πατριάρχου Ἀβραάμ Σάρρα. Τό ὄνομά της τό ἀκούμε στό Μυστήριο τοῦ Γάμου ἀλλά καί ἀλλοῦ μέσα ἀπό τή λειτουργική ζωή τῆς Ἐκκλησίας μας.

Ἡ Σάρρα, σύμφωνα μέ τήν Παλαιά Διαθήκη, ἦταν κόρη τοῦ Θαρα. Ἦταν ἑτεροθαλής ἀδελφή τοῦ Ἀβραάμ ἀπό τόν ἴδιο πατέρα καί ἄλλη μητέρα¹, καί ἀργότερα σύζυγος τοῦ Ἀβραάμ, ἡ ὁποία ἀρχικά ὀνομαζόταν Σάρα. Καί ἐντολήν τοῦ Θεοῦ, προσέλαβε κατόπιν τό ὄνομα Σάρρα, τό ὁποῖο σημαίνει ἡγεμονίς, πριγκίπισσα². Ἡ ἀλλαγὴ αὐτή ἐγίνε ταυτόχρονα μέ τήν ἀλλαγὴ καί τοῦ ὀνόματος τοῦ Ἀβραάμ πού ἀρχικά ὀνομαζόταν Ἀβραμ.

Ἡ Σάρρα συνόδευσε τόν σύζυγό της ἀπό τήν Οὐρ τῶν Χαλδαίων, ὅπου διέμεναν, στήν Χαρράν³ καί ἀπό ἐκεῖ στή γῆ Χαναάν⁴, ὕστερα ἀπό ἐντολή τοῦ Θεοῦ⁵. Ὁ Ἀβραάμ ἦταν τότε στήν ἡλικία τῶν ἐβδομήντα πέντε ἐτῶν. Ὅταν στήν Χαναάν ἔπese λιμός, ὁ Ἀβραάμ μαζί μέ τή σύζυγό του Σάρρα κατέφυγαν στήν Αἴγυπτο. Ὁ Ἀβραάμ φοβούμενος μήν τοῦ ἀρπάξουν οἱ Αἰγύπτιοι τήν ὁμορφὴ γυναῖκα του, τήν παρουσίασε ὡς σύζυγόν του ἀλλά ὡς ἀδελφή του. Τότε ἡ Σάρρα ὁδηγήθηκε ἀπό τούς ἀρχοντες τῆς Αἰγύπτου στόν Φαραώ, ὁ ὁποῖος ἐθαύμασεν τό κάλλος της καί ἔδωσε γιά χάρη της στόν Ἀβραάμ πολλὰ δῶρα, «ὥστε ὁ Ἀβραάμ νά ἀποκτήσει πρόβατα καί μόσχους καί ὄνους καί παῖδας καί παιδίσκας καί ἡμίονους καί καμήλους»⁶.

Ἡ πράξη αὐτή τοῦ Φαραώ νά πάρει κοντά του τή Σάρρα εἶχε ὡς συνέπεια νά ὑποστῇ πολλές καί φοβερές τιμωρίες ἀπό τόν Θεό. Ἔτσι μετὰ ἀπό ἓνα ὄνειρο πού εἶδε καί ἀφοῦ ἀντελήφθη ὅτι ἡ Σάρρα ἦταν σύζυγος τοῦ Ἀβραάμ καί ὄχι ἀδελφή του, ἀναγκάστηκε νά τή δώσει πίσω στόν Ἀβραάμ καί τούς διέταξε νά φύγουν ἀμέσως ἀπό τήν Αἴγυπτο μέ ὅλη τους τήν περιουσία⁷. Μετὰ τό γεγονός αὐτό ὁ Ἀβραάμ καί ἡ σύζυγός του Σάρρα ἔφτασαν καί ἐγκαταστάθηκαν στό νότιο τμήμα τῆς Χαναάν. Ἐκεῖ, ὅπως καί στήν Αἴγυπτο, ὁ Ἀβραάμ φοβούμενος μήπως κακοποιηθοῦν ἀπό τούς κατοίκους, παρουσίασε τή Σάρρα ὡς ἀδελφή του. Τότε ὁ βασιλιάς τῶν Γεράρων Ἀβιμέλεχ, ἔστειλε ἀνθρώπους καί ὁδήγησαν τή Σάρρα στό παλάτι του. Ἐπειδή ὅμως ὁ βασιλιάς ἦταν δίκαιος, ὁ Θεός τοῦ παρουσιάστηκε τή νύκτα στό ὄνειρό του καί

τοῦ ἔδωσε ἐντολή νά ἐπιστρέψει εὐθύς ἀμέσως τή Σάρρα πίσω στόν Ἀβραάμ γιά νά μήν ἀμαρτήσῃ παίρνοντας τή γυναῖκα κάποιου ἄλλου. Τότε ὁ Ἀβιμέλεχ ὑπάκουσε στήν ἐντολή τοῦ Θεοῦ καί ἐπέστρεψε τήν Σάρρα πίσω στόν Ἀβραάμ.

Ἡ Σάρρα, ὅπως εἶναι γνωστό, ἦταν στεῖρα. Τά χρόνια περνοῦσαν καί ἐπειδή, κατά τό ἀνθρώπινο, προέβλεπε ὅτι θά ἔμενε ἰσοβίως ἀτεκνη, ἐνῶ ἦταν 75 ἐτῶν καί βάσει τοῦ ἰσχύοντος τότε δικαίου, ἔδωσε στόν Ἀβραάμ γιά μιά νύχτα τήν Αἰγύπτια δούλη της Ἄγαρ. Ὅταν ἡ Ἄγαρ εἶδε ὅτι ἦταν ἐγκυος, ἄρχισε νά φέρεται στή Σάρρα μέ περιφρόνηση⁸. Αὐτό προκάλεσε μεγάλη στεναχώρια στήν πιστή γυναῖκα.

Στό σημεῖο αὐτό θά ἦταν καλό νά ἀναφερθεῖ ὅτι ἡ στειρότητα θεωρεῖτο ἀπό τοὺς ἀνθρώπους τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ἀλλά καί ἀργότερα τῆς Καινῆς, κάτι κακό ὅπως ὁ πόνος καί ὁ θάνατος⁹. Δέν εἶναι λίγες οἱ περιπτώσεις μέσα ἀπό τήν Ἁγία Γραφή ὅπου στεῖρες γυναῖκες ἀποκοτῶν παιδιὰ. Τρανὰ παραδείγματα εἶναι οἱ γυναῖκες τῶν τριῶν Προπατόρων τοῦ ἐκλεκτοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ, ὅπως ἡ Σάρρα¹⁰, ἡ Ρεβέκκα¹¹ καί ἡ Ραχήλ¹². Οἱ γυναῖκες αὐτές τοῦ Ἀβραάμ, τοῦ Ἰσαάκ καί τοῦ Ἰακώβ ὅπως καί ἡ ἁγία Ἄννα ἡ μητέρα τῆς Παναγίας μας, ἀλλά καί ἡ ἁγία Ἐλισάβετ, ἡ μητέρα τοῦ ἁγίου Ἰωάννη τοῦ Προδρομοῦ, ἦταν στεῖρες, πρὶν ἀποκτήσουν, μέ τή βοήθεια τοῦ Θεοῦ, παιδιὰ.

Τό γεγονός αὐτό, ὅτι οἱ γυναῖκες αὐτές ἀπέκτησαν παιδιὰ ἀνατρέποντας τοὺς φυσικούς νόμους, ἀποκαλύπτει τό μυστήριό τῆς δωρεᾶς τοῦ Θεοῦ πρὸς τόν ἄνθρωπο. Ὁ ἀπόστολος Παῦλος, τονίζει ὅτι ὁ ἄνθρωπος ὀφείλει νά ἀναγνωρίζῃ τήν ἀδυναμία του καί ὀφείλει νά ὁμολογεῖ μέ πίστη τή δύναμη τοῦ Θεοῦ νά δημιουργεῖ ζωή σέ μιά ἔρημη γῆ. Γράφει στήν πρὸς Ρωμαίους ἐπιστολή του: *Ὁ Ἀβραάμ παρ' ὅλο πού δέν εἶχε λόγο νά ἐλπίζει, ἔδειξε ἐμπιστοσύνη καί στήριξε τήν ἐλπίδα του στόν Θεό κι ἔτσι ἔγινε πατέρας πολλῶν λαῶν ὅπως τοῦ εἶπε ὁ Θεός*¹³. Γιά νά κλείσουμε τήν ἀναφορά μας στό θέμα τῆς στειρότητας, θά τονίζαμε ὅτι ὁ Θεός δέν τιμωρεῖ μέ αὐτὴν ἀλλά δοκιμάζει τήν πίστη τῶν ἀνθρώπων, ἀφοῦ στό τέλος γίνεται τό θαῦμα.

Ἡ στειρότητα τῆς Σάρρας, ὅπως ἦταν φυσικό, προκαλοῦσε μεγάλο πόνό στήν ἴδια ἀλλά καί στόν Ἀβραάμ, ὁ ὁποῖος θρηνοῦσε γι' αὐτό τό λόγο χωρίς ὅμως νά χάσῃ ποτέ τήν πίστη του πρὸς τόν Θεό. Ἐτσι, ὅταν ἡ Σάρρα ἦταν περίπου 90 ἐτῶν, ὁ Θεός τῆς ὑποσχέθηκε ὅτι θά τῆς χαρίσῃ ἕνα γιό. Ἐνα χρόνο ἀργότερα γεννήθηκε ὁ Ἰσαάκ¹⁴. Μετά τή θαυμαστή γέννηση τοῦ παιδιοῦ τῆς, ἡ Σάρρα ἀπομάκρυνε ἀπό κοντά τῆς τόν Ἰσμαὴλ καί τή μητέρα του Ἄγαρ¹⁵.

Τά χρόνια πέρασαν καί ὅταν ἡ Σάρρα ἔφτασε στήν ἡλικία τῶν ἑκατὸν εἴκοσι ἐπτά ἐτῶν¹⁶, ὁ Θεός τήν κάλεσε κοντά Του, ἀφήνοντας σέ μᾶς τό παράδειγμα τῆς πιστῆς γυναῖκας, τῆς καλῆς συζύγου καί καλῆς μητέρας. Αὐτή τήν ὑπακοή πρὸς τόν σύζυγό της Ἀβραάμ, ἐγκωμιάζει καί ὁ ἀπόστολος Πέτρος στήν ἐπιστολή του, προβάλλοντας τήν Σάρρα

ὡς παράδειγμα πρὸς τίς χριστιανές γυναῖκες, ὡς ὑπόδειγμα ὑπακοῆς πρὸς τὸν σύζυγό της Ἰβραάμ τὸν ὁποῖο ἀποκαλοῦσε «κύριο»¹⁷. Ὁ Ἰβραάμ τὴν ἔθαψε σὲ σπήλαιο κοντὰ στὴν Δρυὺν Μαβρῇ, τὸ ὁποῖο ἀγόρασε ἀπὸ τὸν Χετταῖο Ἐφρών, μαζί μέ ὅλη τὴν παρακείμενη περιοχή, ἀντὶ τετρακοσίων διδράχμων¹⁸.

Τὴν Σάρρα ἀναφέρει καὶ ὁ προφῆτης Ἡσαΐας, ὡς μητέρα τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ¹⁹. Τό ἴδιο ἐπαναλαμβάνει καὶ ὁ ἀπόστολος Παῦλος ὡς *διὰ θαύματος Θεοῦ ἀποκτήσασαν τὸν Ἰσαάκ, υἱὸν τῆς ἐπαγγελίας, γενάρχη τῷ Ἰσραήλ*²⁰. Αὐτὴ ἦταν ἡ Σάρρα, ἡ σύζυγος τοῦ Πατριάρχου Ἰβραάμ, ἡ ὁποία μέ τὴν ὑπομονή πού ἔδειξε, ἀλλὰ καὶ τὴν ὑπακοή στό σύζυγό της καὶ πρὸ πάντων στὸν Θεό, ἔγινε τὸ σύμβολο τῆς πίστεως καὶ τῆς ἐλπίδας γιὰ κάθε γυναῖκα, ἡ ὁποία ποθεῖ νά γίνει καλὴ σύζυγος ἀλλὰ καὶ νά φέρει στὸν κόσμο παιδιά.

Κλείνουμε τὰ λίγα αὐτὰ στοιχεῖα γιὰ τὴ Σάρρα μέ τίς εὐχές πού ἀκούγονται στὴν ἀκολουθία τοῦ μυστηρίου τοῦ γάμου, καὶ ἀναφέρουν τὸ ὄνομά της: «... Ὁ Θεός ὁ ἄκρατος, καὶ πάσης κτίσεως δημιουργός ... ὁ τὸν θεράποντά σου Ἰβραάμ εὐλογήσας, καὶ διανοίξας τὴν μήτραν Σάρρας, καὶ πατέρα πλήθους ἐθνῶν ποιήσας, ...». «...Εὐλόγησον αὐτούς, Κύριε, ὁ Θεός ἡμῶν, ὡς εὐλογήσας τὸν Ἰβραάμ καὶ τὴν Σάρραν...». «...Καὶ σύ, Νύμφη, μεγαλύνθητι ὡς ἡ Σάρρα, καὶ εὐφρανθήτι ὡς ἡ Ρεβέκκα, καὶ πληθύνθητι ὡς ἡ Ραχήλ, εὐφραινομένη τῷ ἰδίῳ ἀνδρί, φυλάττουσα τοὺς ὅρους τοῦ νόμου, ὅτι οὕτως νῦν δόκησεν ὁ Θεός»²¹.

Ἡ Ἐκκλησία μας τιμᾷ τὴ μνήμη τῆς Σάρρας τὴν Κυριακὴ πρὸ τῆς Χριστοῦ Γεννήσεως (Κυριακὴ τῶν Προπατόρων).

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ:

1. «καὶ γάρ ἀληθῶς ἀδελφὴ μου ἐστίν ἐκ πατρός, ἀλλ' οὐκ ἐκ μητρός ἐγενήθη δέ μοι εἰς γυναῖκα» (Γεν. κ'12).

2. «Καὶ εἶπεν ὁ Θεός τῷ Ἰβραάμ. Σάρα ἡ γυνὴ σου οὐ κληθήσεται τὸ ὄνομα αὐτῆς Σάρα, ἀλλὰ Σάρρα ἔσται τὸ ὄνομα αὐτῆς» (Γεν. ιζ'15).

3. Γεν. ια' 27-31.

4. Γεν. ιβ'1-5.

5. Γεν. ιβ'4-5.

6. Γεν. ιβ'16.

7. Γεν. ιβ'10-20.

8. Γεν. ιστ'4.

9. Βλ. *Λεξικό Βιβλικῆς Θεολογίας*, μεταφρασμένο ἀπὸ τὰ Γαλλικὰ μέ τὴν ἐποπτεία τῶν Σάββα Ἀγουρίδη, Σταύρου Βαρτανιάν καὶ Γεωργίου Γρατσέα, Γαβριήλ Μαραγκοῦ, Γεωργίου Ρηγοπούλου, Σεβαστιανοῦ Φτερν, Καίτης Χιωτέλη, «Στειρότητα», Ἀθήνα 1980, στ. 914.

10. Γεν. ια'30 καὶ ιστ'1.

11. Γεν. κε' 21.

12. Γεν. κθ'31.

13. Ρωμ. δ' 18-25.

14. Γεν. ιστ' 1-15.

15. Ὁ ἀπόστολος Παῦλος ἀναφέρει γιά τό θέμα αὐτό ὅτι οἱ δύο μπτέρες συμβολίζουν τίς δύο Διαθῆκες. Ἡ δούλη Ἄγαρ συμβολίζει τήν Παλαιά Διαθήκη καί ἡ ἐλεύθερη Σάρρα τήν Καινὴν. (Γαλ. δ'22). Βλ. καί «Σάρρα. Ἑβρ. Sarah: ἡγεμονίς», *Θρησκευτική καί Ἡθική Ἐγκυκλοπαιδεία*, τόμ. 10ος, Ἀθῆναι 1966, στ. 1179.

16. «Ἐγένετο δέ ἡ ζωὴ Σάρρας ἔτη ἑκατὸν εἰκοσιεπτά, καὶ ἀπέθανε Σάρρα ἐν πόλει Ἀρβόκ, ἥ ἐστι ἐν τῷ κοιλωμάτι (αὕτη ἐστὶ Χεβρών) ἐν τῇ γῇ Χαναάν, ἦλθε δέ Ἀβραάμ κόψασθαι Σάρραν καὶ πενθήσαι» (Γεν. κγ' 1-3).

17. Α' Πέτρ. γ'6.

18. Βλ. Ἰωάννου Θ. Κολιτσάρα, *Ἐγκυκλοπαιδικὸν Λεξικὸν τῆς Ἁγίας Γραφῆς*, ἔκδ. ἀδελφ. Θεολόγων ἡ «ΩΩΗ», Ἀθῆναι 1975, σ. 290.

19. Ἦσ. να'2.

20. Ρωμ. δ'19, θ'9, Γαλ. δ'21-31.

21. Βλ. Λάμπρου Λιασσί, *Ἡ ἀκολουθία τοῦ ἱεροῦ Μυστηρίου τοῦ Γάμου*, Ἀθῆνα 2006, σ. 27, 28 καὶ 40.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Χ. ΚΑΠΠΑΗΣ
Θεολόγος, Διδάκτωρ Θεολογίας

Πρωτοπρεσβύτερου Ἰωάννη Κ. Ἰωάννου
Η ΑΓΙΑ ΚΑΙ ΔΙΚΑΙΗ ΡΕΒΕΚΚΑ

ΡΕΒΕΚΚΑ, Η ΕΚΛΕΚΤΗ ΤΟΥ ΘΕΟΥ

τά μέρη τῆς Μεσοποταμίας ἔξω ἀπό τήν πόλιν Χαρρᾶν, μιά κόρη μέ πολύ ὁμορφῇ ἐμφάνισι ἀνέβηκε μέ τήν στάμνα της γιά νά γεμίσει. Κατέβηκε στήν πηγή, γέμισε τήν στάμνα της καί ξανανέβηκε. Τότε ἕνας ἡλικιωμένος ἄνδρας τήν πλησίασε καί τῆς εἶπε: «Ἄφυσέ με νά πῶ λίγο νερό ἀπ' τό σταμνί σου». Ἐκείνη ἀπάντησε: «Πιές, κύριέ μου». Καί πρόθυμα κατέβασε τό σταμνί πού κρατοῦσε καί τοῦ ἔδωσε νά πιεῖ. Ὅταν πιά εἶχε πιεῖ ἀρκετά, τοῦ εἶπε: «Θά φέρω νερό καί γιά τίς καμήλες σου νά πιοῦν, νά ξεδιψάσουν». Ἐτρεξε καί πῆγε πίσω στήν πηγή νά πάρει νερό γιά ὅλες τίς καμήλες.

Ὅταν ποτίστηκαν οἱ καμήλες, ὁ ξένος πῆρε ἕνα χρυσό κρίκο γιά τή μύτη, βάρους μισοῦ σίκλου, καί δύο βραχιόλια γιά τά χέρια τῆς κοπέλας, βάρους δέκα σίκλων χρυσοῦ. Καί τή ρώτησε: «Πές μου, ποιανοῦ κόρη εἶς; Ἐσύ; Ὑπάρχει κῶρος στό σπίτι τοῦ πατέρα σου γιά νά διανυκτερεύσω ἀπόψε;».

Ἐκείνη ἀπάντησε: «Ἐγώ εἶμαι κόρη τοῦ Βαθουήλ, τοῦ γιοῦ πού ἡ Μελχά γέννησε στό Ναχώρ. Στό σπίτι μας ὑπάρχει καί χορτάρι καί ἄφθονο ἄχυρο. Ὑπάρχει ἀκόμα καί κῶρος γιά νά περάσετε τή νύχτα».

Τότε ὁ ἄνθρωπος ἔπεσε στή γῆ καί προσκύνησε τόν Κύριο: «Ἄς εἶν' εὐλογημένος ὁ Κύριος, ὁ Θεός τοῦ κυρίου μου τοῦ Ἀβραάμ, πού δέν ἔπαψε νά δείχνει τήν ἀγάπη του καί τήν πιστότητά του στόν κύριό μου. Κι ἐμένα ὁ Κύριος μέ ὁδήγησε κατευθείαν στό σπίτι τοῦ ἀδερφοῦ τοῦ κυρίου μου».

Ἡ συνάντησι αὐτή ἦταν ἐκ Θεοῦ, ἀφοῦ ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος, ὀνόματι Ἐλιέζερ, ἦταν ὁ ἐκλεκτότερος δοῦλος τοῦ Πατριάρχῃ Ἀβραάμ καί στάλθηκε ἀπό τόν κύριό του, νά βρεῖ τήν κατάλληλη νύμφη γιά τόν γιό του Ἰσαάκ.

Ἐτσι αὐτός, ἀφοῦ πῆρε ἀκριβὰ δῶρα, πῆγε στήν Μεσοποταμία. Ὅταν ἔφτασε ἔξω ἀπό τήν πόλιν πού κατοικοῦσε ὁ ἀδελφός τοῦ Ἀβραάμ, ὁ Ναχώρ, προσευχήθηκε στό Θεό νά τόν βοηθήσει στήν ἐκλογή τῆς νύμφης. Ἡ κόρη πού θά προσφερόταν νά ξεδιψάσει τόν ἴδιο καί τά ζῶα του, θά ἦταν ἐκλεκτή τοῦ Θεοῦ.

Ἀφοῦ ἔφτασε στό σπίτι ὁ δοῦλος, τοὺς διηγήθηκε ὅλη τήν ἱστορία καί τοὺς ρώτησε ἂν δέχονται νά παντρευτεῖ ἡ Ρεβέκκα τόν Ἰσαάκ.

Ὁ Βαθουήλ καί ὁ Λάβαν (ἀδελφός τῆς Ρεβέκκας) ἀποκρίθηκαν: «Ἀπό τόν Κύριο προέρχεται αὐτό τό πράγμα! Ἐμεῖς δέν μπορούμε νά σοῦ ποῦμε οὔτε ναί οὔτε ὄχι. Νά, ἡ Ρεβέκκα, εἶναι στή διάθεσή σου. Πάρ' τήν καί πῆγαινε, κι ἄς γίνει σύζυγος τοῦ γιου τοῦ κυρίου σου, ὅπως τό εἶπε ὁ Κύριος».

Ὅταν ὁ δοῦλος τοῦ Ἀβραάμ ἄκουσε αὐτά τά λόγια, ἔπεσε στή γῆ καί προσκύνησε τόν Κύριο. Ἐπειτα ἔκανε πλούσια δῶρα στή Ρεβέκκα, στόν ἀδελφό της καί στή μητέρα της.

Η ΡΕΒΕΚΚΑ ΣΥΝΕΡΓΟΣ ΣΤΟ ΣΧΕΔΙΟ ΤΗΣ ΘΕΙΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

Εἶναι προφανές ὅτι μέ θεϊκή παρέμβαση προέκυψε ὁ γάμος τοῦ Ἰσαάκ μέ τήν Ρεβέκκα. Καί αὐτό δέν ἦταν τυχαῖο, ἀφοῦ ἡ Ρεβέκκα ξεχώρισε γιά τήν ἀγάπη πού ἔδειξε πρὸς τόν ξένο καί ἀγνωστό της, τήν προθυμία νά τόν ξεδιψάσει καί ἀκολουθῶς νά τόν φιλοξενήσει στό σπίτι τοῦ πατέρα της.

Δέν ἦταν καθόλου εὐκαταφρόνητη ἡ ἐνέργειά της, ἄν ἀναλογιστεῖ κανένας τόν κόπο νά κατεβεῖ κάποιος στήν πηγή καί νά ἀνεβεῖ μέ γεμάτη στάμνα. Καί δέν προσφέρθηκε ἡ Ρεβέκκα νά δώσει ἀπλά ἓνα ποτήρι νερό στόν ξένο. Ἐξέφρασε τήν διάθεση νά ποτίσει καί νά ξεδιψάσει ὁλόκληρο τό караβάνι μέ τίς καμήλες. Γνωρίζουμε ὅλοι πόσο νερό χρειάζεται νά ξεδιψάσει ἓνα τέτοιο ζῶο. Θά ἔπρεπε ἀσφαλῶς νά ἀνεβοκατεβαίνει στήν πηγή γιά πολλές ὥρες ἀντλώντας νερό γιά τήν ποτίστρα. Ἡ αὐθόρμητη καλοσύνη, ἡ ἀνιδιοτελής ἀγάπη, τό θυσιαστικό πνεῦμα, ἡ ἀπλόχερη φιλοξενία καί ὁ ἠθικός βίος τῆς Ρεβέκκας, τήν καθιστοῦσαν ἀπεγάρδιαστο συνεργάτη γιά τό σχέδιο τοῦ Θεοῦ πού ἦταν νά πληθύνει τούς ἀπογόνους τοῦ Ἀβραάμ διά τοῦ Ἰσαάκ.

Ὁ Πατριάρχης καί γέρων Ἀβραάμ ὑποδέχεται τήν Ρεβέκκα μέ φιλοφρονήσεις καί εὐλογεῖ τόν γάμο της μέ τόν Ἰσαάκ τόν ὁποῖο καθιστᾷ κληρονόμο καί Πατριάρχη. Ὁ Ἀβραάμ μετὰ τό γάμο τοῦ Ἰσαάκ ἔζησε ἄλλα τριάντα πέντε χρόνια. Συμβούλεψε τά παιδιά του νά ζήσουν μέ ἀγάπη καί εὐλάβεια καί πίστη στόν Θεό καί πέθανε εὐτυχισμένος καί εἰρηνικός, γιατί εἶδε νά ἐκπληρώνονται οἱ ὑποσχέσεις τοῦ Θεοῦ.

Η ΓΕΝΝΗΣΗ ΤΟΥ ΗΣΑΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΙΑΚΩΒ

Ὁ Ἰσαάκ ἀγάπησε πολύ τή Ρεβέκκα καί τίς ἀρετές της. Ὅμως γιά εἴκοσι σχεδόν χρόνια δέν τεκνοποιοῦσαν, κάτι πού τό ἔκαναν ἔντονο αἶτημα προσευκῆς. Ὁ καλός Θεός εἰσάκουσε τήν προσευχή τους καί ἡ Ρεβέκκα ἔμεινε ἔγκυος μέ δίδυμα στήν κοιλιά της. Αὐτός πού γεννήθηκε πρῶτος ἦταν κόκκινος καί τριχωτός καί τόν ὀνόμασαν Ἡσαῦ. Ὁ ἀδελφός του βγαίνοντας κρατοῦσε μέ τό χέρι του τή φτέρνα τοῦ Ἡσαῦ, καί τόν ὀνόμασαν Ἰακώβ.

Ὁ Ἡσαῦ ἔγινε ἓνας ἐξαιρετικός κυνηγός καί ἄνθρωπος τῆς ὑπαί-

θρου, ἐνῶ ὁ Ἰακώβ ἦταν ἥσυχος ἄνθρωπος, πού τοῦ ἄρесе νά ποιμαίνει πρόβατα καί νά μένει στή σκηνή. Ὁ Ἰσαάκ ἀγαποῦσε τόν Ἡσαῦ, γιατί τοῦ ἄρεσαν τά φαγητά τοῦ κυνηγιοῦ, ἐνῶ ἡ Ρεβέκκα ἀγαποῦσε περισσότερο τόν Ἰακώβ (Γέν. κε' 20-28).

Ὅταν κάποτε ὁ Ἰακώβ ἐτοίμαζε ἓνα ἐξαιρετικό φαγητό, ἔτυχε νά γυρίσει ὁ Ἡσαῦ κατάκοπος ἀπό τούς ἀγρούς. Ὁ Ἡσαῦ εἶπε στόν Ἰακώβ: «Ἄσε με νά φάω ἀπ' αὐτό τό κοκκινωπό φαγητό, γιατί εἶμαι ἐξαντλημένος». Ὁ Ἰακώβ τοῦ ἀπάντησε: «Πούλησέ μου σήμερα τά δικαιώματά σου τοῦ πρωτότοκου (πρωτοτόκια)». Καί ὁ Ἡσαῦ πώλησε τά πρωτοτόκια «ἀντί πινακίου φακῆς».

Τό θέμα «πρωτοτόκια» τυπικά ἔληξε. Ἐπρεπε ὅμως νά ὁλοκληρωθεῖ μέ τήν εὐλογία τοῦ πατέρα. Ἡ Ρεβέκκα θέλοντας νά δικαιωθεῖ ὁ Ἰακώβ πού μέ τόν τρόπο του κέρδισε τά πρωτοτόκια, φρόντισε νά ξεγελάσει τόν Ἰσαάκ, πού ἡ ὄρασή του ἦταν μειωμένη. Παρουσιάζοντας εὐγεστα φαγητά καί ντύνοντας τόν Ἰσαάκ μέ προβιές γιά νά μοιάζει στόν Ἡσαῦ κατάφερε νά πάρει τήν εὐλογία τοῦ πρωτότοκου καί κληρονόμου. Παρόλο πού ὁ Ἰσαάκ μετά τόν ἐρχομό τοῦ Ἡσαῦ κατάλαβε τήν ἀπάτη, ἔδωσε τελικά τήν εὐλογία του στόν Ἰακώβ.

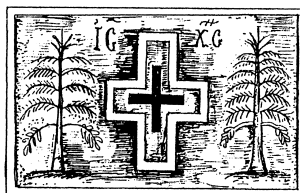
Ὁ Ἡσαῦ μίσησε τόν Ἰακώβ καί ἡ Ρεβέκκα ἔστειλε τόν Ἰακώβ στόν ἀδελφό της Λάβαν στή Χαρράν, μέχρι νά ξεθυμάνει ὁ θυμός τοῦ Ἡσαῦ. Ὁ Ἰσαάκ εὐλόγησε τόν Ἰακώβ καί τόν κατευόδωσε ὥστε νά πάει στό Λάβαν, στή Μεσοποταμία (Γέν. κζ' 1-46 καί κη' 1-9).

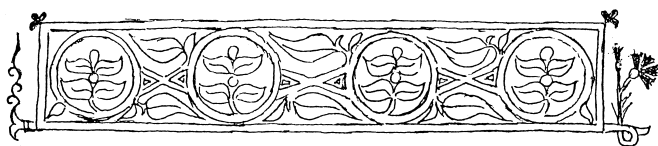
Ο ΘΑΝΑΤΟΣ ΤΗΣ ΡΕΒΕΚΚΑΣ

Ἡ Ρεβέκκα ἀπό τότε δέν ξαναεῖδε τόν Ἰακώβ. Μετά ἀπό 20 χρόνια πού ὁ Ἰακώβ ἐπέστρεψε μέ τήν οἰκογένεια καί ὅλα τά ὑπάρχοντά του στή Χαναάν, βρῆκε τή μητέρα του νεκρή στόν οἰκογενειακό τάφο, πού ἦταν μέσα σέ σπηλιά στόν ἀγρό Μακπελά (Γέν. μθ' 31). Ἀκολούθησε ἡ συνάντηση καί συμφιλίωση μέ τόν ἀδελφό του Ἡσαῦ καί ἡ ἐγκατάστασή του στήν πόλη Σαλήμ, στή Χαναάν.

Ἡ Ρεβέκκα ἐορτάζεται ἀπό τήν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία ὡς Ἁγία τήν Κυριακή πρό τῆς Χριστοῦ Γεννήσεως (Κυριακή τῶν Προπατόρων).

Πρωτοπρεσβύτερος ΙΩΑΝΝΗΣ Κ. ΙΩΑΝΝΟΥ
Θεολόγος, Ἐκπαιδευτικός

Ἀντώνη Πιλλᾶ

Η ΑΓΙΑ ΣΟΛΟΜΩΝΗ, ΜΗΤΕΡΑ ΤΩΝ ΕΦΤΑ ΜΑΚΚΑΒΑΙΩΝ

ιά πιστή πολύτεκνη μητέρα, ἡ Σολομωνή, θυσιάζει μαζί με τόν ἑαυτό της καί τά ἑφτά παιδιά της, ἀπό τά ὁποῖα μερικά σέ παιδική ἡλικία, γιά νά μήν προδώσει τήν πατροπαράδοτη πίστη της καί τόν θεῖο νόμο. Ρίπτεται στή φωτιά καί δίνει τή ζωή Της μέσ' ἀπό τό μαρτύριο πρὸς δόξαν τοῦ Θεοῦ.

Καί μύθος νά ἦταν αὐτή ἡ ἱστορία, πού δέν εἶναι βέβαια, ἔχει τόση δύναμη, τόση ἀξία καί ἀλήθεια πού ξεπερνᾷ τήν ἴδια τήν πραγματικότητα.

Ἀπό τόν Συναξαριστή καί τό ἱστορικό βιβλίο τῆς Π. Διαθήκης (Μακκαβαίων Δ' ια' 7, θ' 4) μαθαίνουμε: «*Αὐτοκράτωρ ἐστὶ τῶν παθῶν ὁ εὐσεβὴς λογισμὸς*». Αὐτό μέ περισσὶα ἀντρεία ἀπέδειξαν οἱ ἑπτὰ ἀδελφοὶ Μακκαβαῖοι μέ τή στάση τους ἀπέναντι στὸν βασιλιά τῆς Συρίας Ἀντίοχο (περί τό 5327 ἀπὸ κτίσεως κόσμου ἢ 173 π.Χ.). Ὅταν αὐτὸς τοὺς ἔταξε δόξες, τιμές καί ἐπίγειες ἀπολαύσεις, ἂν αὐτοὶ καταπατοῦσαν τὸν Μωσαϊκὸ νόμο καί ἔτρωγαν ἀπὸ τὰ ἀπαγορευμένα φαγητὰ πού τοὺς πρόσφερε. Προηγήθηκε ὁ ἐνενηκοντούτης διδάσκαλός τους Ἑλεάζαρος, πού ἐφάρμοσε στὸ ἔπακρο τὸν νόμο πού τοὺς δίδασκε, μέ ἀποτέλεσμα ὁ Ἀντίοχος νά τὸν ρίξει στή φωτιά.

Παραδειγματιζόμενα καί ἐμπνευσμένα ἀπὸ τή θυσία τοῦ Γέροντα διδασκάλου τους Ἑλεάζαρου, τὰ ἑφτά ἀδελφία κράτησαν τήν ἴδια γενναία στάση ἀπέναντι στὸν βασιλιά, ὅταν τοὺς κάλεσε μπροστά του.

Στὴν ἀρχὴ ὁ βασιλιάς προσπάθησε νά τοὺς κολακεύσει μέ διάφορα ἐγκώμια γιά τὴν νεότητά τους. Τοὺς εἶπε ὅτι ἂν ἔτρωγαν ἀπὸ τὰ εἰδωλόθута πού τοὺς πρόσφερε, θά ἀπολάμβαναν μεγάλες τιμές καί φυσικὰ θά σωζόντουσαν ἀπὸ τὸν θάνατο. Ἡ ὁμόθυμη ἀπάντησή τους ἦταν: «Χαλεπώτερον γάρ αὐτοῦ τοῦ θανάτου νομίζομεν εἶναι σου τὸν ἐπὶ τῇ παρανόμῳ σωτηρία ἡμῶν ἔλεον». Δηλ. περισσότερο ἐπιβλαβὴς καί ἀπὸ αὐτό τὸν θάνατο νομίζουμε πὼς εἶναι ἡ συμπάθειά σου γιά τὴν παράνομη σωτηρία μας». Ἐξοργισμένος τότε ὁ Ἀντίοχος μέ τροχούς, φωτιά καί ἀκόντια τοὺς σκότωσε. Ὅταν εἶδε αὐτὸ ἡ μητέρα τους Σολομωνή, ρίχτηκε μόνη της στή φωτιά καί ἔτσι ὅλοι μαζί πῆραν τό στεφάνι τοῦ μαρτυρίου. Τὰ ὀνόματά τους: Ἀβιβος, Ἀντώνιος (ἢ Ἀντωνίνος), Γουρίας, Ἑλεάζαρος, Εὐσέβωνας, Ἀχείμ, Μάρκελος ἢ Σάμωνας, ἢ Εὐλάλος ἢ Μάρκος. Καί τό Ἀπολυτίκιό τους:

Τῷ Μακκαβαίῳ τὸν ἐπ' ἀριθμὸν δῆμον, σὺν τῇ μητρί Σολομωνῇ τῇ

ἀγία καί Ἑλεάζαρ ἅμα εὐφημήσωμεν, οὗτοι γάρ ἠρίστευσαν, δι' ἀγώνων νομίμων ὡς φρουροί καί φύλακες, τῶν τοῦ Νόμου δογμάτων καί νῦν ὡς καλλιμάρτυρες Χριστοῦ, ὑπέρ τοῦ κόσμου ἀπαύστως πρεσβεύουσιν.

Ἡ ὕψιστη αὐτή θυσία καί ὁμολογία πίστεως, ἡ πρό τόσων χρόνων γενάμενη, εἶναι πάντα ἐπίκαιρη· ἐκτός τοῦ ὅτι καταδείχνει τήν μεγάλη ἀξία τῆς Νηστείας, πολλά ἄλλα ἔχει νά μνηύσει καί γιά τήν ἐποχή μας. Ὑπάρχουν σήμερα διδάσκαλοι τοῦ ὕψους ἐνός Ἑλεαζάρου; Ὑπάρχουν ἡρωϊκές καί πιστές μητέρες πού γαλουχοῦν τά τέκνα τους μέ τά νάματα τῆς θείας πίστεως καί θυσιάζουν ἐν προκειμένῳ καί τήν ἴδια τή ζωή τους; Ἡ σύγκριση εἶναι ἀπογοητευτική· φροντίδα γιά τά σημερινά παιδιά μας εἶναι ἡ καλοπέραση, τό βόλεμα, ἡ κοσμική ἐπιτυχία, ἡ ἀποφυγή κάθε κακοπάθειας πού θά γαλβανίσει τόν χαρακτήρα καί τήν ἠθική προσωπικότητά τους. Καταβολή τῆς ἥσσανος προσπάθειας, κυνηγητό τοῦ κέρδους, κοινωνική ἀποκατάσταση εἶναι τό κύριο μέλημά μας. Τά παραδείγματα αὐτῆς τῆς διαφθορᾶς εἶναι πολλά, ἀλλά πρὸς τοῦτο δέν πρέπει νά στηλιτεύονται καί νά στοχοποιοῦνται οἱ νέοι. Αὐτά πού βλέπουν αὐτά συνεχίζουν καί συντηροῦν σ' ἓνα κοινωνικό σύστημα πού νοσεῖ. Πάσχουν ἀπό ἔλλειψη ἀγάπης καί τιμιότητας, γιατί ἡ ἀγάπη ἀπαιτεῖ θυσίες - πράγματα πού καθόλου ἢ ἐλάχιστα τά ἔχουν βιώσει τόσο στό οἰκογενειακό ὅσο καί στό εὐρύτερο κοινωνικό περιβάλλον.

Ὡστόσο δέν ἐκλείπουν καί τά θετικά παραδείγματα: σκέφτομαι τήν περήφανη/ἀξιόπρεπη στάση τοῦ γερο-πατέρα τοῦ Αὐξεντίου, ὅταν εἶδε στό νεκροτομεῖο τό καμένο σῶμα τοῦ ἥρωα καί δέν θέλησε νά κλάψει μπροστά στούς κατακτητές· σκέφτομαι καί τήν ἡρωομένα Ἀντωνοῦ πού σύμφωνα μέ τόν ποιητή εἶπε: «κάλιο μιά φούχτα στάχτη παρά γονατισμένος ὁ λεβέντης μου». Σκέφτομαι ἀκόμα καί τήν κυρά τῆς Λαπήθου, τήν Εὐφροσύνη Προεστοῦ πού μέ τόσους κινδύνους, κάτω ἀπό τά μάτια τῶν εἰσβολέων, προστάτευε σάν μάνα στοργική ὁμάδα Κυπρίων στρατιωτῶν πού κυνηγοῦσαν οἱ Ἀτίλεις, τό 1974.

Ἴσως ὅμως, δέν τό γνωρίζουμε, καί σήμερα νά ὑπάρχουν τέτοιες ἡρωϊκές манάδες. Κι ἄλλες - πού ποίος ξέρει; θά ἤθελαν νά τίς μιμηθοῦν, ἂν τό φέρει ὁ καιρός.

ΑΝΤΩΝΗΣ ΠΙΛΛΑΣ

Φιλόλογος

Ἄνδρέα Κυριακοῦ

Η ΘΕΟΠΡΟΜΗΤΩΡ ΑΓΙΑ ANNA

αριτωμένη, ἤγουν πλήρης προτερημάτων καί χαρισμάτων, ὑπῆρξε ἀναμφηρίστως ἡ τῆς χάριτος ἐπώνυμος, δηλαδή ἡ Ἁγία Ἄννα, ἡ μητέρα τῆς Κεχαριτωμένης Θεοτόκου Μαρίας. Χάρις σημαίνει ἡ λέξη Ἄννα «τῇ ἐβραϊδί διαλέκτῳ». Τό ὄνομα Ἄννα εἶναι γνωστό στήν Παλαιά Διαθήκη. Ἀναφέρουμε ἐνδεικτικά τήν προφήτιδα Ἄννα, μητέρα τοῦ προφήτη Σαμουὴλ, ἀλλά καί τήν Ἄννα, σύζυγο τοῦ δικαίου Τωβίτ, ἀπό τό ὁμώνυμο βιβλίο. Εἶναι ἐπίσης γνωστό τό ὄνομα τῆς Ἄννας, θυγατρὸς Φανουὴλ, ἀπό τή φυλή Ἀσέρ, πού θεωρεῖται προφῆτις κι ἀναφέρεται στό κατά Λουκᾶν ἅγιο Εὐαγγέλιο. Εἶναι αὐτή πού ὑποδέχθηκε, μαζί μέ τόν Συμεών τό Θεοδόχο, τό Χριστό στό ναό τοῦ Σολομῶντος, κατά τήν Ὑπαπαντή.

Ἡ Ἄννα καταγόταν ἀπό τή φυλή τοῦ Λευί καί ὁ πατέρας της λεγόταν Ματθάν κι ἦταν ἱερέας στό ναό τοῦ Σολομῶντος, τήν ἐποχή πού βασιλεψε στήν Αἴγυπτο ἡ Κλεοπάτρα. Ἡ μητέρα της ἔφερε τό ὄνομα Μαρία. Ἡ Ἄννα εἶχε δύο ἀδελφές, τή Μαρία καί τή Σοβὴν. Ἡ Μαρία εἶχε παντρευτεῖ στή Βηθλεέμ κι εἶχε ἀποκτήσει μιά θυγατέρα τή Σαλώμη τή μαία. Ἡ Σοβὴν, πού εἶχε παντρευτεῖ ἐπίσης στήν πόλη τοῦ Δαυίδ εἶχε ἐπίσης μιά κόρη, τήν Ἐλισάβετ, τή μητέρα τοῦ Τιμίου Προδρόμου.

Ἡ Ἄννα εἶχε παντρευτεῖ τόν δίκαιο Ἰωακεὶμ πού ἦταν γιὸς τοῦ Ἐλιακεὶμ. Ἀμφότεροι ἦσαν θεοσεβεῖς καί δίκαιοι ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. Ὁ ὕμνογράφος τούς περιγράφει μέ τά πιά κάτω λόγια: «Σώφρων дуάς, καθαρότητος αἶγλη λελαμπρυσμένη... Ἰωακεὶμ καί Ἄννα οἱ θεόληπτοι» (Ὁρθρος 9ης Σεπτεμβρίου, Κανών, Ὡδή δ').

Τά χρόνια περνοῦσαν καί παρὰ τή φανερό τους εὐσέβεια καί τήν πρόοδό τους στήν ἀρετή δέν εἶχαν ἀποκτήσει παιδιά, διότι ἡ Ἄννα ἦταν στείρα. Τό γεγονός αὐτό ἐθεωρεῖτο στίγμα στήν ἐβραϊκή κοινωνία καί ἀποτελοῦσε πηγή θλίψεως καί στενοχωρίας στό τίμιο ζεῦγος τῶν μετέπειτα θεοπατόρων. Ὁ χρόνος περνοῦσε, οἱ ἐποχές διαδέχονταν ἡ μία τήν ἄλλη, ἀλλά οἱ προσευχές τῶν Δικαίων φαινότουσαν ὅτι δέν εἶχαν ἀνταπόκριση.

Κάποια μέρα ὁ δίκαιος Ἰωακεὶμ ἀναχώρησε ἀπό τήν πόλη, πλήρης θλίψεως καί κατηφείας καί κατευθύνθηκε στήν ἔρημο γιά προσευχή, ἐνῶ ἡ γυναίκα του προσευχόταν στόν κῆπο τοῦ σπιτιοῦ τους. Κατά τή

διάρκεια τῆς προσευχῆς του στήν ἔρημο ἐμφανίστηκε ἐνώπιόν του Ἄγγελος Κυρίου πού τοῦ ἔφερε χαρμόσυνο ἄγγελμα. Τό περιεχόμενο τοῦ ἀγγελικοῦ μηνύματος ἦταν ὅτι ἡ δέσπῃ του εἰσακούστηκε ἀπό τό Θεό καί αὐτός καί ἡ γυναίκα του θά ἀποκτοῦσαν μιά θυγατέρα. Ἡ ἐμφάνιση τοῦ οὐράνιου ἐπισκέπτη δέν προκάλεσε φόβο ἢ ταραχή στό Δίκαιο, ἀλλά τοῦναντίον ἡρεμία, χαρά καί ἀγαλλίασι. Ἐπέστρεψε στήν Ἱερουσαλήμ «μετά χαρᾶς μεγάλης», ὅπως μᾶς διηγεῖται ἡ Παράδοση καί λίγες μέρες ἀργότερα ἡ Ἄννα ἔμεινε ἐγκυος. Τό γεγονός αὐτό, δηλαδή τή Σύλληψη τῆς Ἁγίας Ἄννης, τήν «γεγεννημένην ἐν Θεῷ», τό γιορτάζουμε στίς 9 Δεκεμβρίου.

Διακόπτουμε ἐδῶ τή ροή τῆς διηγήσεως, γιά νά ὑπογραμμίσουμε τό γεγονός ὅτι ἡ Θεοτόκος γεννήθηκε ἀπό δύο γονεῖς, τόν Ἰωακείμ καί τήν Ἄννα, καί ὡς ἐκ τούτου, ἔφερε, ὅπως ὅλοι οἱ ἄνθρωποι, τό προπατορικό ἁμάρτημα. Ἀπό αὐτό ἀπαλλάκτηκε κατά τόν Εὐαγγελισμό. Ὡς ἐκ τούτου ἀπορρίπτουμε χωρίς δεύτερη σκέψη τό παπικό δόγμα περί «ἀσπίλου συλλήψεως» τῆς Θεοτόκου. Πρόκειται γιά καινοφανῆ, ἔωλη καί πρό πάντων κακόδοξη διδασκαλία. Οἱ λόγοι πού μᾶς ἀναγκάζουν νά τό πράξουμε εἶναι πολλοί. Τονίζουμε μόνο ἐδῶ δύο ἀπ' αὐτούς: α') Τό δόγμα αὐτό ἀποχωρίζει καί διακρίνει τή Θεοτόκο ἀπό τούς ἄλλους προπάτορες κι ἀπό τό ὑπόλοιπο ἀνθρώπινο γένος, κατά τρόπο αὐθαίρετο, ὥστε νά καταστρέφεται οὐσιαστικά ὅλο τό νόημα τῆς προετοιμαστικῆς οἰκονομίας τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης γιά τή γέννηση τῆς μητέρας τοῦ Μεσσία, ἡ ὁποία, ὄχι ἀναγκαστικά καί «ἐκ κατασκευῆς», ἀλλά τελείως ἐλεύθερα θά σύν-ἐργάζετο μέ τό Θεό γιά τήν ἐνσάρκωση τοῦ Θεοῦ-Λόγου. β') Τό δόγμα αὐτό ὑπομονεύει ὁλόκληρη τήν πραγματικότητα καί τήν ἀλήθεια τῆς σωτηρίας μας, διότι ἀρνεῖται τήν ἐνότητα τῆς φύσεως τοῦ ἀνθρωπίνου γένους καί θέτει σέ ἀμφισβήτηση τή σωτήρια σάρκωση τοῦ Χριστοῦ ἀπό ἓνα γνήσιο ἀντιπρόσωπο τῆς ἀνθρωπότητας.

Ἡ Γέννηση τῆς Θεοτόκου γιορτάζεται ἀπό τήν Ἐκκλησία μέ πᾶσα λαμπρότητα στίς 8 Σεπτεμβρίου καί τήν ἐπομένη ἐορτάζουν οἱ γεννήτορες τῆς Παναγίας Ἰωακείμ καί Ἄννα. Δικαίως γιορτάζει γιά μιά ἀκόμη φορά τό ἱερό ζεῦγος τῶν θεοπατόρων, διότι ἔφεραν στόν κόσμο αὐτήν πού ἔλυσε τό κράτος τῆς φθορᾶς τοῦ θανάτου. «Ἰωακείμ καί Ἄννα ὄνειδισμοῦ ἀτεκνίας καί Ἀδάμ καί Εὐά ἐκ τῆς φθορᾶς τοῦ θανάτου ἠλευθερώθησαν Ἀχραντε ἐν τῇ ἀγίᾳ Γεννήσει σου...» ψάλλει ἡ Ἐκκλησία στό Ἀπολυτίκιον τῆς Ἑορτῆς. Καί συνεχίζει ὁ ὕμνογράφος: «Ἐβλάστησας νυμφοτόκε Ἄννα θεόφρον, ἐκ μήτρας πάρ' ἐλπίδα καί ἐξ ἐπαγγελίας, παρθενόφυτον ἄνθος, θεόβλαστον ἀγνείας, κάλλος διό σέ πάντες μακαρίζομεν ὡς ρίζαν τῆς ζωῆς ἡμῶν» (Ὁρθρος 8ης Σεπτεμβρίου, Κανών, Ὡδή θ'). Καί σ' ἓνα ἄλλο ὕμνο πλέκει τό ἐγκώμιο τῆς Θεοπρομήτορος λέγοντας: «Στήλη σωφροσύνης ἔμψυχος, καί λαμπρόν δοχεῖον, ἀποστίλβον χάριτι, ἡ Ἄννα ἡ εὐκλεής, φανεῖσα τέτοκεν, τήν πρόβoleon ἀληθῶς, τῆς παρθενίας τό θεῖον ἀπάνθισμα...» (Ὁρθρος 9ης Σεπτεμβρίου, Στιχηρά τῶν Αἵνων).

Δέν είναι τυχαῖο τό γεγονός ὅτι οἱ ἅγιοι θεοπάτορες ἀξιώθηκαν τέτοιας τιμῆς, ἀφοῦ «πλούτῳ κομῶντες ἀρετῶν τήν ἐν δόξῃ θεϊκῇ πεποι-
κιλμένην Παρθένον, Ἰωακείμ ὁ σεπτὸς καί Ἄννα ἡ σώφρων τετόκα-
σι...» (Ὁρθρος 9ης Σεπτεμβρίου, Κανών, Ὡδὴ η'). Στὴν ὕμνογραφία
τῆς 9ης Σεπτεμβρίου ἀναφέρεται ὅτι «ἀγάλλεται σήμερον, Ἄννα
σκιρτῶσα ἐν πνεύματι, καί εὐφραίνεται χαίρουσα, τυχοῦσα ἀφέσεως, ἧς
περ ἐπεπόθει, πάλαι εὐτεκνίας, ἐπαγγελίας γάρ καρπὸν καί εὐλογίας
θεῖον ἐβλάσπησε...» (Στιχηρά Ἑσπερινῶν 9ης Σεπτεμβρίου). Παρουσιάζ-
ονται οἱ ἅγιοι θεοπάτορες Ἰωακείμ καί Ἄννα νά «πανηγυρίζουσι, τήν
ἀπαρχὴν τεκόντες τῆς ἡμῶν σωτηρίας τήν μόνην Θεοτόκον» (Στιχηρά
προσόμοια Ἑσπερινῶν 9ης Σεπτεμβρίου). Εὐλόγως λοιπὸν ὁ ὕμνογράφ-
ος σημειώνει στὶς 9 Σεπτεμβρίου στό Μηνολόγιο τὸν ἐξῆς περιεκτικὸ
στίχο: «Ἰωακείμ τέρφθητι σὺν τῇ συζύγῳ, τεκόντες ἄμφω ψυχικὴν τέρ-
ψιν κτίσει». Καί εἰκότως. Δέν ἔχουμε ἐδῶ ἀπλῶς τὴ γέννηση ἑνὸς παι-
διοῦ πού ἔφερε χαρὰ στοὺς γέροντες γονεῖς του, ἀλλὰ γεγονὸς σωτη-
ριολογικόν, πού ἀφορᾷ ὁλόκληρη τὴ κτίση καί ἰδίως τὸ ἀνθρώπινο
γένος, πού ἐτοιμάζεται νά λυτρωθεῖ ἐκ τῆς φθορᾶς τοῦ θανάτου.

Ἡ Ἁγία Ἄννα κι ὁ Δίκαιος Ἰωακείμ ὅταν ἦταν ἄτεκνοι εἶχαν κάνει
τάξιμο ἂν ἀποκτήσουν παιδί νά τὸ ἀφιερῶσουν στό Θεό καί νά τὸ
παραδώσουν στό ναό τοῦ Σολομῶντος. Ἐνήργησαν σάν τὴν Ἄννα, τὴ
μυτέρα τοῦ προφήτη Σαμουὴλ. Πράγματι γιὰ τρία χρόνια μεγάλωναν τὴν
Παναγία στό σπίτι τους. Ὅταν συμπληρώθηκαν τὰ χρόνια αὐτὰ οἱ δύο
γονεῖς ἀνέβηκαν στό Ναό κι ἀφιέρωσαν τὴ μικρὴ τους κόρη στό Θεό.
Τό γεγονός αὐτό ἐορτάζεται ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία στὶς 21 Νοεμβρίου.
Θεωρεῖται, καί δικαίως, ἡ γιορτὴ αὐτὴ τῆς «τῶν ἀνθρώπων σωτηρίας ἡ
προκήρυξις».

Ὁ ὕμνογράφος παρουσιάζει τοὺς γονεῖς τῆς Θεοτόκου, τὸν Ἰωα-
κείμ καί τὴν Ἄννα, νά «χαίρουσι σὺν αὐτῇ... τῷ πνεύματι» (Στιχηρά
Ἑσπερινῶν 21ης Νοεμβρίου). Κι ἄλλοῦ παρουσιάζει τὴν Ἄννα νά προ-
τρέπει τὸν Ζαχαρία νά ὑποδεχθεῖ στό Ναό αὐτὴν πού ἐκήρυξαν οἱ
προφῆτες τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης (Στιχηρά Ἑσπερινῶν 21ης Νοεμβρί-
ου). «Εὐφραινέσθω Ἰωακείμ ὁ προπάτωρ καί ἡ Ἄννα ἀγαλλιάσθω, ὅτι
προσῆνεγκαν Θεῷ, ὡς τριετίζουσιν δάμαλιν, τὴν ἀμώμητον Δέσποι-
ναν». (Δοξαστικόν Λιτῆς Ἑσπερινῶν 21ης Νοεμβρίου). Καί πιο κάτω:
«Ἄννα, ἡ θεία χάρις σαφῶς, χαριτωθεῖσα τὴν ἀγνήν Ἀειπαρθένον,
προσάγει μέτ' εὐφροσύνης εἰς τὸν Ναόν τοῦ Θεοῦ, προσκαλεσαμένη
προπορεύεσθαι, αὐτῆς τὰς νεάνιδας λαμπαδηφόρους καί λέγουσα, ἀπιθι
τέκνον, τῷ δοτήρῳ γενήθητι, καί ἀνάθημα καί εὐῶδες θυμίαμα. Εἰσελθε
εἰς τὰ ἅγια καί γνῶθι μυστήρια, καί ἐτοιμάζου γενέσθαι τοῦ Ἰησοῦ
οἰκητήριον, τερπνόν καί ὡραῖον, τοῦ παρέχοντος τῷ κόσμῳ τὸ μέγα
ἔλεος» (Ἀπόστιχα Ἑσπερινῶν 21ης Νοεμβρίου). Γέμισε μέ ἀγαλλίαση
ἡ Ἄννα ὡς «ἄμεμπτος... ὡς δῶρον πολὺτιμον, τῷ Θεῷ προσφέρουσα,
ἐν τῷ Ναῷ μητρικῶς» (Ὁρθρος 21ης Νοεμβρίου Κανὼν β', Ὡδὴ α').
Παρέδωσαν τὴν Θεοτόκο στοὺς ἱερεῖς τοῦ Ναοῦ κι ἐπέστρεψαν στό

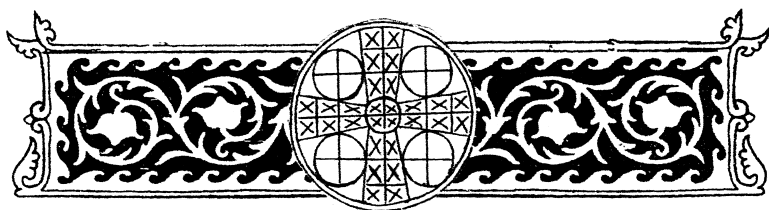
σπίτι τους. Ήταν ἡ τελευταία φορά πού τήν ἔβλεπαν.

Ἡ Ἁγία Ἄννα γνωρίζουμε ὅτι ἦταν ἡλικιωμένη ὅταν γέννησε τήν Θεοτόκο «ἐξ ἐπαγγελίας». Πέρασε τήν υπόλοιπη ζωή της στήν Ἱερουσαλήμ μέ νηστεῖες, προσευχές καί ἐλεημοσύνες. Ἐζησε, κατά τήν Παράδοση, 69 ἔτη καί ἐκοιμήθη ἐν Κυρίῳ. Τήν κοίμησή της τήν ἐορτάζει ἡ Ἐκκλησία στίς 25 Ἰουλίου.

Τμήματα τοῦ λειψάνου της (μέρος τοῦ ἀριστεροῦ ποδός, ἀδιάφθορο) βρίσκεται στήν ὁμώνυμη Σκήτη τοῦ Ἁγίου Ὁρους. Πρός τιμήν της ὁ αὐτοκράτορας Ἰουστινιανός εἶχε ἀνεγείρει στά 550 περικαλλή ναό στήν Κωνσταντινούπολη. Μεγάλη ἡ χάρη της. Ὄνομάζονται ἀμφότεροι οἱ γονεῖς τῆς Θεομήτορος, Ἁγιοί Θεοπάτορες, ὅπως κι ὁ προφητάναξ Δαυίδ, καί μνημονεύονται σέ κάθε θεία Λειτουργία κατά τήν Ἀπόλυση.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΚΥΡΙΑΚΟΥ

Δημήτριου Π. Ρίζου

Η ΑΓΙΑ ΕΛΙΣΑΒΕΤ Η ΜΗΤΕΡΑ ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΠΡΟΔΡΟΜΟΥ

ιά τήν ἀγία Ἑλισάβετ δέν ἔχομε πολλά πληροφοριακά στοιχεῖα. Ὅμως τά λίγα πού ἀναφέρονται γιά τό πρόσωπό της στήν ἀγία Γραφή, εἶναι ἀρκετά ὥστε νά μπορούμε νά τήν σκιαγραφήσουμε, ἤ νά τήν γνωρίσουμε. Ἐξ ἄλλου καί μόνον τό γεγονός τῆς ἀναφορᾶς της ἀπό τόν εὐαγγελιστή Λουκά, τῆς προσδίδει ιδιαίτερη ἀξία καί ἀξιοζήλευτη τιμή.

Ὁ Εὐαγγελιστής δέν ἐνδιαφέρθηκε νά διηγηθῇ τόν βίο της, μεγέθυσε καί ὑπογράμμισε τόν ρόλο της καί τήν σημαντική συμμετοχή της στό σχέδιο τῆς οἰκονομίας τοῦ Θεοῦ γιά τήν σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου. Καί ἐδῶ βρίσκεται τό μεγαλεῖο της.

Ἐπιλέγομε κατ' ἀρχήν τίς ἀναφορές τοῦ Εὐαγγελιστοῦ.

Πρόκειται γιά ἱστορικό, δηλαδή ἀληθινό πρόσωπο, ἀφοῦ προσδιορίζεται: α') Ὁ χρόνος, «ἐν ταῖς ἡμέραις Ἡρώδου τοῦ βασιλέως», β') ὁ τόπος, «βασιλέως τῆς Ἰουδαίας», καί πῶς συγκεκριμένα γνωρίζομε τό ὄνομα τοῦ οἰκισμοῦ, πρόκειται γιά τήν Ὁρεινή, καί γ') τό ὄνομα, «ἱερεὺς τις ὀνόματι Ζαχαρίας ἐξ ἐφημερίας Ἀβιά, καί ἡ γυνή αὐτοῦ ἐκ τῶν θυγατέρων Ἀαρών, καί τό ὄνομα αὐτῆς Ἑλισάβετ».

Πνευματικά κατατάσσεται μεταξὺ τῶν Δικαίων τοῦ Νόμου καθ' ὅσον «ἦσαν δίκαιοι ἀμφότεροι ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, πορευόμενοι ἐν πάσαις ταῖς ἐντολαῖς τοῦ Κυρίου ἀμεμπτοι». Οἱ Δίκαιοι Ζαχαρίας καί Ἑλισάβετ ἐφαρμόζανε τό θέλημα τοῦ Θεοῦ στήν ζωή τους, πρὶν ἀκόμα ὁ Κύριος Ἰησοῦς δώσει τήν ἐντολή στους Μαθητές τους: «Διδάσκοντες αὐτοὺς τηρεῖν πάντα ὅσα ἐνετειλάμην ὑμῖν». Ἡ τήρηση τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ δέν γίνεται ἐπιλεκτικά. Γιά νά εἴμαστε «ἀμεμπτοι» ἔναντι τοῦ Κυρίου, τηροῦμε καί ἐφαρμόζουμε ὅλες τίς ἐντολές, χωρίς διακρίσεις καί ἐπιλογές κατὰ τήν ἐπιθυμία μας.

Ἡ ἀγία Ἑλισάβετ ἦταν «ἀπό τό μικρό ποίμνιο», τῶν ἐκλεκτῶν. Παρ' ὅλο ὅμως πού πορευόταν ἀμέμπτως ἐνώπιον τοῦ Κυρίου, δοκιμαζόταν διά βίου ἀπό τό πρόβλημα τῆς στειρότητας καί ἦταν ἄτεκνη. Γιά τήν ἐποχή της τοῦτο θεωροῦνταν «ὄνειδος». Σήκωνε ὅμως τό πρόβλημά της ἀδιαμαρτύρητα, καί εὗρισκε παρηγοριά, ἀπό ὅπου καί ἔπαιρνε δύναμι γιά νά ἀντιμετωπίζει τήν χλεὺή τῶν ἀνθρώπων, στήν προσευχή. Προσευχή πού ἔκαμνε τό ἱερό ζεῦγος ἀπό κοινοῦ, μέ αἶτημα βεβαίως τήν ἀπόκτησι τέκνου. Αὐτό μᾶς τό βεβαιώνει ὁ Ἀγγελος τοῦ Κυρίου πού ἔφερε τό χαρούμενο μήνυμα στόν Ζαχαρία ὅτι θά ἀποκτήσουν τέκνο,

παρά την στειρότητα και την μεγάλη ηλικία του ζεύγους. Είπε ο Ἄγγελος: «Εἰσπορεύσθαι ἡ δέσπισς σου, καὶ ἡ γυνή σου Ἐλισάβετ γεννήσει υἱόν σοι».

[Ἐπογραμμίζω ἐδῶ τὸ αὐτονόητο, ὅτι δηλαδή ὁποῖος ἀκολουθεῖ τὸν νόμο τοῦ Θεοῦ πιστά, δὲν σημαίνει ὅτι ἡ ζωὴ του θά εἶναι χωρίς προβλήματα καὶ δοκιμασίες. Καὶ οἱ «ἄμεμπτοι» δοκιμάζονται, καὶ μάλιστα πολλές φορές δοκιμάζονται σκληρά, ἀλλὰ δὲν πρέπει νὰ ξεχνᾶμε ὅτι προτρεπόμαστε «τῇ θλίψει ὑπομένοντες, τῇ προσευκῇ προσκαρτεροῦντες», μέ τὴν βεβαιότητα ὅτι «ὁ ὑπομείνας εἰς τέλος σωθήσεται» Δὲν ὑπάρχει πορεία σωτηρίας χωρίς θλίψεις καὶ δοκιμασίες].

Σύμφωνα μέ τὴν ἀρχαγγελικὴ ἀναγγελία ἦρθε ἡ ὥρα καὶ ἡ Ἐλισάβετ συνέλαβε καὶ βρέθηκε ἐγκυμονοῦσα. Ἐξαίρετη ἡ θεία εὐλογία γιὰ τὴν στείρα καὶ γηραλέα αὐτὴ γυναίκα, διότι δὲν ἐγκυμονεῖ ἀπλῶς, ἀλλὰ φέρει σπὴν κοιλιά της ἔμβρυο πνευματοφώτιστο. Ἡ ἀγγελία τοῦ Ἀρχαγγέλου εἶναι ἀποκαλυπτικὴ καὶ πρωτοφανέρωτη. Μένουμε ἐκπληκτοὶ καὶ θαυμάζομε γιὰ τὸ μοναδικό γεγονός. Ἐμβρυο νὰ εἶναι πνευματοφόρο: «Καὶ Πνεύματος Ἁγίου πλησθήσεται ἐπὶ ἐκ κοιλίας μητρός αὐτοῦ». Κάθε γυναίκα πού ἐγκυμονεῖ εἶναι ἢ γίνεται συνδημιουργὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ ὁποῖος χορηγεῖ τὴν ζωὴ. Στὸ τέλος τῆς ἐγκυμοσύνης ὑπάρχει ἕνας ἀκόμα ἄνθρωπος. Τὸ θαῦμα τῆς ζωῆς συνεχίζεται. Ἐδῶ ὅμως ἔχομε κάτι τὸ ἐξαιρετικό. Ἡ Ἐλισάβετ γίνεται δοχεῖο ἱερό καὶ φέρει μέσα της ἔμβρυο πού εἶναι δοχεῖο πλήρες Πνεύματος Ἁγίου.

Γίνεται φανερό ὅτι, ἡ συγκεκριμένη μητέρα καὶ τὸ τεχνησόμενο τέκνο της, ἐντάσσονται πλέον στὸ σχέδιο τῆς οἰκονομίας τοῦ Θεοῦ.

Ὁ Ἄγγελος δὲν ἀνήγγειλε μόνον τὴν λῆξιν τῆς στειρότητας καὶ ἀτεκνίας. Ἀλλὰ, 1) Ἀποκάλυψε - (Τί ὑπέρηκο διέθετε;) - τὸ φύλο τοῦ ἐμβρύου· «Γεννήσει υἱόν σοι». 2) Ἐδωσε τὸ ὄνομα τοῦ παιδιοῦ· «Καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰωάννην». 3) Ἐκανε γνωστὸ τὸ δῶρο πού θὰ χάριζε στοὺς γονεῖς του καὶ στοὺς ἄλλους ἀνθρώπους μέ τὴν γέννησί του· «Καὶ ἔσται σοι χαρὰ καὶ ἀγαλλίασις, καὶ πολλοὶ ἐπὶ τῇ γεννήσει αὐτοῦ χαρήσονται». 4) Φανέρωσε τὴν θαυμαστὴ ἐξέλιξιν του καὶ τὴν θέσιν πού θὰ καταλάβει· «Ἔσται μέγας ἐν ὧπιον τοῦ Κυρίου». 5) Τὸ ἀποτέλεσμα τῆς δράσεώς του· «Καὶ πολλοὺς τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ἐπιστρέψει ἐπὶ Κύριον τὸν Θεόν αὐτῶν ... ἐπιστρέψαι καρδίας πατέρων ἐπὶ τέκνα καὶ ἀπειθεῖς ἐν φρονήσει δικαίων». 6) Θὰ δράσει μέ πνεῦμα καὶ δυναμικὴ Προφήτου· «Αὐτός προελεύσεται ἐν ὧπιον αὐτοῦ ἐν πνεύματι καὶ δυνάμει Ἡλιοῦ», καὶ 7) Θὰ γίνῃ ὁ Πρόδρομος τοῦ ἀναμενομένου λυτρωτοῦ, τοῦ Μεσσία· «Ετοιμάσαι Κυρίῳ λαόν κατασκευασμένον». Ποιὰ μάνα μπορεῖ νὰ σταθεῖ δίπλα σπὴν Ἐλισάβετ καὶ νὰ συγκριθεῖ μαζί της;

Μέ τὸ πέρας τῆς ἐφημερίας του ὁ Ζαχαρίας, φορτωμένος ἀπὸ τὴν ἀγγελιοφάνεια καὶ τὸ πρωτάκουστο ἀρχαγγελικὸ μήνυμα, ἐπέστρεψε στὸν οἶκο του. Ἡ Ἐλισάβετ γιὰ πέντε μῆνες περιέκρυβε τὴν ἐγκυμοσύνη της. Ζοῦσε ὅμως τὴν παρέμβασι τοῦ Θεοῦ σπὴν ζωὴ της, ζοῦσε τὸ

θαῦμα τοῦ Θεοῦ. Μποροῦμε γιά λίγο μόνο νά ζήσουμε καί ἐμεῖς τήν θαυμαστή ἐμπειρία της ἀπό τόν λογισμό της, πού μᾶς τόν φανερώνει: *«Καί περιέκρυβεν ἑαυτήν μῆνας πέντε, λέγουσα ὅτι οὕτω μοι πεποίηκεν ὁ Κύριος ἐν ἡμέραις αἷς ἐπέιδεν ἀφελεῖν τό ὄνειδος μου ἐν ἀνθρώποις»*. Πειτοῦσε ἀπό τήν χαρά της γιά τήν ἐγκυμοσύνη, ἡ ὁποία ἐκλείσει τά στόματα τῶν ἀνθρώπων, ἀπαλλάχθηκε ἀπό τό ὄνειδος, καί βεβαίως θά γινόταν μπτέρα.

Μπτέρα ὅμως θά γίνει καί μία στενή συγγενής της. Διότι στόν ἕκτο μήνα τῆς ἐγκυμοσύνης της, ἡ Μαριάμ στήν Ναζαρέτ δέχθηκε τό μήνυμα, καί ἡ ἐγκυμοσύνη τῆς Ἑλισάβετ χρησιμοποιοῦντο γιά νά ξεπεράσῃ ἡ Μαριάμ τόν δισταγμό της ὥστε νά δώσῃ τήν συγκατάθεσί της νά γίνῃ ἡ μπτέρα τοῦ Κυρίου μας. Ὁ Ἅγγελος τήν ἐνημέρωσε καί τῆς εἶπε: *«Καί ἰδοὺ Ἑλισάβετ ἡ συγγενής σου καί αὐτή συνειληφκυῖα υἱόν ἐν γήρει αὐτῆς, καί οὗτος μὴν ἕκτος ἐστίν αὐτῇ τῇ καλουμένη στείρα»* ὅτι οὐκ ἀδυνατήσῃ παρά τῷ Θεῷ πᾶν ρῆμα».

Μετά ἀπό αὐτήν τήν εἶδσις θά ἀκολουθήσῃ ἡ συνάντησις τῶν δύο ἐγκυμονουσῶν γυναικῶν στήν Ὁρεινή, τήν πατρίδα τῆς Ἑλισάβετ. Ἦρθε ἀπό τήν Γαλιλαία στήν Ἰουδαία, ἀπό τήν Ναζαρέτ στήν Ὁρεινή ἡ Μαριάμ. Δέν πρόκειται γιά μιὰ ὁποιαδήποτε συνάντησις συγγενῶν. Ἀδυνατῶ νά ἐμβαθύνω, σταματᾷ ὁ νοῦς μου, πνίγομαι, μένω ἐνεός. Συναντιῶνται δύο γυναῖκες ἐξωτερικά, ὅμως κατὰ βάθος γίνεται ἡ συνάντησις τοῦ Προδρόμου μέ τόν Ἀναμενόμενο. Ἀκούγονται νά μιλᾶνε οἱ δύο γυναῖκες, ἀλλά στήν πραγματικότητα συνομιλοῦν τά ἔμβρυα. Ἡ Ἑλισάβετ, πού ἐξ ἐπαγγελίας θά γίνει μπτέρα, τώρα ἐδῶ ἀναδεικνύεται καί Προφῆτις. Μόλις χαιρετήθηκαν *«ἐπλήσθη Πνεύματος Ἁγίου ἡ Ἑλισάβετ»* καί ἀποκαλύπτει καί ἐρμηνεύει τό σκίρτημα τοῦ ἐμβρύου στήν κοιλία της καί μετά προχώρησε σέ προαναγγελίες γιά τήν πορεία τῆς Μαριάμ. Ἡ ὁποία θά παραμείνῃ στήν Ὁρεινή γιά τρεῖς μῆνες συμπαραστεκόμενη στήν Ἑλισάβετ μέχρι τήν ὥρα τοῦ τοκετοῦ της.

Πράγματι συμπληρώθηκαν οἱ ἡμέρες καί ἡ Ἑλισάβετ γέννησε τόν υἱό. Ὁ λόγος τοῦ εὐαγγελιστοῦ Λουκᾶ εἶναι λιτός καί χωρίς συναίσθημα, ὅπως καί ὅλη ἡ Γραφή. Ἐμεῖς μποροῦμε νά συμπεράνουμε γιά τήν χαρά της ἀπό τήν χαρά τῶν ἄλλων. Διότι *«ἤκουσαν οἱ περίοικοι καί οἱ συγγενεῖς αὐτῆς ὅτι ἐμεγάλυνε Κύριος τό ἔλεος αὐτοῦ μετ' αὐτῆς, καί συνέχαιρον αὐτῇ»*.

Μένει νά δοθῇ τό ὄνομα στό νεογέννητο. Ἔτσι τήν ὄγδοη ἡμέρα ἔπρεπε νά γίνῃ ἡ περιτομή καί νά δοθῇ τό ὄνομα. Ὅλοι οἱ παριστάμενοι πρότειναν τό ὄνομα τοῦ πατέρα, κατὰ τήν συνήθεια, δηλ. Ζαχαρίας. Παρεμβαίνει ἡ Ἑλισάβετ καί λέγει, ὄχι. Τό ὄνομα θά εἶναι Ἰωάννης. Ἡ κατηγορηματική θέσις τῆς Ἑλισάβετ γιά τό ὄνομα μου προκαλεῖ πάλι θαυμασμό, διότι ἀποκαλύπτεται συμπερασματικά, πῶς ὁ Ζαχαρίας, παρά τήν ἀφωνία του μπόρεσε μέ κάποιο τρόπο νά πληροφορήσῃ τήν σύζυγό του λεπτομερειακά γιά τήν ἀγγελοφάνεια καί τόν διάλογο μέ τόν Ἅγγελο, ἔτσι γνώριζε καί γιά τό δοθέν ἀπό τόν Ἅγγελο ὄνομα. Μετά

τίς ἀντιρρήσεις τῶν παρισταμένων, ὅτι δέν ὑπάρχει στήν οἰκογένεια τέτοιο ὄνομα, ἀπευθύνθηκαν στόν πατέρα, στόν Ζαχαρία. Αὐτός ζήτησε πινακίδιο καί ἔγραψε: «*Ἰωάννης ἐστί τό ὄνομα αὐτοῦ· καί ἐθαύμασαν πάντες*». Ὁ θαυμασμός εἶναι μεγάλος ὄχι μόνο γιά τό ὄνομα, ἀλλά καί γιά τό λύσιμο τῆς ἀφωνίας του. Θαῦμα φωνάζουμε καί ἐμεῖς, διότι ὅλα αὐτά δημιουργοῦν τήν θαυμαστική ἀπορία γιά τό μέλλον αὐτοῦ τοῦ παιδιοῦ: «*Τί ἄρα τό παιδίον τοῦτο ἔσται, καί χεῖρ Κυρίου ἦν μετ' αὐτοῦ*».

Πέρα ἀπό τό ἀγιογραφικό κείμενο, πού μᾶς ἔδωσε τά στοιχεῖα γιά τήν ἀγία Ἐλισάβητ τοῦ Ζαχαρίου, καί ἡ Ὑμνολογία τῆς Ἐκκλησίας μας διατρανώνει πολλὰ γιά τήν ἀγία μας. Λόγω στενότητος χώρου θά ἀναφέρω ἐλάχιστα ὑμνολογικά στοιχεῖα.

«Κοσμίως σου τόν βίον διήνυσας τās ἐντολάς, πάσας τοῦ Κυρίου γάρ, σύν Ἐλισάβητ ἐτέλεσας». (Στιχηρόν)

«Ἐκ στερεινούσης σήμερον νηδύος, καρπός προσευχῆς ἀνεβλάστησεν, Ἰωάννης ὁ Πρόδρομος. Ἀγάλλου ἡ ἔρημος, καί χόρευε ἡ ἀνθρωπότης, ὁ τῆς μετανοίας κῆρυξ, ἰδοῦ ἄρχεται, ἐν κοιλίᾳ μητρικῇ σαρκουῖσθαι. Δεῦτε ἀγαλλόμενοι ἐν τῇ ἐνδόξῳ αὐτοῦ συλλήψει, οἱ φιλέοργοι χορεύσωμεν...». (Δοξαστικόν)

«Θυμῶντι ἐν ναῶ, τῷ Ζαχαρίᾳ Ἱερεῖ, Γαβριήλ ἐξ οὐρανοῦ, ἐπέστη λέγων πρὸς αὐτόν· Ὅτι ἐν γήρα σου ἔξεις καρπὸν εὐκλεῆ. Καί στείρωσις ἡ πρίν, τῆς Ἐλισάβητ νυνί, λυθήσεται εὐθύς, καί ἀκαρπία γονῆς, καί συλλαβοῦσα τέξεται τόν κήρυκα, τοῦ Ἰησοῦ τε καί Πρόδρομον...». (Κάθισμα)

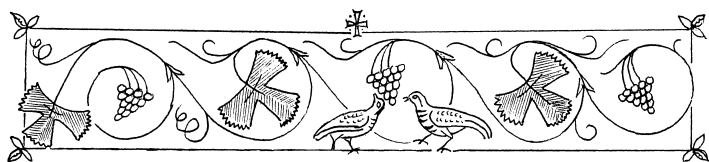
«Κυοφόρον σε Κόρη ὡς ἐθεάσατο, Ἐλισάβητ ἐνθέως ἠγαλλιάσατο, ἔνδοθεν αὐτῆς, τοῦ ἐμβρύου σκιρτήσαντος, ὡς ἐπιγυνωκότης, τόν ἑαυτοῦ Δεσπότην». (Θεοτοκίον)

Ἡ Ἐλισάβητ συνέλαβε τόν Πρόδρομον τῆς χάριτος, ἡ δέ Παρθένος τόν Κύριον τῆς δόξης, ἠσπάσαντο ἀλλήλας αἱ μητέρες, καί τό βρέφος ἐσκήρτισεν· ἔνδοθεν γάρ ὁ δοῦλος ἥνει τόν Δεσπότην, θαυμάσασα ἡ μήτηρ τοῦ Προδρόμου, ἤρξατο βοᾶν· Πόθεν μοι τοῦτο, ἵνα ἡ Μήτηρ τοῦ Κυρίου μου ἔλθῃ πρὸς με; ἵνα σώσῃ λαόν ἀπεγνωσμένον, ὁ ἔκων τό μέγα ἔλεος. (Θεοτοκίον)

«Τόν ἐν Προφήταις ὄρον, καί ἀρχὴν Ἀποστόλων, τόν ἐπίγειον ἄγγελον, καί οὐράνιον ἄνθρωπον, τήν φωνήν τοῦ Λόγου, τόν στρατιώτην καί Πρόδρομον Χριστοῦ, τόν ἐξ ἐπαγγελίας προσκιρτήσαντα, καί προκηρύξαντα πρό τόκου τόν ἥλιον τῆς δικαιοσύνης, σήμερον ἡ Ἐλισάβητ τίκτει καί χαίρει...». (Δοξαστικόν). κ.π.ᾶ.

Δέν μπορῶ νά ἀπλωθῶ περισσότερο. Παραπέμπω στήν Πατερική σκέψη: 1) Σωφρονίου Πατριάρχου Ἱεροσολύμων, PG 87, Γ, 3321-3353 καί 2) Θεοδώρου Στουδίτου, PG 99, 748-757.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Π. ΡΙΖΟΣ
Δρ Θεολογίας - Φιλόλογος

Μάλαμας Βέργου - Στυλιανού

Η ΑΓΙΑ ΣΑΛΩΜΗ Η ΜΥΡΟΦΟΡΟΣ

Η Ἁγία Σαλώμη ἡ Μυροφόρος ἦταν πρώτη ἐξαδέλφη τῆς Παναγίας καί σύζυγος τοῦ Ζεβεδαίου, μέ τόν ὁποῖο ἀπέκτησαν δύο γιούς, τόν Ἰάκωβο καί τόν Ἰωάννη. Ὁ πατέρα καί οἱ δύο γιοί του ἀσχολοῦνταν μέ τήν ἀλιεία καί ἀπασχολοῦσαν πολλούς ἐργάτες. Εἶχαν δικό τους πλοῖο καί συνεργάτης τους ἦταν καί ὁ Ἀπόστολος Πέτρος. Παρ' ὅλα αὐτά ὅταν ἄκουσαν τό κήρυγμα τοῦ Ἰησοῦ «*ἀφέντες τόν πατέρα αὐτῶν Ζεβεδαῖον ἐν τῷ πλοίῳ μετὰ τῶν μισθωτῶν ἀπῆλθον ὀπίσω αὐτοῦ*» (Μαρκ. α' 20). Τό ὄνομα τῆς Ἁγίας Σαλώμης στήν ἐβραϊκή γλῶσσα σημαίνει Εἰρήνη. Προικισμένη καί ἡ ἴδια μέ ἔνθερμη εὐσέβεια, ἦταν ἀπό τίς γυναῖκες πού ἀκολουθοῦσαν τόν Χριστό καί συνεισέφεραν στό ταμεῖο τῆς ἀποστολικῆς ἀδελφότη-
τας.

Ἡ Σαλώμη, παρακινούμενη ἀπό μητρική φιλοστοργία, παρακάλεσε τόν Κύριο ὅταν Αὐτός πῆγαινε γιά τελευταία φορά στήν Ἱερουσαλήμ, νά τιμηθοῦν οἱ γιοί της μέ πρωτεύοντα ἀξιώματα, διότι εἶχε τήν ἰδέα ὅτι ὁ Ἰησοῦς στήν Ἱερουσαλήμ ἐμελλε νά ἀναστήσει τό θρόνο τοῦ Δαβίδ. «*Τότε προσῆλθεν αὐτῷ ἡ μήτηρ τῶν υἱῶν Ζεβεδαίου μετὰ τῶν υἱῶν αὐτῆς προσκυνούσα καί αἰτοῦσα τι παρ' αὐτοῦ, ὁ δέ εἶπεν αὐτῇ: τί θέλεις; λέγει αὐτῷ: εἰπέ ἵνα καθίσωσιν οὗτοι οἱ δύο υἱοί μου εἰς ἐκ δεξιῶν σου καί εἰς ἐξ εὐωνύμων σου ἐν τῇ βασιλείᾳ σου*» (Ματθ. κ' 20-21). Οἱ δύο μαθητές ζητοῦσαν ἀπό τόν Χριστό δόξα μέ ἀνθρώπινα κριτήρια, ἔχοντας κατά νοῦ ὅτι ἡ Βασιλεία Του εἶναι ὑλική. Ὁ Χριστός ὅμως, διορθώνοντας τήν ἐσφαλμένη δοξασία τους, ὑποδεικνύει τήν πραγματική καί αἰώνια δόξα, ἡ ὁποία διέρχεται μέσα ἀπό τό «ποτήριον», πού εἶναι τά Πάθη καί ὁ Σταυρός. Καί τότε ὁ Χριστός, ἀφοῦ τούς εἶπε ὅτι δέν γνωρίζουν τί ζητοῦν, ἔκανε λόγο γιά τό «ποτήριό» Του. Δηλαδή, αὐτοί ζητοῦσαν ἀξιώματα καί ὁ Χριστός τούς μίλησε γιά τόν μαρτυρικό θάνατό Του. «*Ἀποκριθεὶς δέ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν οὐκ οἴδατε τί αἰτεῖσθε. Δύνασθε πιεῖν τό ποτήριον ὃ ἐγὼ μέλλω πίνειν, ἢ τό βάπτισμα ὃ ἐγὼ βαπτίζομαι βαπτισθῆναι;*» (Ματθ. κ' 22).

Ἡ Ἁγία Σαλώμη, τίς στιγμές τοῦ φρικτοῦ πάθους τοῦ Κυρίου, καί ἐνῶ μαθητές καί φίλοι ἀπό φόβο εἶχαν διασκορπιστεῖ, αὐτή, μαζί μέ μερικές ἄλλες πιστές γυναῖκες, ὅπως τήν Παναγία καί τήν Ἁγία Μαρία τήν Μαγδαληνή, ἦταν ἐκεῖ. Μετά τόν ἐνταφιασμό τοῦ Χριστοῦ καί ἐνῶ εἶχε μόλις περάσει ἡ ἡμέρα τοῦ Σαββάτου, πῆγε νά ἀγοράσει ἀρώματα

γιά νά ἀλείψει τό σῶμα Του. Ἐναρωπιῶνταν σκεπτόμενες ποιός θά ἀποκυλίσει τόν λίθο ἀπό τό μνημεῖο καί ἔξαφνα εἶδαν τό μνημεῖο ἀνοικτό. Πλησιάζοντας, εἶδαν ἕναν λευκοφορεμένο Ἄγγελο, ὁ ὁποῖος τοὺς ἔδωσε τό χαρμόσυνο μήνυμα τῆς Ἀναστάσεως. Ἀργότερα, ἡ Ἁγία Μαρία ἡ Μαγδαληνή πλησίασε τόν τάφο καί εἶδε τόν ἴδιο τόν Κύριο ἀναστηθέντα.

Ὁ Ἅγιος Νικόλαος Βελιμήροβιτς στό βιβλίο του «ΟΜΙΛΙΕΣ Γ' Ἀναστάσεως Ἡμέρα (Περίοδος Πάσχα)» ἀναφερόμενος στίς εὐαγγελικές περικοπές τῆς περιόδου τοῦ Πεντηκοσταρίου γράφει: «... Ἐτσι τέλειωσε ἡ ἐπίσκεψη πού ἔκαναν οἱ Μυροφόρες γυναῖκες στό μνημεῖο τοῦ Χριστοῦ τό πρωί τῆς Ἀνάστασης. Τά φτωχά τους μύρα, πού σκόπευαν νά χρησιμοποιοῦσαν γιά νά συντηρήσουν ἀπό τή φθορά Ἐκεῖνον πού τηρεῖ τοὺς οὐρανούς ἀπό τόν ἀφανισμό, νά μυρώσουν Αὐτόν πού χαρίζει στοὺς οὐρανούς τό ἄρωμά Του, ἔμειναν στά χέρια τους. Κύριε, εἶσαι τό μόνο ἄρωμα τῆς ἀνθρώπινης ὑπαρξης στήν ἱστορία του. Πόσο πλούσια καί θαυμαστά ἀποζημιώνεις τίς ἀφροσιωμένες ψυχές πού δέν σέ ξέχασαν νεκρό μέσα στό μνῆμα Σου! Ἐκανες τίς Μυροφόρες γυναῖκες φορεῖς τοῦ ἀγγέλματος τῆς Ἀνάστασης καί τῆς δόξας Σου. Δέν ἔχρισαν τό νεκρό Σου σῶμα. Ἐσύ ἔχρισες τίς ζωντανές ψυχές τους μέ τό μύρο τῆς χαρᾶς. Ἐκεῖνες πού θρηνοῦσαν τό νεκρό Κύριο, ἔγιναν κελιδόνια τῆς καινούργιας ἀνοιξης, ἅγιοι στήν οὐράνια βασιλεία Σου. Ἀναστημένε Κύριε, μέ τίς προσευχές τους ἐλέησέ μας, σῶσε μας, ὥστε νά σέ δοξάζουμε μαζί μέ τόν Πατέρα καί τό Ἅγιο Πνεῦμα, τήν ὁμοοῦσια καί ἀδιάρρητη Τριάδα τώρα καί πάντα καί εἰς τοὺς αἰῶνες τῶν αἰώνων. Ἀμήν».

Μετά τήν ἀνάθεση τῆς προστασίας τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου στόν Εὐαγγελιστή Ἰωάννη ἀπό τόν ἴδιο τόν Κύριο στό Σταυρό, ἡ Ἁγία Σαλώμη παραλαμβάνει τήν Ὑπεραγία Θεοτόκο στό σπίτι της στή Σιών ἀπ' ὅπου καί ἡ Παναγία ἔντεκα χρόνια μετά τήν Ἀνάληψη τοῦ Χριστοῦ μετέστη στοὺς οὐρανούς. Ἡ οἰκία αὐτή σήμερα ἀποτελεῖ κτίριο ρωμαιοκαθολικοῦ γυναικείου μοναστηρίου.

Μετά τήν Πεντηκοστή ὁ Ἀπόστολος Ἰάκωβος κήρυξε τό Εὐαγγέλιο στήν εὐρύτερη περιοχή τῆς Παλαιστίνης. Μεγάλο πλῆθος ἀνθρώπων μεταστρεφόταν στή νέα πίστη καί ἄλλαζε τρόπο ζωῆς χάρι στο ἔργο τοῦ Ἰακώβου. Μέ τήν ἵδρυση τῆς χριστιανικῆς Ἐκκλησίας στήν Ἱερουσαλήμ, ἡ Σαλώμη ἐξακολούθησε νά διακρίνεται γιά τό ζῆλο καί τίς ἐλεημοσύνες της. Ὁ διωγμός ἐναντίον τῆς Ἐκκλησίας στήν Ἱερουσαλήμ προσέξηνσε μεγάλη λύπη στή Σαλώμη. Αὐτό θορύβησε ἰδιαίτερα τοὺς ἄρχοντες τῶν Ἰουδαίων, οἱ ὁποῖοι, τό ἔτος 44 μ.Χ. συνέλαβαν τόν Ἰάκωβο καί τόν ἀποκεφάλισαν ὡς ἀμνό, μέ διαταγή τοῦ Ἡρώδη τοῦ Ἀγρίππα. Ἡ καρδιά της ὑπέστη μεγάλο σπαραγμό τήν ἡμέρα, πού ὁ Ἡρώδης ἀποκεφάλισε τόν πρωτότοκο γιό της Ἰάκωβο. Ἡ Ἁγία Σαλώμη ἔγινε κοινωνός τοῦ σταυρικοῦ θανάτου τοῦ Κυρίου ἐπειδή βίωσε τόν βαθύ πόνο τῆς μητέρας πού ἀντίκρισε τό σῶμα τοῦ παιδιοῦ

της ἄψυχο καί τό συνόδευσε στόν τάφο. Ἡ ἐλπίδα της, ὅμως, στόν Χριστό, καθώς καί ἡ προσδοκία τῶν μελλόντων ἀγαθῶν, τήν ἐνίσχυσαν καί ἐνστάλαξαν μέσα στήν καρδιά της οὐράνια γλυκύτητα καί παρηγοριά καί ἔτσι τήν ἐμπόδισαν νά ὀδηγηθεῖ στήν ἀπελπισία.

Κατά τήν παράδοση τῆς Ἐκκλησίας μας, μετά τήν ἀνάστασι τοῦ Κυρίου, μέ τήν Ἁγία Μυροφόρο Μαρία τοῦ Κλωπᾶ κήρυξαν τόν Χριστιανισμό στή Μεσόγειο. Σέ βαθιά γεράματα παρέδωσε τήν ψυχή της εἰρηνικά.

Ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία ἐορτάζει τήν μνήμη της στίς 3 Αὐγούστου ἐκάστου ἔτους, ἐνῶ στήν Δύση τιμοῦν τή μνήμη τῆς Ἁγίας Σαλώμης στίς 22 Ὀκτωβρίου. Ἀσματική ἀκολουθία γι' αὐτήν συνέγραψε ὁ ὁσιος γέροντας Γεράσιμος Μικραγιαννανίτης καί ὁ Τήνιος Ἑμμανουήλ Ἱ. Κοντιζᾶς.

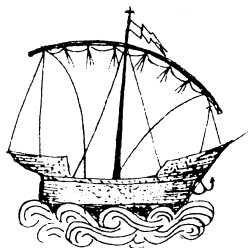
Τά ἱερά της λείψανα μέ αὐτά τῆς Ἁγίας Μαρίας τοῦ Κλωπᾶ φυλάσσονται στόν παπικό ναό Saintes Maries de la Mer (Ἁγίες Μαρίες τῆς Θαλάσσης, ἀφιερωμένες στίς ἁγίες Μαρία Μαγδαληνή, Σαλώμη καί Μαρία τοῦ Ἰακώβου) στήν ὁμώνυμη πόλη τῆς περιφέρειας Καμάργκ τῆς Προβηγκίας στή νότια Γαλλία, κοντά στήν Ἰσπανία. Θεωροῦνται οἱ φωτίστριες - προστάτιδες τῆς πόλης καί ὅλης τῆς περιφέρειας.

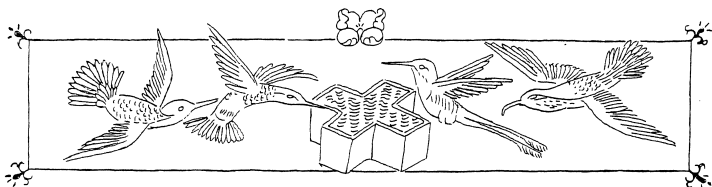
Τά λείψανα τῶν δύο Ἁγίων βρέθηκαν τό 1448 κατά τή διάρκεια ἀνασκαφῶν πού διατάχθηκαν ἀπό τόν βασιλιά Ρενέ τοῦ Ἀνζού καί τιμῶνται ἰδιαίτερα κατά τή διάρκεια δύο τιμητικῶν προσκυνήσεων. Τό πιο γνωστό προσκύνημα γίνεται πάντα στίς 24 καί 25 Μαΐου ἐκάστου ἔτους, μέ τή συμμετοχή τῶν τσιγγάνων. Μεταφέρονται τά λείψανα ἀπό τοὺς τσιγγάνους, περιτριγυρισμένους ἀπό τοὺς πιστοὺς κατοίκους τῆς Ἀρλ τοὺς καουμπόηδες πού φοροῦν τήν παραδοσιακή φορεσιά καί τοὺς προσκυνητές ἀπό ὅλο τόν κόσμο. Τό δεύτερο προσκύνημα πραγματοποιεῖται τήν πλησιέστερη στίς 22 Ὀκτωβρίου Κυριακή.

Στίχοι: Τῆς σαρκὸς οἶον ἐκκυλισθείσης λίθους,
ὁρᾷ Σαλώμη Χριστόν, οὐ Χριστοῦ τάφον.

ΜΑΛΑΜΑ ΒΕΡΓΟΥ-ΣΤΥΛΙΑΝΟΥ

Θεολόγος, Ἐκπαιδευτικός

Στέλιου Παπαντωνίου

ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΜΑΡΤΥΡΩΝ ΣΟΦΙΑΣ, ΠΙΣΤΕΩΣ, ΕΛΠΙΔΟΣ ΚΑΙ ΑΓΑΠΗΣ

ἡ ἰζ' τοῦ μηνός Σεπτεμβρίου, Μνήμη τῶν Ἀγίων μαρτύρων καί καλλινίκων παρθένων Πίστεως, Ἐλπίδος καί Ἀγάπης καί τῆς μητρὸς αὐτῶν Σοφίας.

Ὁ Συμεὼν Λογοθέτης ὁ Μεταφραστής ἔχει συγγράψει βίους ἁγίων πού περιέχονται στήν Ἑλληνική Πατρολογία τοῦ Migne. Τό συγκεκριμένο καί ἐνδιαφέρον γιά μᾶς εἶναι τό τιλοφορούμενο «Μαρτύριον τῶν ἁγίων γυναικῶν Σοφίας καί τῶν θυγατέρων αὐτῆς Πίστεως, Ἐλπίδος καί Ἀγάπης». Ὡς ἀντιλαμβανόμαστε, ὑπῆρχε περίοδος στήν Ἱστορία τῆς ἀνθρωπότητας κατά τήν ὁποία οἱ χριστιανοί ἀνεγίνωσκαν μέ πολλή εὐχαρίστηση βίους ἁγίων, ἔχοντας μπροστά τους ἰδανικές μορφές ἀνθρώπων πού ἀγωνίστηκαν γιά τήν πίστη τους καί προπάντων θυσιάστηκαν γι' αὐτήν, προτιμώντας τά αἰώνια καί ἄφθαρτα τῶν οὐρανῶν, παρά τά προσωρινά καί φθαρτά γῆινα. Τοῦτο σημαίνει πώς, ἀνάλογα μέ τά ἔργα πού γράφονταν καί ἀνάλογα μέ τοὺς ἀναγνώστες, τό ἐπίπεδο τό πνευματικό τοῦ λαοῦ ἀνερχόταν σέ ἄλλες σφαίρες, ἀπαλλάσσοντας τόν ἄνθρωπο ἀπό τό ἄγχος τῆς ἐπιζήτησης τῶν ἀχρήστων τῆς σήμερον.

Οἱ ἅγιες μορφές, γιά τίς ὁποῖες γίνεται λόγος, ὑπῆρξαν ἱστορικά πρόσωπα, ἔζησαν στίς κῶρες τους, στόν καιρό τους, πίστεψαν στόν Χριστό, διέκριναν τό συμφέρον τῆς ψυχῆς τῶν, διέκριναν τά παρόντα ἀπό τά αἰώνια καί ἐπέλεξαν τά αἰώνια, ὄντας βέβαιοι καί βέβαιες γιά τά μητρικά διδάγματα καί γιά τήν ἀλήθεια τῆς πίστες τους. Τῆς πίστες. Ἄρα δέν ἔμειναν στίς πεποισθήσεις τοῦ παρόντος κόσμου καί τῶν δῆθεν σοφῶν τῆς ὁποιασδήποτε ἐποχῆς, ἀλλά πέτυχαν τό ἄλμα, νά πιστέψουν καί νά κερδίσουν τήν ἀφοβία στά φρικτά παρόντα καί στά βασανιστήρια, δεχόμενες εὐχαρίστως τόν θάνατο, ὡς εἰσιτήριο στή μέλλουσα αἰώνια ζωή.

Ἄγιες μορφές, μητέρες μέ τά τέκνα τους, ὑποδείγματα πίστες καί ἀρετῆς, προσφέρονται καί σήμερα στόν χριστιανό, γιά νά μεταλάβει τῆς δύναμης μέ τήν ὁποίαν αὐτές οἱ γυναῖκες ἀντιμετώπισαν τοὺς τυράννους. Σέ μιά ἐποχή πού θεωροῦμε πώς ἡ ἀνεξιθρησκεία εἶναι ἀνθρώπινο δικαίωμα, ἀποδεικνύεται καί πάλιν πώς ἡ πίστη εἶναι δύναμη γιά τοὺς πιστεύοντες καί θλίψη γιά τοὺς ἀπίστους, οἱ ὁποῖοι ἐπαίρονται γιά τήν δῆθεν πνευματική τους ἐπάρκεια καί δύναμη, ἀγνοοῦν ὅμως τά ὅρια τοῦ

ανθρώπου, τήν πανάρχαιη ἁμαρτία τῆς ὕβρεως, πού ἐπιφέρει τήν τιμωρία στούς ὕβριστές καί ἀλαζόνες. Μορφές ὅπως ἡ ἁγία Σοφία μέ τίς θυγατέρες τῆς Πίστη, Ἑλπίδα καί Ἀγάπη δείχνουν καί σήμερα ἀκόμα τόν ἄλλο δρόμο, τῆς σωτηρίας τῶν ψυχῶν τῶν πιστευόντων.

Ὅσες παραλλαγές κι ἄν ὑπάρχουν στά Μαρτυρολόγια γιά τίς ἅγιες αὐτές μορφές, ὅλοι συμφωνοῦν πώς χρονικά βρισκόμαστε στά χρόνια τῆς αὐτοκρατορίας στή Ρώμη τοῦ Ἀδριανοῦ (117-138 μ.Χ.).

Κοντά στά Μεδιόλανα, τό σημερινό Μιλάνο, ζοῦσε ἡ χριστιανή, ἁγνή καί εὐσπλαχνική Σοφία, γόνος σπουδαίας οἰκογένειας, χήρα μέ τρεῖς θυγατέρες. Γιά λόγους πού δέν εἶναι γνωστοί, ἀργότερα ἡ Σοφία πῆρε τίς τρεῖς ὁμορφες καί ἄριστες διαγωγῆς θυγατέρες τῆς, Πίστη, Ἑλπίδα καί Ἀγάπη, ὀνόματα δοσμένα ἀπό τό συνοπτικό χωρίο τοῦ Παύλου, συνοπτικό τῶν βασικῶν χριστιανικῶν ἀρετῶν: «*νυνί δέ μένει πίστις, ἐλπίς, ἀγάπη*» (Α΄ Κορ. ιγ'13) καί μετακομίζει στή Ρώμη.

Ὁ εἰδωλολάτρης Ἀδριανός τό ἔτος 126 μ.Χ. κήρυξε διωγμό κατά τῶν χριστιανῶν, ὡς ἐχθρῶν τῆς αὐτοκρατορικῆς θρησκείας. Ἡ Σοφία καί οἱ θυγατέρες τῆς συλλαμβάνονται καί ὀδηγοῦνται στόν αὐτοκράτορα, κατά προτροπή τοῦ Ἀντιόχου, φθονεροῦ διοικητῆ τῆς Ρώμης. Ἐνωμένες μέ τόν δεσμό τοῦ αἵματος ἀλλά προπάντων μέ τά τῆς πίστεως δεσμά ἐτοιμάστηκαν νά δώσουν ὁμολογία πίστεως στόν Κύριο Ἰησοῦν Χριστόν, πιστεύοντας πώς ὁ ἴδιος ὁ Κύριος θά καθοδηγεῖ τίς ἀπαντήσεις τους στόν τύραννο.

Τό ὅλο πνεῦμα τῆς πολυήμερης ἀνάκρισης εἶναι πώς ὁ ἀνακριτής προσπαθεῖ νά πείσει πρῶτον τήν μητέρα Σοφία γιά τό λανθασμένο τῆς πίστεώς τῆς. Αὐτή νουθετεῖ τίς θυγατέρες νά ὑποστοῦν τά πάντα γιά τήν πίστη στόν Χριστό. Ὅλες τίς μεθόδους ἀνακρίσεως μπορούμε νά μελετήσουμε στό μαρτύριό τους, πώς ἐξελίσσονται ἀπό ἀρχαιοτάτων χρόνων. Στή βάση τους ὅμως φαίνεται νά εἶναι πανάρχαια γνωστές καί χρησιμοποιοῦνται μελετημένα ἀπό τοὺς Ρωμαίους ἐναντίον τῶν χριστιανῶν. Καί ὕστερα, παρουσιάζονται μιά μιά οἱ θυγατέρες, νουθετούμενες στήν ἀρχή ἀπό τόν τύραννο γιά τό λανθασμένο τῆς πίστεώς τους, ἀρχίζοντας ἀπό παραπλανητικά καί θωπευτικά λόγια καί ἀνεβαίνοντας στίς ἀπειλές καί στίς ἀποτρόπαιες πράξεις τῶν βασανιστηρίων, (φρικτόν ἀναγινώσκειν!) ἀπό τά ὅποια ἐκάστη θυγατέρα ἐξέρχεται ἀλώβητη, ἄχρι τῆς τελειωτικῆς καί θανατηφόρας διαταγῆς καί πλήγματος. Ραβδισμοί, ἀποκοπές μαστῶν, πυρακτωμένες σχάρες, μαστιγώσεις, πυρωμένα καμίνα, σιδερένια νύχια, κοχλάζοντες λέβητες μέ ρετσίνι καί πίσσα, ὅλα χρησιμοποιήθηκαν, δέν ἔκαψαν ὅμως τό φρόνημα τῶν παρθένων.

Ἡ Ἀγία μητέρα τους Σοφία παρακολούθησε τά βασανιστήρια ἐμψυχώνοντας τίς θυγατέρες τῆς ἄχρι θανάτου, κήδευσεν τά σεπτά σώματά τους, ἔκτισε ναό μέ λάρνακα μέσα στήν ὁποία τά ἐναπέθεσε, προσευχήθηκε στόν Κύριο καί ἐκοιμήθη τόν ὕπνο τῶν δικαίων. Εὐσεβεῖς γυναῖκες κήδευσαν τό σῶμα τῆς στήν ἴδια λάρνακα μέ τίς θυγατέ-

ρες της.

Οἱ ὕμνογράφοι λακωνικά στά ἀπολυτίκια, οἴκους καί κοντάκια συμπυκνώνουν τά γεγονότα καί τό νόημα τοῦ μαρτυρίου τῶν ἁγίων γυναικῶν.

Κοντάκιον Ἦχος α΄

Σοφίας τῆς σεμνῆς, ἱερώτατοι κλάδοι, ἡ Πίστις καί Ἑλπίς, καί Ἀγάπη δειχθεῖσαι, σοφίαν ἀπεμώραναν, τῶν Ἑλλήνων ἐν χάριτι καί ἀθλήσασαι, καί νικηφόροι φανεῖσαι, στέφος ἄφθαρτον, παρά τοῦ πάντων Δεσπότη, Χριστοῦ ἀνεδήσαντο.

Ὁ Οἶκος

Ὅτε εἰς πάντα τά πέρατα, τό ἀθέμιτον ἐξελέλυθε πρόσταγμα, θύειν εἰδώλοις καί σπένδεσθαι, καί βωμούς δαιμόνων, καί ναούς εὐτρεπίζεσθαι, πρὸς ἀνθρώπων ἀπώλειαν, τότε αἱ πανεύφημοι καί καλλιπάρθενοι, ὡς ἀστέρες ἐξέλαμψαν, ζόφον ἀθεΐας καί ἀγνώστιας ἐλαύνουσαι καί φέγγος εὐσεβείας ἐν ταῖς καρδίαις τῶν πιστῶν ὑπανάπτουσαι, τρανῶς ἀνεβόων, Θεός μέγιστός ἐστιν ὁ σταυρωθεὶς βουλήματι, καί ἀναστάς τριήμερος, ἐν ᾧ καί καυχώμεθα ὅθεν καί ἐπαξίως, στέφος ἄφθαρτον παρά Χριστοῦ ἀνεδήσαντο.

Ἀπολυτίκιον Ἦχος δ΄. Ταχύ προκατάλαβε.

Σοφία ἐκθρέψασα, κατὰ τὴν κλησιν σεμνή, τὰς τρεῖς θυγατέρας σου, ταύτας προσάγεις Χριστῷ, ἀθλήσεως σκάμμασιν. ὅθεν τῆς ἄνω δόξης, σὺν αὐταῖς κοινωνοῦσα, πρέσβευε τῷ Σωτῆρι, καλλιμάρτυς Σοφία, δοῦναι τοῖς σέ τιμῶσι, χάριν καί ἔλεος.

Ἔτερον Ἀπολυτίκιον

Ὡς ἐλαία κατάκαρπος ἀνεβλάστησας, ἐν ταῖς αὐλαῖς τοῦ Κυρίου, Σοφία μάρτυς σεμνή, καί προσήγαγες Χριστῷ καρπὸν ἡδύτατον, τοὺς τῆς νηδύος σου βλαστούς, δι' ἀγόνων εὐαγῶν, Ἀγάπην τε καί Ἑλπίδα, σὺν τῇ θεόφρονι Πίστει μεθ' ᾧν δυσώπει ὑπὲρ πάντων ἡμῶν.

Ἔτερον Ἀπολυτίκιον Ἦχος πλ. α΄. Τὸν συνάναρχον Λόγον.

Ἐν ταῖς μάρτυσι λάμπεις Σοφία ἔνδοξε, καί στεφάνοις τῆς νίκης περικοσμεῖσαι λαμπροῖς δι' ὃ ἐν ὕμνοις καί ᾠδαῖς εὐφημοῦμέν σε, ὅτι θυγάτρια σεμνά τῷ μαρτυρίῳ ὁδηγεῖς, Ἀγάπην, Πίστιν, Ἑλπίδα μεθ' ᾧν μὴ παύσῃ πρεσβεύειν, ἐλεηθῆναι τὰς ψυχὰς ἡμῶν.

ΣΤΕΛΙΟΣ ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ
Φιλόλογος

Χριστόδουλου Βασιλειάδου

Η ΑΓΙΑ ΕΛΕΝΗ

Η άγια Ἑλένη ἦταν αὐτοκράτειρα τοῦ Ρωμαϊκοῦ κράτους καί μητέρα τοῦ ἁγίου καί Μεγάλου Κωνσταντίνου. Τό πλήρες ὄνομά της ἦταν Φλαβία Ἰουλία Ἑλένη Αὐγούστα (Flavia Iulia Helena Augusta). Εἶναι γνωστή καί ὡς Ἑλένη τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Γεννήθηκε γύρω στό 248/9 μ.Χ., ἦταν δέ Ἑλληνίδα μικρασιάτισσα, μέ καταγωγή ἀπό τήν ἐλληνική πόλη Δρέπανο¹, σημερινή Γιάλοβα, τῆς Βιθυνίας. Φαίνεται ὅτι ἦταν πολύ ταπεινῆς καταγωγῆς² καί ὁ πατέρα της ἦταν ξενοδόχος. Ἀπό τόν καιρό πού ἦταν μικρή ἀσχολεῖτο μέ τήν μελέτη τοῦ Εὐαγγελίου καί μέ τά διδάγματα τοῦ χριστιανισμοῦ. Ὁ Κωνσταντῖος Χλωρός, ὁ ὁποῖος ἦταν τότε Ρωμαῖος ἀξιωματικός τῆς στρατιᾶς τοῦ Δουνάβεως, τήν ἔλαβε ὡς σύζυγό του (ἢ ὡς παλλακίδα).

Στίς 27 Φεβρουαρίου γύρω στό 288 μ.Χ.³ ἡ Ἑλένη γέννησε τόν Μεγάλο Κωνσταντῖνο στήν Ναῖσό⁴ (Nis) τῆς Σερβίας. Πέντε χρόνια μετά τήν γέννηση τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου, ὁ Διοκκλητιανός προεβίβασε τόν Κωνσταντῖο Χλωρό στό ἀξίωμα τοῦ καίσαρα. Γι' αὐτό τόν λόγο ὁ Κωνσταντῖος Χλωρός πρίν τό 289 μ.Χ. ἀναγκάσθηκε νά ἀπομακρύνῃ τήν βασιλομήτορα Ἑλένη γιά νά παντρευτῇ τήν Φλαβία Μαξιμιανή Θεοδώρα, ἡ ὁποία ἦταν θετή κόρη τοῦ αὐτοκράτορα Μαξιμιανοῦ. Ἔτσι θά εἶχε τόν συγγενικό ἐκεῖνο δεσμό, ὁ ὁποῖος κρινόταν χρήσιμος γιά τήν στερεότητα τοῦ τετραρχικοῦ συστήματος τοῦ Διοκκλητιανοῦ.

Ἡ ἁγία Ἑλένη καί ὁ γιός της Κωνσταντῖνος στάλθηκαν στήν αὐλή τοῦ Διοκκλητιανοῦ. Ἐκεῖ ὁ Ἅγιος μεγάλωσε ὡς μέλος τοῦ στενοῦ κύκλου τῆς αὐλῆς. Ἡ ἁγία Ἑλένη δέν ξαναπαντρεύτηκε καί ἔζησε γιά κάποιο καιρό στήν ἀφάνεια, ὅμως κοντά στόν γιό της.

Τό 306 μ.Χ. ὁ Κωνσταντῖνος, μετά τόν θάνατο τοῦ πατέρα του Κωνσταντίου, ἀνακηρύχθηκε ἀπό τούς στρατιῶτες στό Ἐβόρακον (σημερινό Γιόρκ) τῆς Βρετανίας Καίσαρας. Τότε κάλεσε καί τήν μητέρα του κοντά του. Ἔτσι ἡ ἁγία Ἑλένη βρισκόταν κοντά στόν γιό της στούς Τρεβήρους (σημερινό Τρίρ τῆς Γερμανίας) καί στή Ρώμη⁵.

Ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος πάντοτε τιμοῦσε τήν μητέρα του Ἑλένη, γι' αὐτό μετά τό 324 μ.Χ. ἀφοῦ νίκησε τόν ἀντίπαλό του Λικίνιο, τῆς ἀπέβειμε τόν τίτλο τῆς Αὐγούστας. Ἐβαλε ἐπίσης τήν μορφή τῆς ἁγίας Ἑλένης πάνω στά νομίσματα τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Ἀκόμη στόν φόρο (ἀγορά) τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὕψωσε τίς στήλες «Κωνσταντίνου καί

Ἑλένης». Ἡ ἁγία Ἑλένη ἀφιερώθηκε σέ φιланθρωπικά ἔργα καί στή διάδοση τοῦ χριστιανισμοῦ. Ὑπέδειξε στόν γιό της νά ἱδρύσῃ δημόσια πτωχοκομεῖα, νοσοκομεῖα, ὀρφανοτροφεῖα καί ἄλλα εὐαγῆ ἱδρύματα. Ὑπάρχει ἐκδοχή, κατά τήν ὁποία ὁ γιός τῆς ἁγίας Ἑλένης μετέστρεψε τήν μητέρα του στόν χριστιανισμό⁶.

Ἡ ἁγία Ἑλένη πρέπει νά βαπτίστηκε σέ ἡλικία ἐξήντα χρονῶν, ἔπειτα ἀπό πολυετῆ κατήκηση. Τό βάπτισμά της πρέπει νά ἔγινε μετά πού ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος, εἶδε σέ ὄραμα στόν οὐρανό τό φωτεινό Σταυρό μέ τήν ἐπιγραφή «*EN ΤΟΥΤΩ ΝΙΚΑ*», πρὶν τή μάχη τῆς Μουλβίας Γέφυρας τ. 312 μ.Χ..

Πρός τό τέλος τοῦ 326 μ.Χ. ἡ ἁγία Ἑλένη σέ προχωρημένη ἡλικία μετέβη γιά προσκύνημα στούς Ἁγίους Τόπους καί μέ σκοπό νά φέρῃ στό φῶς τά διάφορα προσκυνήματα. Κατά τό ταξίδι της ἡ ἁγία Ἑλένη ἐπιδιδόταν σέ πράξεις φιλανθρωπίας καί ἔδειξε τήν εὐσέβειά της μέ πολλές εὐεργεσίες. Ἀνέγειρε φιλανθρωπικά ἱδρύματα καί ἱδρυσε ἱερές μονές. Στή Βηθλεέμ καί στόν Γολγοθᾶ διεξῆγε μεγάλες ἀνασκαφές. Ἐκεῖ βρέθηκαν οἱ τόποι τῆς γέννησης, σταύρωσης καί ἀνάστασης τοῦ Κυρίου. Ἡ ἁγία ἔδωσε ἐντολή καί κατεδαφίστηκε ὁ ναός τῆς Ἀφροδίτης. Ἀνέγειρε τούς μεγαλοπρεπεῖς ναούς τῆς Γεννήσεως καί τῆς Ἀναστάσεως. Ἐκεῖ ἀναζήτησε καί βρῆκε τόν Τίμιο Σταυρό.

Κατά τήν ἐπιστροφή της ἀπό τούς Ἁγίους Τόπους τό 327-328μ.Χ. ἡ ἁγία Ἑλένη πέρασε ἀπό τήν Κύπρο. Σύμφωνα μέ τήν παράδοση, ἡ ἁγία σταμάτησε στήν Κύπρο. Ἐνα πρωινό, πού ξύπνησε ἡ ἁγία δέν βρῆκε τόν Τίμιο Σταυρό, πού εἶχε μαζί της, ἀλλά εἶδε λαμπερό φῶς στήν κορυφή ἑνός μεγάλου λόφου. Ἐκεῖ βρῆκε τόν Τίμιο Σταυρό καί πρὸς τιμὴν του ἔκτισε τήν Ἱερά Μονή Σταυροβουνίου. Ἐκεῖ ἄφησε ἓνα μέρος τοῦ Τιμίου Ξύλου καί ἄλλα κειμήλια. Ἐνα ἄλλο τεμάχιο πῆρε στήν Ρώμη καί τοποθέτησε στήν βασιλική τοῦ Τιμίου Σταυροῦ.

Ἀφοῦ ἡ ἁγία Ἑλένη ὁλοκλήρωσε τό ταξίδι της στούς Ἁγίους Τόπους, ἐγκαταστάθηκε στήν Νικομήδεια. Τό 335μ.Χ. σέ ἡλικία ὀγδόντα χρονῶν ἡ ἁγία Ἑλένη κοιμήθηκε στήν Κωνσταντινούπολη⁷, ἔχοντας στό πλευρό της τό Μέγαλο Κωνσταντῖνο. Τό λείψανό της μετακομίσθη στήν Ρώμη καί ἐτάφη στό μαυσωλεῖο (ροτόντα), τό γνωστό ὑπό τό ὄνομα *Tor Pignattara* στήν ὁδό *Prenestina*. Ἐκεῖ ὑπάρχει μεγαλοπρεπὴς σαρκοφάγος ἀπὸ πορφυρίτη, ἡ ὁποία σήμερα βρίσκεται στό Βατικανό μουσεῖο. Ἡ ἁγία μας Ἐκκλησία τήν ἀνακήρυξε ἁγία καί ἱσαπόστολο. Ἡ μνήμη τῆς βασιλομήτορος ἁγίας Ἑλένης τιμᾶται μαζί μέ τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου τήν 21η Μαΐου.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ:

1. Ἀργότερα ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος ὀνόμασε τό Δρέπανο σέ Ἑλενόπολις ἢ Ἑλενούπολις πρὸς τιμὴν τῆς μητέρας του.

2. Ὁ ἅγιος Ἀμβρόσιος, ἐπίσκοπος Μεδιολάνων, ὀνομάζει τήν ἁγία Ἑλένη «*stabularia*»

(ξενοδόχο). Βλ. De obitu Theod., 42.

3. Ὑπάρχει καί ἡ ἐκδοχή ὅτι ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος γεννήθηκε μετὰ τὸ 270μ.Χ., ἴσως τὸ 272.

4. Ἡ Νίσσα εἶναι ἡ τρίτη μεγαλύτερη πόλη τῆς Σερβίας, μετὰ τὸ Βελιγράδι καὶ τὸ Νόβι Σάντ.

5. Στὴ Ρώμη μετέβη πιθανόν μετὰ τὴ νίκη τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου στὴ Μουλβία Γέφυρα, ὅπου ἡττήθηκε ὁ Μαξέντιος.

6. Βλ. Εὐσεβίου Καισαρείας, Βίος Κωνσταντίνου, Γ' 47, 2.

7. Βλ. Εὐσεβίου Καισαρείας, VC, 3, 46.

ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

Πρωτοπρεσβύτερου Ἀγγέλου Ἀγγελακόπουλου

ΟΣΙΑ ΕΜΜΕΛΕΙΑ, Η ΜΗΤΕΡΑ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ

ἵναι χαρακτηριστικό ὅτι, σέ πολλές περιπτώσεις, πίσω ἀπό μεγάλους Ἀγίους, βρίσκεται μιὰ Ἀγία μητέρα.

Ὁ ἅγιος Βασίλειος ὁ Μέγας, Ἀρχιεπίσκοπος Καισαρείας τῆς Καππαδοκίας, καί τὰ ἐννέα ἀδέλφια του (μεταξύ τῶν ὁποίων κυριότεροι ἦταν οἱ: Ἅγιος Γρηγόριος Ἐπίσκοπος Νύσσης, Ἅγιος Πέτρος Ἐπίσκοπος Σεβαστείας, Ὁσία Μακρίνα μοναχή, Ὁσιος Ναυκράτιος μοναχός, τὰ ἄλλα πέντε ἀδέλφια ἔζησαν ἅγιο ἔγγαμο βίο), εἶχαν μητέρα τους τὴν Ὁσία Ἐμμέλεια.

Ὁ ἴδιος ὁ Μέγας Βασίλειος ὁμολογεῖ: «Ἐκ παιδός ἔλαβον ἔννοιαν περὶ Θεοῦ παρὰ τῆς μακαρίας μητρός μου».

Ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Θεολόγος σημειώνει: «Ἡ Ἐμμέλεια καταγόταν ἀπὸ τὴν Καισάρεια τῆς Καππαδοκίας. Ἀπὸ γένος ἔνδοξο καὶ ἀρχοντικό. Ἡ Ἐμμέλεια ἀπὸ τὰ πλοῦτη καὶ τὴν λαμπρὴ καταγωγή της δὲν ἐπηρεαζόταν. Ἀγωνιζόταν νὰ ζήσει, σύμφωνα μὲ τὸ Εὐαγγέλιο καὶ τὸν λόγο τοῦ Θεοῦ».

Οἱ ρίζες τους περνοῦσαν φυσικά καὶ ἀπὸ τὸν πατέρα τους, τὸν Ἅγιο Βασίλειο, ἱερέα, διδάσκαλο τῆς ρητορικῆς, ἐνάρετο καὶ εὐσεβή, καὶ προχωροῦσαν ἀκόμα πιὸ βαθειά στοὺς εὐσεβεστάτους γονεῖς του, στὴν μητέρα του Μακρίνα καὶ στοὺς γονεῖς τῆς Ὁσίας Ἐμμελείας, οἱ ὁποῖοι κατεῖχαν μὲν ὑψηλὰ ἀξιώματα καὶ πλοῦτη πολλά, εἶχαν, ὅμως, ἀγαπήσει ἄλλους θησαυροὺς ἀφάνταστα γλυκύτερους, τοὺς πνευματικούς καὶ αἰώνιους. Ἀπόδειξη ἦταν ἡ θυσία τῆς ζωῆς τοῦ πατέρα της, ὁ ὁποῖος μαρτύρησε κατ' ἐντολὴν τοῦ ὀρισθέντος βασιλέως.

Ἡ Ὁσία Ἐμμέλεια ἔμεινε ὀρφανὴ ἀπὸ πατέρα καὶ μητέρα, ἀλλὰ μὲ μιὰ μεγάλη κληρονομία πνευματικοῦ πλοῦτου, ὁμορφὴ στὴν σωματικὴ ἐμφάνιση, ἀλλὰ πεντάμορφη στὴν ψυχὴ, στολισμένη μὲ ἀγάπη, προσευχὴ καὶ πίστη στὸν Σωτῆρα Χριστό.

Ὅταν ἦρθε ἡ ὥρα νὰ ἀνοίξει τὸ σπιτικό της, ἐπέλεξε νὰ πάρει, ὄχι ἄνθρωπο μὲ πλοῦτη καὶ ὑλικά ἀγαθὰ, ἀλλὰ πιστὸ Χριστιανό, ἄνθρωπο μὲ κάλλος ψυχῆς, τὸν Βασίλειο. Καὶ στὰ δύο γένη τοῦ νέου ζεύγους ἦταν γνώρισμα καὶ ἔμβλημα ἡ εὐσέβεια, ἡ χριστιανικὴ ζωὴ καὶ ἡ ἀρετὴ. Στὴ συζυγικὴ τους ζωὴ βασιλεύε ο ἁλληλοσεβασμός, ἡ ἁλληλοβοήθεια, ἡ ταπεινοφροσύνη, ἡ πραότητα, ἡ εἰλικρίνεια, ἡ ἐγκράτεια, ἡ προσευχή, οἱ ἐλεημοσύνες καὶ φυσικά ἡ τεκνογονία καὶ ἡ σωστὴ διαπαιδαγώγησι τῶν παιδιῶν τους γιὰ τὴν δόξα τοῦ Κυρίου τους.

Δέκα τέκνα απέκτησαν οί ευλογημένοι γονεῖς, ὁ Βασίλειος καί ἡ Ἑμμέλεια.

Ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος ἀναφέρει γιά τήν Ὁσία Ἑμμέλεια ὅτι ὑπῆρξε πολύτεκνος, ἀλλά καί καλλιτέκνος. Τῆς ἐδόθη ἡ χάρις τοῦ νά ἔχει πολυπαιδιά, ἀλλά καί εὐτεκνία. Δέν ἀρκοῦνταν μόνο νά ἀφήσει παιδιά στή γῆ, ἔστω ἐπιτυχημένα, ἀλλά νά τήν ἀξιώσει ὁ Θεός νά τούς δεῖ οὐρανοπολίτες. Καί τήν ἀξίωσε ὁ Θεός.

Μητέρα μακαρία! Ὅλα τά ἄρρενα τέκνα της, τέσσερα, Βασίλειος, Ναυκράτιος, Γρηγόριος, Πέτρος ἀφοσιώθηκαν στήν ὑπηρεσία τῆς Ἐκκλησίας. Οἱ τρεῖς ἐπίσκοποι καί ὁ ἕνας, ὁ Ναυκράτιος, μοναχός! Ἀπό τίς πέντε θυγατέρες της, ἡ Μακρίνα ἔγινε μοναχή.

Ἡ Ὁσία Ἑμμέλεια δοκίμασε στή ζωή της, ὅπως συμβαίνει συνήθως μέ τούς ἐκλεκτούς, πολλές θλίψεις. Ὁ θάνατος τῶν γονέων της, πρὶν ἀκόμα νυμφευθεῖ, ὁ θάνατος τοῦ συζύγου της, μόλις γεννήθηκε ὁ υἱός τους Πέτρος, καί ὁ πρόωρος θάνατος τοῦ υἱοῦ της Ναυκρατίου, ἀλλά καί τό νά ἀναθρέψει μόνη της μέ παιδεία καί νοθεσία Κυρίου, ἀπό ἕνα σημεῖο καί μετά, τά τέκνα της, ἦταν μερικές ἀπό αὐτές. Τίς ἀντιμετώπισε, ὅμως, μέ ὑποδειγματική πίστη, ἀνδρεία καί ὑπομονή.

Πόση ὑπομονή καί ἀνδρεία ἔδειξε καί πίστη, ὅταν ὁ μοναχός Ναυκράτιος, σέ ἡλικία μόλις 27 ἐτῶν, πνίγηκε στά ὀρμητικά νερά στόν ποταμό Ἰριν τοῦ Πόντου, στό διακόνημά του νά ἐξασφαλίζει τροφή τῶν γερόντων μοναχῶν, ἀλλά καί σέ πληθὺς ἀσθενῶν καί πτωχῶν!

Δίδασκε τά παιδιά της κυρίως μέ τό παράδειγμά της. Τούς ἔδωσε, μαζί μέ τό δικό της γάλα, τό ἀνόθευτο γάλα τῆς πίστεως καί τούς δίδαξε τό μυστήριό τῆς Ἐκκλησίας.

Φιλανθρωπότατη ἦταν ἡ Ὁσία Ἑμμέλεια! Τήν φιλανθρωπία ἤθελε ἡ Ὁσία Ἑμμέλεια νά ἀσκοῦν ὅλα τά παιδιά της. Καί τοῦτο τό ἐνέπνεε μέ τό παράδειγμά της.

Ὅμως, ὁ πόνος καί οἱ θλίψεις δέν τήν νίκησαν. Τόνωσε τήν προσευχή της καί ἄκουσε τήν συμβουλή τῆς κόρης της Μακρίνας, νά δοξάσουν μαζί τόν Σωτῆρα τους στήν ἀσκητική ζωή μέ τίς ἄλλες μοναχές.

Ἡ Ὁσία Ἑμμέλεια ἐκοιμήθη τό 370 μ.Χ. καί τήν ἔθαψαν, κατά τήν ἐπιθυμία της, στόν τάφο τοῦ συζύγου της Βασιλείου. Ἦταν τοῦτο νόμιμο καί φυσικό νά ἀναπαυθεῖ μετά θάνατον πλησίον ἐκείνου, «πού ἠγάπησεν ἐν Θεῷ καί μετά τόν Θεόν».

Τελείωσε τή ζωή της ὡς μοναχή μέ ἡγουμένη τήν θυγατέρα της Ὁσία Μακρίνα.

Ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Θεολόγος τήν ὕμνησε μέ ἕνα ὑπέροχο ἐπιτάφιο ποίημα:

«Ἡ Ἑμμέλεια ἀπέθανε. Ποῖος τό εἶπε;
Αὐτή βεβαίως τόσων καί τέτοιων παιδιῶν

προσέφερε φῶς εἰς τὴν ζωὴν
 μέ καλά καί πολλά παιδιά,
 ἰδοὺ μοναδική μεταξύ τῶν ἀνθρώπων.
 Τρεῖς εἶναι ἱερεῖς πολὺ ἔνδοξοι..
 εἶναι τόσο μεγάλη ρίζα.
 Αὐτό εἶναι τό ἱερόν βραβεῖον
 τῆς εὐσεβείας σου,
 ὃ εὐγενεστάτη ὄλων,
 ἡ τιμὴ τῶν πολλῶν παιδιῶν σου,
 διὰ τὰ ὁποῖα ἔναν πόθο εἶχες».

Ἡ Ἐκκλησία τὴν ἀνεκήρυξε Ἀγία καί τιμᾷ τὴν μνήμη της κάθε χρόνο τὴν 1η Ἰανουαρίου καί τὴν 30ή Μαΐου.

Ἀπολυτίκιον.

Ἦχος δ΄. Ταχύ προκατάλαβε.

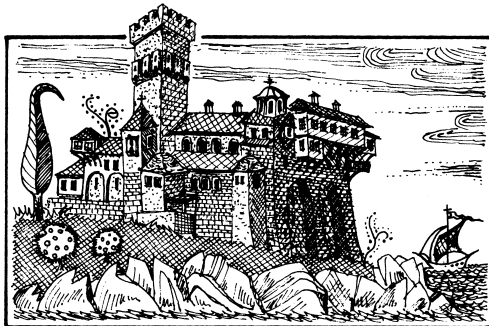
Σωφρόνως τόν βίον σου κατ' ἐναντίον Θεοῦ, ἐτέλεσας πρότερον
 σύν Βασιλείῳ σεμνῷ, Ἑμμέλεια πάνσεμνε, εἴτε δέ ἐν ἐρήμῳ, ἀναβάσεις
 διέθου, ἅμα τοῖς σοῖς ἐκγόνοις, ὡς τὰ ἄνω ποθοῦσα, διό σέ ὁ Χριστός,
 πανοικίῳ ὑπερεδόξασε.

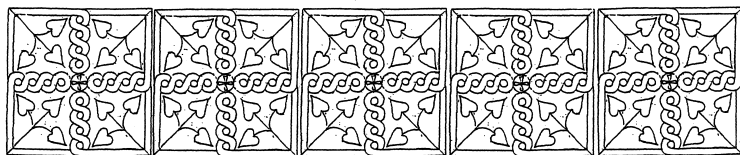
ΠΗΓΕΣ:

1) Πρεσβυτέρα Κυριακή Παρασκευᾶ, Οἱ ἅγιες μπτέρες τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν,
<http://www.imlemesou.org/indx.php/psifides-pisteos-2/agies-morfes/345-oi-agies-miteres-ton-trion-ierarxon>

2) Ἡ ἁγία Ἑμμέλεια, ἡ πολύτεκνη μπτέρα ἁγίων... <https://antexoume.wordpress.com/2016/05/30/n-αγια-εμμελεια-n-πολυτεκνη-μπτερα-αγι/>

Πρωτοπρεσβύτερος ΑΓΓΕΛΟΣ ΑΓΓΕΛΑΚΟΠΟΥΛΟΣ

Πρωτοπρεσβύτερου Μικαήλ Εὐθυμίου

ΑΓΙΑ NONNA

γυναίκα ἐξόχου ἀρετῆς, ἀγάπης καὶ εὐσεβείας· ἀγνή, μέ θερμή πίστη, μέ διαμαντένιο χαρακτήρα, μέ πολλή μελέτη καὶ ἀκριβῇ γνώση τῶν δογμάτων καὶ τῶν ἐντολῶν τῆς χριστιανικῆς θρησκείας, ἀναδείχτηκε ὁ καλὸς ἄγγελος τοῦ σπιτιοῦ της. Ἀποτελεῖ παράδειγμα γιὰ μίμηση σὺς κοινωνίες, πού θέλουν νά ἀντλοῦν ἀπὸ τὴν οἰκογένεια χριστιανική τόνωσι.

Ἡ ἁγία Νόννα γεννήθηκε τὸ 304 μ.Χ. στὴν Ἀριανζό τῆς Καππαδοκίας, χωριό κοντὰ στὴ μικρὴ πόλη Ναζιανζό.

Οἱ γονεῖς της, Φιλτάτιος καὶ Γοργονία, κατήγοντο ἀπὸ ἔνδοξες καὶ εὐπορες οἰκογένειες. Ἦσαν καὶ οἱ δύο ἄνθρωποι φοβούμενοι τὸν Θεό, εὐσεβεῖς καὶ ἐνάρετοι. Ἡ Νόννα ἦταν τὸ ἐγκαλλώπισμα καὶ ἡ χαρὰ τῆς οἰκογένειας. Σεμνή καὶ ἀπερήφανη χριστιανὴ νέα, ἤθελε νά εὐαρεστεῖ κάθε μέρα πρῶτιστα τὸν Θεό. Ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Θεολόγος σημειώνει σχετικὰ γιὰ τὴ μητέρα του:

«Βλαστός ἐκ ρίζης ἱερῆς καὶ εὐσεβοῦς» ἡ Νόννα.

Ὁ σύζυγός της Γρηγόριος ἦταν σπουδαῖος νομικός, σῶφρων καὶ σεμνός.

Δοκίμασαν γιὰ χρόνια τὴν ἀτεκνία. Αὐτὴ εὐχαριστοῦσε καὶ μεγάλυνε τὸν Θεό. Ἀναφέρει ὁ Γρηγόριος ὁ Θεολόγος: *«Ποιὸς ἤλλπισε τόσον πολὺ ὅτι μαζί μέ τὴν αἴτησι θά ἔχει καὶ τὸ αἰτούμενο»;* *«Ἀπὸ τὴν προσευχή (ἡ Νόννα) δέν βγαίνει μ' ἄδεια χέρια...».*

Σέ προχωρημένη ἡλικία γεννᾷ τρία παιδιά: Τὸν μεγάλο πατέρα τῆς Ἐκκλησίας μας Γρηγόριο τὸν Θεολόγο, τὸν Καισάριο τὸν ξακουστό γιατρὸ τῆς αὐτοκρατορικῆς αὐλῆς, πού γιὰ νά μείνει ἀδούλωτος ἀπὸ τίς παγίδες τοῦ κόσμου ἔφυγε στὴν ἔρημο. Καὶ τὴν πασίγνωστη γιὰ τὴν εὐσέβειά της Γοργονία, τὴν στεφανωμένη μέ τὸ φῶς τῆς ἀγιοσύνης, τὴν σεμνή, τὴν πολύτεκνη ἀρχόντισσα.

Ἡ Νόννα γίνεται παιδαγωγὸς αὐτῶν μέ τὴν Ἀγία Γραφή στὰ γόνατά της, μέ τὸ ἐνάρετο παράδειγμα, μέ τὴν ἀγάπη της. Μέσα στὴν οἰκογένεια τοῦ Γρηγορίου καὶ τῆς Νόννας ἐπικρατοῦσε «παροξυσμὸς ἀγάπης», πού εἶναι πηγή χαρᾶς καὶ εὐτυχίας γιὰ τὴν οἰκογένεια. Ἡ εἰρήνη τοῦ Θεοῦ ἐπικρατοῦσε στὸ σπιτικό τους! Τούς κυβερνοῦσε τὸ Ἅγιον Πνεῦμα καὶ ὄχι ὁ ἁμαρτωλὸς κόσμος. Ὁλονύκτιες προσευχὲς ἀφιέρωνε γιὰ τὰ παιδιά της γιὰ νά τὰ ἀναδείξει ἀνθρώπους τοῦ Θεοῦ, «χριστο-

φόρους ναούς», «ἀθλητάς ἐπουρανίους». Ὅπου ὑπάρχει ἡ παρουσία τοῦ Θεοῦ, ἐκεῖ ὑπάρχει ἡ εἰρήνη.

Ἦταν φιλόπρωχος καί ἐλεήμων, τό ἴδιο καί ὁ σύζυγός της. Εἶχαν κοινό ταμεῖο γιά τά ἔργα τῆς ἀγάπης. Καί ἤθελαν μέ τά ἀγαθὰ ἔργα νά κληρονομήσουν τήν ἐπουράνια Βασιλεία.

Ἡ ἀγία Νόννα σκεπτόταν καί ποθοῦσε τή Βασιλεία τῶν οὐρανῶν. Προσευχόταν γιά τοὺς οἰκείους της. Μιλοῦσε σέ ὅλους γιά «τόν ἀπύθμενον ὠκεανόν τῆς θείας ὠραιότητος! Ἀναβε τόν πόθο γιά τήν αἰωνιότητα!» Μετοικεσία γιά ὅλη τήν οἰκογένειά της.

Ὁ σύζυγός της Γρηγόριος εἶχε πέσει στήν αἵρεση τῶν Ὑψισταρίων, ἡ ὁποία δεχόταν τόν Ὑψιστο μονοπρόσωπο καί δέν πίστευε στήν Τριαδικότητά του. Ἡ ἀγία Νόννα μέ τίς προσευχές της, τήν πειθῶ καί τήν ὑπομονή της, ἐπανεφερε τόν σύζυγό της στό δρόμο τοῦ Θεοῦ. Αὐτός ἐξελίχθηκε σέ ἕναν ἀπό τοὺς πιό εὐσεβεῖς καί λαμπροὺς ἐπισκόπους τῆς Ἐκκλησίας μας.

Γιά τόν προσευχητικό της χαρακτήρα γράφει ὁ γιός της ἅγιος Γρηγόριος:

«Ποιός καιρός καί ποιός τόπος δέν τήν εἶδε νά προσεύχεται; Ἡ προσευχή ἦταν ἡ πρώτη της δουλειά μόλις ἔστειλε ὁ Θεός τήν καινούργια μέρα... Ἦταν ἀφιερωμένη ὁλόψυχα στόν Θεόν καί τήν εὐσέβειά της δέν τήν εἶχε μόνον γιά τόν ἑαυτό της, ἀλλά καί γιά νά τήν μεταδίδει στά παιδιά της».

Σέ ἕνα ἀπό τά ἐπιτάφια ἐπιγράμματα του πρὸς τή μητέρα του Νόννα ὁ ἅγιος Γρηγόριος γράφει:

«Ἄλλη εἶναι ξακουστή γιά τό νοικοκυριό της, ἄλλη γιά τὰ χαρίσματά της, ὅπως ἐπίσης καί γιά τή σωφροσύνη της» ἄλλη πάλι, γιά τὰ ἔργα τῆς εὐσέβειάς της, γιά τοὺς πόνους πού ἐπιβάλλει στή σάρκα, γιά τὰ δάκρυα, τίς προσευχές, τίς ἀγαθοεργίες.

Ἡ Νόννα εἶναι ξακουστή γιά ὅλα τὰ παραπάνω· ἂν ἐπιτρέπεται νά λέγεται αὐτό θάνατος, τότε πέθανε τήν ὥρα τῆς προσευχῆς. Γιά τό θάνατο τῆς μητέρας ἔγραψε: Οἱ προσευχές, οἱ στεναγμοί σου, οἱ νύχτες οἱ ξάγρυπνες, καί τό βρεγμένο ἀπὸ τὰ δάκρυά σου πάτωμα τοῦ ναοῦ, σοῦ πρόσφεραν Νόννα τέτοιο θάνατο. Νά λάβεις τόν κλῆρο τοῦ θανάτου, μέσ στό ναό. Οὕτε πέθανε ἔξω ἀπὸ τόν εὐωδιαστό ναό ἡ Νόννα, ἀλλά ὁ βασιλιάς Χριστός, ἄρπαξε πρώτη τή φωνή της, καθώς προσευχόταν. Διότι ποθοῦσε νά τελειώσει τή ζωή της πάνω στήν προσευχή, πράγμα ἀγνότερο ὅλων τῶν θυσιῶν».

Τά ἴχνη πού ἄφησε τό πέρασμά της πάνω ἀπ' αὐτή τή γῆ ἀποτελοῦν δείκτες πορείας γιά τίς γυναῖκες καί μπτέρες κάθε ἐποχῆς. Μέ γνήσια εὐσέβεια καί χαρακτήρα ἀδαμάντινο, μέ προσευχή καί μελέτη τῶν Γραφῶν, μέ γνώση τῶν δογμάτων καί τήρηση τῶν ἐντολῶν τοῦ Χριστοῦ, ἀναδείχθηκε ἄγγελος γιά τό περιβάλλον της, στυλοβάτης τῆς

οικογένειάς της. Οί δακρύβρεχτες προσευχές καί ἡ ἁγία της ὑπομονή ὁδήγησαν τόν σύζυγό της Γρηγόριο στό δρόμο τῆς Ὁρθοδοξίας ἀπό τή περιπλάνησή του στά σκοτεινά μονοπάτια τῆς αἵρεσης τῶν Ὑψισταρίων. Ἡ ζωντανή της πίστη καί οἱ θερμές της δεήσεις νίκησαν ἀκόμα καί τή φυσική στειρότητα καί ἡ εὐσεβής Νόννα ἀπέκτησε τρία παιδιά, τά ὁποῖα γαλούχησε καί ἀνέθρεψε μέ τά νάματα τῆς ἀλήθειας. Μέ τό φωτεινό της παράδειγμα παρέδωσε στά παιδιά της τή φιλόχριστη κληρονομιά τῆς ἀρετῆς, πού ἡ ἴδια ἔλαβε ἀπό τούς προγόνους της.

Ὑπέροχα μεγαλειώδης ὑπῆρξε ὄντως ἡ Νόννα ὡς σύζυγος καί μητέρα. Ἀξιώθηκε νά καμαρώσει ἐν Κυρίῳ ὅλη της τήν οἰκογένεια νά διακονεῖ τό σῶμα τοῦ Χριστοῦ, τήν Ἐκκλησία. Στά χέρια τοῦ Θεοῦ ἀπόθεσε ὅ,τι πιά ἀκριβό, Αὐτός τῆς εἶχε δωρίσει τά παιδιά της, κι Ἐκεῖνος στεφάνωσε τόν ἀγῶνα τους μέ τό ἀτίμητο στεφάνι τῆς ἀγιότητας.

Ἡ ἁγία Νόννα ὑπῆρξε ψυχῇ ἀφοσιωμένη στήν ἀγάπη τοῦ Κυρίου. Μιά ὁμορφιά ἀγάπης, ἐκείνη τῆς ψυχῆς, πού ἀγωνίζεται νά διατηρεῖ καί νά καλλύνει τή θεία εἰκόνα. Μιά ἀπόλαυση διάλεξε γιά τόν ἑαυτό της ἡ ἀνδρεία ἀρχόντισσα, τήν προσφορά καί τή θυσία. «*Ποίός ἔδειξε τόσο μεγάλο σεβασμό στό πρόσωπο τῶν ἱερέων ἢ τίμησε τόσο κάθε εἶδος ἀσκητικοῦ βίου; Ποίός μέ νηστεῖες καί ἀγρυπνίες δάμασε τό σῶμα περισσότερο; Ποιά θαύμαζε περισσότερο τήν παρθενία, παρ' ὅλο πού τιμοῦσε τό δεσμό τοῦ γάμου της; Ποιά συμπαραστάθηκε τόσο πολύ στίς χήρες καί στά ὀρφανά, καί ποιά ξαλάφρωσε τόσο ἀπό τίς συμφορές ἐκείνους πού πενθοῦσαν;*», σημειώνει τό χέρι τοῦ ἁγίου γιοῦ τῆς Γρηγορίου.

Καί τό τέλος της ἦταν ὄντως μακάριο! Παρέλαβε ὁ Θεός τήν ἁγία ψυχῇ της καθώς προσευχόταν γοναπιστή μπροστά στήν ἁγία Τράπεζα. «*Πῶς ἦρθε τό τέλος τῆς μητέρας μου. Ἐνῶ προσευχόταν, ἡ ψυχῇ της πέταξε ψηλά στόν Θεό,* ἀναφωνεῖ συγκλονισμένος ὁ ἅγιος Γρηγόριος. «*Ἦσουν πάντοτε στραμμένη στόν τόπο τῆς προσευχῆς, γι' αὐτό κι ἄφησες στό ναό τό σῶμα σου τό ἅγιο.*» «*Ἐνῶ προσευχόταν, ...ἀπό κεῖ ὑψώθηκε, καί τώρα ἀναπαύεται ἀνάμεσα στίς ἅγιες γυναῖκες...*». «*Ὁρμησε, μέ ἄρμα της τήν προσευχή, στόν οὐρανό πού ποθοῦσε, ἀποθέτοντας τό σῶμα της στό ναό τρισευτυχισμένη.*» Ἀδιάψευστη ἡ μαρτυρία τοῦ ἁγίου Γρηγορίου: «*Προσευχές καί στεναγμοί καί νύχτες δίχως ὕπνο καί τοῦ ναοῦ τό δάπεδο στά δάκρυα μουσκεμένο ὅλη της τή ζωή.*» «*Καί ἄν κάποιος θά ἠελε νά ἀμφισβητήσῃ ἄλλες ἀρετές της, ἔνα πράγμα δέν μπορεί νά ἀμφισβητήσῃ, τήν προσευχή της. Καί τήν ἀξίωσε ὁ Θεός στό ναό νά λυγίσει τ' ἀλύγιστο γῆρας της.*»

Ἡ ἁγία Νόννα κοιμήθηκε εἰρηνικά τό 374.

Ἔτσι ζοῦν κι ἔτσι πεθαίνουν οἱ ὥραιες, οἱ μεγάλες ψυχές. Ποίός σι' ἀλήθεια δέν θά μακάριζε τήν ἥρωική ζωή της καί δέν θά ζήλευε τό ὅσιακό της τέλος; «Εἶναι ἡ Νόννα τοῦ Φιλτάτιου. Πού πέθανε; Μέσα στό ναό. Πῶς; Ἐνῶ προσευχόταν. Σέ τί ἡλικία; Γερόντισσα. Ὡ εὐτυχισμέ-

νη ζωή, ὡς ἅγιος θάνατος!».

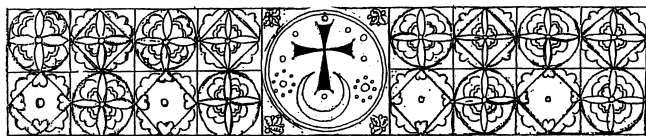
Ἡ Νόννα λάτρεψε τόν Κύριο «ἐν πνεύματι καί ἀληθείᾳ». Μέσα στό ναό ὅπου ἱεουργοῦσε ὁ σύζυγός της, μέσα στό σπίτι της, πού τό μετέτρεψε σέ ἐργαστήριο ἀγιότητας, μέσα στήν ἴδια της τήν ὑπαρξη.

Ἡ ἁγία Νόννα ἀποτελεῖ παράδειγμα πρὸς μίμηση στίς κοινωνίες, πού θέλουν νά ἀντλοῦν ἀπό τήν οἰκογένεια χριστιανική τόνωση, καί νικηφόρες δυνάμεις κατὰ τῶν ἀσεβῶν δοξασιῶν, πού ποτέ δέν ἔλειψαν, καί τῆς τυραννίας τῶν παθῶν. Ἀποτελεῖ πρότυπο γιά τίς συζύγους καί τίς μητέρες, ἀλλά γιά ὅλες τίς γυναῖκες, οἱ ὁποῖες καλοῦνται νά μιμηθοῦν τίς ἀρετές καί τήν ἐσωτερική της ὠραιότητα. Γιατί τήν ἁγία Νόννα –παρά τό ὅτι ἦταν καί ἐξωτερικά ὁμορφη– αὐτό πού τήν ἐνδιέφερε πραγματικά καί τήν ἔκανε νά ξεχωρίζει ἦταν ἡ ἐσωτερική της ὠραιότητα καί ὁμορφιά. «Μιά ὠραιότητα ἐγνώριζε καί προσπαθοῦσε νά διατηρεῖ στόν ἑαυτό της, καί αὐτή ἦταν ἡ ὁμορφιά τῆς ψυχῆς», ἡ ὁποία μένει ἀφθάρτη στόν χρόνο, ἀφοῦ συνδέεται μέ τήν αὐθεντική ἀγάπη, ἡ ὁποία εἶναι «συνομήλικη μέ τοὺς αἰῶνες».

Ἡ μνήμη της τελεῖται στίς 5 Αὐγούστου.

Πρωτοπρεσβύτερος ΜΙΧΑΗΛ ΕΥΘΥΜΙΟΥ
Θεολόγος, Νομικός

Χριστάκη Εὐσταθίου

ΑΓΙΑ ΓΟΡΓΟΝΙΑ

ἁγία Γοργονία ἦταν ἀδελφή τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, θυγατέρα τοῦ Γρηγορίου τοῦ Ναζιανζηνοῦ τοῦ Πρεσβυτέρου καί τῆς ἁγίας Νόννας. Ἡ μνήμη της ἐορτάζεται στίς 23 Φεβρουαρίου. Στό Ρωμαιοκαθολικισμό τήν τιμοῦν στίς 9 Δεκεμβρίου. Ἡ καταγωγή της ἀπό ἁγία οἰκογένεια ἀφήνει ἀνεξίτηλη τήν σφραγίδα στοῦ ἥθους καί τόν χαρακτήρα της, ἀφοῦ ἀνατρέφθηκε καί μεγάλωσε «ἐν παιδείᾳ καί νοῦ-θεσίᾳ Κυρίου». Ἀναδείχθηκε ἰσάξια σέ ἀρετή καί ἀγιότητα βίου μέ τοὺς ἄλλους ἀδελφούς της. Πάντοτε τήν χαρακτήριζε ἡ κοσμιότητα, ἡ σεμνότητα, ἡ διακριτικότητα καί κυρίως τό ταπεινό φρόνημα. Ὁ ζῆλος της γιά τήν πίστη τή συνόδευε μέ τήν ἴδια ἔνταση καί αὐθεντικότητα σέ ὅλη της τή ζωή καί καταξιώθηκε τῆς πρόσκτησης μεγάλων ἀρετῶν. Διακρίθηκε γιά τήν εὐφυΐα της, ἡ ὁποία τήν ὁδήγησε στήν προσήλωσή της στά πνευματικά ζητήματα καί ἰδιαίτερα στή μελέτη τῶν Γραφῶν καί ἄλλων πνευματικῶν καί ψυχωφελῶν κειμένων.

Μεγάλωσε στήν Ναζιανζό τῆς Καππαδοκίας, ὅπως καί ὁ ἀδελφός της Γρηγόριος. Πάντοτε ὅμως ἡ ὅλη ζωή της, ἡ βιωτή της, ἦταν προσανατολισμένη στήν Ἄνω Ἱερουσαλήμ, τήν ὁποία θεωροῦσε ἀληθινή πατρίδα κάθε χριστιανοῦ. Θεωροῦσε ὡς πραγματικό πλοῦτο στόν ἄνθρωπο τήν «εἰκόνα τοῦ Θεοῦ» πού φέρει ἀπό τή δημιουργία του καί ἀγωνιζόταν μέ ζῆλο γιά νά τήν κοσμεῖ μέ τά στολίδια τῶν ἀρετῶν καί ἰδιαίτερα ἐκείνη τῆς ἀγνείας.

Ἡ Γοργονία ἦταν νυμφευμένη μέ ἕνα κάτοικο τοῦ Ἰκονίου, τόν Ἀλύπιο, μέ τόν ὁποῖο ἀπέκτησε πέντε παιδιά, δύο ἀγόρια, τά ὁποία ἀφιερώθηκαν στόν Θεό καί τρεῖς θυγατέρες, τήν Ἀλυπιανή, τήν Εὐγενία καί τή Νόννα. Συμπαρέσυρε καί τόν σύζυγό της ὡς συναθλητή στούς καρποφόρους πνευματικούς ἀγῶνες πού διεξῆγε. Ἐκπληρώθηκε μάλιστα ἡ ἐπιθυμία της νά καταξιώθῃ καί ὁ σύζυγός της τοῦ θεοῦ Βαπτίσματος, λίγο πρὶν ἡ ἴδια ἐκδημήσῃ πρὸς Κύριον.

Εἶναι χαρακτηριστικά τά ὅσα καταγράφονται γιά τό πρόσωπο καί τόν χαρακτήρα τῆς Γοργονίας στόν Συναξαριστή. Διαφυλάσσοντας τό βλέμμα της ἀπό κάθε ἄσεμνο θέαμα, κλείνοντας τά αὐτιά της στίς μάταιες συζητήσεις ὥστε νά διαπερνοῦν ἀπό αὐτά μονάχα τά θεῖα καί σωτήρια λόγια, ἔλεγχε τά ἀνάρμοστα γέλια, μεταμορφώνοντάς τα σέ ἕνα χαμόγελο πού φώτιζε εἰρηνικά τήν ὄψη της καί γνώριζε, ὅπως κανένας ἄλλος, νά συγκρατεῖ τήν γλώσσα της καί νά νοστιμεύει μέ ἄλλας τά λόγια της, ὥστε νά ἀναπέμπουν αἶνους στόν Κύριο. Ἀντίθετα μέ τίς

συνήθειες τῶν πολλῶν γυναικῶν τῆς ἐποχῆς της, δέν ἔχανε τόν καιρό της σέ ἐπιπολαιότητες, οὔτε ἀντενεργοῦσε στή φυσική τάξη τῶν πραγμάτων πού θέλησε ὁ Θεός, φροντίζοντας γιά ἐνδύματα καί στολίδια καί παραμορφώνοντας τό πρόσωπό της ὡς εἰκόνα τοῦ Θεοῦ. Ἐνα καλλώπισμα μόνο γνώριζε, ἐκεῖνο τῆς ψυχῆς στολισμένης μέ τίς ἅγιες ἀρετές. Τό μόνο κοκκινάδι πού ἔβαζε στό ὠχρό ἀπό τή νηστεία πρόσωπό της ἦταν τό ἐρυθρίασμα τῆς αἰδημοσύνης.

Ἡ Γοργονία, πρότυπο συζύγου, μέ τήν ὅλη σοφία καί εὐλάβειά της ἀναδεικνυόταν, ὄχι μόνο γιά τούς δικούς καί συγγενεῖς της ἀλλά καί γιά ὅλους τούς συνανθρώπους της, σύμβουλος ἐμβριθῆς σέ πολύ λεπτά καί εὐαίσθητα ζητήματα, πού εἶχαν νά κάνουν μέ τή συμπεριφορά καί τή θέση τῶν χριστιανῶν στόν κόσμο. Ἡ ἀγάπη της πρὸς τόν Θεό καί τόν συνάνθρωπο ἦταν πρότυπο ἀληθινῆς πνευματικῆς ζωῆς. Μεριμνοῦσε καί φρόντιζε ὅσο κανεῖς ἄλλος γιά τούς ναούς, ἀπέτιε τήν ἀρμόζουσα τιμή στους ἱερεῖς καί κληρικούς καί ἡ μυστηριακή ζωή βρισκόταν στό κέντρο ὅλης τῆς ὑπαρξῆς της.

Στίς ἐλεημοσύνες καί τή συμπόνια πρὸς τόν συνάνθρωπο ἔσπευδε πάντοτε πρώτη, σέ σημεῖο μάλιστα πού δέν θά ἦταν ὑπερβολική ἡ σύγκρισή της μέ τό δίκαιο Ἰώβ: «ὄφθαλμός τυφλῶν, πούς χωλῶν, ἡ μπτέρα τῶν ὀρφανῶν...» (πρβλ. Ἰώβ κθ' 15). Ἀναδείχθηκε μάτι τῶν τυφλῶν, πόδι τῶν χωλῶν, μπτέρα τῶν ὀρφανῶν, ἀληθινή φίλη τῶν κηρῶν. Ὅλα τὰ ὑπάρχοντά της ἦταν κοινά μέ ὅσους εἶχαν ἀνάγκη. Δεξιώθηκε πολλές φορές τόν ἴδιο τόν Χριστό στό πρόσωπο τῶν φτωχῶν. Μοίραζε ὅσα εἶχε καί δέν εἶχε σέ ἐλεημοσύνες καί πάντα κρατοῦσε μυστικές τίς ἀναριθμητές ἀγαθοεργίες της. Εἶναι χαρακτηριστικό ὅτι, ὅταν ἐκδήμισε πρὸς Κύριο, δέν ἀφησε πίσω της παρά μόνο τό σῶμα της. Εὐσπλαχνη, ὅπως ἦταν πάντοτε, ἐλεοῦσε τούς πάσχοντες καί τούς φτωχοὺς. Δέν ἔμεινε ποτέ ξένος ἔξω ἀπό τό σπίτι της. Δεμένη μέ τήν ἐλεημοσύνη εἶχε τήν νηστεία, μέ τήν ἐγκράτεια τήν εὐσπλαχνία καί ἀποκορύφωμα ὅλων ἦταν ἡ ἀδιάλειπτη προσευχή. Ἀγρυπνοῦσε στήν προσευχή, ὀρθή, γονατιστή, μέ ταπεινή καρδιά καί πολλά δάκρυα καί πάντα καταγινόταν μέ τήν ἀνάγνωση τῶν θείων Γραφῶν.

Ἡ Γοργονία μέ τήν ἅγια ζωή της καί τό θεάρεστο παράδειγμά της καταξιώθηκε βιωματικά νά εἰσέλθει στό χῶρο τῆς θείας θαυματουργίας. Κάποτε καθόταν σέ ἓνα ἀμάξι πού το ἔσερναν δυό γαϊδουράκια. Καθώς ὅμως τὰ ζῶα βάδισαν, ἔξαφνα ἀφήνιασαν καί ἐξαγριώθηκαν καί ἄρχισαν νά τρέχουν ἀναποδογυρίζοντας τό ἀμάξι τῆς Ἀγίας. Ὅχι μόνο γκρεμίστηκε ἀλλά βρέθηκε κάτω ἀπό τίς ρόδες τοῦ ἀμαξιοῦ. Μαζί μέ τό ἀμάξι τὰ ζῶα ἔσερναν καί τήν Ἀγία. Τά μέλη τοῦ σώματός της ἐξαρθρώθηκαν καί τὰ ὀστέα της τσακίσθηκαν. Τό φρικιαστικό σκηνικό σκανδάλισε μάλιστα τούς πολλούς, μέ τήν βασανιστική σκέψη: «ἀφοῦ αὐτή ἦταν ἁγία γυναίκα, πῶς ὁ Θεός ἐπέτρεψε νά τῆς συμβεῖ αὐτό τό μεγάλο κακό;» Ἡ Ἀγία σέ ἀπελπιστικά ἄσχημη κατάσταση δέν θέλησε νά τήν δεῖ γιατρός καί ἐναπόθεσε τίς ἐλπίδες της μέ ἀπόλυτη ἐμπιστοσύνη στό

θέλημα τοῦ Θεοῦ. Πράγματι ἡ πίστη της τὴν δικαίωσε. Ὁ Θεός με θαυματουργικὸ τρόπο τὴν θεράπευσε. Τό θαῦμα ἔγινε παντοῦ γνωστό καὶ θαύμασαν ἀκόμα καὶ ἐκεῖνοι πού εἶχαν σκανδαλισθεῖ.

Ἡ ἀντιμετώπιση τοῦ θανάτου ἀπὸ τὴν Γοργονία ἦταν συμβατὴ μὲ τὴ βαθιὰ ἐλπίδα καὶ πίστη της. Πάντοτε εὐλογημένη καὶ γνωρίζοντας τὸ βαθύτερο νόημα τοῦ θανάτου, ποθοῦσε τὴν εὐλογημένη ὥρα πού θὰ ἀνέβαινε στά οὐράνια. Ἡ σκέψη της ἦταν πάντοτε στραμμένη στὴν Ἄνω Ἱερουσαλήμ. Ἦθελε νὰ ἐνωθεῖ μὲ τὸν Χριστό. Ἡ ἐπιθυμία της αὐτὴ ἀπέτέλεσε τὸν ὑπέρτατο σκοπὸ τῆς ζωῆς της. Ὁ Θεὸς ἀνταποκρίθηκε στὴν ἐπιθυμία τῆς Γοργονίας. Μία νύκτα ἡ Ἁγία δέν ἔπεσε καθόλου γιὰ ὕπνο. Ἐμεινε ἀγρυπνη καὶ προσευχόταν. Γιά μιά στιγμή βυθίστηκε σ' ἓνα γλυκύτατο ὕπνο, μέσα ἀπὸ τὸν ὁποῖο σέ ὁπασία εἶδε πότε ἀκριβῶς ἐπρόκειτο νὰ ἀναχωρήσει ἀπὸ τὸν κόσμον καὶ νὰ μεταβεῖ κοντὰ στὸ Χριστό.

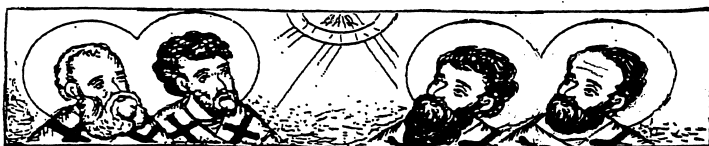
Ἡ ζωὴ τῆς Ἁγίας ἐκινεῖτο πάντοτε στοὺς ὀρίζοντες τῆς κάθαρσης καὶ τῆς τελείωσης. Παραμονή τοῦ θανάτου της, τὸ μόνο πού ποθοῦσε ἦταν ἡ βάπτιση καὶ τοῦ ἀνδρα της, ὁ ὁποῖος ἦταν μέχρι τότε εἰδωλολάτρης. Ὁ Θεός καὶ οἱ προσευχές της ἐκπλήρωσαν τὴν ἐπιθυμία της. Ἐγινε χριστιανός καὶ ὁ ἄντρας της καταξιωμένος κι αὐτός τοῦ Θεοῦ Βαπτίσματος. Ἀκολουθῶς, ὅταν ἔφθασε ἡ συγκεκριμένη μέρα, ἔπεσε ἄρρωστη καὶ ἀφοῦ συγκέντρωσε γύρω της συγγενεῖς καὶ φίλους γιὰ νὰ τοὺς γαλουχήσει στὴν τελευταία της διδασχὴ, ἐκδήμησε πρὸς τὸν χορὸ τῶν ἁγίων, ψιθυρίζοντας ἀνεπαίσθητα τὸν στίχο τοῦ ψαλμοῦ: «ἐν εἰρήνῃ ἐπὶ τὸ αὐτὸ κοιμηθήσομαι καὶ ὑπνώσω» (Ψαλμ. δ' 9). Σὲ ἡλικία μόλις 38 ἐτῶν, τὸ ἔτος 370 μ.Χ., φτερούγισε ἡ ἁγία ψυχὴ της γιὰ νὰ συναντήσῃ τὸν Σωτῆρα Χριστό.

Ὁ βίος τῆς ἁγίας Γοργονίας ἀποτελεῖ πρότυπο ζωῆς ὃχι μόνο γιὰ τίς γυναῖκες ἀλλὰ καὶ γιὰ κάθε χριστιανό πού ἐπιθυμεῖ νὰ βαδίσει βιωματικά τὴν ὁδὸ τῆς ἀλήθειας καὶ τῆς ζωῆς. Ὁ μελιστάλακτος λόγος τοῦ ἀδελφοῦ της ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου πού ἐκφώνησε στὴν κηδεῖα της συμπυκνώνει ἐναργῶς τὸ μεγαλεῖο τῆς ἁγίας γυναίκας. «Τιμῶ τελευταίην σὴν σιγῇ, Γοργονία, Γρηγορίου μέλψαντος αὐτὴν ἐκ λόγων».

ΠΗΓΕΣ:

- Ἡ Λόγος τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, ΕΠΕ, τόμος 6, σελ. 346 κ.έ.
- Ἀνασασμοὶ Σωτηρίας, πρωτοπρεσβύτερου Στεφάνου Ἀναγνωστόπουλου, σ. 87.
- Νέος Συναξαριστὴς τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἱερομονάχου Μακαρίου Σιμωνοπετρίτου, ἔκδ. «Ἰνδικτος», 2006.
- <http://xristianos.gr>

ΧΡΙΣΤΑΚΗΣ ΕΥΣΤΑΘΙΟΥ
Θεολόγος, Ἐκπαιδευτικός

Βασιλείου Χαράλάμπους

ΕΓΚΩΜΙΟ ΣΤΗΝ ΑΓΙΑ ΑΝΘΟΥΣΑ, ΜΗΤΕΡΑ ΤΟΥ ΙΕΡΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ

Η

Ἁγία Ἀνθούσα, ἡ μητέρα τοῦ Ἁγίου Ἰωάννη τοῦ Χρυσόστομου, γεννήθηκε στήν Ἀντιόχεια τῆς Συρίας. Σύζυγός της ἦταν ὁ χριστιανός Σεκοῦνδος, ὁ ὁποῖος ἦταν ἀνώτερος ἀξιωματικός. Πέθανε πολύ νέος, ὅταν ἀκόμα ὁ Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος βρισκόταν σέ νηπιακή ἡλικία.

Ἐνῶ ὑπῆρχε ἡ δυνατότητα νά παντρευτεῖ καί πάλι ἡ Ἁγία Ἀνθούσα ἂν ἤθελε μετά τό θάνατο τοῦ συζύγου της, προτίμησε νά ἀκολουθήσει τήν προτροπή τοῦ Ἀποστόλου Παύλου στό ζήτημα τοῦτο. «*Ἐν Κυρίῳ μακαριωτέραν*» χαρακτηρίζει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος τήν χηρεύσασαν πού λαμβάνει μία τέτοια ἀπόφαση. Δέν εἶναι εὐκόλη ἡ χρεία. Ἀποτελεῖ μαρτυρική ἐπιλογή. Ἔτσι ἡ Ἁγία Ἀνθούσα προτίμησε τή μακαρία αὐτή ἐπιλογή. Ἀκούει τήν προτροπή τοῦ Ἀποστόλου Παύλου ὁ ὁποῖος ἀπευθυνόμενος «*τοῖς ἀγάμοις καί ταῖς χήραις*», εἶχε πει «*τό μένιντε ὡς καὶ γώ*» (Α΄ Κορ. ζ'8).

Ἡ μακαρία αὐτή ἐπιλογή της καί μάλιστα ἀπό τήν ἡλικία τῶν 20 ἐτῶν, καθόρισε μία ζωή ἀφιερωμένη στό Χριστό. Ἡ ἐπιλογή της αὐτή ἔδωσε καί μία ἄλλη προοπτική στήν χριστιανική ἀνατροφή τοῦ μικροῦ Ἰωάννη. Τό μόνο της μέλημα ἦταν νά ἀναθρέψει τόν γιό της Ἰωάννη «*ἐν παιδείᾳ καί νοουθεσίᾳ Κυρίου*» (Ἐφ. ς'4).

«Οὐ τό τεκεῖν ποιεῖ μητέραν», τονίζει ὁ Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος στό λόγο του «Πρός Νεωτέραν χηρεύσασαν», «ἀλλά τό θρέψαι καλῶς». Αὐτό πού βίωσε ὁ Ἅγιος, αὐτό καί ὁμολογεῖ. Τέτοια ἦταν καί ἡ Ἁγία Ἀνθούσα, ἡ μητέρα τοῦ μεγάλου αὐτοῦ Ἁγίου τῆς Ἐκκλησίας μας. «Τό θρέψαι καλῶς» εἶναι πού διακρίνει τήν πραγματική χριστιανή μητέρα καί αὐτό εἶναι πού διέκρινε τήν Ἁγία Ἀνθούσα. Αὐτό εἶναι πού ἀνάγκασε τόν ρήτορα Λιβάνιο νά πει τό «*Βαβαί, οἶα παρὰ χριστιανοῖς γυναῖκες εἰσιν*» (Migne P.G. 48, 601).

Γιά νά ἀντιληφθεῖ ὅμως κάποιος αὐτό πού τονίζει ὁ Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος μέ τό «θρέψαι καλῶς», δέν θά πρέπει νά ἀγνοήσει τήν παραδειγματική χριστιανική ἀγάπη πού πρέπει νά ἔχει μία πραγματική μητέρα καί πρὸς τά ἄλλα παιδιά, ἀλλά καί πρὸς κάθε ἄνθρωπο. Ἡ χριστιανική ἀνατροφή δέν εἶναι μόνο θεωρητική διδασκαλία, ἀλλά καί τό διδάσκον παράδειγμα. Ἡ Ἁγία Ἀνθούσα ἀσκοῦσε τή χριστιανική φιλανθρωπία.

Ἡ Ἁγία Ἀνθούσα μέ τό παράδειγμά της ἔγινε παιδαγωγός εἰς Χριστόν γιά τόν μικρό Ἰωάννη. Κατηχοῦσε καθ' ἡμέραν τόν γιό της στήν ἐν Χριστῷ ζωή. Ἡ κατήχηση πού ἔκανε στόν μικρό Ἰωάννη ἦταν κατήχηση μέ τή μεγαλειώδη της ἔννοια. Τήν ἔννοια τοῦ ὅρου κατήχηση θά πρέπει νά τήν ἀναζητήσουμε στήν ἐτυμολογία τῆς λέξης κατήχηση, καθότι ἐπεξηγεῖ τήν ἐννοιολογική σημασία της. Ἄν καί ἡ ρίζα τῆς λέξης «κατήχηση» συνθετικά ἔλκει τήν καταγωγή σέ δύο ἀρχαιοελληνικές λέξεις, ἀπό τό «κάτω» καί «ἥχος» (δέν ὑπάρχει ἡ λέξη «κατηχώ» στήν ἀρχαιοελληνική γραμματεία), ἐν τούτοις ἡ δημιουργία τῆς λέξης ἔχει τήν ἀναφορά της στό γεγονός τῆς Πεντηκοστῆς. Μέ αὐτή τήν ἔννοια κατηχοῦσε τόν μικρό Ἰωάννη ἡ Ἁγία Ἀνθούσα. Διαβάζουμε στίς Πράξεις τῶν Ἀποστόλων «Καί ἐν τῷ συμπληροῦσθαι τήν ἡμέρα τῆς πεντηκοστῆς ἦσαν ἅπαντες ὁμοθυμαδόν ἐπὶ τό αὐτό καί ἐγένετο ἄφνω ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἦχος ὥσπερ φερομένης πνοῆς βιαίας» (Πράξ. β' 1-2). Αὐτός ὁ «ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἦχος», ὁ ἦχος ἐκ τῶν ἄνω πρὸς τά κάτω, ἦταν ἡ ἀφορμή γιά τή δημιουργία αὐτῆς τῆς σύνθετης λέξης καί τῆς ἐπακόλουθης σημασίας της ὡς διδασκαλίας τῆς Χριστιανικῆς Πίστεως. Μέ αὐτή τήν ἔννοια δίδαξε ἡ Ἁγία Ἀνθούσα στό γιό της Ἰωάννη τήν ἐν Χριστῷ ζωή.

Ἡ Ἁγία Ἀνθούσα κατ' οὐσίαν κατηχοῦσε τό γιό της Ἰωάννη μέ τήν πραγματική ἔννοια τῆς χριστιανικῆς κατήχησης. Τήν ἀγιότητα πρέπει νά μεταδίδει ἡ κατήχηση καί αὐτήν ὄντως μετέδωσε ἡ Ἁγία Ἀνθούσα στό γιό της Ἰωάννη. Μέ αὐτή τήν ἔννοια ἀντιλαμβανόμαστε καλύτερα τό «ἐν παιδείᾳ καί νοουθεσίᾳ Κυρίου» (Ἐφ. ζ' 4) καί τό κάλλος τῆς χριστιανικῆς ἀνατροφῆς πού ἔδωσε ἡ Ἁγία Ἀνθούσα στό βλαστάρι της.

Ἡ ἔγνοια τῆς Ἀγίας Ἀνθούσας φυσικά στρεφόταν καί πρὸς τήν χριστιανική παιδεία πού θά λάμβανε ὁ γιός της Ἰωάννης. Τήν παιδεία ἡ ὁποία εἶναι συνυφασμένη μέ τήν ἀγιότητα, ἤθελε νά λάβει ὁ γιός της. Μέσα ἀπό τή γνωριμία μέ τοὺς Ἁγίους δίδεται ἡ κατὰ Χριστόν παιδεία. Κάτι πού θά τοῦ χρησίμευε κατόπιν, ὅταν θά μαθήτευε στόν ἐθνικό Λιβάνιο, μία «παιδεία χωρισμένη ἀπὸ τήν ἀγιότητα». Ὁ Ἅγιος Ἰουστίνος Πόποβιτς σημειώνει χαρακτηριστικά: «Ἡ παιδεία χωρισμένη ἀπὸ τήν ἀγιότητα, ἀντιτιθέμενη εἰς τό Εὐαγγέλιο καθίσταται μία τραγική ματαιοπονία. Τό περισσότερο πού ἡμπορεῖ νά ἐπιτύχη ἡ ἐπιφανειακή, ἐξωτερική παιδεία διὰ τόν ἄνθρωπον εἶναι νά τόν μεταβάλῃ εἰς ἓνα εὐγενές, ἀλλὰ πονηρόν, ἀνθρωπόμορφον θηρίον».

Δέν εἶναι καθόλου τυχαῖο πού ὁ Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος θά πεῖ κατόπιν, ὅτι «παιδεία μετάληψις ἀγιότητός ἐστι» (Εἰς τήν Πρὸς Ἑβραίους Ὁμιλία ΚΘ'). Αὐτή εἶναι ἡ ἔννοια τῆς παιδείας στοὺς Ἁγίους τῆς Ἐκκλησίας μας. Γιά τοῦτο καί ὅταν θά μαθητεύσει ὁ Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος στόν Λιβάνιο, θά προσπαθήσει ἡ Ἁγία Ἀνθούσα νά τόν προστατεύσει ἀπὸ τίς ἀτραπούς τῆς θύραθεν παιδείας. Ἡ Ἁγία Ἀνθούσα «παιδαγωγός γέγονε εἰς Χριστόν» γιά τό μονάκριβο γιό της.

Είναι χαρακτηριστικό αυτό που αναφέρει ο Ἅγιος Βασίλειος γιά τή μητέρα του Ἁγίου Ἑμμέλεια, τονίζοντας ὅτι «οὐδέποτε πεπλανημένος ἔσχον τάς περί τοῦ Θεοῦ ὑπολήψεις», καθότι ὅπως ἐπεξηγεῖ «ἐκ παιδός ἔλαβον ἔννοιαν περί Θεοῦ παρά τῆς μακαρίας μητρός μου καί τῆς μάμμης μου Μακρίνης» (Ἁγίου Βασιλείου, Ἐπιστολή 223, Πρός Εὐστάθιον Σεβαστηνόν).

Ἡ Ἁγία Ἀνθούσα, ὅπως καί κάθε Χριστιανή μητέρα, τήν τοῦ Θεοῦ Μητέρα εἶχε ὡς πρότυπο μητέρας. Τό θεομνηστικό πρόσωπο τῆς Παναγίας ἀποτελεῖ πρότυπο πρὸς παραδειγματισμό γιά κάθε Χριστιανή μητέρα πού θέλει νά ἀγαπᾷ σωστά τὰ παιδιά της, ὑπερβαίνοντας τήν κατά φύσιν ἀγάπη. Ὅπως ἐπισημαίνει ὁ Ἅγιος Βασίλειος, ἡ κατά φύσιν ἀγάπη μήτε ἐπαινετή εἶναι, μήτε κατακριτέα. Ἡ ὑπέρ φύσιν ἀγάπη εἶναι ἐπαινετή. Τό παράδειγμα ἐκείνης τῆς ὑπέρ φύσιν ἀγάπης εἶναι τό ἐπαινετό, πού δέν ἐγκλωβίζεται στούς «ἀγαπῶντας ἡμᾶς». Καί αὐτή τήν ἀγάπη ἀπέδειξε ὅτι εἶχε ἡ Ἁγία Ἀνθούσα. Τέτοια ὁμως παραδείγματα εἶναι πολύ σπάνια.

Ἐχοντας λοιπόν ὡς πρότυπο μητέρα τήν Παναγία μας ἡ Ἁγία Ἀνθούσα, τή μάνα τῶν ὀρφανῶν, τῶν πονεμένων, τῶν ἀδικημένων, εἶχε ὑπερβεῖ ὡς ἀληθινή Χριστιανή μητέρα τήν κατά φύσιν ἀγάπη, μία ἀγάπη πού δοκιμάζεται μόλις τό παιδί της δρασκελίσῃ τό κατώφλι τοῦ σπιτιοῦ της γιά νά παίξῃ μέ τὰ γειτονόπουλα. Πρότυπο εἶχε τήν χριστιανική ἀγάπη, πού ἔχει τήν εὐωδία μιᾶς ἄλλης ἀρχοντιᾶς. Τέτοια χριστιανή μητέρα ἦταν ἡ Ἁγία Ἀνθούσα.

Ὁ Ὅσιος Παῖσιος μιλώντας γιά τήν χριστιανή μητέρα λέγει ὅτι «ἡ εὐλάβεια τῆς μητέρας ἔχει μεγάλη σημασία»*, γι' αὐτό μιλοῦσε γιά τήν ταπείνωση καί τό φόβο Θεοῦ πού πρέπει νά ἔχει ἡ χριστιανή μητέρα. Τόνιζε μάλιστα ὅτι ἀπό τὰ παιδιά καταλαβαίνω σέ τί κατάσταση βρίσκονται οἱ μητέρες*. Ἀπό αὐτό ἀντιλαμβανόμαστε τόσο τό ρόλο τῆς Ἁγίας Ἀνθούσας ὡς ἀληθινῆς Χριστιανῆς μητέρας, ἀλλά καί τήν ἀγία ζωή της.

Ἡ Ἐκκλησία μας ἔχει ὀρίσει τήν ἑορτή τῆς Ἁγίας Ἀνθούσας στίς 28 Ἰανουαρίου. Δέν ἔχει ἀναγνωριστῆ ὡς Ἁγία ἀπό τήν Ἐκκλησία μας ἡ Ἀνθούσα γιατί ἦταν μητέρα τοῦ Ἁγίου Ἰωάννη τοῦ Χρυσοστόμου, ἀλλά γιατί ἦταν ὄντως Ἁγία. Τό κριτήριο ἦταν ἡ ὄντως ἀγία ζωή της. Κατά τόν Ἅγιο Ἰωάννη τόν Δαμασκηνό, τιμοῦμε τούς Ἁγίους «ὡς ἐνωθέντας Θεῷ κατά προαίρεσιν καί τοῦτον δεξαμένους ἐνοικον καί τῇ τούτου μεθέξει γεγονότας χάριτι, ὅπερ αὐτός ἐστὶ φύσει» (Ἁγίου Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ, Ἐκδοσις Ἀκριβῆς τῆς Ὁρθοδόξου Πίστεως).

Τό μεγαλεῖο μιᾶς χριστιανῆς μητέρας ἔγκειται στήν ὑπέρβαση τῆς σαρκικῆς ἀγάπης πρὸς τὰ παιδιά της. Πολλές μητέρες προσπαθοῦν νά διδάξουν στά παιδιά τους γιά τό Χριστό, χωρίς προηγουμένως νά ἔχουν ἐγκαταλείψῃ τή φτώχεια τῆς σαρκικῆς ἀγάπης πρὸς τὰ παιδιά τους. Αὐτή ἡ ὑπέρβαση εἶναι πού προσδίδει τό μεγαλεῖο τῆς ἀληθινῆς χρι-

στιανῆς μητέρας. Τότε ἡ ἔννοια τῆς μητέρας ἀποκτᾷ μιά ἄλλη διάσταση. Ἔτσι καί ἡ Ἁγία Ἀνθούσα, ἐμπράκτως δίδαξε τό γιό της Ἰωάννη. Ὡς ἀληθινή Χριστιανή μητέρα ὑπεδείκνυε στό γιό της, ὅπως καί ὁ Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Πρόδρομος εἶπε τό «Ἐκεῖνον δεῖ αὐξάνειν, ἐμέ δέ ἐλαττοῦσθαι» (Ἰω. γ'30).

Δέν εἶναι τυχαῖο πού ἡ Δικαία Δεββώρα «μήτηρ» εἶχε κληθεῖ τοῦ λαοῦ τοῦ Ἰσραήλ, ὅταν ἔγινε Κριτής στόν ἀρχαῖο Ἰσραήλ. Ὅταν ὁ Κριτής Ἀώδ ἀπέθανεν, «ἄνδρες δυνατοί ἐξέλιπον, ἕως οὗ ἀνέστη Δεββώρα, ἕως οὗ ἀνέστη μήτηρ ἐν Ἰσραήλ» (Κρ. ε'7). Ὁ χαρακτηρισμός «μήτηρ» καταδεικνύει τή μεγάλη ἀγάπη της στόν λαό τοῦ Ἰσραήλ. Ἡ μεγάλη καί ἀνιδιοτελής ἀγάπη της πρὸς τόν λαό τοῦ Ἰσραήλ, δέν μποροῦσε νά ἔχει ἄλλον ἐπιθετικό προσδιορισμό ἐκτός ἀπό τό «μήτηρ». Ἔτσι καί ἡ Ἁγία Ἀνθούσα ὄντως ἔγινε «μήτηρ» γιά τούς φτωχοὺς τῆς Ἀντιόχειας τῆς Συρίας μέ τή μεγάλη φιланθρωπική δράση της.

Ὅταν ὁ Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος φανέρωσε τόν πόθο του νά ἀκολουθήσει τόν μοναχικό βίο στή μητέρα του, ἐκείνη ἐνῶ συγκατένευσε στήν ἀγία του κλήση, τοῦ ζήτησε ὡς χάρη μιά μικρή χρονική παράταση στήν πραγματοποίησή της μέχρι τήν τελευτή της. «Μίαν αἰτῶ χάριν» εἶπε στόν γιό της ἡ Ἁγία Ἀνθούσα, «μή μέ δευτέρᾳ χρεῖᾳ περιβαλεῖν, μηδέ τό κοιμηθέν ἦδη πένθος ἀνάψαι πάλιν· ἀλλά περίμενον τήν ἐμὴν τελευτήν», μάλιστα σημειώνοντας, ὅτι «ἴσως μετὰ μικρόν ἀπελεύσομαι χρόνον»**. Ἡ θλίψη ἀπό τή χρεῖα μόλις εἶχε παρέλθει καί δέν ἐπιθυμοῦσε μιά «δευτέρη χρεῖα», ὅπως τήν ἀποκάλεσε. Καί ὁ μέγας αὐτός Ἅγιος τῆς Ἐκκλησίας μας ἀπέδειξε ὅτι δέν εἶχε μόνο τή λεπτότατη εὐαισθησία στά θέματα πίστεως, ἀλλά καί σέ θέματα πού ἀφοροῦσαν τόν ἀνθρώπινο πόνο, δέχθηκε τήν παράκλησή της αὐτή.

Στίς μέρες πού τό παράδειγμα τῆς χριστιανῆς μητέρα εἶναι σπάνιο καί πού ὁ ἐπηρεασμός ἀπό τή δυτικότερη «λατρεία» τῆς μητέρας ἔχει γίνει σχεδόν κανόνας γιά ἀρκετές μητέρες, τό παράδειγμα τῆς Ἁγίας Ἀνθούσας εἶναι φωτεινό παράδειγμα γιά τήν ἐν Χριστῷ ζωὴ τῶν χριστιανῶν μητέρων.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ:

*) Ὁσίου Γέροντος Παΐσιου Ἀγιορείτου, *Λόγοι Δ', Οἰκογενειακή ζωή*, Ἔκδοσις Ἱερὸν Ἰνστιτούτον Εὐαγγελιστῆς Ἰωάννης ὁ Θεολόγος.

**) Ἀγίου Ἰωάννου Χρυσοστόμου, *Λόγος Περί Ἱερωσύνης Ι'* Κεφ. 2.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥΣ

Θεολόγος

Πρεσβυτέρου Γεώργιου Βασ. Σχοινᾶ

Η ΑΓΙΑ ΜΟΝΙΚΑ, ΜΗΤΕΡΑ ΤΟΥ ΙΕΡΟΥ ΑΥΓΟΥΣΤΙΝΟΥ

Ἁγία Μόνικα, αὐτό τό λαμπρό ἄστρο τῶν ἁγίων τῆς Ἐκκλησίας μας, ἴσως ἔμενε ἀφανὴς ἐάν δέν ἔγραφε γιὰ αὐτήν ὁ γιός της ὁ Ἅγιος Αὐγουστῖνος στοῦ περίφημο βιβλίου του *Ἐξομολογήσεις*. Κι ἔγραψε γι' αὐτή ὁ Ἅγιος μέ πολλές λεπτομέρειες τοῦ βίου της καθὼς κάτι τέτοιο ἦταν ἀναπόφευκτο γι' αὐτόν· ἡ θαυμάσια αὐτή γυναίκα ἦταν ἡ αἰτία τῆς ἀνοδικῆς πορείας τῆς δικῆς του ζωῆς καί, πάνω ἀπὸ ὅλα, τῆς σωτηρίας τῆς ψυχῆς του. Μὲ λίγα λόγια ἡ ζωὴ τῆς ἁγίας Μόνικας εἶναι συνοψασμένη μέ τὴν ζωὴ τοῦ Πατέρα τῆς Ἐκκλησίας. Δέν εἶναι ἐξᾴλλου τυχαῖο τό ὅτι ὁ Ἅγιος Αὐγουστῖνος ὀνομάστηκε *«υἱὸς τῶν δακρύων»* ἦταν τὰ δάκρυα αὐτά τῆς μητέρας του Μόνικας πού συνετέλεσαν στὴν πνευματικὴ του σωτηρία.

Ὁ βίος τῆς Ἁγίας Μόνικας ἀναδεικνύει στὴν συνείδηση τοῦ ἀναγνώστη ἓναν μάρτυρα, ὅχι μέ αἷμα καί βασανιστήρια, ἀλλὰ μέ δάκρυα καί θλίψεις συνειδήσεως καί βίου. Τό πεδίο ἀθλησῆς τῆς ἁγίας ἦταν ὁ ἴδιος ὁ γάμος της, ἡ οἰκογένειά της, τό σπίτι της. Ἐπειδὴ ὁ Ἅγιος Αὐγουστῖνος μᾶς διασώζει συγκεκριμένους ἀθλοὺς τῆς μητέρας του μέσα σέ αὐτό τό πεδίο, ἔτσι καί ἐμεῖς θά ἀκολουθήσουμε αὐτὴ τὴν πορεία ὥστε νά ἀντιληφθοῦμε τὸν ἀγῶνα τῆς Μόνικας.

Ἡ Ἁγία Μόνικα γεννήθηκε στὴν πόλη Ταγᾶστη τῆς Νουμιδίας (σημερινὴ Ἀλγερία) τό 332 μ.Χ. ἀπὸ εὐσεβεῖς γονεῖς, πού τῆς μετέδωσαν ἀφειδώλευτα τὰ νάματα τῆς πίστεως ἀπὸ μικρὸ κορίτσι. Εἰδικὴ μέριμνα τοῦ Θεοῦ ἦταν πού μαζί μέ τὴν διαπαιδαγώγηση τῶν γονέων της παρέλαβε ἐπιπλέον τὴν ἐκλεκτὴ ἐκπαίδευση μίας αὐστηρῆς καί συνάμα γλυκιᾶς τροφῶ. Ἡ τροφὸς ἐκεῖνη ἦταν πού ἔθεσε στὴν ψυχὴ τῆς Μόνικας τὰ στέρεα θεμέλια μίας ἐνάρετης ζωῆς. Μνημονεύεται ἰδιαίτερα ἡ ἐπιμονὴ της στὴν ἐγκράτεια καί τὴν αὐτοκυριαρχία μέ παράδειγμα τὴν αὐστηρὴ τήρηση τῆς ὥρας τοῦ φαγητοῦ, ἐκτός τῆς ὁποίας δέν μποροῦσε κάποιος νά φάει κάτι.

Τὰ στέρεα θεμέλια τῆς Μόνικας φάνηκαν ἀπὸ ἓνα γεγονὸς τῆς νεανικῆς της ἡλικίας πού ἀπέδειξε τὴν δύναμή της νά διορθώνει τὸν ἑαυτὸ της ἀκόμα καί σέ δύσκολα πάθη. Καθὼς ἦταν φρόνιμη οἱ γονεῖς της τὴν ἐμπιστεύονταν νά πηγαίνει νά φέρνει κρασί ἀπὸ τὴν ἀποθήκη. Ἐκεῖ δοκίμαζε νά δεῖ ἂν τό κρασί ἦταν καλὸ, ἡ συνήθεια, ὅμως, αὐτὴ ἐξελίχθηκε σέ πάθος. Τό δοκίμασμα σιγὰ σιγὰ μετατράπηκε σέ οἰνοποσία

καί μάλιστα μέ πολλά ποτήρια. Ἐκεῖ πού δέν γνώριζαν τίποτε οἱ γονεῖς ἢ ἡ καλή της τροφός ὁ Θεός δέν ἄφησε ἀφύλακτη τήν Μόνικα. Μία μέρα ἦλθε σέ προστριβή μέ τήν ὑπηρέτρια πού τήν συνόδευε καί ἐπάνω στόν ἔντονο διάλογο πού εἶχαν ἐκείνη τῆς εἶπε: «Ἐσύ θά μέ διδάξεις πού εἶσαι μέθυσος;» Ἡ ὑβριστική φράση τῆς ὑπηρέτριας τήν τάραξε συθέμελα, συνειδητοποιήσε τό πάθος της καί ὁδηγήθηκε στήν ἄμεση καί τελεία ἀπαλλαγή ἀπό τό πάθος της.

Ἡ Μόνικα σέ ὥριμη ἡλικία παντρεύτηκε ἕναν νέο ἀπό ἀριστοκρατική οἰκογένεια ὀνόματι Πατρίκιο, ὁ ὁποῖος ἦταν εἰδωλολάτρης. Ὁ γάμος θά ἀναδειχθεῖ ὁ μέγας στίβος γιά τήν Μόνικα. Δυστυχῶς, ὁ Πατρίκιος εἶχε δύο μεγάλα ἐλαττώματα: ἦταν ἰδιαίτερα ὀξύθυμος καί παράλληλα ζοῦσε ἄσκητη ζωή ἀπατώντας τήν Μόνικα. Καί τά δύο ἐλαττώματα τοῦ συζύγου της ἡ Μόνικα τά ἀντιμετώπισε μέ ἀξιοθαύμαστη ὑπομονή καί καρτερία, μιλώντας του πάντοτε γλυκά καί γαλήνια καί ἐναποθέτοντας τήν ἐλπίδα της στόν Θεό μέ ἀδιάλειπτες προσευχές καί δάκρυα. Στήν θλίψη της ἐρχόμαστε νά προσθέσουμε καί τήν κακή συμπεριφορά τῆς πενθερᾶς της πρὸς αὐτήν. Καί αὐτήν τήν συμπεριφορά ἡ Μόνικα τήν ἀντιμετώπισε καρτερικά ἀπευθυνόμενη σέ αὐτήν πάντα μέ ἥρεμο καί γλυκύ λόγο. Ὁ διπλός αὐτός ἀγώνας δέν ἔμεινε ἄκαρπος. Τελικά, τόσο ὁ σύζυγός της ὅσο καί ἡ πενθερά της ἄλλαξαν ἄρδην. Ὁ Πατρίκιος μάλιστα βαπτίσθηκε χριστιανός μετανοώντας ριζικά γιά τις παρεκτροπές του, ἡ δέ πενθερά της ἐπιτιμοῦσε αὐστηρά ὅποιον κακο-λογοῦσε τήν νύφη της.

Ἡ μεγάλη, ὅμως, μάχη τῆς Μόνικας δόθηκε μέ τόν γιό της Αὐγουστῖνο. Ὁ Αὐγουστῖνος ἂν καί ἔλαβε ὑψηλή γιά τήν ἐποχή του παιδεία δέν κατάφερε νά ξεφύγει ἀπό τίς παρεκτροπές τῆς νεαρῆς ἡλικίας φτάνοντας τελικά στό σημεῖο νά ὑποδουλωθεῖ σέ ἄσωτες καί πάθη. Ἡ Μόνικα δέν λυπήθηκε κανένα κόπο γιά νά σώσει τόν γιό της. Ἀκολουθοῦσε τά βήματά του συνετίζοντάς τον μέ δάκρυα, προσευχόμενη παράλληλα νυχθημερόν. Τόν ἀκολούθησε πρῶτα στήν Καρχηδόνα ὅπου καί μετέβη γιά σπουδές καί ὕστερα, ἀφοῦ ἐκεῖνος πῆγε στήν Ρώμη καί στήν συνέχεια στά Μεδιόλανα, ἐκείνη ἐπιχείρησε ἐπικίνδυνο ταξίδι γιά νά τόν ξανασυναντήσῃ καί νά τόν ἐπαναφέρει. Ἐπισκέφθηκε ἀκόμα καί τόν ἐπίσκοπο Ἀμβρόσιο προκειμένου νά φέρεῖ εἰς πέρας τήν ἀποστολή της. Μέ τήν ἐπιμονή καί τίς προσευχές της ἀρχικά ὁ Αὐγουστῖνος ἐπιστρέφει ἀπό τήν αἵρεση τῶν Μανιχαίων πού εἶχε ὑποπέσει καί στήν συνέχεια συνδέεται μέ τόν Ἐπίσκοπο στενά. Μέ ἀποκορύφωμα τό γνωστό περιστατικό μέ τό «λάβε καί ἀνάγνωσε» πού ἔζησε ὁ Ἅγιος, ἡ ἐπιστροφή τοῦ γιοῦ τῆς Μόνικας γίνεται ὀριστική. Βαπτίζεται χριστιανός καί στήν συνέχεια ἀκολουθεῖ τήν γνωστή ἀνοδική του πορεία μέχρι τό ἐπισκοπικό ἀξίωμα. Τέτοια ἀποτελέσματα τοῦ ἀγῶνα της ἀξιώθηκε νά δεῖ ἡ Μόνικα μέχρι τήν στιγμή πού ὁσιακά παρέδωσε τήν ψυχή της στόν Κύριο. Γλαφυρά τήν παρουσιάζει ὁ Ἅγιος Αὐγουστῖνος στίς *Ἐξομολογήσεις* του: «Ἡ μητέρα μου ἔχυνε γιά μένα περισσότερα δάκρυα ἀπό

ὅσα χύνουν οἱ μνῆρες ἐπάνω στά νεκρά τέκνα τους. Μὲ τὴν θερμὴν τῆς πίστεως, τὴν ὁποία τῆς χάριζε ἡ μεγάλη τῆς εὐσέβεια, μὲ ἔβλεπε ἠθικῶς νεκρό. Καί σύ Κύριε εἰσάκουσες τὴν δέησή της καὶ δέν περιφρόνησες τὰ δάκρυά της, μὲ τὰ ὁποῖα πότισε τό ἔδαφος, παντοῦ ὅπου προσευχόταν» (μτφρ. Δαλεζίου (1958): σελ. 57).

Στὴν Ὁρθοδοξία μας ἡ Ἁγία Μόνικα ἴσως νά μὴν ἔχει τὴν θέση πού τῆς ἀξίζει ὡς πρότυπο ὑπομονῆς, ἐπιμονῆς καὶ προσευχῆς καὶ μάλιστα ὡς πρότυπο ἁγίας ἀγωνιζόμενης ἐν κόσμῳ γυναῖκας. Ἴσως ὁ προσεταιρισμός τοῦ Ἁγίου Αὐγουστίνου ἀπὸ τὴν Δύση νά συνετέλεσε σέ αὐτὴν τὴν ἄγνοια ἐκ μέρους μας, ὥστόσο τίς τελευταῖες δεκαετίες ἡ τιμὴ ἔχει ἀποκατασταθεῖ. Κατὰ τὴν γνώμη τοῦ γράφοντος, ὁ βίος τῆς Ἁγίας θά ἔπρεπε νά διδάσκεται ἐπισταμένα ὡς κατήχηση σέ νέους καὶ μεγαλύτερους μέσα στὴν Ἐκκλησία. Σέ μία ἐποχὴ πού ἡ χειραφετημένη γυναῖκα διεκδικεῖ τό δίκιο της μέσα στὴν κοινωνία καὶ τὴν οἰκογένεια μὲ ἐπιτυχία ὁ βίος τῆς ἁγίας δέν διδάσκει παρωχημένες ἀπόψεις. Ἡ ἁγία Μόνικα θά μπορούσε νά ἐπαναπαυτεῖ σέ ἓνα βολικὸ συμβιβασμό· εἶχε ἓναν δύσκολο γάμο ἀπὸ πολλὰς ἀπόψεις, ὥστόσο εἶχε μία θέση μὲ κύρος καὶ πλοῦτο μέσα στὴν κοινωνία. Ὅμως, δέν ἔμεινε σέ αὐτό. Διεκδίκησε στὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ καὶ πενθερά καὶ σύζυγο καὶ γιό, ἀκόμα καὶ τὸν ἑαυτὴ ἀπὸ τό πάθος της, ἐπαναφέροντας ἔτσι ὅλους στὸν ὀρθὸ δρόμο καὶ συντελώντας καθοριστικὰ στὴν σωτηρία καὶ τῆς δικῆς της καὶ ἄλλων ψυχῶν.

ΠΗΓΕΣ:

Ἁγίου Αὐγουστίνου, Αἱ Ἑξομολογήσεις, εἰσ.-μτφρ.-σημ. Ἀνδρέου Δαλεζίου, Ἀθῆναι 1958.

Ἀρχ. Σωκράτους Ἀναζηλῆ, Ἡ Μόνικα, ἡ ὑποδειγματικὴ σύζυγος, νύμφη καὶ μνῆρα, ἐκδ. Ὁρθόδοξος Τύπος, Ἀθῆναι 1979.

Ἀρχ. Θεοδώρου Κ. Μπεράτη, Ὁ υἱὸς τῶν δακρύων (ὁ ἱερός Αὐγουστίνος), ἐκδ. Ἀδελφ/τος Θεολόγων Ὁ Σωτήρ, Ἀθήνα 1981 (2008).

Πρεσβύτερος ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΒΑΣ. ΣΧΟΙΝΑΣ

Ἀρχιτέκτων Μηχανικός ΕΜΠ Msc

Ἀρχιμανδρίτη Ἰωήλ Νικολάου

Η ΑΓΙΑ ΘΕΟΔΩΡΑ Η ΑΝΑΣΤΗΛΩΣΑΣΑ ΤΙΣ ΑΓΙΕΣ ΕΙΚΟΝΕΣ

Εἰκόνων.

ἁγία Θεοδώρα ἡ Αὐγούστα (815-867) ἦταν ἁγία αὐτοκράτειρα τοῦ Βυζαντίου, ἡ στερεώσασα τὴν Ὁρθοδοξία. Ἐκόσμησε τὸ ἀξίωμα τῆς μέ τὴν ἀρετὴ καὶ τὴν εὐσεβεῖά τῆς. Ὑπῆρξε σύζυγος τοῦ αὐτοκράτορα Θεοφίλου (829-842), τοῦ τελευταίου τῶν εἰκονομάχων καὶ ἡ ὁποία μετὰ τὸ θάνατό του ἔπαιξε πρωταγωνιστικὸ ρόλο στὴ λήξη τῆς αἱματηρῆς περιόδου τῆς Εἰκονομαχίας καὶ στὴν ἀναστήλωση τῶν Ἱερῶν

Γεννήθηκε στὴν Ἐβίσσα τῆς Παφλαγονίας (Μικρᾶς Ἀσίας) τὸ 815 μ.Χ. ἀπὸ εὐσεβεῖς γονεῖς, τὸν δρουγγάριο (χιλάρχο) Μαρῖνο καὶ τὴν ἐνάρετη Θεοκτίστη πού διακρινόταν γιὰ τὴν εὐλάβειά τῆς καὶ τὴν προσήλωσή τῆς στὴν Ὁρθόδοξη πίστη καὶ ἡ ὁποία τελικὰ ἀποσύρθηκε σέ γυναικεῖα Μονή, τὴν ὁποία εἶχε ἰδρύσει ἡ ἴδια.

Ἡ ἁγία Θεοδώρα ἀπὸ μικρὴ ἦταν εὐσεβὴς καὶ φιλόθεη. Γαλουχήθηκε «ἐν παιδείᾳ καὶ νουθεσίᾳ Κυρίου». Διακρινόταν γιὰ τὴν ὁμορφιά, τὴν εὐφυΐα, τὴ σοφία, τὴν πίστη καὶ τὴ γενναιοδωρία τῆς. Ἀπέκτησε καὶ σπουδαία μόρφωση. Εἶχε τρεῖς ἄλλες ἀδελφές τὴ Σοφία, τὴ Μαρία καὶ τὴν Εἰρήνη καὶ δύο ἀδελφούς, τὸν Βάρδα καὶ τὸν Πετρωνά.

Ἐπιλέχθηκε κατόπιν διεξαγωγῆς νυμφικῶν καλλιστείων σύζυγος τοῦ Θεοφίλου. Ἀρχικὰ ὁ Θεόφιλος ξεχώρισε ἀνάμεσα στὶς πριγκιποπούλες τὴν Κασσιανή, λογία καὶ ποιήτρια, πού σ' αὐτὴν ὀφείλεται τὸ δοξαστικὸ τῆς Μεγάλης Τετάρτης «Κύριε, ἡ ἐν πολλαῖς ἁμαρτίαις περιπεσοῦσα γυνή...». Ὅταν ὅμως τῆς εἶπε ὅτι: «ἐκ γυναικὸς ἐρρῦν τά φαῦλα...» (ἀπὸ τῆ γυναῖκα βγαίνουν τά χειρότερα καὶ ἐννοοῦσε τὴν Εὐα) καὶ ἡ ἐτοιμόλογη Κασσιανὴ τοῦ ἀπάντησε ναί, ἀλλὰ «καὶ ἐκ γυναικὸς ἐρρῦν τά κρείττονα...» (ἀπὸ τὴν γυναῖκα βγαίνουν καὶ τά καλύτερα καὶ ἐννοοῦσε τὴν Παναγία) ὁ ἀλαζονικὸς αὐτοκράτορας ντροπιάστηκε, τaráχθηκε, τὸ θεώρησε προσβολή καὶ γι' αὐτὸ προτίμησε τὴ Θεοδώρα. Ἔτσι τὸ ἔτος 830 μ.Χ. τέλεσαν τοὺς γάμους τους. Ἀπέκτησαν ἑπτὰ παιδιά, πέντε κόρες τὴν Θέκλα, τὴν Ἄννα, τὴν Ἀναστασία, τὴν Πουλχερία καὶ τὴ Μαρία καὶ δύο ἀγόρια τὸν Κωνσταντῖνο καὶ τὸν Μιχαήλ, μετέπειτα αὐτοκράτορα Μιχαήλ Γ', τὸν νεώτερο ὄλων.

Παρά τὸ εἰκονομαχικὸ κλίμα πού ἐπικρατοῦσε, ἡ Θεοδώρα ἐξακολουθοῦσε νὰ τιμᾷ τὶς ἱερὲς εἰκόνες μέ τὰ παιδιά τῆς καὶ νὰ τὶς φυλάσσει κρυφὰ στὰ δώματά τῆς. Μητέρα καὶ παιδιά ἀποκαλοῦσαν τὶς ἱερὲς εἰκόνες «καλὰ νινιά» γιὰ νὰ μὴν καταλάβει κάτι ὁ αὐτοκράτορας. Ἐπι-

κρατούσε τέτοια σκληρή τυραννία, αφού όποιος φαινόταν νά έχει εικόνα εκδιώκετο σάν νά ήταν ό έσχατος κακοϋργος.

Όταν ό Θεόφιλος άρρώστησε από φοβερή δυσεντερία καί κινδύνευε νά πεθάνει, ζητούσε μέ κλάματα από τό Θεό νά τόν συγχωρέσει γιά τό κακό πού έκανε στήν Έκκλησία καί καταφιλούσε τήν εικόνα του Χριστού, τήν όποία ή Θεοδώρα ακούμπησε πάνω του, τόν σταύρωσε, προσευχήθηκε γι' αυτόν καί έγινε καλά.

Τό 842 μ.Χ. ό Θεόφιλος πέθανε καί ή άγία Θεοδώρα ανέλαβε τή βασιλεία καί τήν έποπτεία του άνήλικου υίου της Μιχαήλ Γ' μέ συνεπιτρόπους τόν αδελφό της Βάρδα, τόν εκ του πατέρα της θείο της Μανουήλ, πού ήταν μάγιστρος, καί τόν λογοθέτη Θεόκτιστο.

Πρώτη ένέργειά της ήταν ή απομάκρυνση του Πατριάρχη Ίωάννου καί ή εκλογή του άγίου Μεθοδίου (πού τιμάται 14 Ίουνίου). Ή Σύνοδος πού συνήλθε στίς 11 Μαρτίου του 843 μ.Χ. αποφάσισε τήν αναστήλωση των άγίων εικόνων καί επιβεβαίωσε τή διδασκαλία της Ζ' Οικουμενικής Συνόδου. Ή μεγαλοπρεπής πανήγυρη έτελέσθη τήν Α' Κυριακή των Νηστειών στο Ναό της Άγίας Σοφίας, καί από τότε καθιερώθηκε ως Κυριακή της Όρθοδοξίας.

Αργότερα ό ίδιος ό υίός της Άγίας Μιχαήλ καί ό αδελφός της Βάρδας, διέταξαν τόν εγκλεισμό της μαζί μέ τίς θυγατέρες της στή Μονή Γαστριών στήν περιοχή των Ύψομαθίων καί τήν κουρά της ως μοναχής. Εκεί ή άγία Θεοδώρα άφοσιώθηκε στήν προσευχή καί στήν άσκηση. Μέ ταπείνωση καί άνεξικακία άντιμετώπισε τήν απομόνωση της, τήν όποία θεώρησε ως δώρο Θεού γιά τή σωτηρία της.

Έζησε ζωή πραγματικής αγιότητας καί ως βασίλισσα καί ως μοναχή. Πίστη σταθερή καί ακλόνητη στήν Όρθοδοξία, ευσέβεια, προσευχή καί έλεημοσύνη ήταν οι άρετές της, καί κατά τούς χρόνους της βασιλικής λαμπρότητας καί κατά τή μοναστική ζωή της. Δέν επέτρεπε στον έαυτό της νά κυριευθεί από τήν υπερηφάνεια καί τήν αλαζονεία γιά τή βασιλική άξία καί δόξα πού είχε, αλλά καλλιεργούσε τή βασίλισσα των άρετών, τήν ταπείνωση. Ή άρετή της αγνότητας ήταν τό χαρακτηριστικό της ζωής της. Ή προσευχή ήταν τό όπλο της στίς δοκιμασίες της, ή άναπνοή καί ή τροφή της ψυχής της.

Σάν μητέρα ευσεβής προσπάθησε νά μεταδώσει τή χριστιανική πίστη στα παιδιά της καί στοργικά παρηγόρησε καί στήριξε τίς θυγατέρες της, όταν αναγκάστηκαν καί κλείστηκαν στο Μοναστήρι. Ή άγία ζωή της θά μείνει στήν ιστορία σάν παράδειγμα γιά νά τήν μιμούνται όλες οι χριστιανές μητέρες από τά άνάκτορα μέχρι τά φτωχοκάλυβα. Ήπιε μέχρι τέλους τό πικρό ποτήρι πού της πρόσφεραν τό παιδί της καί ό αδελφός της. Αλλά βρήκε πλούσια άνταπόδοση καί δοξάστηκε καί στον Ουρανό καί επί της γης.

Αποτελεϊ «πρόμαχο της Έκκλησίας άπάσης», «καλλονή Όρθοδοξίας», «ακρόπολιν καί επίκουρο ευσεβείας», «φαιδράν διακόσμησιν των

σεπτῶν εἰκόνων τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ».

Κοιμήθηκε ὁσίως ἐν εἰρήνῃ τό ἔτος 867 μ.Χ. Μετά ἀπό λίγα χρόνια ἔγινε ἀνακομιδή τοῦ σεπτοῦ τῆς λειψάνου, τό ὁποῖο βρέθηκε ἄφθαρτο καί νά εὐωδιάζει κάνοντας πολλά θαύματα. Τό σεπτό τῆς σκηνώμα μεταφέρθηκε ἀπό τόν Μέγα Φώτιο στήν Κωνσταντινούπολη καί ἦταν ἐκεῖ ὡς τήν ἄλωση. Τό 1456 μεταφέρθηκε στήν Κέρκυρα ὅπου φυλάσσεται ἀκέραιο στόν μητροπολιτικό ναό τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου Σπηλαιώτισσης, ὡς πολύτιμο κειμήλιο ἀγιάζοντας τούς πιστούς. Ἐορτάζει στίς 11 Φεβρουαρίου. Τήν Κυριακή τῆς Ὁρθοδοξίας γίνεται λιτανεία στήν πόλη τῆς Κέρκυρας μέ κάθε μεγαλοπρέπεια.

«Χαίροις, Θεοδώρα πανευκλεής, χαίροις εὐσεβείας ἀνακήρυξις ἀληθής. Χαίροις παρρησίαν πρὸς Θεόν κεκτημένη, αὐγούστα καί ὁσία ἀειμακάριστε».

Ἀρχιμανδρίτης ΙΩΗΛ ΝΙΚΟΛΑΟΥ

ἡμεῖς τὸ φῶς τῆς χάριτος· π. 21 μ.χ.

ΑΓΙΑ ΜΑΡΙΑ Η ΝΕΑ

Ἡ Ἁγία Μαρία ἦταν ἡ δευτερότοκη θυγατέρα ἑνός εὐγενοῦς Ἀρμένιου πού εἶχε ἔλθει νά ἐγκατασταθεῖ στήν Κωνσταντινούπολη ἐπὶ Βασιλείου Α΄ τοῦ Μακεδόνο (875-886). Μετά τόν θάνατο τοῦ πατέρα της νυμφεύθηκε τόν Νικηφόρο, καί ἀποδείχθηκε στόν συζυγικό βίο πρότυπο ἀρετῆς καί ἀγνόητος. Γεμάτη πραότητα, εὐσπλαχνική καί εὐσεβής, μόλις τῆς δινόταν ἡ εὐκαιρία ἔτρεχε πάντα στούς οἴκους τοῦ Θεοῦ γιά νά προσφέρει ἐκεῖ τίς ποτισμένες μέ δάκρυα προσευχές της καί νά μοιράσει ἀπλόχερα τίς ἐλεημοσύνες της σέ ὅσους εἶχαν ἀνάγκη. Ἦταν τόσο καλά θωρακισμένη μέ τήν εὐλάβεια, πού ὅταν ἐκοιμήθη ὁ πεντάχρονος υἱός της, ὑπέμεινε τήν δοκιμασία αὐτή μέ τήν ἀξιοπρέπεια τοῦ δικαίου Ἰώβ, εὐχαριστώντας τόν Θεό γιά ὅλα.

Ὅταν ἄρχισε ὁ πόλεμος μέ τόν τσάρο τῶν Βουλγάρων Συμεών (894), ὁ σύζυγός της ἀνέλαβε κάποια διοίκηση στήν Βιζύνη τῆς Θράκης. Ἡ Μαρία τόν ἀκολούθησε στόν νέο αὐτό τόπο διαμονῆς, δίχως νά ἐγκαταλείψει κανένα ἀπό τά εὐλαβικά της ἔργα καί τίς εὐεργεσίες της. Συμπεριφερόταν στούς ὑπηρέτες της καί στούς φτωχοὺς σάν νά ἦσαν μέλη τῆς οἰκογένειάς της, δεχόταν μέ χαρά στό σπίτι της τοὺς ξένους, ἰδιαίτερως τοὺς κληρικούς καί μοναχοὺς πού τιμοῦσε ὡς ἀγγέλους τοῦ Θεοῦ καί μόλις τῆς ἐπέτρεπαν οἱ ὑποχρεώσεις της ἀποσυρόταν στό δωμάτιό της γιά νά προσευχηθεῖ. Ὁ Θεός τήν δοκίμασε γιά δεύτερη φορά παίρνοντας τόν δεύτερο υἱό της, ἀλλά ὑπέμεινε τό πένθος μέ τήν ἴδια καρτερία καί ἔλαβε ὡς ἀνταμοιβή τήν χαρά νά φέρει στόν κόσμο δίδυμα πού, σύμφωνα μέ τήν προφητεία της, τό ἓνα ἔγινε στρατηγός καί τό ἄλλο μοναχός.

Λίγο ἀργότερα ὅμως χρειάστηκε νά ἀντιμετωπίσει μιά ἀκόμη φοβερότερη δοκιμασία. Ὁ ἀδελφός καί ἡ ἀδελφή τοῦ συζύγου της τήν συκοφάντησαν ὅτι κατασπαταλοῦσε σέ ἐλεημοσύνες τήν περιουσία τῆς οἰκογένειας καί μοιχευόταν μέ ἓναν ὑπηρέτη της. Οὔτε τά δάκρυά της οὔτε ἡ καλή μαρτυρία τῶν ὑπηρετιῶν της δέν κατάφεραν νά γαληνέψουν τό μένος τοῦ Νικηφόρου πού εἶχε σχεδόν τρελαθεῖ ἀπό ζήλεια. Σέ τέτοιο σημεῖο μάλιστα, ὥστε μετά ἀπό μιά νέα ψεύτικη κατηγορία, ὄρμησε μέ τό μαστίγιο στό χέρι στό δωμάτιο τῆς Μαρίας πού ἐκείνη τήν στιγμή θήλαζε ἓνα ἀπό τά νεογέννητα καί τραβώντας την ἀπό τά μαλλιά ἄρχισε νά τήν κτυπᾷ ἀλύπητα. Μόλις πού κατάφερε νά σωθεῖ ἀπό τοὺς ἀνθρώπους τοῦ σπιτιοῦ πού μπῆκαν στήν μέση, καί παρέδωσε τήν ψυχή

(Ἡ βιογραφία αὐτή εἶναι παρμένη ἀπό τό Νέο Συναξαριστή, Φεβρουαρίου, ἱστ' καί τό βιβλίο τοῦ Μοναχοῦ Μωϋσῆ «Οἱ Ἐγγαμοὶ Ἅγιοι τῆς Ἐκκλησίας» σελ. 239-241).

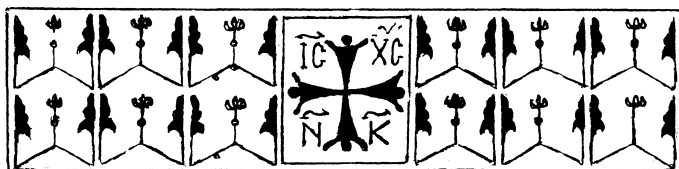
της στὸν Κύριο δυὸ ἡμέρες ἀργότερα, καταπονημένη ἀπὸ τὰ τραύματα καὶ τὸν καημὸ της, ἀφοῦ γιὰ μιὰ ἀκόμη φορά ὑπερασπίστηκε τὴν ἀθωπότητά της. Ὅταν ἐτοίμαζαν τὸ σῶμα της γιὰ τὴν κηδεία, μιὰ ὑπέροχη εὐωδία ἀπλώθηκε παντοῦ, δίνοντας μαρτυρία γιὰ τὴν ἀθωότητά της καὶ τὴν εὐνοια τοῦ Θεοῦ πού εἶχε κερδίσει. Ψάχνοντας στὰ ἐρμάρια καὶ τίς κασέλες της κατόπιν, ἔγινε φανερό πὼς εἶχε πουλήσει ὅλα τὰ πολυτελῆ ἐνδύματα καὶ κοσμήματά της γιὰ νὰ θρέψει τοὺς φτωχοὺς, νὰ ἐξαγοράσει αἰχμαλώτους καὶ νὰ ἐξωραΐσει τίς ἐκκλησίες τοῦ Θεοῦ.

Λίγες ἡμέρες ἀργότερα, ἓνας δαιμονιζόμενος ἐλευθερώθηκε στὸν τάφο της καὶ ἔκτοτε πλῆθος ἀρρώστων θεραπεύονταν ἀλειφόμενοι μέ το λάδι τῆς κανδήλας ἢ ἀσπαζόμενοι τὸ σῶμα της πού παρέμεινε ἀφθαρτο. Μιὰ ἡμέρα ἓνας δαιμονιζόμενος προσπάθησε νὰ βγάλει τὸ πέπλο πού εἶχαν τοποθετήσει στὸ πρόσωπο τῆς ἁγίας κι ἀμέσως ἔτρεξε φρέσκο αἷμα σάν νὰ εἶχε μόλις πεθάνει. Ὁ Νικηφόρος μετανοημένος ἔκτισε μιὰ ἐκκλησία γιὰ νὰ στεγασθεῖ τὸ τίμιο λείψανό της, ὅπου ἔγιναν πολλὰ θαύματα. Ὅταν ἡ Βιζύη κατελήφθη ἀπὸ τοὺς Βουλγάρους, ἡ ἐκκλησία αὐτὴ ἦταν ἡ μόνη πού σώθηκε ἀπὸ τὴν καταστροφή, γιατί ὅταν ὁ Συμεὼν ἔδωσε ἐντολή νὰ ἀνοιχθεῖ ὁ τάφος τῆς Ἁγίας, μιὰ φλόγα ξεπήδησε αἶφνης ἀπὸ μέσα.

Μερικοὶ μοναχοί, ἀπὸ τὸν φθόνο μᾶλλον ἢ τὴν ζήλεια νικημένοι, καθὼς ἀναφέρει τὸ ὠραῖο συναξάρι, γιὰ τὰ τελούμενα θαύματα τῆς Ἁγίας, ἔλεγαν πὼς δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ζεῖ κανεὶς στὸν κόσμο, νὰ κρεοφαγεῖ, νὰ καίρεται στίς συζυγικές ἡδονές καὶ νὰ θαυματουργεῖ, ὅταν οἱ μοναχοί, στερούμενοι ὅλων τῶν εὐχαρίστων, κακουχούμενοι καὶ θλιβόμενοι πάντοτε σέ ὅλα, νύχτα καὶ ἡμέρα προσευχόμενοι δὲν ἀξιῶνται τέτοιου χαρίσματος καὶ ὅμως, μέ τὰ θαύματά της ἡ Ἁγία τοὺς κατέπεισε πὼς δὲν ἔχουν ἔτσι τὰ πράγματα.

Οἱ συκοφάντες της δὲν εἶχαν καλὸ τέλος. Μάλιστα ὁ σύζυγός της σ' ἓνα του κυνήγι ἔχασε τὸ δεξί του χέρι. Ὁ ἓνας υἱός της Ἁγίας, ὁ Βαάνης, μεγαλώνοντας ἔλαβε ἀξιώματα ὑψηλά καὶ παντρεύτηκε ἐπιφανῇ γυναῖκα. Μιμήθηκε τὸν βίο τῆς μητέρας του. Ἦταν ἀνδρεῖος κατὰ τὸ σῶμα, πολὺ δέ περισσότερο κατὰ τὴν ψυχὴ καὶ τὴν προαίρεση. Τὰ χρήματά του τὰ μοίραζε στοὺς συστρατιῶτες του, στοὺς ὁποίους ἦταν προσφιλὴς καὶ περίδοξος. Καθημερινὰ διάβαζε τὴν Ἀκολουθία τῶν Ὁρῶν καὶ τὸ Ψαλτήρι καὶ κάθε βράδυ μετὰ τὸ Ἀπόδειπνο, Παράκληση στὴν Παναγία μέ σαράντα κανόνες δίχως βιβλίο. Σάν ἀσθένησε, ἦλθε στὴν Κωνσταντινούπολη, ὅπου συναντήθηκε μέ τὸν ἀδελφὸ του Συμεὼν, πού εἶχε γίνει μοναχὸς στὸ ὄρος τοῦ Κυμινᾶ καὶ τὸν ἔκειρε μοναχό καὶ τὸν ὀνόμασε Μαρίνο. Παράδοση ὑπῆρχε ὅτι ἀνεκηρύχθη ἅγιος. Ὁ Συμεὼν, ὡς φυγόδοξος καὶ οὐρανότρωτος, ἔφευγε ἀπὸ τόπο σέ τόπο. Ἀξιώθηκε τῆς ἱερωσύνης καὶ ὑψηλῶν χαρισμάτων. Ἁγίας μητέρας ἅγιοι βλαστοί.

Ἡ μνήμη τῆς Ἁγίας Μαρίας τῆς Νέας τελεῖται στίς 16 Φεβρουαρίου. Ἀς ἔχουμε τίς εὐχές της.

Ἀρχιμανδρίτη Νεκτάριου Πάρη
ΑΓΙΑ ΟΛΓΑ Η ΙΣΑΠΟΣΤΟΛΟΣ

τίτλος ισαπόστολος αποδίδεται σέ άγίους ώς άναγνώριση τής ιδιαίτερης συμβολής τους στήν διάδοση καί έδραίωση του χριστιανισμού. Ἡ συμβολή τους αὐτή εἶναι συγκρίσιμη μέ αὐτή τῶν δώδεκα ἀποστόλων τοῦ Χριστοῦ. Ἐτσι ώς ισαπόστολοι χαρακτηρίζονται οἱ ἅγιοι: Μαρία Μαγδαληνή (1ος αἰ.), ἁγία Φωτεινή ἡ Σαμαρεΐτιδα (1ος αἰ.), ἁγία Θέκλα (1ος αἰ.), ὁσιος Ἀβέρκιος, (2ος αἰ.), ἅγιος Κωνσταντῖνος ὁ Μέγας καί ἡ μητέρα του Ἑλένη, ἅγιος Πατρίκιος (5ος αἰ.), οἱ ἅγιοι Κύριλλος καί Μεθόδιος οἱ Θεσσαλονικεῖς φωτιστές τῶν Σλάβων (826-885), ἅγιος Βλαδίμηρος Α΄ τοῦ Κιέβου (περ. 958-1015), ἅγιος Σάββας τῆς Σερβίας (1175-1235), Κοσμάς ὁ Αἰτωλός (1714-1779), ἅγιος Ἰννοκέντιος τῆς Ἀλάσκας (1797-1879), ἁγία Νίνα (296-335).

Ἡ Ἀγία Ὑλγα εἶναι ἡ πρώτη ἁγία ἡ ὁποία προέρχεται ἀπό τοὺς Ρῶς. Γεννήθηκε στό Πσκῶφ, μεταξύ τῶν ἐτῶν 890 καί 925, ὥστόσο ἡ ἀκριβής ἡμερομηνία γεννήσεώς της παραμένει ἄγνωστη. Πιθανότερο εἶναι νά γεννήθηκε τό ἔτος 889. Σέ πολύ νεαρή ἡλικία παντρεύεται τόν Ἰγκόρ, μετέπειτα ἀρχηγό τοῦ κράτους τῶν Ρῶς. Ὁ σύζυγός της δολοφονήθηκε τό 945, μέ ἀποτέλεσμα ὁ θρόνος νά περάσει στόν μικρό γιό τους Σβιάτοσλαβ, ὁ ὁποῖος ἦταν ἀκόμη βρέφος. Ἐτσι ἡ Ὑλγα ἀνέλαβε χρέη ἐπιτρόπου, ἀσκώντας τήν ἐξουσία γιά δύο δεκαετίες περίπου. Πρῶτο μέλημά της ἦταν ἡ ἐκδίκηση γιά τόν θάνατο τοῦ συζύγου της, πρᾶγμα πού ἔπραξε μέ μεγάλη ἀγριότητα. Παρ' ὅλα αὐτά, ἡ Ὑλγα, διέμοίρασε τήν γῆ τῆς χώρας σέ δήμους καί τμήματα καί διευθέτησε κάθε τι τό ὁποῖο ἦταν ἀναγκαῖο γιά τό κράτος. Ἐτσι, σύμφωνα μέ μαρτυρίες, ἀκόμα καί ἑκατόν πενήντα ἔτη μετά τόν θάνατό της, ὁ λαός ἐνθυμεῖτο μέ εὐγνωμοσύνη τά ἔργα τῆς Ὑλγας. Στήν πόλη Πσκῶφ μάλιστα διηπρεῖτο τό ἔλκνηθρό της ὡς κειμήλιο.

Ἡ Ὑλγα ὑπῆρξε ὁ πρῶτος ἡγέτης τῶν Ρῶς πού ἐγκαταλείπει τόν παγανισμό γιά τόν χριστιανισμό. Ἡ βάπτισή της πραγματοποιεῖται τό ἔτος 955, μέ μεγάλη ἐπισημότητα στήν Κωνσταντινούπολη καί ἡ Ὑλγα λαμβάνει τό χριστιανικό ὄνομα Ἑλένη ἀπό τήν νονά της Ἑλένη Λεκαπηνή, σύζυγο τοῦ αὐτοκράτορος. Αὐτοκράτορας τοῦ Βυζαντίου κατά τήν περίοδο ἐκείνη ἦταν ὁ Κωνσταντῖνος Ζ΄ ὁ Πορφυρογέννητος, ὁ ὁποῖος στό βιβλίό του «Περί βασιλείου τάξεως», μᾶς περιγράφει τήν

ὕποδοχή τῆς Ὑλγας στό ἱερό παλάτιο. Τό σπουδαῖο αὐτό βιβλίο τοῦ Κωνσταντίνου εἶναι ἡ μοναδική πηγή τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ἀπό τήν ὁποία ἀντιλοῦμε πληροφορίες γιά τήν ἐπίσκεψη τῆς Ὑλγας στήν πρωτεύουσα τῆς Ρωμανίας. Ἡ ὑποδοχή ἦταν ἐπίσημη καί περιγράφεται ἀπό τόν Κωνσταντῖνο μέ κάθε λεπτομέρεια. Γράφει ὁ Κωνσταντῖνος ὅτι «ἐγένετο δοχή ἐπὶ τῇ ἐφόδῳ Ὑλγας τῆς ἀρχοντίσσης Ρωσσίας, καί εἰσῆλθεν αὕτη ἡ ἀρχόντισσα μετά τῶν οἰκείων αὐτῆς συγγενῶν ἀρχοντισσῶν καί προκριωτέρων θεραπαινῶν, ἐκείνη μὲν προηγουμένη πασῶν τῶν ἄλλων γυναικῶν, ὀπισθεν δέ αὐτῆς εἰσῆλθον οἱ τῶν ἀρχόντων Ρωσσίας ἀποκρισιάριοι καί πραγματευταί». Ἡ Ὑλγα παρέμεινε ἐπὶ μακρόν στήν Κωνσταντινούπολη, τό γεγονός δέ ὅτι ἡ βάπτισή της δέν ἀναφέρεται ἀπό τόν Κωνσταντῖνο, ὀφείλεται στό ὅτι ἔλαβε χώρα μεταγενέστερα τῆς συντάξεως τῶν πρακτικῶν τῆς ὑποδοχῆς.

Τήν ἀρχική κατήχηση ἡ Ὑλγα τήν ἔλαβε ἀπό τόν κиеβινό χριστιανό ἱερέα Γρηγόριο, ἐνῶ στήν συνέχεια, μετά ἀπό τίς ἐπαφές της μέ τό Βυζάντιο, τήν κατήχηση ὁλοκλήρωσε ὁ πατριάρχης Πολύευκτος. Κατά τήν βάπτισιν ὁ Πατριάρχης τῆς πρόσφερε Σταυρό, ἐπάνω στόν ὁποῖο ὑπῆρχε ἡ ἐπιγραφή: «*Ἡ Ρωσική γῆ ὑψώθηκε στήν κατά Θεόν ζωή, μέ τό βάπτισμα τῆς εὐλογημένης Ὑλγας*». Ἡ διατύπωση αὕτη ὑπῆρξε προφητική καί σπουδαιότητος σημασίας. Ἡ Ὑλγα διασχίζει ὁλόκληρη τήν χώρα τῶν Ρώσων κηρύττοντας τόν Χριστιανισμό, ὁ ὁποῖος ἦταν ἤδη γνωστός στόν λαό ἀπό Βυζαντινούς ἐμπόρους. Τό 969 ἡ Ὑλγα ἀσθενεῖ καί προσπαθεῖ γιά τελευταία φορά νά μεταστρέψει τόν ἡγεμόνα τῆς χώρας στόν χριστιανισμό, θά συναντήσῃ ὅμως τήν ἄρνησή του. Ἡ Ὑλγα προεῖπε τότε τήν ἐπικείμενη μεταστροφή τῆς Ρωσσίας στόν χριστιανισμό καθὼς καί τό θλιβερό τέλος τοῦ γιου της, πού δολοφονήθηκε τρία χρόνια ἀργότερα. Παρέδωσε τό πνεῦμα της στόν Θεό στίς 11 Ἰουλίου 969.

Ἡ μεταστροφή τῆς Ὑλγας δέν εἶχε, καί ἀρχήν, ἄμεσο ἀντίκτυπο στό λαό της, προετοίμασε ὥστόσο τήν μεταστροφή τοῦ ἐγγονοῦ της Βλαδιμήρου (15 Ἰουλίου) καί ἔπαιξε τόν ρόλο τῆς ζύμης στήν ἀνάπτυξη τοῦ χριστιανισμοῦ στήν Ρωσσία. Γιά τίς προσπάθειές της νά διαδώσῃ τόν χριστιανισμό στήν ἐπικράτεια τῶν Ρῶς ἀνακηρύχθηκε ἁγία καί ἱσαπόστολος τό ἔτος 1587. Ἡ μνήμη της ἐορτάζεται κατά τήν ἡμερομηνία τοῦ θανάτου της, στίς 11 Ἰουλίου. Τά ἄφθαρτα λείψανά της μεταφέρθηκαν στό Κίεβο ἀπό τόν ἅγιο Βλαδίμηρο, σήμερα ὅμως εἶναι ἄγνωστο πού εὐρίσκονται. Ἡ ζωή τῆς Ἁγίας Ὑλγας εἶναι χαρακτηριστική τῆς μεταστροφῆς πού φέρνει στούς εἰλικρινεῖς ἀνθρώπους ὁ χριστιανισμός. Ἡ μεταστροφή της θυμίζει τήν ἀντίστοιχη πολλῶν ἁγίων τῆς Ἐκκλησίας, ὅπως τοῦ ἀποστόλου Παύλου, τοῦ Μωϋσῆ τοῦ Αἰθίοπος κ.ἄ. Ἡ δυναμική βασίλισσα πού ἀφάνισε μέ σκληρότητα τή φυλή, πού σκότωσε τόν σύζυγό της, ἐγκαταλείπει τήν εἰδωλολατρία καί μεταμορφώνεται σέ μιὰ εὐγενική ἱσαπόστολο.

Πρέπει νά σημειωθεῖ ὅτι κατά τήν ἐποχή τοῦ βαπτίσματος τῆς Ὑλγας

ὁ βασιλεύς τῶν Φράγκων Ὁθων Α΄ ἐκδήλωσε βλέψεις ἐπὶ τῶν ἀνατολικῶν Σλάβων, τοὺς ὁποίους προσπάθησε νὰ ὑπαγάγει στὴν σφαῖρα ἐπιρροῆς του μέσῳ τῆς ἱεραποστολῆς. Οἱ ἀπεσταλμένοι του ὅμως ἀντιμετώπισαν τὴν ἀδιαφορία τῆς Ὁλγας καὶ ἐπέστρεψαν στὰ ἴδια ἄπρακτοι.

Ἡ βασίλισσα Ὁλγα τῶν Ρῶς ἠγρεύθη οὐρανόθεν πρὸς τὴν εὐσέβειαν καὶ ὑπῆρξε ἡ ἀρχὴ τῆς πίστεως τῶν βορείων ἐν Χριστῷ ἀδελφῶν μας χριστιανῶν. Ἐδέχθη τὴν θεία χάρη, προσελθοῦσα ἐν ταπεινώσει, προσάγοντας τὰς χάριτας στὸν λαό της, ὡς πραγματικὴ καὶ θεόληπτος βασιλίδα. Γι' αὐτὸ καὶ εὐρίσκεται στὴν Βασιλεία τοῦ Θεοῦ, ἀπολαμβάνουσα τὰς χάριτας τοῦ Παραδείσου, πρεσβεύουσα πρὸς Χριστὸν τὸν Θεόν, τὸν γεννηθέντα, σταυρωθέντα, ταφέντα καὶ ἀναστάντα, ὑπὲρ τῆς τοῦ κόσμου σωτηρίας.

ΝΕΚΤΑΡΙΟΣ ΠΑΡΗΣ

Ἀρχιμανδρίτης τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου

Καθηγητὴς ΠΑΜΑΚ

Χρίστου Δημητριάδη

Η ΑΓΙΑ ΕΛΕΝΗ, ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΤΗΣ ΣΕΡΒΙΑΣ

Η Ἁγία Ἑλένη γεννήθηκε τό 1237 καί καταγόταν ἀπό τήν ἐπιφανή ἀριστοκρατική οἰκογένεια τῶν Ἀνζοῦ, μέλη τῆς ὁποίας ἀσκοῦσαν βασιλική ἐξουσία στή Νεάπολη τῆς Ἰταλίας καί στή Σικελία. Ἡ οἰκογένεια τῶν Ἀνζοῦ εἶχε συνάψει γάμους μέ τήν οἰκογένεια τῶν Παλαιολόγων. Ἡ Ἁγία Ἑλένη παντρεύτηκε τό βασιλεῖα τῆς Σερβίας Στέφανο Οὐρο Α΄. Ἀξιώθηκε νά ἀποκτήσει δύο υἱούς πού ἐγίναν ἅγιοι βασιλεῖς, τόν Δραγουτίν πού ἀργότερα ἐκάρη μοναχός καί ἔλαβε τό ὄνομα Θεόκτιστος καί τόν Μιλουτίν.

Ἡ βασίλισσα ἀσπάστηκε τήν Ὁρθοδοξία, ἔζησε ἐνάρετο βίο καί ἀφιερώθηκε πλήρως στά ἔργα τῆς εὐσέβειας. Ἀνήγειρε ναούς καί μονές καί ἀσκήσε μεγάλο φιλανθρωπικό ἔργο. Σέ προχωρημένη ἡλικία ἐνεδύθη τό μοναχικό σχῆμα καί πῆρε τό ὄνομα Ἑλισάβετ. Ἐκοιμήθη εἰρηνικά τό 1314.

Στό γιό της Δραγουτίν ἔδωσε τήν ἐξῆς συμβουλή πού ἀντανακλᾷ τό ὀρθόδοξο ἥθος τῆς: «Ποτέ μή λησμονεῖς ὅτι ἡ μάταια ὑπαρξή μας ἐδῶ στή γῆ δέν εἶναι ζωή, ἀλλά ἀμείλικτος θάνατος. Σήμερα εἶσαι ἐδῶ καί αὐριο δέν ξέρεις πού εἶσαι, σήμερα βασιλεὺς καί αὐριο δούλος, σήμερα πλούσιος καί αὐριο πένης, σήμερα κριτής καί αὐριο κρινόμενος».

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Δανιήλ Β΄ συνέγραψε τό βίο τῆς. Ἀναφέρει ὅτι ἦταν ἥπιου καί γαλήνιου χαρακτήρα, ἀλλά ταυτόχρονα γεμάτη ἐνέργεια μέ σχέδια γιά τή βελτίωση τῆς ζωῆς τοῦ σερβικοῦ λαοῦ. Εἶχε τήν ἱκανότητα νά πείθει τούς συνεργάτες τῆς γιά τά σχέδιά τῆς. Ἦταν ἐπιεικής ἐναντι τῶν φτωχῶν καί πολύ γενναιοδωρη στή στήριξη τῶν μοναστηριῶν καί τῶν ναῶν πού ζητοῦσαν τή βοήθειά τῆς. Ἡ Ἁγία περιφρόνησε τά τερπνά τοῦ κόσμου γιά νά κερδίσει τό οὐράνιο βασίλειο. Ἦταν ἄνθρωπος προσευχῆς καί ἀληθινῆς πίστες. Μέ τήν ἀδιάλειπτο προσευχή τῆς ἦταν συγκεντρωμένη στόν Κύριο. Ἦταν ἀσκήτρια στό παλάτι στολισμένη μέ καλά ἔργα καί ἐγκράτεια, αὐστηρή μέ τά λόγια, γαλήνια κατά τή φύση, ἄμεμπτη στή ζωή, στή διαταγή εὐγενῆς, συλλογέας καλῶν καί συνετῶν λόγων, παρηγορήτρια.

Μετά τό θάνατο τοῦ συζύγου τῆς Οὐρο Α΄, ὁ γιός της Δραγουτίν τῆς ἔδωσε νά κατοικήσει τίς νότιες περιοχές τοῦ βασιλείου ὅπου συνέχισε τό ἔργο τῆς.

Στή βασίλισσα ἀποδίδεται ἕνας θρησκευτικός θρῆνος γιά τήν ἀμαρτία καί σωτηρία. Πιό σημαντικό εἶναι τό κτητορικό τῆς ἔργο. Ἦταν κτήτορας μονῶν καί ναῶν. Τό πιό σημαντικό καθίδρυμά τῆς εἶναι ἡ μονή

του Γκράντατς, ἀφιερωμένη στον Εὐαγγελισμό καί δυστυχῶς σήμερα εἶναι ἐρειπωμένη.

Τό φιλανθρωπικό της ἔργο ἦταν πλούσιο ἀφοῦ ἔκτισε σπίτια γιά ἡλικιωμένα άτομα, νοσοκομεῖα, ὀρφανοτροφεῖα. Φρόντισε γιά τά φτωχά κορίτσια ἰδρύοντας σχολεῖα ὅπου διδάσκονταν τά γράμματα καί τό κέντημα.

Ἡ βασίλισσα Ἑλένη πέθανε στίς 8 Φεβρουαρίου 1314. Τρία χρόνια μετά τό θάνατο της ἐμφανίστηκε στό ὄνειρο ενός μοναχοῦ καί τοῦ φανέρωσε ὅτι δέν ἐπιθυμεῖ πιά νά ζήσει στή γῆ, ἀλλά νά βγεῖ ἔξω. Ὁ Ἐπίσκοπος Σάββας ἄνοιξε τόν τάφο της καί ἀποκαλύφθηκε ὅτι τό σῶμα της παρέμεινε ἀφθορο. Ἡ Ἐκκλησία τήν ἀναγνώρισε ὡς Ἁγία τό 1317 καί ἡ μνήμη της τιμᾶται στίς 12 Νοεμβρίου/30 Ὀκτωβρίου.

Ὁ βιογράφος της Δανιήλ δίδει λεπτομέρειες γιά τό θάνατό της καί τήν ταφή της, γιατί ἐκείνη τήν περίοδο ἔμενε κοντά της.

Πολλοί συγγραφεῖς ἀπό τό δυτικό κόσμο ἰσχυρίζονται ὅτι ἡ βασίλισσα Ἑλένη, παρά τό γάμο της μέ βασιλιά ὀρθόδοξο, ἔμεινε βαθιά καθολική. Ὁ ὅλος βίος της, ὅπως καί ἡ κουρά της στήν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία, ἡ ταφή της ἀπό ὀρθόδοξους ἐπισκόπους καί ἡ ἀγιοκατάταξή της ἀπό τή Σερβική Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία διαψεύδουν τούς ἰσχυρισμούς τῶν λατινόφρονων συγγραφέων.

Ἐντός τοῦ σέρβικου βασιλείου καί κυρίως στίς βόρειες δαλματικές ἀκτές ζοῦσαν καθολικοί πληθυσμοί καί ἡ βασίλισσα φρόντισε ὡς δίκαιος ἡγεμόνας γιά αὐτούς καί γιά τούς ναούς τους. Ἐπίσης, προστάτευσε τό Ντουμπρόβνικ ἀπό τίς ἐπιθετικές διαθέσεις τοῦ γιοῦ της, τό ὁποῖο εἶχε καθολικό πληθυσμό, τό ὁποῖο τελικά σύναψε τό 1268 εἰρήνη μέ τή Σερβία ἔναντι ἐτήσιου φόρου. Στήν ἀντίληψή της γιά τήν τέχνη ἦταν φυσικό νά ἔχει γοιθικές ἐπιδράσεις, ἀφοῦ μεγάλωσε στή Γαλλία. Αὐτό δέν σημαίνει ὅτι παρέμεινε καθολική καί οἱ ἰσχυρισμοί τῶν λατινοφρόνων δέν εὐσταθοῦν.

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Δανιήλ ἐγκωμιάζει τήν προσήλωσή της στήν ὀρθόδοξη πίστη καί ἀναφέρει τά πλούσια δῶρα πού ἔστειλε στό Ἅγιο Ὅρος, στήν Ἱερουσαλήμ καί στό Σινᾶ.

Τό ἀφθορο λείψανό της πού φυλάσσεται στή Μονή τοῦ Γκράντατς συγκεντρώνει χιλιάδες προσκυνητές ἀπό τή Σερβία καί ὅλο τόν ὀρθόδοξο κόσμο καί δεόμεθα ὅπως ἡ ἁγία βασίλισσα μισπεύει πρὸς τόν Κύριο.

ΧΡΙΣΤΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ

Οἰκονομολόγος

Κωνσταντίνου Κυριακίδη

ΑΓΙΑ ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΚΑΙ ΑΥΓΟΥΣΤΑ ΥΠΟΜΟΝΗ Η ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΙΝΑ

Ὅσια βασίλισσα καί αὐγούστα Ὑπομονή ἡ Παλαιολογίνα, ἔγινε γνωστή σέ μᾶς ἔξι ὁλόκληρους αἰῶνες μετά τήν ὁσιακή κοίμησή της ἀπό μία εἰκόνα της πού βρέθηκε ζωγραφισμένη στό σπήλαιο τοῦ ὁσίου Παταπίου στό Γεράνεια ὄρη. Ἡ φήμη της διαδόθηκε γρήγορα καί ἡ μνήμη της τιμᾶται τόσο ἀπό τή μοναστική ἀδελφότητα τοῦ Ἁγίου Παταπίου ἡ ὁποία ἔχει ἐκδώσει καί βιβλίο μέ τόν Βίο, Ἀκολουθία, Παρακλητικό Κανόνα καί Ἐγκώμια εἰς τήν Ὅσια, ὅσο καί ἀπό εὐσεβεῖς χριστιανούς ὅπου ὑπάρχει Ὁρθοδοξία.

Ἡ ἁγία Ὑπομονή ἡ ἁγία Δέσποινα, εἶναι ὅπως περιγράφει ὁ συγγραφέας τοῦ χρονικοῦ τῆς Ἀλώσεως Γεώργιος Φραντζής, ἡ «Ἐλένη ἡ ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ Αὐγούστα καί Αὐτοκρατόρισσα τῶν Ρωμαίων, ἡ Παλαιολογίνα». Ἦταν κόρη τοῦ ἡγεμόνα τῆς βορειοανατολικῆς Μακεδονίας Κωνσταντίνου Δραγᾶ. Γαλουχήθηκε ἀπό τήν οἰκογένειά της μέ τήν πατροπαράδοτη πίστη στό Θεό καί αὐτή ἡ πίστη εἶναι πού θά τήν ὁδηγεῖ, θά τήν φωτίζει καί θά τήν ἐμπνέει στήν πολυτάραχη, γεμάτη θλίψεις καί δυσκολίες ζωή της. Ὑπῆρξε ἡ τελευταία αὐτοκράτειρα τοῦ Βυζαντίου, σύζυγος τοῦ αὐτοκράτορα Μανουήλ Β' τοῦ Παλαιολόγου, τοῦ ὁποίου στάθηκε δίπλα γιά μία ἐξηκονταετία, σέ μία πολύ δύσκολη περίοδο γιά τό Βυζάντιο. Πολλές φορές τόσο αὐτή ὅσο καί ὁ σύζυγός της κλήθηκαν νά ἀντιμετωπίσουν προσβολές καί ἐξευτελισμούς ὄχι μόνο ἀπό τοὺς ἀλλόθρησκους ἀλλά καί ἀπό τά «χριστιανικά» κράτη τῆς Δύσης, στήν ἀπεγνωσμένη τους προσπάθεια νά βροῦν τρόπους σωτηρίας τῆς ἐτοιμοθάνατης –μετά τό 1204 καί τήν πρώτη ἄλωση τῆς Πόλης ἀπό τή Δ' Σταυροφορία – αὐτοκρατορίας. Διακρίθηκε γιά τό ὀρθόδοξο φρόνημά της δείχνοντας τή συμπάθειά της σέ κάθε ἓνα πού εἶχε ἀνάγκη. Δέν ὑπῆρξε φτωχός ἢ ἀνήμπορος πού νά τοῦ ἀρνήθηκε τή βοήθειά της. Ὁ Θεός τήν ἀξίωσε νά γίνει μητέρα ἔξι ἀγοριῶν καί δύο κοριτσιῶν. Τά κορίτσια της κοιμήθηκαν νωρίς ἐνῶ τά ἀγόρια ἔγιναν ἄρχοντες. Ὁ Θεόδωρος, ὁ Δημήτριος καί ὁ Θωμᾶς διετέλεσαν Δεσπότες τοῦ Μυστρᾶ καί ὁ Ἀνδρόνικος Δεσπότης τῆς Θεσσαλονίκης. Ὁ Ἰωάννης Η' διαδέχθηκε τόν πατέρα του στόν αὐτοκρατορικό θρόνο καί ὁ Κωνσταντῖνος ΙΑ' ὁ Παλαιολόγος, ὑπῆρξε ὁ τελευταῖος, θρυλικός αὐτοκράτορας τοῦ Βυζαντίου, ὁ «μαρμαρωμένος βασιλιάς». Μεγάλωσε τά παιδιά της μέ χριστιανικές ἀρχές καί παραδόσεις, μέ ὑπομονή καί προσευχή. Μέ τήν

ἀγάπη καὶ τὴν ὑπομονή της, ἀκόμη καὶ σέ διαστάσεις ἀπόψεων καὶ διε-
νέξεων, κατόρθωνε νά λύνει ἥσυχά τίς ὅποιες διαφορές.

Βασίλευσε σέ μιά ταραχώδη περίοδο μέ πολλά δύσκολα γεγονότα ὅπως τὴν μακροχρόνια πολιορκία τῆς Πόλης ἀπὸ τοὺς βάρβαρους Τούρ-
κους. Βασίλευσε ὅμως εὐαρεστώντας τὸν Θεό, ἀπέκτησε τὴ φήμη τῆς
δικαίας βασίλισσας, φιλάνθρωπης καὶ πιστῆς. Ἡ δυνατὴ πίστη της στὸν
Κύριό μας Ἰησοῦ Χριστό ἦταν αὐτὴ πού τῆς ἔδινε δύναμη, κουράγιο καὶ
καρτερικότητα. Σύμφωνα μέ τὸν φιλόσοφο καὶ συγγραφέα Γεώργιο
Πλήθωνα Γεμιστό, διακρινόταν γιὰ τὴ σωφροσύνη καὶ τὴν δικαιοσύνη
της, ἔκανε μόνο καλὰ καὶ δέν ἔβλαψε ποτέ κανένα. Ἀγαποῦσε τὸν λαό
καὶ ἦταν ἡ μεγάλη μάνα στὴν ὁποία μπορούσε ὁ καθένας νά προστρέ-
ξει. Συμμερίζοταν τίς ἀγωνίες τοῦ λαοῦ ἐνώπιον τῶν φοβερῶν κινδύνων
καὶ προσπαθοῦσε μέ προσευχή, πραότητα καὶ παρηγορητικά λόγια νά
τὸν ἐνισχύσει. Ὅπως ἀναφέρεται στὸν βίο τῆς Ἀγίας πού ἔχει ἐκδοθεῖ
ἀπὸ τὴν Ἱερά Μονή Ὁσίου Παταπίου, ἡ ἁγία Ὑπομονὴ ἐφάρμοζε πλή-
ρως τὸ τοῦ Ἀποστόλου Παύλου «Ἀξίως τοῦ Εὐαγγελίου τοῦ Χριστοῦ
πολιτεύεσθαι» (Φιλ. α' 27). Ἦταν ἄνθρωπος φωτισμένος, πού εἶχε κατα-
φέρει μέ τὸν ἀγώνα της νά φτάσει σέ μεγάλα ὕψη ἀρετῆς. Ὁ Γεννάδιος
Σχολάριος, μιά μεγάλη φυσιογνωμία τῆς ἐποχῆς καὶ ἀργότερα ὁ πρῶτος
πατριάρχης μετὰ τὴν ἄλωση, γράφει στὸν Παραμυθητικό του Λόγο πρὸς
τὸν Βασιλέα Κωνσταντῖνο ΙΑ', «Ἐπὶ τῇ κοιμῇσιν τῆς μητρὸς Αὐτοῦ ἁγίας
Ὑπομονῆς» καὶ ἀναφέρει χαρακτηριστικά: «Τὴν μακαρίαν ἐκείνην βασί-
λισσαν ὅταν τὴν ἐπεσκέπτετο κάποιος σοφός, ἔφευγεν κατάπληκτος
ἀπὸ τὴν δική της σοφίαν. Ὅταν τὴν συναντοῦσε κάποιος ἀσκητής, ἀπο-
χωροῦσε, μετὰ τὴν συνάντησιν, ντροπιασμένος διὰ τὴν πτωχείαν της
ἰδικῆς τοῦ ἀρετῆς, συγκρινομένης πρὸς τὴν ἀρετὴν ἐκείνης. Ὅταν τὴν
συναντοῦσε κάποιος συνετός, προσέθετεν εἰς τὴν ἰδικὴν του περισσο-
τέραν σύνεσιν. Ὅταν τὴν συναντοῦσε κάποιος νομοθέτης, ἐγινόταν
προσεκτικώτερος. Ὅταν συνομιλοῦσε μαζί της κάποιος δικαστής, διεπί-
στωνε ὅτι ἔχει ἐνώπιον του ἔμπρακτον Κανόνα Δικαίου. Ὅταν κάποιος
θαρραλέος τὴ συναντοῦσε, ἐνιωθε νικημένος, αἰσθανόμενος ἐκπληξιν
ἀπὸ τὴν ὑπομονήν, τὴν σύνεσιν καὶ τὴν ἰσχυρότητα τοῦ χαρακτῆρα της.
Ὅταν τὴν ἐπλησίαζε κάποιος φιλάνθρωπος, ἀποκτοῦσε ἐντονώτερο τὸ
αἶσθημα τῆς φιλάνθρωπίας. Ὅταν τὴν συναντοῦσε κάποιος φίλος τῶν
διασκεδάσεων, ἀποκτοῦσε σύνεσιν, καί, γνωρίζοντας τὴν ταπείνωσιν εἰς
τὸ πρόσωπό της, μετανοοῦσε. Ὅταν τὴν ἐγνώριζε κάποιος ζηλωτής τῆς
εὐσεβείας, ἀποκτοῦσε μεγαλύτερο ζῆλον. Κάθε πονεμένος μέ τὴ συνά-
ντησιν μαζί της, καταλάγιαζε τὸν πόνο τους. Κάθε ἀλαζόνας, αὐτοτιμω-
ροῦσε τὴν ὑπερβολικὴν του φιλαυτία. Καὶ γενικὰ κανένας δέν ὑπῆρξε, πού
νά ἤλθεν εἰς ἐπικοινωνίαν μαζί της καὶ νά μὴν ἔγινε καλύτερος».

Ἡ Ἀγία εἶχε γνώση τῶν δογμάτων τῆς Ὁρθόδοξης ἀλήθειας τὴν
ὁποία εἶχε κάνει βίωμά της. Αὐτὸ φαίνεται καὶ ἀπὸ τὸ περιστατικὸ πού
ἔχει καταγράψει ὁ ρήτορας Ἰωάννης ὁ Εὐγενικός, ἀδελφός τοῦ ἁγίου
Μάρκου τοῦ Εὐγενικοῦ. Ὡς γνωστό, ἡ ἐποχὴ τῆς Ἀγίας ἦταν πολὺ

δύσκολη. Μετά την ἄλωση τῆς Πόλης ἀπό τοὺς σταυροφόρους τῆς Δύσης τὸ 1204, τὸ Βυζάντιο δέν μπόρεσε νά ἀνακάμψει πλήρως. Οἱ μηχανορραφίες τοῦ Πάπα καί ἡ ὑπουλὴ αἵρεση τῆς Οὐνίας εἶχαν διεισδύσει σέ νευραλγικούς χώρους τῆς Αὐτοκρατορίας. Ἔτσι παρασύρθηκε καί ὁ υἱός της, ὁ αὐτοκράτορας Ἰωάννης Η΄ ὁ Παλαιολόγος. Ὡς γνήσια Ὁρθόδοξη μάνα, ἀρνήθηκε τέλεση τοῦ μνημοσύνου τοῦ υἱοῦ της καί ἔκλαψε πικρά γιὰ τὸν διπλό χαμό του. Τόσο τὸν σωματικό, ἀλλὰ πάνω ἀπ' ὅλα τὸν πνευματικό, πού στερεῖ τὴν αἰώνια ζωὴ καί τὴν μετοχή στὴν βασιλεία τῶν οὐρανῶν.

Ἡ ἁγία Ὑπομονὴ βασίλευσε μέχρι τὸν θάνατο τοῦ συζύγου της Μανουήλ, τὸ 1425. Μετά τὸν θάνατό του, ἐγκατέλειψε τὸ παλάτι, πῆρε τὸ μοναχικό σχῆμα καί πέρασε τὸ ὑπόλοιπο τῆς ζωῆς της στὴ μονὴ τῆς Κυρά Μάρθας, μέ ἀδιάλειπτη προσευχή, ἄσκηση καί μεγάλη ὑπομονή. Συνέχισε νά συμβουλεύει καί νά βοηθᾷ τὰ παιδιά της ἀλλὰ καί ὅλους τοὺς ἐμπερίστατους μέχρι τὴν ὀσιακὴ κοίμησή της. Θεωροῦσε τὸ μοναχικό σχῆμα ὡς τὸ σύμβολο τῆς ἐκούσιας νεκρώσεως καί καθάρσεως ἀπὸ τίς βιοτικὲς παγίδες καί μέριμνες. Θά μπορούσε νά παραμείνει στά ἀνάκτορα ὡς Βασιλομήτωρ καί νά ἀπολαμβάνει τιμές καί δόξες ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους, προτίμησε ὅμως νά ἀγωνιστεῖ στό Μοναστήρι. Ἀντὶ παλάτια, ἓνα ταπεινὸ κελί. Ἀντὶ ὑπηρέτες, διακονία στό Μοναστήρι: θυρωρός, βοήθεια στό μαγειρεῖο ἢ ἀκόμη καί καθαριότητα κοινόχρηστων χώρων. Ἀντὶ τῆς δόξας τῶν ἀνθρώπων, προτίμησε τὴν δόξα τοῦ ἀγωνοθέτη Χριστοῦ! Σέ ὅλη της τὴ ζωὴ ἔδειχνε μεγάλη ὑπομονὴ κατὰ τὴν ἐπαγγελία τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ «ὁ ὑπομείνας εἰς τέλος οὗτος σωθήσεται» (Ματθ. 1'22) καί «ἐν τῇ ὑπομονῇ ὑμῶν κτήσασθε τὰς ψυχὰς ἡμῶν» (Λουκ. κα'19). Καί ἀκριβῶς ἐπειδὴ εἶχε κάνει βίωμά της τὸ νόημα τῆς λέξεως, τὴν μεγάλην ἀρετὴ τῆς ὑπομονῆς, ἔλαβε καί τὸ ὄνομα Ὑπομονὴ κατὰ τὴν μοναχικὴ κουρά της. Ἡ ὀσία πλέον Ὑπομονὴ ἔφτασε σέ μεγάλα μέτρα ἀρετῆς. Οἱ συγγραφεῖς τῆς ἐποχῆς της γράφουν ὅτι δύσκολα εὑρίσκει κανεὶς παρόμοιά της ἀνάμεσα στὶς μοναχές τῆς Βασιλεύουσας τῶν Πόλεων. Ἡ ὀσία, ἴσως ἀπὸ οἰκονομία Θεοῦ, γιὰ νά μὴν ζήσει ὅσα ἀκολούθησαν στὴν ἀγαπημένη της Πόλη μετὰ τὴν ἄλωσή της ἀπὸ τοὺς Τούρκους τὸ 1453, κοιμήθηκε στίς 13 Μαρτίου τοῦ 1450 ζώντας 35 χρόνια ὡς αὐτοκράτειρα καί 25 ὡς ταπεινὴ μοναχὴ.

Στὴν ἐποχὴ μας βρέθηκε μιὰ εἰκόνα τῆς ὀσίας Ὑπομονῆς ζωγραφισμένη στό σπήλαιο τοῦ ὀσίου Παταπίου στά Γεράνεια ὄρη. Ἐκτοτε ἡ φήμη της διαδόθηκε γρήγορα καί θαύματα ἐπιτελοῦνται μέ τὴν ἐπὶ κληση τοῦ ὀνόματός της. Ὑπάρχουν ἀφηγήσεις εὐσεβῶν χριστιανῶν πού ἀξιώθηκαν νά δοῦν ζωντανὴ τὴν ὀσία Ὑπομονὴ καί νά δεχτοῦν τὰ δῶρα τῆς μεσιτείας της πρὸς τὸν Κύριο. Ἡ μνήμη της τελεῖται τόσο τῇ 13ῃ Μαρτίου, ἡμερομηνία τῆς ὀσιακῆς κοιμήσεώς της ὅσο καί τὴν 29ῃ Μαΐου.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΥΡΙΑΚΙΔΗΣ

Θεολόγος

Χαραλάμπη Μ. Μπούσια

ΑΓΙΑ ΜΕΓΑΛΟΜΑΡΤΥΣ ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΚΑΧΕΤΗΣ ΤΗΣ ΓΕΩΡΓΙΑΣ, ΚΕΤΕΒΑΝ

ιά νά μπορεῖ κανεῖς νά διώξει τό νοητό σκοτάδι τῶν πλησίον του, πρέπει ὁ ἴδιος νά ἐκπέμπει φῶς, νά συμφωνεῖ ἡ ζωή του μέ τά λόγια τοῦ Κυρίου μας, πού λέει: «*Ὑμεῖς ἐστε τό φῶς τοῦ κόσμου*» (Ματθ. ε'14). Ὅταν κανεῖς ἀστράπτει ἀπό θεϊκό φῶς, μοιάζει μέ τήν πόλη πού εἶναι κτισμένη ἐπάνω σέ ὄρος καί φαίνεται ἀπό ὅλα τά σημεῖα τοῦ ὁρίζοντος. Οἱ ἀκτῖνες τῶν φωτισμένων ἀνθρώπων διαλύουν τό σκοτάδι τοῦ κόσμου καί φωτίζουν τίς ψυχές, γιά νά γνωρίσουν τά καλά καί τά συμφέροντα γι' αὐτές. Οἱ ἀκτῖνες τῶν φωτισμένων ἀνθρώπων εἶναι ἀκτῖνες ἀγάπης, πού ὄχι μόνο φωτίζουν, ἀλλά καί θερμαίνουν τίς ψυχές διαλύοντας τούς πάγους τῆς ἀγνωσίας, τοῦ ἐγωκεντρισμοῦ, τῆς προσκολλησέως στήν ὕλη, στά πάθη, στά μάταια καί τά ἀνώφελα.

Φωτισμένη ψυχή ἀπό τήν πυρφόρα Τριαδική μας Θεότητα, ἀφοῦ «Φῶς ὁ Πατήρ, φῶς ὁ Λόγος, φῶς καί τό Ἅγιον Πνεῦμα», ἡ Ἁγία Βασίλισσα Κετεβάν ζοῦσε μέσα στήν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία, ζοῦσε μέσα στήν χάρη. Γνώριζε καλά ὅτι εἶχε παρέλθει ἡ περίοδος τοῦ νόμου καί ἀπό τήν ἐνανθρώπιση τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ ἀπολαμβάνουμε τήν περίοδο τῆς χάριτος, δηλαδή τῆς ἀγάπης πού μᾶς δίδαξε Αὐτός, ὁ Θεάνθρωπος, ὁ ὁποῖος γιά ἐμᾶς σταυρώθηκε καί χύνοντας τό πανάκραντο αἷμα Του πάνω στό Σταυρό ἄνοιξε τούς καταρράκτες τοῦ οὐρανοῦ, γιά νά μᾶς ποτίσει μέ «*τό ὕδωρ τῶν ζωῶν*» (Ἰωάν. δ'10). Καί καθώς μᾶς ὑποσχέθηκε ὅτι «*ἄλλον Παράκλητον*» (Ἰωάν. ιδ'16) θά μᾶς στείλει ἀπό τόν οὐρανό, ἔστειλε, νά μᾶς ἀγκαλιάσει ἡ Χάρη τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἡ ἀναγεννητική, ἡ ἀγιαστική, ἡ φωτιστική, ἡ εἰρηνοποιός καί παρακλητική. Ζοῦσε μέσα στήν χάρη ἡ Βασίλισσα Κετεβάν, καί αὐτήν τήν χάρη τήν ἔδειχνε στούς ὑπηκόους της, γνωρίζοντας ὅτι δέν εἶχε ἀξία νά μένει κρυμμένη μέσα της, ἀλλά νά πολλαπλασιάζεται μέσα ἀπό τόν πιστό λαό της, ὁ ὁποῖος προσευχόταν γι' αὐτήν, ὅπως γιά κάθε ἕνα «*ἐν ὑπεροχῇ ὄντα*», «*ἵνα ἐν τῇ ἡσυχίᾳ αὐτῶν ἤρεμον καί ἡσύχιον βίον διάγωσιν*» (Α' Τιμ. β'2). Ἀλλωστε ὁ πιστός βασιλιάς στηρίζεται στόν λαό, ἔχει βάση τῆς βασιλείας του τόν λαό. Ἡ Ἁγία Κετεβάν ζοῦσε ἁγία ζωή καί συγκαταλέγεται στούς ἁγίους μεγαλομάρτυρες τῆς Ἐκκλησίας μας, καθ' ὅτι δέν ἀλλοτριώθηκε ἀπό τήν ἐγκόσμια δόξα καί ἐξουσία καί ἐγίνε ὑπρέτις τοῦ Θεοῦ καί τοῦ λαοῦ Του μέχρι μαρτυρικοῦ τέλους.

Ὁ λαός τῆς Γεωργίας εἶχε φωτισθεῖ ἀπό αἰῶνες, ἀπό τὰ κηρύγματα τοῦ Ἀποστόλου Ἀνδρέα καί ἀπό τὴν φωτίστριά του, τὴν ἁγία ἰσαπόστολο Νίνα, πού ἦλθε στὴν χώρα αὐτὴ ἀναζητώντας τὸν ἄρραφο χιῶνα τοῦ Κυρίου μας.

Ἡ Ἀγία Κετεβάν, ἦταν βασίλισσα τῆς Καχέτης, ἐπαρχίας στὴν ἀνατολική Γεωργία. Γεννήθηκε ἐκεῖ στὰ 1565 καί ἀγάπησε τὸν Νυμφίο Χριστό «ἐξ ὅλης ψυχῆς καί ἐξ ὅλης καρδίας καί ἐξ ὅλης διανοίας» (Μᾶρκ. ιβ'30). Ἡ ἀγάπη τῆς γιὰ τὸν Χριστό φαινόταν καί ἀπὸ τὴν ἀγάπη τῆς πρὸς κάθε συνάνθρωπό της, πρὸς κάθε πλησίον, πρὸς κάθε ὑπῆκοό της, γιὰ νὰ βρῖσκει πλήρη ἐφαρμογὴ ἡ ἐντολὴ τοῦ Κυρίου μας, νὰ ἀγαπᾶμε «τόν πλησίον μας ὡς σεαυτόν» (Μᾶρκ. ιβ'31).

Ἦταν κόρη βασιλιᾶ, γαλουχημένη μὲ τὴν Ὁρθόδοξη πίστι. Ὃταν ἔφθασε σὲ ἡλικία γάμου, ἔλαβε ὡς σύζυγό της τὸν γιό τοῦ βασιλιᾶ τῆς Καχέτης Ἀλεξάνδρου Β' (1577-1605), τὸν Δαβίδ. Δυστυχῶς αὐτὸς πέθανε ἐνῶρίς, τὸ 1601, ἀφήνοντας χήρα τὴν Κατεβάν μαζί μὲ ὀρφανό ἕνα γιό, τὸν Τεῖμουράζ. Ἡ χήρα βασίλισσα ξεπέρασε ἀμέσως τὸν πόνο καί τὴν θλίψη τῆς μὲ τὴν ἐπίδοσή της σὲ ἔργα φιланθρωπίας καί ἀνεγέρσεως θρησκευτικῶν κτιρίων καί ναῶν καθὼς καί στὴν κατὰ Θεὸν ἀνατροφή τοῦ μονογενοῦς τέκνου της. Ἡ μητρότητα καί ἡ φιλανθρωπία τὴν ἔκαναν νὰ ξεχάσει τίς πρόσκαιρες ἡδονές καί ἀνέσεις τοῦ παρόντος βίου.

Ὁ ἀδελφός τοῦ μακαριστοῦ συζύγου της Δαβίδ, ὁ Κωνσταντῖνος, ὁ ὁποῖος εἶχε γίνει μωαμεθανός, ὅταν πιάσθηκε αἰχμάλωτος τῶν Περσῶν, εἶχε σκοτώσει τὸν ἀδερφό του καί τὸν πατέρα του παίρνοντας τὰ ἡνία τῆς βασιλείας τῆς Καχέτης. Ὅμως, δέν τοῦ ἔφθανε ἡ ἀλλαξοπιστία του καί οἱ φόνοι τῶν οἰκογενειῶν του, ἀφοῦ τὸν εἶχε καταλάβει ὁ μισάνθρωπος δαίμονας, ἀλλὰ θέλησε καί νὰ νυμφευθεῖ τὴν σεμνὴ χήρα καί πιστὴ Κετεβάν, γιὰ νὰ βασιλεύσουν μαζί στὴν χώρα.

Ἡ Κετεβάν χωρὶς περισπασμούς ἀρνήθηκε, διότι εἶχε πάρει ἤδη τὴν ἀπόφασή της, νὰ ἀφιερῶσει τὸ ὑπόλοιπο τῆς ζωῆς της στὸν οὐράνιο Νυμφίο. Ἀκολούθησε μάχη, στὴν ὁποία ὁ στρατός τῆς εὐλαβοῦς βασίλισσας σκότωσε τὸν Κωνσταντῖνο καί σὲ λίγο ὁ γιός της Τεῖμουράζ στέφθηκε ἐπίσημα βασιλιάς τῆς Καχέτης.

Τὴν ἴδια ἐποχὴ οἱ Πέρσες ἔκαναν ἐκστρατεῖες προσπαθώντας νὰ διευρύνουν τὰ σύνορά τους καί νὰ ἐπιβάλουν τὸν Μωαμεθανισμό. Τὸ 1614 ὁ Σάχης Ἀμπᾶς κίνησε ἐναντίον τῆς Γεωργίας. Ἡ βασίλισσα Κετεβάν μετέβη τότε στὴν περσικὴ αὐλή, στό Σιράζ, γιὰ νὰ παρακαλέσει τὸν Σάχη νὰ μὴν καταστρέψει τὴν πατρίδα της. Ὁ πονηρὸς Σάχης τότε προσκάλεσε καί τὸν Τεῖμουράζ, ἀλλὰ ἐκεῖνος ὑποψιαζόμενος τὰ κίνητρά του ἀρνήθηκε νὰ πάει.

Ὁ Ἀμπᾶς χωρὶς χρονοτριβὴ τότε φυλάκισε τὴν Κετεβάν καί τὴν συνοδεία της καί εἰσέβαλε στὴν Γεωργία κατασφάζοντας τεράστιους πληθυσμούς, ἀτιμάζοντας γυναῖκες καί βεβηλώνοντας ἐκκλησίες. Ἡ

βασίλισσα παρέμεινε κρατούμενη στο Σιράζ γιά περίπου μιά δεκαετία, μέχρι τό 1624, ὅποτε ὁ Ἄμπας τῆς πρότεινε νά ἀλλαξοπιστίσει, νά δεχθεῖ τό Ἰσλάμ καί νά ἐνταχθεῖ στό χαρέμι του.

Ἡ εὐσεβής βασίλισσα χωρίς καθυστέρηση ἀρνήθηκε τήν πρότασή του καί ἀμέσως ἄρχισε νά προετοιμάζεται γιά τό μαρτύριο μέ αὐστηρή νηστεία καί ὁλονύκτιες προσευχές. Τό μαρτύριο θεωροῦσε θεία εὐεργεσία, δῶρο τοῦ οὐρανοῦ, ἀφοῦ κατά τόν παῦλειο λόγο «*ἡμῖν ἐχαρίσθη οὐ μόνον τό εἰς Αὐτόν πιστεῦειν, ἀλλά καί τό ὑπέρ Αὐτοῦ πάσχειν*» (Φιλίπ. α΄29).

Ἡ στιγμή τοῦ μαρτυρίου τῆς Κετεβάν δέν ἄργησε νά ἔρθει. Τήν ὀδήγησαν στήν πλατεία καί ἀναψαν φωτιά μέσα στήν ὁποία πυράκτωσαν σιδερένιες τσιμπίδες. Ἐπειτα τήν γύμνωσαν, τήν κρέμασαν σέ ἓνα δένδρο καί μέ τίς πυρακτωμένες τσιμπίδες τῆς ἔκαψαν τούς μαστούς. Στήν συνέχεια ἄδειασαν πάνω τῆς πυρακτωμένα κάρβουνα καί κατάκαιγαν ταυτόχρονα κάθε μέλος τοῦ σώματός της. Τέλος τήν στραγγάλισαν, γιά νά λάβει τόν ἀμάραντο τῆς νίκης στέφανο ἀπό τόν ἀθλοθέτη καί στεφοδότη Χριστό μας. Μαρτύρησε στίς 13/26 Σεπτεμβρίου τοῦ 1624 στήν πόλη Σιράζ τῆς Περσίας. Ὁ τάφος της βρίσκεται στόν ναό τῆς Γκόα, στήν Ἰνδία¹. Τμήματα τῶν λειψάνων της σώζονται στήν Μονή Ἀλαβέρτι καί στήν Ρώμη, ὅπου τά μετέφεραν εὐσεβεῖς χριστιανοί. Ἡ Ἁγία Κετεβάν κατετάγη στό χορό τῶν Ἀγίων ἀπό τόν Πατριάρχη Ζαχαρία (1613–1630) καί καθιερώθηκε ἡμέρα μνήμης της ἡ 13η/26η Σεπτεμβρίου.

Ἀπολυτίκιον. Ἦχος πλ. α΄. Τό συνάναρχον Λόγον.

Βασιλίδα τιμήσωμεν καλλιμάρτυρα
Καχέτης τῆς Γεωργίας,
πανευσεβῆ Κατεβάν,
ὡς φιλόστοργον μητέρα, ἥθους πρότυπον
καί τῶν πενήτων ἄρωγόν,
τήν βασάνους ἀκλινῶς
ἀθλήσεως ὑποστᾶσαν,
θερμάς αὐτῆς ἰκεσίας
οἱ φιλομάρτυρες αἰτούμενοι.

Κοντάκιον. Ἦχος πλ. δ΄. Τῇ Ὑπερμάχῳ.

Τήν βασιλίδα τῆς Καχέτης τήν θεόφρονα,
ὡς ἑαυτήν πτωχοῦς καί πένητας φιλήσασαν
καί ὠδεύσασαν τήν τρίβον τοῦ μαρτυρίου
εὐθαρσῶς τοῖς ἐγκωμίων ἰοῖς στέψωμεν,

ἀθληφόρον Γεωργίας καρτερόψυχον
πόθω κρίζοντες· Κετεβάν, Χαίροις, πάνσεμνε.

Μεγαλυνάριον.

Χαίροις, Μάρτυς ἄνασσα, Κετεβάν,
κλέϊσμα μητέρων,
τῶν καμνόντων ἡ ἄρωγός
καί τῶν ἀθληφόρων
τῆς Γεωργίας εὖχος,
ἡ τῶν Περσῶν ἀθλήσει
στίφη αἰσχύνασα.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ:

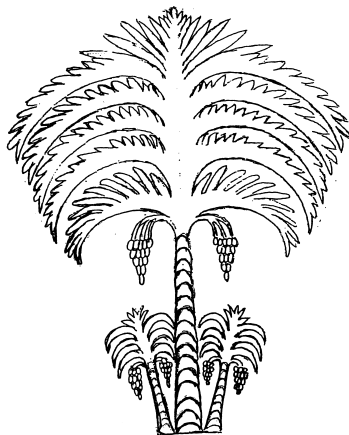
1. Τό 2004, ὁ ἐρευνητής ἀρχαιολόγος Niraj Rai μαζί μέ συναδέλφους του προχώρησαν σέ ἀνασκαφές στήν περιοχὴ πού πιστευόταν ὅτι βρίσκονταν τὰ λείψανα τῆς Μάρτυρος Βασιλίσσης. Βρῆκαν ἓνα σπασμένο ὀστούν χεριοῦ, δύο ἀκόμη ὀστά, καθώς καί κομμάτια μαύρων κουτιῶν.

Οἱ εἰδικές ἐξετάσεις DNA ἔδειξαν ὅτι τὸ ὀστούν τῆς χειρὸς ἀνῆκε σέ Γεωργιανό, ἐνῶ τὰ ἄλλα δύο σέ Ἰνδούς.

Ἔτσι, ἐπιβεβαιώθηκε ὁ θρύλος πού ᾔθελε δύο πιστοὺς μοναχοὺς τῆς βασίλισσας νά μεταφέρουν ἐκτός τῆς χώρας τὰ λείψανά της καί νά τὰ θάβουν στήν Μονή τοῦ Ἁγίου Αὐγουστίνου, στήν Γκόα τῆς Ἰνδίας.

ΔΡ ΧΑΡΑΛΑΜΠΗΣ Μ. ΜΠΟΥΣΙΑΣ

Μέγας Ὑμνογράφος τῆς τῶν Ἀλεξανδρέων Ἐκκλησίας

Διάκονου Ἀνδρέα Ματέι

Η ΟΣΙΑ ΘΕΟΔΩΡΑ ΑΠΟ ΤΗ ΣΙΧΛΑ

τό Ἀγιολόγιο τῆς Ἐκκλησίας μας ὑπάρχουν πολλά ὀνόματα Ἀγίων γυναικῶν, οἱ ὁποῖες μέ τό θεάρεστό τους βίο ἀποτελοῦν πρότυπα γιά ὅλες τίς χριστιανές γυναῖκες. Μιά ξεχωριστή θέση στό Ἀγιολόγιο τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρουμανίας ἔχει ἡ ὁσία Θεοδώρα ἀπό τή σκίτη Σίχλα, στά ὄρη τοῦ Νεάμτς.

Σύμφωνα μέ τήν παράδοση πού ἐπικράτησε μέσα στους αἰῶνες, ἡ Θεοδώρα γεννήθηκε γύρω στό 1650 στό χωριό Βινατόρι (Vanatori) τῆς ἐπαρχίας Νεάμτς¹. Ἦταν κόρη τοῦ Στεφάνου Ζόλντεα (Stefan Joldea)², ἐνός ἀξιωματοῦχου πού τοῦ εἶχε ἀνατεθεῖ ἡ προστασία τῆς πόλεως – φρουρίου Νεάμτς, ὅπου φυλασσόταν καί τό θησαυροφυλάκιο τῆς Μολδαβίας. Δυστυχῶς, δέν ἔχουμε πληροφορίες γιά τή μητέρα τῆς Ὁσίας. Αὐτό πού ξέρουμε εἶναι ὅτι εἶχε μία ἀδελφή, τή Μαγίτσα (Maghița), ἡ ὁποία πέθανε σέ μικρή ἡλικία.

Ἡ Θεοδώρα ἔλαβε ἀπό τούς γονεῖς της χριστιανική ἀνατροφή, ζώντας ἀπό μικρή ἡλικία μέ φόβο Θεοῦ καί ἀγάπη γιά τούς ἀνθρώπους. Ζοῦσε μέσα στή γεμάτη πνευματικότητα ἀτμόσφαιρα τῶν μοναστηριῶν καί ἀσκητηρίων τῆς περιοχῆς: Νεάμτς, Σέκου, Σιχαστρία, Ἀγάπια κ.ἄ. Ὅταν ἔγινε 18 χρονῶν, ἡ Θεοδώρα θέλησε νά ἀκολουθήσει τό μοναχικό βίο. Ἐπιθυμία τῶν γονιῶν της ἦταν νά δημιουργήσει οἰκογένεια, γι' αὐτό, παρά τή δική της ἐπιθυμία, παντρεύτηκε ἕνα νεαρό, ὁ ὁποῖος εἶχε κάποια θέση στή διοίκηση τῆς πόλεως. Ἐζησε ἀρκετά χρόνια κοντά στό σύζυγό της ὅμως δέν ἀπέκτησαν παιδιά. Μετά τό θάνατο τῶν γονιῶν της, ἡ Θεοδώρα μαζί μέ τό σύζυγό της ἀποφάσισαν νά ἀκολουθήσουν τό μοναχικό βίο καί νά ἀφοσιωθοῦν ὀλοκληρωτικά στό Θεό.

Ἔτσι λοιπόν, ἡ νεαρή Θεοδώρα πῆγε στή Μονή Βαρζαρέστι (Varzaresti), στά βουνά τοῦ Μπουζάου. Ἐκεῖ συμβίωναν 30 μοναχές ὑπό τήν καθοδήγηση τῆς ἡγουμένης Παῖσιας. Ὁ σύζυγός της πῆγε στή Μονή Ποϊάνα Μάρουλουι (Poiana Marului), περίπου στήν ἴδια περιοχή, ὅπου πῆρε τό ὄνομα Ἐλευθέριος καί χειροτονήθηκε ἱερομόναχος. Ἡ μοναχή Θεοδώρα ἔζησε μερικά χρόνια στό Μοναστήρι ὅπου ἔγινε πρότυπο ὑπακοῆς, ταπείνωσης, ἐργατικότητας καί προσευχῆς.

Ὅμως, λόγῳ τῶν ὀθωμανικῶν ἐπιδρομῶν πού κατέστρεφαν ὅ,τι ἔβρισκαν μπροστά τους, οἱ μοναχές ἐγκατέλειψαν τή μονή τους καί βρῆκαν καταφύγιο στά βουνά τῆς περιοχῆς Βράντσεα (Vrancea), ὅπου ἔφτιαξαν ἕνα προσκυνητάρι γιά τήν προσευχή τους καί μερικά κελιά. Μετά ἀπό λίγο καιρό, ἡ ἡγουμένη Παῖσία παρέδωσε τό πνεῦμα της στό Θεό. Ἡ Θεοδώρα ἔζησε μαζί μέ τίς ὑπόλοιπες ἀδελφές γιά ἀκόμη δέκα

χρόνια, όταν αποφάσισε νά πορευθεῖ πρὸς τὰ βουνὰ τοῦ Νεάμτς, στά μέρη ὅπου γεννήθηκε καὶ μεγάλωσε. Ἐκεῖ, ἀφοῦ πῆρε τὴν εὐλογία τοῦ ἡγουμένου τῆς Σιχαστρίας Σέκου, Βαρσανουφίου, νά ἐγκατασταθεῖ στά δάση τῆς Σίχλας, τὰ ὁποῖα ἦταν ἄγρια καὶ ἔρημα μέρη, συνάντησε ἓνα γέροντα ἡσυχαστή, ὁ ὁποῖος τῆς προσέφερε τὴ σπηλιά του κάτω ἀπὸ τοὺς μεγάλους βράχους τῆς Σίχλας, ἐνῶ ἐκεῖνος ἀναζήτησε ἓνα πιό ἀπομονωμένο καταφύγιο σὲ ἄλλο μέρος.

Ἀπὸ αὐτὸ τὸ σημεῖο ξεκινᾷ γιὰ τὴ Θεοδώρα ἓνα καινούργιο κεφάλαιο ἀδιάλειπτης προσευκῆς καὶ μοναχικοῦ βίου. Ἡ τροφή τῆς ἀποτελεῖτο ἀπὸ διάφορα φυτὰ τοῦ δάσους (τσουκνίδες, βατόμουρα, βακκίκια, μανιτάρια) ἢ ἀπὸ διάφορα τρόφιμα πού τῆς προσέφεραν περαστικοὶ μοναχοί. Μερικὲς φορές τὴν ἐπισκεπτόταν ὁ μεγάλοςχημος μοναχὸς Παῦλος, γιὰ νά τὴν ἐξομολογήσει καὶ νά τὴν κοινωνήσῃ μὲ τὸ Σῶμα καὶ τὸ Αἷμα τοῦ Κυρίου.

Ὅταν εἰσέβαλαν τὰ ὀθωμανικὰ στρατεύματα στὴ Μολδαβία, πολλὲς μοναχές ἀπὸ τὴ μονὴ Ἀγάπια καὶ ἄλλες μονὲς κατέφυγαν στά βουνά. Ἡ ὁσία Θεοδώρα δέχθηκε πολλὲς ἀπὸ αὐτὲς στὸ κελί τῆς καὶ ἀποχώρησε σὲ μιά σπηλιά, στὴν ὁποία δύσκολα μπορούσε κάποιος νά φθάσῃ λόγῳ τῆς πολὺ δύσβατης καὶ ἐπικίνδυνης περιοχῆς. Μέχρι σήμερα τὸ σπήλαιο φέρει τὸ ὄνομά τῆς καὶ ἔχει τὴν ἴδια μορφή μὲ αὐτὴ πού εἶχε πρὶν τέσσερις περίπου αἰῶνες: ἓνας θολωτὸς χώρος μέσα σὲ τεράστιο βράχο μὲ μιά ἀνυψωμένη πλατιὰ πέτρα, τὴν ὁποία χρησιμοποιοῦσε ὡς τραπέζι καὶ κρεβάτι. Φαίνεται ὅτι ἡ Θεοδώρα ἔζησε ἐδῶ γιὰ 20 χρόνια, ἴσως καὶ περισσότερο.

Φθάνοντας πρὸς τὸ τέλος τῆς ζωῆς τῆς καὶ γνωρίζοντας ὅτι πλησιάζει ἡ ὥρα νά ἐγκαταλείψῃ τὰ ἐπίγεια, προσευχόταν μὲ δάκρυα στὸ Θεὸ νά τῆς στείλῃ ἓναν κληρικό, γιὰ νά τὴν κοινωνήσῃ μὲ τὰ ἄχραντα Μυστήρια. Ἔτσι λοιπόν, μὲ ἄνωθεν πρόνοια, ὁ ἡγούμενος τῆς Μονῆς Σιχαστρία ἄρχισε νά παρατηρεῖ ὅτι κάποια πουλιά ἔρχονταν τακτικὰ στὴν τράπεζα τοῦ Μοναστηριοῦ, ἔπαιρναν ψίχουλα ψωμοῦ καὶ ἔπειτα κατευθύνονταν πρὸς τὴ Σίχλα. Ὁ ἡγούμενος ἔστειλε δύο μοναχοὺς, γιὰ νά ἀνακαλύψουν ποῦ πάνε τὰ πουλιά. Κάνοντας ὑπακοή, οἱ δύο μοναχοί ξεκίνησαν πρὸς τὴ Σίχλα, φθάνοντας κοντὰ στὴν κορυφὴ τοῦ βουνοῦ. Ἐπειδὴ εἶχε νυχτώσει, παρατήρησαν ξαφνικὰ σὲ κάποιο σημεῖο τοῦ ὄρους ἓνα φῶς καὶ πλησίασαν πρὸς τὰ ἐκεῖ. Τότε εἶδαν τὴ Θεοδώρα νά προσεύχεται, ἐνῶ ἦταν ἀνυψωμένη ἀπὸ τὸ ἔδαφος περὶ πού μιά παλάμη καὶ νά περιβάλλεται ἀπὸ ἓνα φῶς πού ἔμοιαζε μὲ φωτιά. Φοβισμένοι οἱ δύο μοναχοί φώναξαν καὶ τότε ἡ ὁσία Θεοδώρα τοὺς εἶδε καὶ τοὺς ζήτησε νά τῆς δώσουν ἓνα ροῦχο γιὰ νά καλυφθεῖ, ἐπειδὴ τὰ ροῦχα τῆς ἦταν σχισμένα. Ἐπειτα, τοὺς παρακάλεσε νά ἐπιστρέψουν στὴ Μονὴ καὶ νά μεταφέρουν στὸν ἡγούμενο τὴν τελευταία τῆς ἐπιθυμία: νά στείλῃ τὸν ἱερομόναχο Ἀντώνιο καὶ τὸν ἱεροδιάκονο Λαυρέντιο, γιὰ νά τὴν κοινωνήσουν³.

Οἱ δύο μοναχοί ἔκαναν αὐτὸ πού τοὺς παρεκάλεσε ἡ Θεοδώρα καὶ

ἐπέστρεψαν τὴν ἐπόμενη μέρα μέ τούς δύο πατέρες, σύμφωνα μέ τὴν ἐπιθυμία της. Ἀφοῦ ἐξομολογήθηκε, ἔκανε τὸ σταυρό της, κοινώνησε μέ τὰ ἄχραντα Μυστήρια, εὐχαρίστησε τὸ Θεό γιὰ ὅλα καὶ παρέδωσε τὸ πνεῦμα της στὰ χέρια Του. Οἱ πατέρες τέλεσαν τὴν ἐξόδιο ἀκολουθία καὶ ἔθαψαν τὸ σῶμα τῆς ὁσίας Θεοδώρας μέσα στοῦ σπήλαιό της. Ὅλα αὐτὰ συνέβησαν στίς ἀρχές τοῦ 18ου αἰώνα.

Ἡ εἶδση γιὰ τὸ θεάρεστο βίο καὶ τούς πνευματικούς ἄθλους τῆς Ὁσίας διαδόθηκε γρήγορα ἀνάμεσα στοὺς πιστοὺς, γι' αὐτὸ μεταξύ τῶν ἐτῶν 1725–1730 ἰδρύθηκε –εἰς μνήμη της– ἡ Σκήτη Σίχλα, ὅπου ὑπῆρχαν δύο μικροὶ ναοί: ὁ ἓνας τῆς Μεταμορφώσεως καὶ ὁ δεῦτερος τῆς Γεννήσεως τοῦ Τιμίου Προδρόμου. Ἐπίσης, κτίσθηκαν κελιά γιὰ τούς μοναχοὺς καὶ τούς προσκυνητές.

Ἀφοῦ τὸ λείψανο τῆς ὁσίας Θεοδώρας ἔμεινε γιὰ ἓνα αἰῶνα μέσα στὴ σπηλιά, τὸ 1830 τοποθετήθηκε σὲ ἀσημένια λάρνακα στὴν ἐκκλησία τοῦ χωριοῦ Μικλαουσέني, ὅπου ὁ λαὸς περνοῦσε, γιὰ νὰ τὸ προσκυνήσει. Ἀπὸ ἐκεῖ μεταφέρθηκε εἴτε μεταξύ τοῦ 1828–1834, εἴτε τοῦ 1853–1856 (κατὰ τὴ διάρκεια ρωσικῶν ἐπιδρομῶν στὴν περιοχή)⁴ στὴ Λαύρα τῶν Σπηλαίων (Πειτσέρσκα) στοῦ Κίεβο, ὅπου βρίσκεται μέχρι σήμερα. Πάνω στὴ λάρνακα ὑπάρχει ἐπιγραφή στὰ σλαβονικά καὶ ρουμάνικα «Ἡ Ἁγία Θεοδώρα τῶν Καρπαθίων».

Ἡ συνείδηση τοῦ λαοῦ θεώρησε πάντοτε τὴ Θεοδώρα ὡς μιὰ ἀληθινὴ ἁγία. Ὑπάρχουν Μολδαβοὶ συγγραφεῖς οἱ ὁποῖοι ἐπιβεβαιώνουν αὐτὸ τὸ γεγονός. Ὑπάρχουν μαρτυρίες, παλιές καὶ σύγχρονες, πού περιγράφουν θαύματα τῆς Ὁσίας. Τὰ περισσότερα μαρτυροῦν τὴ βοήθειά της πρὸς γυναῖκες πού δὲνμποροῦσαν νὰ ἀποκτήσουν παιδιά ἢ πρὸς ἄτομα μέ δύσκολες ἀρρώστιες, ὅπως καρκίνο στὸν ἐγκέφαλο ἢ λευχαιμία. Αὐτὴ ἡ συνείδηση περὶ τῆς ἀγιότητός της μεταδόθηκε ἀπὸ γενεὰ σὲ γενεὰ, μέχρι πού τὸ 1992 ἡ Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρουμανίας διαπίστωσε ἐπίσημα τὴν ἀγιότητά της καὶ ἀποφάσισε τὴν ἐγγραφή της στοῦ ἑορτολόγιό της Ἐκκλησίας. Ἀπὸ τότε πολλὲς ἐκκλησίες, νοσοκομεῖα καὶ φιλανθρωπικά ἱδρύματα τέθηκαν ὑπὸ τὴν προστασία της. Ἡ μνήμη της τιμᾶται στίς 7 Αὐγούστου.

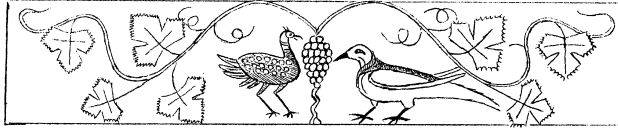
ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ:

1. Βλ. Pr. Prof. Dr. Micea Pacurariu, *Predici*, Editura IBMBOR, Βουκουρέστι 2000, σ. 505–508.

2. Βλ. Arhimandrit Cleopa Ilie, *Predici la Praznice Imparatesti si la Sfinti de peste an*, Editura Manastirea Sihastria, 2010, σ. 443–446.

3. Βλ. Calinic Botosaneanul (Episcop-Vicar al Arhiepiscopiei Iasilor), *Sfintii-NMladite din Hristos*, Editura Doxologia, Iasi 2010, σ. 152–155.

4. Βλ. Razvan Bucurei, *Sfanta Teodora de la Sihla*, «Lumea Credintei» anul II, nr. 8(13) (<https://www.crestinortodox.ro/sarbatori/cuvioasa-teodora-la-sihla-teodora-la-sihla-72948.html>)

Παναγιώτη Τελεβάντου
ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΕΣ ΕΙΔΗΣΕΙΣ

ΓΙΑΤΙ ΕΙΝΑΙ ΠΟΛΥ ΣΗΜΑΝΤΙΚΗ Η ΑΓΙΟΚΑΤΑΤΑΞΗ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΥ
ΕΔΕΣΣΗΣ;

πό τὰ δημοσιεύματα στὸν ἱστοχώρο τὶς τελευταῖες μέρες τοῦ Ἰουνίου, σχημάτισα τὴν ἰσχυρὴ ἐντύπωση ὅτι δέν ἔχει γίνει κατανοπή, ἀπὸ πολλοὺς, σέ ὅλη τῆς τὴν ἔκταση, ἡ σημασία τῆς Ἀγιοκατάταξης τοῦ Ἀγίου Καλλινίκου Ἐδέσσης. Θά παραθέσω, στὴν συνέχεια, κάποιες σκέψεις γιὰ νά καταδείξω τὴν σπουδαιότητα τῆς Ἀγιοκατάταξης τοῦ Ἀγίου Καλλινίκου:

1) Εἶναι ὁ πρῶτος -καὶ ὁ μόνος μέχρι στιγμῆς- ἐπίσκοπος τῆς Αὐτοκέφαλῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος πού ἐντάχθηκε στό Ἀγιολόγιο τῆς Ἐκκλησίας μας.

2) Ἐνῶ ὁ Ἅγιος Καλλίνικος εἶχε βαθύτατη συναίσθηση ὅτι ἦταν μοναχὸς καὶ ζοῦσε ἀπολύτως ἀσκητικὴ ζωὴ, κατόρθωσε νά ἀγιάσει στὸν κόσμο χωρὶς νά εἶναι σέ μοναστήρι ἢ στὴν ἔρημο. Αὐτό ἔχει πολὺ μεγάλη σημασία φυσικὰ ἐπειδὴ εἶναι πρότυπο καὶ πηγὴ ἐμπνευσης γιὰ τοὺς ἐν τῷ κόσμῳ ἀγωνιζόμενους πιστοὺς καὶ δὴ γιὰ τοὺς ἐπισκόπους.

3) Γίνεται μάλιστα πρότυπο μέ τὴν ἐξῆς ἔννοια. Ναι μὲν ἀγιάσε ἐν τῷ κόσμῳ, πλην ὅμως ζοῦσε σάν ἀσκητής. Αὐτό σημαίνει ὅτι ἀγιάζονται οἱ ἀσκητές καὶ ὄχι ἀπλὰ ὅσοι εἶναι πολὺ δραστήριοι, ὀργανωτικοί καὶ μέ μεγάλες διοικητικές ἱκανότητες, οὔτε οἱ «ἀγαπούληδες», πού εἶναι εὐκόλα ἀποδεκτοὶ ἀπὸ τοὺς κοσμικοὺς, πού ζοῦν μακριὰ ἀπὸ τὴν λατρευτικὴ καὶ μυστηριακὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας.

Δέν ἀγιάζονται, ἐπίσης, ὅσοι βρίσκονται -ἢ ἀκόμη χειρότερα φροντίζουν ἐπιμελῶς νά βρίσκονται- συνεχῶς στό προσκήνιο τῆς δημοσιότητας. Οὔτε ὅσοι εἶναι ἱκανοὶ στὶς δημόσιες σχέσεις. Ἀγιάζονται οἱ ἀσκητές ἐπίσκοποι πού ἀγαποῦν τὴν ἀφάνεια καὶ τὴν μυστικὴ ἐργασία τῶν ἐντολῶν καὶ πού ἀποφεύγουν ἐπιμελῶς νά προβάλλουν τὸν προσωπικὸ τους ἀγώνα καὶ τὰ πεπραγμένα τῆς ἐπισκοπικῆς τους διακονίας.

4) Ὁ Ἅγιος Καλλίνικος ἀγιάσε καὶ ἐξαιτίας τῆς ἀθόρυβης τέλεσης τῆς φιλανθρωπίας. Ἔδινε ὅλο του τό εἰσόδημα, τὸν μηνιαῖο του μισθό, σέ φιλανθρωπίες. Εἶναι χαρακτηριστικὸ ὅτι, πρὸς τό τέλος τοῦ μῆνα, ἀφοῦ εἶχε δώσει ὅλα του τὰ χρήματα στοὺς φτωχοὺς καὶ δέν εἶχε χρήματα γιὰ νά βοηθήσει ἐμπερίστατους συνανθρώπους μας, δανειζόταν ἀπὸ τοὺς συνεργάτες τῆς Μητρόπολὸς του γιὰ νά κάνει φιλανθρωπίες! Ἀλλὰ πάντοτε ἀθόρυβα, ἐπειδὴ θεωροῦσε ὑψίστη ἀρετὴ τὴν ἐργασία τῶν ἐντολῶν, ὅπως ἀκριβῶς ἐπιτάσσει τό Εὐαγγέλιο.

5) Ὁ Ὅσιος Καλλίνικος εἶναι πρότυπο χριστιανοῦ Ἱεράρχη καί πηγὴ ἔμπνευσης στοὺς πιστοὺς, ἐπειδὴ ἦταν πρότυπο ἀμνησικακίας. Ποιὸς ἔζησε ποτέ στὴν γῆ καὶ δὲν ἔγινε ἀντικείμενο φθόνου, ἄδικων κατηγοριῶν καὶ συκοφαντιῶν; Ἀναπόφευκτα τὰ τοιαῦτα στὶς ἀνθρώπινες σχέσεις. Ἐνῶ, λοιπόν ὅλοι -κατὰ καιροὺς-, ἄλλος περισσότερο καὶ ἄλλος λιγότερο, δεχτήκαμε συκοφαντίες καὶ ἀδικίες, λίγοι ἔχουν τὸ χριστιανικὸ μεγαλεῖο νὰ συγχωροῦν, ἀπὸ τὰ βάθη τῆς ψυχῆς τους, ὅσους τοὺς ἀδικοῦν, τοὺς ἐχθρεύονται καὶ τοὺς συκοφαντοῦν.

Ὁ Ὅσιος Καλλίνικος Ἐδέσσης δὲν ἦταν ἀπλὰ ὀλοπρόθυμος, ἐκ βάθους καρδιᾶς, νὰ συγχωρεῖ ὅσους τὸν συκοφαντοῦσαν, χωρὶς νὰ καταδέχεται νὰ προσφύγει στὰ δικαστήρια γιὰ νὰ βρεῖ τὸ δίκαιό του, ἀλλὰ καὶ συγχωροῦσε -ἐκ καρδιᾶς- καὶ ὅσους ἐχθροὺς καὶ συκοφάντες του ποτέ δὲν τοῦ ζήτησαν συγγνώμη. Ἀφανὴς ἐργάτης τῶν ἐντολῶν, ἐχθρὸς τῶν δημοσίων σχέσεων, ἀφιλόργυρος καὶ φιλάνθρωπος σὲ ὑπέρτατο βαθμὸ, ἀμνησικάκος, ἀσκητὴς ἐπίσκοπος, ἀδιάβλητος Ἱεράρχης.

Τόσο μεγάλος Ὅσιος ἐντάχθηκε στὸ Ἀγιολόγιο τῆς Ἐκκλησίας μετὰ τὴν ἁγιοκατάταξή του ἀπὸ τὴν Ἀγία καὶ Ἱερά Σύνοδο τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου. Τίς πρεσβεῖες του νὰ ἔχουμε στὴν ζωὴ μας πάντοτε καὶ τὸ φωτεινὸ του παράδειγμα νὰ φωτίζει τὴν ζωὴ μας.

* * *

ΜΕΓΑΛΗ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ ΓΙΑ ΤΟΝ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟ ΚΑΙ ΤΗΝ ΟΡΘΟΔΟΞΙΑ

Οἱ ὅπου γῆς Ὁρθόδοξοι καὶ ἰδιαίτερα οἱ ὅπου γῆς Ἕλληνες θρηνοῦν γιὰ τὴν μετατροπὴ τῆς Ἀγίας Σοφίας σὲ τζαμί στὶς 24 Ἰουλίου.

Ἡ Ἐκκλησία ἐνορχηστρώνει τὴν ἀντίδραση ἐναντίον τῆς ἀπόφασης τοῦ Ἑρντογὰν ἀπὸ ἄκρου σὲ ἄκρο τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Ἀπὸ τὴν Κρήτη μέχρι τὴ Θράκη καὶ ἀπὸ τὴν Κέρκυρα μέχρι τὴν Κύπρο καὶ τὴν ἀνὰ τὴν ὑψηλὴ ὁμογένεια, οἱ Ἱεράρχες κάλεσαν τοὺς πιστοὺς νὰ συμμετάσχουν σὲ ἀγρυπνίες, Παρακλήσεις, Χαιρετισμοὺς καὶ πένθιμες κωδωνοκρουσίες, γιὰ νὰ ἀποτρέψει ὁ Χριστὸς καὶ ἡ Ὑπεραγία Θεοτόκος τὴν βεβήλωση.

Οἱ πιστοὶ κλήθηκαν ἀπὸ τοὺς πνευματικούς τους πατέρες σὲ μετάνοια, ἀγρυπνία καὶ προσευχή. Πάντοτε, ὅταν πλάκωναν ἐθνικὲς συμφορές, οἱ πιστοὶ προσέφευγαν ἐν μετανοίᾳ στὸν Χριστὸ καὶ στὴν Παναγία γιὰ νὰ σώσει τὸ εὐλογημένο μας Γένος.

Ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Βαρθολομαῖος, ὁ Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας Θεόδωρος, ὁ Πατριάρχης Ἀντιοχείας Ἰωάννης, ὁ Πατριάρχης Βουλγαρίας Νεόφυτος, ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Κύπρου Χρυσόστομος, ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος Ἱερώνυμος, ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀλβανίας Ἀναστάσιος, ὁ Πατριάρχης Σερβίας Εἰρηνάιος, ὁ Πατριάρχης Ρωσίας Κύριλλος, οἱ Ἀρχιεπίσκοποι Κρήτης Εἰρηνάιος, Αὐστραλίας Μακάριος, Ἀμερικῆς Ἐλπιδοφόρος, Καναδὰ Σωτήριος καὶ

Θυατείρων Νικήτας καί ἑκατοντάδες Ἱεράρχες τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καί ἄλλων Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν ἔκαναν δηλώσεις, ἐξέδωσαν ψηφίσματα, ἔγραψαν ἄρθρα, κάλεσαν τόν λαό σέ ἀγρυπνίες, νηστεία, προσευχή καί μετάνοια, ἔδωσαν ἐντολή νά ἡχήσουν πένθιμες κωδωνοκρουσίες κτλ..

Ἡ Ἐκκλησία ἦταν πάντοτε στήν ἐμπροσθοφυλακή ὅλων τῶν ἀγώνων τοῦ ἔθνους μας. Τώρα, πολλῶ μᾶλλον, οἱ Ἱεράρχες μας πρωτοστατοῦν στόν ἀγώνα νά μή μετατραπεί ἡ Ἁγία Σοφία σέ τζαμί, ἀφοῦ ἡ Μεγάλη Ἐκκλησία τῆς τοῦ Θεοῦ Σοφίας εἶναι τό παλλάδιο τῆς Ὁρθοδοξίας.

* * *

ΣΧΟΛΙΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΤΟΥ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΓΙΑ ΣΟΦΙΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΥΤΟΚΕΦΑΛΙΑ ΤΗΣ ΟΥΚΡΑΝΙΑΣ

Στήν συνέντευξή του ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης καθιστᾷ σαφές ὅτι:

1) Δέν ἔχει, οὔτε εἶχε ποτέ, ὁποιαδήποτε σχέση μέ τόν Γκιουλέν,
2) Ἡ μετατροπή τῆς Ἁγίας Σοφίας δέν ἐπιθυμεῖ νά γίνει ἀντικείμενο ἐθνικῆς διαμάχης Ἑλλάδας καί Τουρκίας, ἐπειδὴ θεωρεῖ ὅτι ἡ Ἁγία Σοφία εἶναι μνημεῖο πού δέν πρέπει νά ὀδηγεῖ σέ σύγκρουση τῶν πολιτισμῶν, καί

3) Ἐμμένει ἀνυποχώρητα στήν ὀρθότητα τῆς ἀπόφασης τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου νά χορηγήσει Αὐτοκεφαλία στήν Οὐκρανία.

Ὁ χρόνος θά ἀποδείξει ἂν ἡ ἐπιμονή τοῦ Παναγιωτάτου γιά τό Οὐκρανικό θά ἀποβεῖ πρὸς ὄφελος τῆς Ὁρθοδοξίας ἀλλά καί τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου. Δέν κρύβουμε ὅτι ἐξακολουθοῦμε νά διατηροῦμε σοβαρώτατες ἀμφιβολίες γιά τό ἂν εἶναι ἀκίνδυνη ἡ σύγκρουση τοῦ Φαναρίου μέ τόν Πρόεδρο Πούτιν ὁ ὁποῖος -ὡς γνωστόν- δέν χωρατεύει.

Βεβαίως ἀντιλαμβανόμαστε τήν πικρία τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχη γιά τόν ἀρνητικό ρόλο τῆς Ρωσσίας γιά τήν μετατροπή τῆς Ἁγίας Σοφίας σέ τέμενος. Ταυτόχρονα συνειδητοποιοῦμε ὅτι ἡ στάση τῆς Ρωσσίας γιά τήν μετατροπή τῆς Ἁγίας Σοφίας σέ τέμενος, δέν θά ἦταν διαφορετική ἂν δέν χορηγοῦσε Αὐτοκεφαλία στήν Οὐκρανία τό Οἰκουμενικό Πατριαρχεῖο, ἀφοῦ οἱ σχέσεις Ρωσσίας - Τουρκίας καθορίζονται ἀπό ὕψιστα γεωστρατηγικά συμφέροντα τῆς Ρωσσικῆς Ὁμοσπονδίας.

Ἀλλῶστε, ὡς γνωστόν, καί πρὶν τήν χορήγηση Αὐτοκεφαλίας στήν Οὐκρανία, ἡ Ρωσσία ὑπέσκαπτε ἀπροκάλυπτά τό Οἰκουμενικό Πατριαρχεῖο καί στήν Τουρκία καί στίς Μητροπόλεις τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου στήν Διασπορά, ὅπως λεπτομερῶς καί στοιχειοθετημένα κατήγγειλε ὁ Σεβ. Πισιδίας Σωτήριος.

Ἀλλά πῶς νά τό κάνουμε; Ἀπό τήν στιγμή πού τό Οἰκουμενικό Πατριαρχεῖο προκάλεσε τόσο σοβαρά τόν Πούτιν μέ τήν χορήγηση Αὐτοκεφαλίας στήν Οὐκρανία δέν εἶναι φρόνιμο νά πιστεύουμε ὅτι ὁ

Ρώσος Πρόεδρος θά καθήσει μέ σταυρωμένα τά χέρια καί θά δεχτεῖ ἀδιαμαρτύρητα τήν πρωτοβουλία τοῦ Πατριάρχου Βαρθολομαίου.

* * *

ΣΧΟΛΙΟ ΓΙΑ ΤΙΣ ΔΗΛΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΣΕΒ. ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΒΕΒΗΛΩΣΗ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΣΟΦΙΑΣ

Διαβάσαμε στήν ἱστοσελίδα «Ρομφαία», συνέντευξη τοῦ Σεβ. Μεσσηνίας κ. Χρυσόστομου γιά τήν μετατροπή τῆς Ἁγίας Σοφίας σέ μουσουλμανικό τέμενος.

Στήν συνέντευξή του αὐτή ὁ Σεβασμιώτατος λέγει πολλές ἀλήθειες ἀλλά κάνει καί ὀρισμένες ἀνακριβεῖς διαπιστώσεις.

Καταρχήν καταγράφουμε -μέ ἰδιαίτερη χαρά- τήν ἀπογοήτευσή του καί τήν κριτική του γιά τόν Πάπα Φραγκίσκο γιά τήν χλιαρή, ἐκ τῶν ὑστέρων, ἀντίδρασή του γιά τήν βεβήλωση τῆς Ἁγίας Σοφίας.

Τό ἐρώτημα τώρα πρός τόν Σεβ. Μεσσηνίας καί πρός τοὺς ἄλλους Οἰκουμενιστές εἶναι τό ἀκόλουθο:

Συνειδητοποιεῖτε ὅτι τά τριάκοντα ἀργύρια τῆς προδοσίας τῆς Ὁρθοδοξίας δέν κατόρθωσαν νά ἀγοράσουν οὔτε τόν ἀγρόν τοῦ κεραμέως;

Μποροῦμε νά ἐλπίζουμε ὅτι ἐφεξῆς θά σταματήσει τό πῆγαινε - ἔλα στό Βατικανό καί στό ΠΣΕ;

Μποροῦμε νά προσδοκοῦμε ὅτι δέν θά ξαναπροσευχηθεῖτε καί δέν θά ξανακάνετε κοινές ποιμαντικές παραστάσεις μέ τοὺς αἰρετικούς καί τοὺς ἀλλόθρησκους ἢ θά συνεχίσετε ἀκάθεκτοι τήν οἰκουμενιστική πορεία ὁλέθρου πού ἀκολουθεῖτε ἀπό δεκαετίες σάν νά μή συνέβηκε τίποτα;

Ἀλλά γιατί ἐκπλήττεσθε γιά τήν στάση τοῦ βρωμεροῦ Ἰησοῦίτη Πάπα Φραγκίσκου Σεβασμιώτατε; Δέν γνωρίζετε ὅτι, ὅταν πῆγε στήν Κωνσταντινούπολη, ἐπισκέφθηκε τό Μπλέ ιζαμί καί συμπροσευχήθηκε μέ τόν ἱμάμη τοῦ τεμένους; Ἀγνοεῖτε ὅτι, ὅταν ἐπισκέφθηκε τήν Ἁγία Σοφία, δέν τόλμησε νά κάνει ἀκόμη καί τόν σταυρό του, ὅπως ἀκριβῶς καί ὁ προκάτοχός του Πάπας Βενέδικτος;

Σεβασμιώτατε! Ὅλοι γνωρίζουμε ὅτι εἶστε μέν βαμμένος οἰκουμενιστής, ἀλλά πάντως ὄχι ἀφελής.

Γί' αὐτό σας ρωτοῦμε: Εἰλικρινά πιστεύετε ὅτι ὁ Ἰησοῦίτης Πάπας Φραγκίσκος, αὐτό τό φοβισμένο ἀνθρωπάκι, θά ἐξασφαλίσει ἀποτελεσματική βοήθεια στό ἐμπερίστατο Οἰκουμενικό Πατριαρχεῖο;

Δέν γνωρίζετε, Σεβασμιώτατε, τήν δῆλωση τῶν ἐν Τουρκίᾳ Παπικῶν «ἐπισκόπων» ὅτι ἡ βεβήλωση τῆς Ἁγίας Σοφίας εἶναι κυριαρχικό δικαίωμα τῆς Τουρκίας, μιά θέση πού ἐπανελάβαν στήν συνέχεια ὅλοι οἱ Πόντιοι Πιλάτοι τῆς οἰκουμένης;

Πρός τί, λοιπόν, ἡ ἐκπληξή σας γιά τήν στάση τοῦ Πάπα;

Ἀπλά καί μόνον ἐπειδή ἐσεῖς οἱ Οἰκουμενιστές ξεπουλήσατε τά πρωτοτόκια τῆς Ὁρθοδοξίας νομίσατε ὅτι ὁ Πάπας Φραγκίσκος -ὁ πῶς διαπρύσιος κήρυκας τῆς παγκοσμιοποίησης- θά ἔβαζε σέ δεύτερη μοίρα τά συμφέροντα τοῦ Βατικανοῦ καί θά καταστρατηγοῦσε τήν αἰζέντα του γιά νά ἀποτρέψει τήν βεβήλωση τῆς Ἀγίας Σοφίας;

Σοβαρολογεῖτε Σεβασμιώτατε;

* * *

ΔΕΥΤΕΡΟ ΟΣΤΕΟΚΛΑΣΤΙΚΟ ΧΤΥΠΗΜΑ ΤΗΣ ΡΩΣΣΙΑΣ ΣΤΙΣ ΠΑΡΕΙΕΣ ΤΩΝ ΡΩΣΣΟΛΑΓΝΩΝ

Ὁ ἐκπρόσωπος τοῦ Προέδρου Πούτιν ἔδωσε συνέντευξη μέ τήν ὁποία ξεκαθάρισε ὅτι οἱ σχέσεις Ρωσσίας-Τουρκίας δέν θά μεταβληθοῦν ἐξαιτίας τῆς μετατροπῆς τῆς Ἀγίας Σοφίας σέ τέμενος. Παράλληλα πρόσθεσε ὅτι, ἡ μετατροπή τῆς Ἀγίας Σοφίας σέ τέμενος, συμφέρει οἰκονομικά τούς Ρώσσους προσκυνητές, ἐπειδή ἡ εἴσοδος στήν Ἀγία Σοφία θά καταργηθεῖ ἀφοῦ θά λειτουργεῖ ὡς τέμενος!!! Εἶναι φανερό ὅτι, μέ τήν μετατροπή τῆς Ἀγίας Σοφίας σέ τέμενος, ἡ Ρωσσία βρίσκει τήν ἀφορμή νά ἐκβράσει ἀπό τά βάθη τῆς ψυχῆς της τό ἀνθελληνικό μίσος πού τήν διακατέχει καί ὅτι ἐπιδιώκει νά ὑφαρπάξει τήν πρωτοκαθεδρία τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν ἀπό τό Οἰκουμενικό Πατριαρχεῖο.

Ἀβανταδόρος τῆς Ρωσσοτουρκικῆς συμπαιγνίας ἔναντι τοῦ Πατριαρχείου δέν εἶναι μόνον αὐτός οὗτος ὁ ἐκπρόσωπος τοῦ Προέδρου Πούτιν, ἀλλά καί ὁ γνωστός ἀνθέλληνας Μητροπολίτης Μπορισμπόλ Ἀντώνιος τῆς Αὐτόνομης Ἐκκλησίας στήν Οὐκρανία τοῦ Πατριαρχείου Μόσχας ὑπό τόν Μητροπολίτη Ὀνούφριο. Εἶναι ὁ ἴδιος ἐπίσκοπος πού μίλησε μέ ἀνθελληνική λύσσα ὅταν δόθηκε ἡ Αὐτοκεφαλία στήν Ἐκκλησία τῆς Οὐκρανίας. Οἱ δηλώσεις τοῦ ἐκπροσώπου τύπου τοῦ Προέδρου Πούτιν ἦταν τόσο προκλητικές, ὥστε ἐξανάγκασαν τόν κ. Κουμουτσάκο νά κάνει δηλώσεις μέ τίς ὁποῖες τίς χαρακτήρισε ὡς σχεδόν -ἀλήθεια τί τό ἤθελε αὐτό τό σχεδόν;- ἐχθρικές. Καί ἡ μέν Ρωσσία ἔρριξε καί τό τελευταῖο φύλλο συκῆς ἔναντι τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Διευκρινίζω, πάντως, μέ τόν πῶς κατηγορηματικό τρόπο, ὅτι οὐδόλως μέ ἐκπλήττει τό ὅτι ὁ Πρόεδρος Πούτιν ἐνεργεῖ σέ βάρος τῶν ἐθνικῶν μας συμφερόντων καί σέ βάρος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου. Πρόεδρος τῆς Ρωσσικῆς Ὁμοσπονδίας εἶναι καί -ὡς εἰκός- προάγει τά συμφέροντα τῆς πατρίδας του καί τῆς Ἐκκλησίας του καί ὄχι τῆς δικῆς μας πατρίδας καί τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου. Ἄν ἐπιμένω νά συζητῶ τό θέμα εἶναι γιατί διαπιστώνω τήν ἀπαράδεκτη στάση τῶν Ρωσσολάγνων. Καί τῶν ἐξωνημένων καί τῶν ἀφελῶν.

* * *

Ο ΣΕΒ. ΒΟΛΟΚΟΛΑΜΣΚ ΙΛΑΡΙΩΝΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΜΕΤΑΤΡΟΠΗ ΣΕ ΤΖΑΜΙ ΤΗΣ ΜΟΝΗΣ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ

Τά ΜΜΕ μετέδωσαν τήν εἴδηση σχετικά μέ τή μετατροπή σέ μου-

σουλμανικό τέμενος ενός ακόμη ὀρθοδόξου ναοῦ στήν Τουρκία, τῆς ἐκκλησίας τοῦ Σωτήρος ἐν τῇ Χώρα, ὁ ὁποῖος ἀπό τό 1945 λειτουργοῦσε ὡς μουσεῖο.

Ὅπως καί ὁ ναός τῆς Ἁγίας Σοφίας, ἡ ἐκκλησία τοῦ Σωτήρος Χριστοῦ ἐν τῇ Χώρα, μέρος τῆς ὁμώνυμης Μονῆς, ἀπολαμβάνει τοῦ καθεστῶτος μνημείου παγκόσμιας κληρονομιάς τῆς *UNESCO*.

Ἡ ἐν λόγῳ ἐκκλησία διατήρησε τήν ἀρχική της ὄψη περισσότερο ἀπό ὅλους τοὺς βυζαντινοὺς ναοὺς στήν Κωνσταντινούπολη. Τά μεγαλειώδη ψηφιδωτά καί οἱ τοικογραφίες της ἀποτελοῦν ἐξάίρετα δείγματα τῆς βυζαντινῆς τέχνης τῆς ἐποχῆς τῆς Παλαιολόγειας Ἀναγεννήσεως.

Εἶναι προφανές ὅτι καί αὐτά ἐπίσης θά εἶναι ἀόρατα γιά τοὺς ἐπισκέπτες, ὅπως συνέβη μέ τά ψηφιδωτά τῆς Ἁγίας Σοφίας, παρά τίς διαβεβαιώσεις τῶν τουρκικῶν Ἀρχῶν ὅτι θά εἶναι προσιτά γιά τό κοινό ὁποιαδήποτε ὥρα, ἐκτός τῶν ὥρῶν τῆς μουσουλμανικῆς προσευχῆς.

Εἶναι θλιβερό νά παρατηροῦμε τήν ἐπιδεικτική περιφρόνηση τῆς σημερινῆς ἡγεσίας τῆς Τουρκίας πρός τά θρησκευτικά συναισθήματα τῶν χριστιανῶν ὅλου τοῦ κόσμου, ἡ ὁποία εἶναι δύσκολο νά δικαιολογηθεῖ μέ κάποια λογικά ἐπικειρήματα.

Εἶναι ἀμφίβολο ἂν τό τουρκικό κράτος θά ἀποκομίσει κάποιο ὄφελος ἀπό τήν καταπάτηση τῆς ἀνεκτίμητης βυζαντινῆς πολιτιστικῆς κληρονομιάς. Ἐνῶ ἀσφαλῶς αὐτές οἱ κινήσεις δέν θά συντελέσουν στήν ὑποστήριξη τοῦ διεθνοῦς κύρους τῆς Τουρκίας καί στήν ἐμπέδωση τῆς διαθρησκευτικῆς ὁμόνοιας σέ αὐτή τή χώρα καί παγκοσμίως.

Ὁ ρωσικός πολιτισμός καί ἡ ἱστορία μας συνδέονται ὡς κληρονόμοι μέ τό ἐνδοξο παρελθόν τῆς Ἀνατολικῆς Ρωμαϊκῆς Αὐτοκρατορίας, γι' αὐτό καί δέν μπορούμε νά μένουμε ἀδιάφοροι μπροστά σέ τόσο θλιβερά γεγονότα.

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΤΕΛΕΒΑΝΤΟΣ

ΒΙΒΛΙΟΠΑΡΟΥΣΙΑΣΕΙΣ – ΒΙΒΛΙΑ ΠΟΥ ΛΑΒΑΜΕ

Παπαμιχαήλ Σιριβιανού, «Λόγος ἐλπίδας καὶ ζωῆς», τόμος Α΄, Κομοτηνή 2016, σσ. 294.

Παπαμιχαήλ είναι συμφοιτητής μου στην Θεολογική Σχολή Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν ἀπὸ τὸ 1974-1978. Ἀπὸ τότε μέχρι τώρα, τὸ 2020, δὲν εἶχαμε ἐπαφή, ἂν καὶ οἱ δύο μας συνδεθήκαμε μὲ τὸ Ἅγιον Ὅρος. Ἐγὼ παρέμεινα μονίμως ἐδῶ στὴν Μονὴ Γρηγορίου ὡς μοναχὸς καὶ ὁ Παπαμιχαήλ ἐργάστηκε ὡς κληρικός ἱερέας στὴν Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος ποιμαντικά, κηρυκτικά, θεολογικά καὶ πνευματικά. Ὅταν ἔμαθα ὅτι βρίσκεται στὸ χωριὸ Ποταμία στὴν Βόρεια Ἑλλάδα, τοῦ ἔστειλα μερικά βιβλία τοῦ μακαριστοῦ Γέροντός μου Ἀρχιμ. Γεωργίου Καψάνη – Γρηγοριάτη καὶ αὐτὸς μοῦ ἔστειλε τὸν πρῶτο τόμο τῶν κηρυγμάτων του, «Λόγος ἐλπίδας καὶ ζωῆς», Κομοτηνὴ 2016.

Χάρηκα πολὺ καὶ γι' αὐτὸ ἔγραψα τὴν βιβλιοπαρουσίαση αὐτή, δοξολογώντας τὸν Τριαδικὸ Θεό μας καὶ εὐχαριστώντας τὸν ἴδιο γιὰ τὴν θεολογικὴ προσφορά του πρὸς τοὺς ὀρθοδόξους Ἑλλήνες τῆς Βόρειας Ἑλλάδος.

Τὰ κηρύγματά του αὐτὰ χαρακτηρίζονται ὡς ἀπλά, κατανοητὰ καὶ στὸν πιὸ ἀμόρφωτο χριστιανό, ἔχουν εὐχαριστιακή, ἀγιογραφικὴ, πατερικὴ καὶ ἀγιοπνευματικὴ βάση καὶ περιεχόμενο. Τὸν συγχαίρω γι' αὐτὸ καὶ τοῦ εὐχομαι καλὴ φώτιση, καλὴ ποιμαντικὴ διακονία καὶ ἐκκλησιαστικὴ θεία χάρις νὰ ἔχει πάντοτε. Δὲν παρέμεινε στὴν στεῖρα, λογικοκρατούμενη, αὐτοδικαιωμένη, δυτικὴ, παπικὴ καὶ προτεσταντικὴ θεολογία, πού δυστυχῶς ἄκριτα καὶ τηλεκατευθυνόμενα μᾶς ἐδίδαξαν στὴν Θεολογικὴ Σχολὴ Ἀθηνῶν.

Τὸ παρουσιαζόμενο ἐδῶ βιβλίο τοῦ Παπαμιχαήλ ἐμπνέεται ἀπὸ τὴν Ὁρθόδοξη Ρωμαϊκὴ Πατερικὴ παράδοση, γεγονός πού σπανίζει σήμερα, πού ὁ διαθρησκειακὸς καὶ διαχριστιανικὸς αἵρετικὸς Οἰκουμενισμὸς, μαζί μὲ τὸν σχισματικὸ Παλαιοημερολογισμὸ – Ζηλωτισμὸ, ὀδηγοῦν πολλὰ ἑκατομμύρια χριστιανῶν, ὀρθοδόξων καὶ ἀλλοδόξων, στὴν πλάνη, στὴν αἵρεση καὶ στὸ σχίσμα.

Ὁ Θεὸς νὰ τὸν εὐλογεῖ, νὰ τὸν στηρίζει καὶ νὰ ἐμπνέει μὲ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα (τὸν Παπαμιχαήλ Σιριβιανόν).

Μοναχὸς ΝΕΟΦΥΤΟΣ ΓΡΗΓΟΡΙΑΤΗΣ

* * *

Βίος τοῦ Ἀγίου καὶ θαυματουργοῦ Σπυρίδωνος ἐπισκόπου Τριμυθούντος, Ἐπιμέλεια Ἀρχιμανδρίτη Γρηγορίου Ἰωαννίδη, εἰσαγωγή καὶ ἀπόδοση στὴ νεοελληνικὴ Γιώργου Χρ. Κυθραιώτη, ἐκδ. Ἱερᾶς Μητροπόλεως Τριμυθούντος, Λευκωσία 2015, σσ. 123.

«Ἐντυφώντας στὸ Βίο τοῦ Ἀγίου Σπυρίδωνος, τὸν ὁποῖο συνέγραψε τὸν ἔξδομο αἰῶνα ὁ ἐπίσκοπος Πάφου Θεόδωρος – μὲ ὕφος καὶ τρόπο πού εἶναι δηλωτικὸς πνευματικῆς σοφίας – κατανοοῦμε γιατί ἡ βιοτὴ ἑνὸς ἀνθρώπου πού ἔζησε πρὶν ἀπὸ τόσοις αἰῶνες εἶναι σημαντικὴ γιὰ μᾶς τοὺς σύγχρονους ἀνθρώπους. Διότι μέσα ἀπὸ αὐτὴ τὴν ἁγία βιοτὴ βλέπουμε νὰ θριαμ-

* Στὸ παρόν τεῦχος δημοσιεύουμε ὅλα τὰ βιβλία πού μᾶς στάληκαν μεταξύ 1.5.2020 καὶ 31.8.2020.

βεύει κάθε στιγμή ή ζωή και νά ήπταται κατά κράτος ό θάνατος». Χωρίς δεύτερη σκέψη ή ένδοι-ασμό προσυπογράφω τά άνωτέρω, πού σημείωσε στόν Πρόλογο, μεταξύ άλλων, ό Πανιερώτα-τος μητροπολίτης Τριμυθούντος κ. Βαρνάβας.

“Όπως αναφέρει ό “Άγιος “Ιουστίνος Πόποβιτς «οί βίοι τών “Αγίων δέν εΐναι άλλο, παρά αί εὐαγγελικάί θεΐαι ἀλήθειαι, μεταφερθεΐσαι εἰς τήν ἀνθρωπίνην ζωήν μας διά τῆς χάριτος καί τών ἀσκήσεων». “Ασφαλῶς ό βίος τοῦ “Αγίου Σπυρίδωνος δέν θά μπορούσε ν’ ἀποτελέσει ἐξαίρε-ση. Τουναντίον.

Εὐχαριστοῦμε τούς πονήσαντες πού μᾶς παρουσίασαν παράλληλα μέ τό πρωτότυπο καί γλαφυρή μετάφραση στήν καθομιλουμένη. “Εντύπωση προκάλεσε στόν γράφοντα ἕνα, ὅχι καί τόσο γνωστό θαῦμα τοῦ “Αγίου στήν “Αντιόχεια. Μιά γυναίκα ξενόγλωσση ἔρχεται στόν “Άγιο κρατώντας τό πεθαμένο της βρέφος καί τόν παρακαλεῖ. Κι αὐτός ό πονόψυχος ἰκετεύει τό Θεό καί τό βρέφος ἐπανέρχεται στή ζωή κι ἀρχίζει νά κλαίει. “Η μάνα του, ἀπό τήν πολλή χαρά, πέφτει κάτω νεκρή. “Ο “Άγιος δέν διστάζει νά παρακαλέσει ἐκ νέου τό Θεό καί τό θαῦμα γίνε-ται. “Ανασταίνεται ή μάνα τοῦ βρέφους ἀλλά, μετά ἀπό προσευχή τοῦ “Αγίου, δέν θυμάται τίπο-τε γιά τό διπλό θαῦμα! Τί νά πρωτοθαυμάσει κανεῖς! Τήν παρηγοσία τοῦ “Αγίου ἐνώπιόν του Θεοῦ, ή τήν ταπείνωσή του! “Ενα ἄλλο ἀξιοσημείωτο γεγονός ἀπό τό Βίο τοῦ “Αγίου εἶναι ή ἀναφορά στήν κόρη του τήν Εἰρήνη. “Αναμφιβόλως εἶναι γνωστή ή περίπτωση πού αὐτός ρώτη-σε τί νεκρή του κόρη κι αὐτή τοῦ ἀπάντησε. Στήν ἐκκλησία τῆς Παναγίας τῆς Φορβιώτισσας τῆς “Ασίνου ή Εἰρήνη εἰκονίζεται μεταξύ τών “Αγίων στό δυτικό τοῖχο τοῦ νάρθηκα. Στό Γερο-νικό ἀναφέρεται ὅτι πρόκειται γιά ἁγία γυναίκα, ἀντάξια τοῦ πατέρα της. Αὐτό ἐπαναλαμβάνει καί ό Βίος. «“Ην αὐτῇ θυγάτηρ παρθένος τῆς τοῦ πατρὸς εὐλαβείας μετέχουσα τοῦνομα Εἰρήνην». Σέ κάποιο ἄλλο σημείο ἀναφέρεται ὅτι πέθανε κατά τί διάρκεια τῆς ἀπουσίας τοῦ “Αγίου στήν Α΄ Οἰκουμένηκή Σύνοδο κι εἶχε περάσει τί ζωή της μέ παρθενία. Τονίζει ἐπίσης: «εἰς χεῖρας Θεοῦ τό πνεῦμα διά τήν ἐνάρτεον αὐτῆς πολιτείαν παραθεμένην». Σημειώνει ἐπίσης ὅτι ό “Άγιος «ἤλθεν μετά τών συνόντων αὐτῷ καί τῆς γυναικὸς εἰς τόν τάφον τῆς “Αγίας παρ-θένου καί θυγατρὸς αὐτοῦ». Αὐτή τοῦ ἀποκρίθηκε πού ἔβαλε τό κόσμημα. Καί συμπληρώνει ό Βίος: «ταῦτα εἰπὼν καί ἀκούσας παρά τῆς “Αγίας αὐτοῦ θυγατρὸς ἐλθὼν ἐν τῷ οἴκῳ καί ζητή-σας εὗρεν τό κόσμιον» “Οσμὴν εὐωδίας πνευματικῆς ὁσφραίνεται ό ἀναγνώστης χωρίς ὑπερ-βολή. “Αξίος ό μισθός τών πονησάντων γιά τήν ἄρτια αὐτή ἔκδοσι.

* * *

Δρος Χαραλάμπη Μ. Μπούσια, *Κανὼν Παρακλητικὸς εἰς τὸν “Όσιον καί θεοφόρον πατέρα ἡμῶν “Αββακοῦμ τὸν ἐν τῷ ὄρει τῆς Καλαμιθίας ἀσκήσαντα*, ἔκδ. “Ιεροῦ Προσκυνήματος “Οσίου “Αββακοῦμ Φτερικουδίου, Κύπρος 2010, σσ. 38.

«“Εμοὶ δέ λίαν ἐτιμήθησαν οἱ φίλοι σου ό Θεός» (Ψαλμ. ρλγ΄17) ἀναφωνεῖ ό ἐστεμμένος ψαλμωδός. “Αγνωστος στοὺς πολλοὺς ό ὀσιος μοναχός πού ἀσκήτησε ἀδύλοισ χρόνοις στό ὄρος τῆς Καλαμιθίας ή Καλαμιθιάς, δυτικά τοῦ χωριοῦ Φτερικουδί (Πιτσιλιά). Κρίμασιν οἷς οἶδε Κύριος τά λείψανά του ἀνευρέθησαν στά 1989 καί ἀνεγέρθηκε καινούργιος ναός εἰς μνή-μην του κοντά στά ἐρείπια τῆς παλαιᾶς ἐκκλησίας τοῦ Προφήτη “Αββακοῦμ. Γί΄ αὐτό τόν “Άγιο συνέγραψε Κανόνα Παρακλητικό ό δόκιμος ὕμνογράφος καί δεινὸς χειριστὴς τοῦ καλάμου κ. Χαραλάμης Μ. Μπούσιας. Τοιοιτοτρόπως μποροῦν νά ἐπικαλοῦνται τίς πρεσβεΐες τοῦ “Οσίου ὅλοι οἱ ἐμπερίστατοι. “Ο “Άγιος, ὅπως σημειώνει ό “Υμνογράφος στόν Παρακλητικό Κανόνα, ἔχει λάβει ἀπό τό Θεό τό χάρισμα νά θεραπεύει τίς νόσους τών αὐτῶν. «Στριγμός κλονουμέ-νων, “Αββακοῦμ κωφευόντων ταχεῖα ἴασις, καί ρῶσις ἀνιάτων ὑπάρχεις τών σπευδόντων εὐλαβῶς τῇ σῇ χάριτι καί προσκυνούντων πιστῶς λειψάνων σου τήν θήκην» (Παρακλητικὸς Κανὼν, ὠδή ζ΄). Τά θαύματα τοῦ “Αγίου, ὀρισμένα τῶν ὁποίων παρατίθενται στό βιβλίό μετὰ τόν Κανόνα βεβαιώνουν τοῦ λόγου τό ἀληθές. “Ενα ἀπ’ αὐτά εἶναι τό ἀκόλουθο: “Αρσενικό βρέφος πού γεννήθηκε τό 2008 παρουσίασε ἀκουστικό πρόβλημα στό ἕνα του αὐτάκι κι ἀκο-λούθως καί στό ἄλλο. Τό ἀκουολογικό κέντρο στό ὁποῖο κατέφυγαν οἱ γονεῖς ἐπιβεβαίωσε τά εὐρήματα κι ἀποφάνθηκε πὼς τό παιδί θά χρειαζόταν ἀκουστικά. “Ο παππούς τοῦ παιδιοῦ ἔθεσε ὑπ’ ὀψιν τῶν γονιῶν τήν χάρη τοῦ “Αγίου “Αββακοῦμ κι αὐτοὶ κατέφυγαν στό μακαριστό, σήμε-ρα, ἐρημέριο τοῦ Φτερικουδίου π. “Ανδρέα γιά νά κάνει Παρακλησιή στόν “Άγιο. Αὐτός σύν τοῖς ἄλλοις ἔστειλε καί λάδι ἀπὸ τήν κανδήλα τοῦ “Αγίου μέ τόν ὁποῖο σταύρωσαν τά αὐτάκια

του παιδιού. Στη συνέχεια σέ δύο διαδοχικές εξετάσεις στο Γενικό Νοσοκομείο Λευκωσίας διαπιστώθηκε ότι τό βρέφος άκούει κανονικά κι από τά δυό του αυτιά. "Όπως έλεγε ένας παλαιός άσκητής, ό Θεός άκούει εκείνους πού τόν άκούουν. Κι ό "Άγιος "Αββακούμ άκουσε και υπάκουσε στό Θεό κι έτσι μπορεί νά ίκετεύει τόν Φιλάνθρωπο και γιά μās ως παρηγοσίαν έχων. Γι' αυτόν ισχύει τό ψαλμικό «έέέκραξαν οί δίκαιοι και ό Κύριος εισήκουσεν αὐτῶν» (Ψάλμ. λγ' 18). Εὐλογητός ό Θεός πού φανερώνει τούς "Αγίους του και στήν πονηρή έποχή μας γιά νά μās ένσταλάζουν παρηγορία όταν μās κυκλώνουν «περιστάσεις και θλίψεις και ανάγκαι». Τό πόνημα του έκλεκτου ύμνογράφου άποτελεί πνευματικό τηλεβόα μέ τόν όποιο κράζουμε πρós τόν άληθινό δοῦλο του Θεοῦ "Αββακούμ, γιά νά μās γίνει βοηθός και αντιλήπτωρ «έν τοίς πειρατηρίοις».

ΑΝΔΡΕΑΣ ΚΥΡΙΑΚΟΥ

* * *

Μοναχῆς Φωτεινῆς, Καθηγουμένης Ἱερᾶς Μονῆς Ἀγίας Παρασκευῆς Σγουράδων Κερκύρας, *Τό κοινωνικό μοντέλο τοῦ Ἀγίου Πατριάρχου Ἀθανασίου Α΄*, έκδ. Ἱερᾶς Μονῆς Ἀγ. Παρασκευῆς, Κέρκυρα, σσ. 128.

Τό βιβλίό άποτελεῖ έπεξεργασμένη μορφή τῆς πτυχιακῆς έργασίας τῆς Φωτεινῆς Μοναχῆς, καθηγουμένης τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ἀγίας Παρασκευῆς Σγουράδων Κερκύρας, πού όλοκληρώθηκε τόν Φεβρουάριο τοῦ 2019 στό Ἰόνιο Πανεπιστήμιο υπό τήν έποπτεία τοῦ κ. Ἡλία Γιαρένη, Ἀναπλ. Καθηγητοῦ Ἱστορίας τῆς Βυζαντινῆς Παιδείας στό Τμήμα Ἱστορίας. Ἡ μελέτη, προλογιζόμενη από τόν Σεβασμιώτατο Μητροπολίτη Κερκύρας κ. Νεκτάριο, παρουσιάζει μία έξαιρετική έκκλησιαστική μορφή τοῦ μεταχρῑστίου 13ου και 14ου αἰώνα, τόσο από θεολογική και κοινωνική πλευρά, όσο και από πνευματική, μοναχική και άσκητική. Ὅντως, ό Ἀθανάσιος δέν υπῆρξε ένας ιεράρχης κατά τούς συνηθισμένους τύπους. Ἦδη ως μοναχός διακρινόταν γιά τόν θεῖο ζῆλο και τό άσκητικό του φρόνημα, γνωρίσματα πού τόν έχαρκτηρίζαν σέ όλη του τήν ζωή. Δέν άλλαξε τούς τρόπους του όταν ανῆλθε στόν Οἰκουμενικό Ὅρνο (1289-1293 και 1303-1309). Συνέχιζε τό άσκητικό του τυπικό· λιπός σέ όλα, φορούσε παλαιά ρούχα, κυκλοφορούσε πεζός και άνυπόδutos, τηρούσε άκρα νηστεία και μονοσιτία. Παράλληλα αναδείχτηκε ως ριζοσπάστης μεταρρυθμιστής Πατριάρχης, καθώς, φλεγόμενος από χριστιανική αγάπη και συμπόνοια γιά τούς πένντες, ανέπτυξε τεράστιο φιλάνθρωπικό έργο, κυρίως κατά τόν λιμό τοῦ 1306, διανέμοντας ιδίαις χερσίν τροφή στους πεινασμένους και άνακουφίζοντας τούς πρόσφυγες.

Ἐνῶ τό Βυζαντινό κράτος παρουσίαζε σημεῖα παρακμῆς, πού προανήγγελλαν τήν μέλλουσα πτώση τῆς Βασιλεύουσας, και άναζητούσε βοήθεια από τήν Δύση, ό Ἀθανάσιος έβλεπε μέ τά πνευματικά του μάτια ότι τά δεινά προέκυψαν, έπειδή τό Βυζάντιο είχε άποκλίνει από τήν θεοσεβῆ ζωή. Ἡ θεραπεία βρισκόταν, έπομένως, στήν μετάνοια και έπιστροφή στήν εὐσέβεια. Ἀνέλαβε μεταρρυθμίσεις γιά νά άνασυγκροτήσει τήν Ἐκκλησία και τήν κοινωνία σέ χριστιανικές βάσεις. Καταπολέμησε τήν χαλάρωση τῶν ἡθῶν, ὠθώντας τούς πάντες σέ νηστεία, προσευχή και άδελφική αλληλεγγύη, ένῶ διοργάνωνε τακτικά λιτανείες, ὥστε κληρός και λαός νά ίκετεύουν τόν Θεό νά ανατρέψει τήν καταστροφική ροή τῶν πραγμάτων.

Στήν πραγματικότητα τοῦ Ἀθανασίου ένώνονται άρμονικά τό δημόσιο πρόσωπο, ό κοινωνικός λειτουργός, ό επίσκοπος και ό μοναχός σέ μία πρωτοποριακή άποστολή: καλούσε γιά άφύπνιση πνευματική τό χριστεπώνυμο πλήρωμα. Ὁ προφητικός του λόγος περί *έπιστροφῆς* και *μετανοίας* είναι επίκαιρος, καθώς διερχόμαστε μεγάλη πνευματική κρίση. Στήν πρόσφατη δοκιμασία μέ τόν κορωναιό, λ.χ., αν ζούσε σήμερα ό Ἀθανάσιος, δέν θά συναινούσε νά κλείσουν τίς έκκλησίες λόγω υγειονομικῶν μέτρων, αλλά αντιθέτως θά έβριζε μπροστά τόν Θεό, θά καλούσε τούς πάντες γιά προσευχή επί τό αυτό, θά όργάνωνε άγρυπνίες και λιτανείες. Στίς μέρες μας βιώνουμε όχι απλῶς γενική χαλάρωση τῶν ἡθῶν, αλλά σχεδόν κατάργηση κάθε ἡθικού νόμου και άντικατάστασή του από επιβληθεῖσες μέσω τῆς παγκοσμιοποίησης διατάξεις πού προσβάλλουν τόν Θεό και πλήττουν τήν χριστιανική συνείδηση. Μέσα σ' αυτό τό ζοφερό κλίμα σαφῶς ἡ προφητική φωνή τοῦ Ἀθανασίου έχει κάτι νά μās προσφέρει.

Τό βιβλίο διατίθεται πρὸς πώληση ἀπὸ τὴν Ἱερά Μονή Ἀγίας Παρασκευῆς στὴν τιμὴ τῶν 12,5 εὐρώ ἀνὰ ἀντίτυπο (τὰ ἔξοδα ἀποστολῆς ἐπιβαρύνουν τὸν παραλήπτη). Γιά παραγγελία πάνω ἀπὸ 3 βιβλία ἰσχύει 20% ἔκπτωση (ἡ τιμὴ διαμορφώνεται στὰ 10 εὐρώ ἀνὰ ἀντίτυπο).

Μοναχὴ ΦΩΤΕΙΝΗ

Καθηγουμένη Ἱ. Μ. Ἀγίας Παρασκευῆς Σγουράδων

* * *

Christodoulos Hadjichristodoulou, Andrew Foulías, *Ecclesiastical monuments of Lysos*, edition of Holy Metropolis of Paphos Bishopric of Arsinoe, Lefkosia 2017, pp. 77.

Σέ μιὰ πρωτόγνωρη, συναρπαστικὴ θά συμπλήρωνα, περιπλάνηση σέ τόπους καὶ τοπία κοντινὰ ἀλλὰ καὶ ἄγνωστα στοὺς πολλοὺς –καὶ στὸν γράφοντα– μᾶς παρασέρνουν οἱ συγγραφεῖς τοῦ μετὰ χεῖρας βιβλίου. Στοὺς λοφώδεις καὶ ἀπόμακρους οἰκισμοὺς τῆς ΒΔ γωνίας τῆς Κύπρου, τοὺς περιτριγυρισμένους ἀπὸ δάση, ὅπου φιδωτὰ ρυάκια κελαρύζουν ἔχοντας συντροφιά ροδοδάφνες καὶ ποικίλους μυριστικούς θάμνους. Ἐκεῖ διαπιστώνουμε πῶς ἄνθισε ἡ πίστη ἀνά τοὺς αἰῶνες. Ἡ Λυσός, ἄλλοτε ἀκμάζον κεφαλοχώρι τῆς παρίτικης γῆς, διέθετε ἐκκλησιές πού κτίστηκαν στοὺς αἰῶνες πού πέρασαν. Στὸ κέντρο τῆς κοινότητος ὑψώνεται ἡ ἐκκλησία τῆς Θεοτόκου Χρυσελεούσης. Δωρικῆς ὁμορφιάς, βυζαντινοῦ ρυθμοῦ, κτίσμα τοῦ 14ου αἰῶνος μέ ὀκταγωνικὸ τροῦλλο καὶ εὐάριθμα γοτθικά στοιχεῖα. Στὸ ἱερό βῆμα ἐντυπωσιάζει ἡ θαυμάσιας τέχνης τοικογραφία τῆς Θεοτόκου Κυκκωτίσσης (ἴδε ἐξώφυλλο Ὁρθόδοξης Μαρτυρίας τ. 121). Ἀπὸ τίς φορητὲς εἰκόνες τοῦ ναοῦ ξεχωρίζουμε αὐτές τοῦ Χριστοῦ, τῆς Θεοτόκου Ὁδηγητρίας καὶ τοῦ Τιμίου Προδρόμου, ὅλες τοῦ 16ου αἰῶνος. Εἶναι καὶ οἱ τρεῖς τοὺς ἐξαιρετικῆς τέχνης. Ἀπὸ τὰ ὑπόλοιπα εἰκονίσματα διακρίνεται ἡ Γέννηση τῆς Θεοτόκου τοῦ ἴδιου αἰῶνος. Οἱ συγγραφεῖς ἀναλύουν, χωρὶς νὰ κουράζουν, τὰ βασικὰ στοιχεῖα πού τραβοῦν τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ ἀναγνώστη. Ἀπὸ τὸ βιβλίο πληροφοροῦμαστε ὅτι ἡ κοινότητα διαθέτει πλεῖστα ὅσα παρεκκλήσια, ἀλλὰ καὶ ἐρείπια ἐκκλησιῶν πού ἀποκαλύπτουν τὴν εὐλάβεια τῶν κατοίκων τῆς ἀνὰ τοὺς αἰῶνες. Ἀπ' αὐτές σημειώνουμε τοὺς Ἀγίους Κωνσταντῖνο καὶ Ἑλένη, τὸ καθολικὸ τῆς ἐρειπωμένης μονῆς τοῦ Ἀγίου Γεωργίου, τὸν Ἀρχάγγελο Μιχαήλ, τὴν Ἀγία Μαρίνα κ.ἄ. Μέσα ἀπ' τίς σελίδες τοῦ βιβλίου μαθαίνουμε καὶ γιὰ ἐκκλησιές τῆς εὐρύτερης περιοχῆς ὅπως τὸ ἐρειπωμένο σήμερα μοναστήρι τοῦ Τιμίου Σταυροῦ τῆς Ψώκας πού βρισκόταν στὸ δάσος Πάφου. Στὸ κῶρο τοῦ παλαιοῦ καθολικοῦ κτίστηκε τὸν περασμένο αἰῶνα ξυλόστεγος ναός. Μὲ τὸ παρὸν οἱ συγγραφεῖς συμπληρώνουν ἕνα κενὸ καταγράφοντας καὶ παρουσιάζοντας τὰ μνημεῖα τῆς ξεχασμένης αὐτῆς περιοχῆς, πού κρύβει προγονικούς θησαυροὺς καὶ δείγματα εὐλάβειας, τέχνης καὶ ὑψηλοῦ πολιτιστικοῦ ἐπιπέδου. Οἱ κατὰ χρέος, εὐχαριστίες μας σ' αὐτοὺς εἶναι δεδομένες.

* * *

Ἐπιφανίου Θεοδωροπούλου, Ἀρχιμανδρίτου, *Ἀρθρα, Μελέται, Ἐπιστολαὶ* τόμ. Στ', ἔκδ. Ἱ. Αγ. Ἰωάννης ὁ Δαμασκνός, Ὁρωπὸς 2020, σσ. 497.

Ἀξίος ὁ μισθὸς τοῦ ἐπιμελητοῦ τῆς ἐκδόσεως π. Ἰωάννου Κωστώφ, ὁ ὁποῖος παρὰ τὰ ποικίλα ἐμπόδια καὶ τίς οὐκ ὀλίγες δυσχέρειες, κατόρθωσε κυριολεκτικὰ σέ χρόνον ρεκόρ νὰ δώσει στὴ δημοσιότητα τόσοις τόμοις ἀπὸ τὸ σκονισμένο καὶ τῶς ἀπρόσιτο ἀρχειο τοῦ Γέροντος Ἐπιφανίου. Ἐν προκειμένῳ δικαιούται νὰ αἰσθάνεται ἰδιαίτερη ἱκανοποίηση «παραδίδοντας στὴν κυκλοφορία τὸν τελευταῖο τόμο τῶν μελετῶν τοῦ ἀειμνήστου Γέροντά μας πού ἀποτελεῖται ἀπὸ πονήματά του, ἐκδοσιμὰ μὲν, πλὴν ἐξαντληθέντα καὶ δυσεῦρετα πλέον». Γιά νὰ κεντρίσουμε τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ ἀναγνώστη ἐπισημαίνουμε μερικοὺς τίτλους: Τὸ ἀμετάθετον τῶν Ἐπισκόπων. Ἡ ἐκκλησιαστικὴ περιουσία, Βυζαντινὰ μοναστήρια. Τὸ ὅριον ἡλικίας τῶν Ἐπισκόπων κ.ο.κ. Ὁ γράφας δὲν μπορεῖ νὰ μὴν ἐκφράσει τὸ θαυμασμό του γιὰ τὴν χειμαρρῶδη καὶ κομπῇ γλώσσα πού χαρακτηρίζει τὰ γραπτά του Γέροντα. Εἶναι ὄντως ἀπόλαυση ἡ ἀνάγνωση τῶν κειμένων του. Ἀλλ' ἐκεῖνο πού ἐντυπωσιάζει εἶναι ἡ τετράγωνη λογικὴ μέ τὴν ὁποία συντρίβει τὰ ἐπικειρήματα τῶν ἀντιτιθεμένων. Χαρακτηριστικὸ παράδειγμα ἡ ἐπίκληση τοῦ Ἐπισκόπου Τιμοθέου ὅτι δὲν μπορεῖ νὰ συγκληθῇ ἐκκλησιαστικὴ σύνοδος ἄνευ τοῦ Πρώτου, ἥτοι

του Προκαθημένου. Ἐνα ἐκ τῶν ἐπιχειρημάτων του εἶναι: Ἄν ὁ πρῶτος ἀποθάνῃ, δέν πρέπει ἡ σύνοδος νά συνελθῇ ὑπό τὴν προεδρίαν τοῦ πρώτου τῆ τάξεως τῶν λοιπῶν ἐπισκόπων, γιὰ νά προβῇ εἰς τὴν ἐκλογὴν τοῦ διαδόχου του; «Μήπως εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν θά ἔδει... νά ἀνασπῇ ὁ Πρῶτος, ἵνα συγκαλέσῃ τὴν σύνοδον, προεδρεύσῃ αὐτῆς, ψηφίσῃ μετὰ τῶν ἄλλων τὸν νέον Πρῶτον καὶ ἀκολουθῶς... νά ἀποθάνῃ ἐκ νέου»; Πρόσεξα ἐπίσης ὅτι ὅταν μιλοῦσε γιὰ τὸ ἐπάρματο μεταθετὸ ἐνίοτε οἱ ἀντίπαλοί του, δηλαδὴ οἱ καταπατιτῆς τῶν ἱερῶν κανόνων, δέν τολμοῦσαν νά γράψουν οὔτε τὸ ὄνομά τους στὰ ἄρθρα τους ἀλλὰ χρησιμοποιοῦσαν ψευδώνυμα γιὰ εὐνότους λόγους.

Μελετώντας τὸ ἄρθρο του «Τὸ μεταθετὸν καὶ ἡ πράξις τῆς Ἐκκλησίας» μένω ἐνεὸς γιὰ τὸ εὖρος καὶ τὸ βάθος τῶν γνώσεών του σπὴν ἐκκλησιαστικῇ ἱστορίᾳ. Δέν φλυαρεῖ, οὔτε πλατιάει, μήτε μακρυγορεῖ. Κτυπάει κέντρο καὶ ἀλοίσμονο σ' αὐτὸν πού εἶχε τὴν ἀφέλεια νά σταθεῖ καὶ νά τὸν ἀντιμετωπίσει. Συγκλονισμὸ τῷ ὄντι προκάλεσε στὸν γράφοντα ἡ «Μαρτυρικὴ κατάθεσις ὑπὲρ τοῦ ἱεροκλήρυκος Αὐγουστίνου Καντιώτη». Εἶναι κοινὸς τόπος ὅτι ὅταν κάποιος διώκεται, οἱ πολλοὶ «βγάζουν» κατὰ τὸ δὴ λεγόμενον «τὴν οὐρὰ τοῦς ἀπ' ἔξω». Ὅμως ὁ π. Ἐπιφάνιος δέν διστάζει καὶ μάλιστα γραπτῶς καὶ ἐπωνύμως νά ὑπερασπιστῇ τὸν διωκόμενο (τότε) ἀρχιμανδρίτη Αὐγουστίνου Καντιώτη. «Πάντως», ἀναφέρει «συμμαρτυρεῖ μοι ἡ συνειδήσις, ὅτι ἐξετέλεσα τὸ καθήκον μου ὑπερασπίσας ὅση μοι δύναμις ἕνα ἐξαίρετον ἐργάτην τῆς Ἐκκλησίας...». Ὅταν μελετῶ τέτοιου εἶδους κείμενα, εἶναι ἀδύνατο νά μὴν μοῦ ἔλθῃ στὸ νοῦ τὸ γραφικὸ «τί τὸ ἄχυρον πρὸς τὸν σίτον» (Ἱερ. κγ'28). Εὐχὴ μας ὁ ρέκτης π. Ἰωάννης νά συνεχίσει καὶ νά περατώσει, σὺν Θεῷ, τὴν ἔκδοσιν τοῦ ἀρχείου τοῦ Γέροντος.

* * *

Φιλοκαλία τῶν ἱερῶν Νηπτικῶν, τόμος Ι', ἔκδ. Ἱερᾶς Μονῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου Μπούρας, ἐν Ἀρκαδίᾳ 2019, σσ. 536.

Χάριτας ὀφειλομένον στίς ἀκάματες ἀδελφές του ἱεροῦ κοινοβίου τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου Μπούρας γιὰ τὴν παράλληλα μὲ τὸ πρωτότυπο νεοελληνικὴ ἀπόδοσιν τοῦ κειμένου τῆς Φιλοκαλίας, ὅπως ἐπίσης καὶ στὸ διαπρεπὲ ὁμότιμο Καθηγητὴ τοῦ ΑΠΘ κ. Δημήτριο Τσελεγγίδην γιὰ τὰ σχόλια καὶ τίς παραπομπές, πού μετὰ ἀπὸ πολλὰς κι ἄοκνες προσπάθειες ὁλοκλήρωσαν τὸ ἐπίμοχθο ἀλλὰ ψυχαφελέστατο αὐτὸ ἔργο «εἰς κοινὴν τῶν ὀρθοδόξων ὠφέλειαν». Δέν παρελαύνουν ἐνὸπιόν μας εὐσεβεῖς φλυαρίες, οὔτε ἰδεολογήματα καὶ στοχασμοί, ἀλλὰ καλοῦμαστε νά γευθοῦμε «μάννα ἐξ οὐρανοῦ», καὶ «ἄρτον ἀγγελῶν», «ὔδωρ ἀλλόμενον εἰς ζωὴν αἰώνιον». Ἀναμφισπῶς τώρα, πού ὁλοκληρώθηκαν μὲ ἐπιτυχία οἱ δέκα συναπτοὶ τόμοι τοῦ ὅλου ἐγχειρήματος καλοῦνται οἱ πάντες νά ἀπολαύσουν «ξενίας δεσποτικῆς καὶ ἀθανάτου τραπέζης». Στὸν μετὰ χεῖρας 10ο τόμο ἔχουμε κείμενα τῶν Καλλίστου Τηλικούδου, Καλλίστου Καταφυγιώτη, Ἀγίου Συμεὼν Θεσσαλονίκης, ἀνωνύμου τινός Ἀγίου (Μάρκου Ἐφέσου τοῦ Εὐγενικοῦ), Ἀγίου Συμεὼν τοῦ νέου Θεολόγου, Ἀγίου Γρηγορίου τοῦ Σιναΐτου, ἀνωνύμου τινός Ἀγίου, Ἀγίου Μαξίμου τοῦ Καυσολύβη καὶ Ἀγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμά. Ἀπὸ τὸ κείμενον τοῦ Ἀνωνύμου Ἀγίου «Λόγος θαυμαστός περὶ τῶν λόγων τῆς θείας προσευχῆς» ἀντιγράφουμε: «Τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ δέν εἶναι ἄλλο, πάρεξ ἡ χάρις τοῦ Παναγίου Πνεύματος, τὴν ὁποίαν πρέπει νά τὴν ζητοῦμεν ἀπὸ τὸν Θεόν ἡμεῖς οἱ ἁμαρτωλοὶ καὶ νά φωνάζωμεν ἀκαταπαύστως τὸ Κύριε ἔλεησον, ἤγουν, λυπήσου με Κύριέ μας, τὸν ἁμαρτωλὸν εἰς τὴν ἐλεεινὴν κατάστασιν ὅπου εὐρίσκομαι καὶ δέξου με πάλιν εἰς τὴν χάριν σου, δός μου πνεῦμα δυνάμεως, διὰ νά μέ δυναμώσῃ νά ἀντισταθῶ εἰς τοὺς πειρασμούς τοῦ διαβόλου καὶ εἰς τὴν κακὴν συνήθειαν τῆς ἁμαρτίας». Κλείνω μὲ τὴν ἐξῆς παρατήρησιν: Δέν εἶναι ἀνάγκη νά πῶ ὁλόκληρο τὸ βαρέλι, γιὰ νά διαπιστώσω ὅτι τὸ κρασί εἶναι ἐξαιρετικῆς ποιότητος καὶ νά σχηματίσω γνώμην. Μοῦ ἄρκει ἕνα ποτηράκι γιὰ ν' ἀποφανθῶ. Νηφάλιος εἶναι ἡ μέθη πού φέρνει ἡ ἀνάγνωσις τῆς Φιλοκαλίας καὶ ἡ ἀπόπειρα ἐφαρμογῆς τῆς κατὰ τὸ κυριακὸν λόγιον. Ἐνα μεγάλο εὐχαριστῶ σ' ὅλους ὅσοι ἰδρῶσαν καὶ κοπίασαν, ὥστε αὐτὸς ὅλος ὁ πνευματικὸς πλοῦτος νά φτάσῃ στὰ μέλη τοῦ χριστεπωνύμου πληρώματος. Ὁ καλὸς Θεὸς νά τοὺς τὸ ἀνταποδώσῃ. Ἀμήν. Γένοιτο.

* * *

Ἀρχιμ. Ἰωάννου Κωστώφ, *Ἡ ἀκρίβεια τῆς Βίβλου*, Power on the Tower, ἔκδ. Ἀγ. Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός, Ὁρωπὸς 2020, σσ. 224.

Σέ ἀνηλεές μαστίγωμα τῶν ἀνακριβειῶν, ἤγουν τῶν ψευμάτων κατὰ τῆς πίστεως τῆς πατρο-
 παραδότου ἐπιδίδεται, μέσ' ἀπὸ τίς σελίδες τοῦ παρόντος ὁ ἐκλεκτός κι ἀκούρατος κληρικός.
 Γιά ποιὸ πράγμα μιλάμε; Μά γιὰ τὸ γεγονός ὅτι τοὺς τελευταίους αἰῶνες καί δὴ κατὰ τὸ 19ο καί
 τὸν 20ο πλεῖστοι ὅσοι ἀντίπαλοι τῆς πίστεως τῶν χριστιανῶν ἀποφάσισαν νά ἀποδομήσουν
 βῆμα πρὸς βῆμα τίς ἀλήθειες τῆς πίστεώς μας, λέγοντας ὅτι οἱ ἱεροὶ εὐαγγελιστές καί οἱ λοιποὶ
 συγγραφεῖς τῆς Βίβλου, Παλαιᾶς τέ καί Καινῆς, δέν εἶχαν σχέση μέ τὴν ἱστορία καί μᾶς πούλα-
 γαν παραμύθια, «ὄνειρα, ψέμματα καί μίσση», μέχρις ὅτου ἐμφανίστηκαν αὐτοὶ γιὰ νά μᾶς ξεστρα-
 βώσουν, νά μᾶς ποῦν ὅτι οἱ ἱεροὶ συγγραφεῖς εἶναι μιά συμμορία πού συναγωνίζονταν τὸν Πινό-
 κιο τοῦ γνωστοῦ ἰταλικοῦ παραμυθιοῦ! Νά πού ὅμως μιά Ἐπιστήμη πού πατάει στερεά στό ἔδα-
 φος, ἡ Ἀρχαιολογία, μέ τίς ἀνακαλύψεις της ἤλθε καί δικαίωσε καί δικαιοῦναι κάθε μέρα πού περ-
 νάει τοὺς συγγραφεῖς τῆς Βίβλου, κλείνοντας τὰ στόματα τῶν κακεντρεχῶν, ξεγυμνώνοντάς τους
 σάν τὸ βασιλιά τοῦ γνωστοῦ παραμυθιοῦ. Ὁ π. Ἰωάννης, ὀπλισμένος μέ ἄφθονο ὕλικό ἀπὸ τὸ
 τεράστιο ἀρχεῖο του, ρίχνει κατὰ ριπᾶς, μὴ ἀφήνοντάς τους νά σπκώσουν κεφάλι. Ἐνα δείγμα
 τῆς γραφίδος του καταθέτουμε ἐδῶ: Ὁ εὐαγγελιστής Λουκᾶς στὶς Πράξεις (ιστ' 16-24) ἀναφέ-
 ρεται σέ «στρατηγούς» ἐνώπιον τῶν ὁποίων ὀδηγήθηκαν οἱ ἀπόστολοι Παῦλος καί Σίλας στοὺς
 Φιλίππους. Οἱ ἀνάτατοι ἄρχοντες τῆς πόλεως τῶν Φιλίππων ὀνομάζονταν *duumviri*. Ἐν τούτοις
 οἱ ἐπιγραφές πού ἀνακαλύφθηκαν ἀπέδειξαν ὅτι ὀνομάζονταν καί «στρατηγοί» γιὰ φιλοφρονη-
 τικούς λόγους. Ὁ Εὐαγγελιστής ἤξερε πολὺ καλά τί ἔγραφε. Κι ἓνα ἄλλο ἀκόμα:

Ὁ εὐαγγελιστής Λουκᾶς ἀνέφερε στό Εὐαγγέλιό του τὸν Λυσανία, τετράρχη τῆς Ἀβι-
 ληνῆς. Ὁ Ἀγγλος Ρίτσαρντ Πόκοκ ἀνακάλυψε τὸν 18ο αἰῶνα στὴν Ἀβιληνὴ ἐπιγραφή πού
 μιλοῦσε γιὰ τοὺς Σεβαστοὺς καί γιὰ τὸ Λυσανία τὸν τετράρχη. Σεβαστοὶ ἦταν ὁ Τιβερίος καί ἡ
 μπτέρα του Λιβία, διότι οὐδέποτε πρὶν ἀπὸ αὐτόν ἔφεραν τὸν τίτλο Σεβαστοὶ (Augusti) δύο μέλη
 στὴν ἴδια οἰκογένεια. Ὁ Λουκᾶς κινεῖται σέ καθαρὰ ἱστορικὰ πλαίσια. Ἀξίζει νά μελετήσουμε
 τὸ παρόν, διότι μᾶς ὀπλίζει ἐπαρκῶς κατὰ παντός ἀρνητοῦ. Χρειάζεται νά εἴμαστε ἔτοιμοι νά
 ἀποκρούσουμε ὅποιον ἀμφισβητεῖ «τὴν ἐν ἡμῖν ἐλπίδα» κι ὁ καλὸς π. Ἰωάννης φροντίζει καί
 μᾶς ἐξοπλίζει δεόντως. Τὸν εὐχαριστοῦμε ἐκτενῶς.

* * *

Σωτήρη Παπαδοπούλου, Δημήτρη Καππαῖ, *Ἡ Βάσα Κοιλανίου*, Ἐνα ταξίδι στό χρόνο...,
 ἔκδ. Κοινοτικὸ Συμβουλίου Βάσας Κοιλανίου 2020, σσ. 358.

Τῷ ὄντι μιλάμε κυριολεκτικὰ γιὰ ἓνα ταξίδι στό χρόνο, μέ ἐμπείρους καί πολυξερους ξενα-
 γοὺς τοὺς δύο καταξιωμένους ἐκπαιδευτικούς. Πάλεψαν, ἀναμφισβήτως, μέ πολλές δυσχέρειες
 κι ἴδρωσαν μέχρι νά προσφέρουν στοὺς ἀναγνώστες τὸ μετὰ χειρὸς πόνημα καί μάλιστα σέ και-
 ροὺς δύσκολους, ὅπως εἶναι τὰ χρόνια μας, ὅπου βιώνουμε οἰκονομικὴ κρίση, ἀλλὰ καί τὴν ἀνά
 τὴν ὑψηλὴ πανδημία. Παρόλο πού δέν ἀφήνουν πτυχή τῆς ζωῆς πού νά μὴν τὴν ἔχουν ἐρευ-
 νήσει, ἐμεῖς προτιμοῦμε ν' ἀσχοληθοῦμε μέ τὴν ἐκκλησιαστικὴ κληρονομιά τῆς Κοινότητος.
 Μαθαίνουμε ὅτι στὴ Βάσα Κοιλανίου ἔζησαν δύο Ἅγιοι, ὁ συνέκδηνος τῶν Ἀποστόλων Βαρ-
 νάβα καί Μάρκον Τίμων κι ὁ Ὅσιος Βαρνάβας πού ἔζησε τὸν 6ο αἰῶνα. Γιὰ τὸν πρῶτο μᾶς
 πληροφοροῦν οἱ «Πράξεις Βαρνάβα» πὼς ἦταν ἐθνικός πού πίστεψε στό Χριστὸ κι ἀκολούθη-
 σε τοὺς Ἀποστόλους. Μετὰ τὸ μαρτύριο τοῦ Ἀπ. Βαρνάβα συνόδεψε τὸν Μάρκο στὴν Ἀλε-
 ξάνδρεια.

Ἐπιστρέφοντας στὴν Κύπρο ἀσκήτεψε σέ σπήλαιο, πού βρίσκεται ἀνάμεσα στοὺς
 ἀμπελώνες, στὰ βόρεια τοῦ χωριοῦ. Γιὰ τὸν Ὅσιο γνωρίζουμε ὅτι ἔφτασε στὴν Κύπρο ἀπὸ τίς
 γειτονικὲς χῶρες κι ἀσκήτεψε σέ σπήλαιο πού ἐντοπίζεται κοντὰ στό σπήλαιο τοῦ Ἀγίου Τίμο-
 νος. Λεῖψανα τοῦ Ὁσίου Βαρνάβα σώζονται μέχρι σήμερα στὴ Βάσα. Δέν μπορούμε νά παρα-
 λείψουμε τὸ γεγονός ὅτι στὴ Βάσα ὑφίστανται ἀξιόλογες ἐκκλησιές, ὅπως ὁ ἐνοριακὸς ναὸς
 τοῦ Εὐαγγελισμοῦ πού κτίστηκε τὸ 1897 στὴ θέση τοῦ παλαιοῦ ναοῦ τοῦ Ὁσίου Βαρνάβα κι ὁ
 βυζαντινὸς ναὸς τοῦ Ἀγίου Γεωργίου τοῦ Τροπαιοφόρου. Ὁ τελευταῖος ἀνάγεται στό 14ο
 αἰῶνα, εἶναι σταυροειδὴς μέ τρούλο καί διασώζει ἀξιόλογες τοικογραφίες. Ὑπογραμμίζουμε τὸ
 γεγονός ὅτι σ' αὐτόν συναντᾶμε τὴ μοναδικὴ τοικογραφία πού ἀπεικονίζει τὴν Ἀγία Πολυ-
 χρονία, μπτέρα τοῦ Ἀγίου Γεωργίου. Ὁ ναὸς ἔχει συντηρηθεῖ προσφάτως. Ὑπάρχουν ἀκόμη
 κι οἱ ἐκκλησίες τοῦ Προφήτη Ἠλία, τοῦ Τιμίου Προδρόμου, τοῦ Ἀγ. Νικολάου καί τοῦ Ὁσίου
 Βαρνάβα. Γιὰ τὰ χωριά τῆς Κύπρου εἶδαν τὸ φῶς τῆς δημοσιότητας πλεῖστα ὅσα βιβλία. Τό

παρόν δικαιούται να τοποθετηθεί ανάμεσα στα καλύτερα από πάσης απόψεως. Ἡ ἀριτιότητά του εἶναι πασίδηλη. Οἱ συγγραφεῖς δικαιούνται τὸν δίκαιο ἔπαινο. Αὐτὸ δὲν ἐνέχει τὸ παράπαν τὸ στοιχεῖο τῆς ὑπερβολῆς.

* * *

Μητροπολίτου Ναυπάκτου καὶ Ἀγίου Βλασίου Ἱεροθέου, *Ὁ ἅγιος Καλλίνικος Μητροπολίτης Ἑδέσσης, Πέλλης καὶ Ἀλμωπίας*, ἔκδ. Ἱερᾶς Μονῆς Γενεθλίου τῆς Θεοτόκου (Πελαγίας), σσ. 413.

Τὸ παρόν πόνημα τοῦ Σεβασμιώτατου ἀναμφιβόλως εἶναι ὀγκῶδες καὶ πολυσέλιδο ἀλλὰ αὐτὸ πού μετρᾷ ἐν προκειμένῳ, εἶναι ὅτι μᾶς βοηθᾷ νὰ πλησιάσουμε καὶ νὰ ἀτενίσουμε ἐκ τοῦ σύννεγγυς μιά ἁγιασμένη μορφή τοῦ 20ου αἰῶνος, τουτέστιν τὸν ἐν ἀγίοις αὐλιζόμενον Καλλίνικο μητροπολίτη Ἑδέσσης, πού προσφάτως ἀνακηρύχθηκε Ἅγιος ἀπὸ τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο. Στὴν παρούσα περίπτωσις ἡ ἀξία τοῦ βιβλίου ἔγκειται στὸ γεγονὸς ὅτι δὲν ἔχουμε ἀπλῶς νὰ κάνουμε μὲ τὴν δυνατὴ πέννα τοῦ Σεβασμιώτατου, πράγμα γνωστὸ εἰς τοὺς παροικούντας τὴν Ἱερουσαλήμ, ἀλλὰ ἐδῶ ἔχουμε παρὰλληλα ἓνα πνευματικὸ τοῦ τέκνο, πού ἔζησε τὸν Ἅγιο ἀπὸ κοντὰ καὶ δὲν μᾶς ἀραδιάζει βαθυστόχαστες σκέψεις ἢ πορίσματα ἐμβριθοῦς μελέτης κι ἔρευνας, ἀλλὰ ἐπειδὴ εἶχε τὴν ἐμπειρία τῆς συνάντησις μ' ἓνα «ἄνθρωπο τοῦ Θεοῦ» (κατὰ τὴν παλαιοδιαθηκικὴ ἔννοιαν) μᾶς κάνει κοινωνοὺς αὐτῆς τῆς συγκλονιστικῆς ἐμπειρίας.

Ἐνα τέτοιο γεγονὸς παρουσιάζουμε ἐδῶ. «Κάποιο πρωινὸ στὸ Λονδίνο (κατὰ τὴ διάρκεια τῆς ἀσθενείας του) μοῦ εἶπε: Ἀπόψε εἰτόμασα στὸν ὕπνο μου τὸ κήρυγμα πού θὰ κάνω, ἂν μπορέσω τὴ Μεγάλῃ Παρασκευῇ. Θέλω νὰ ἀσχοληθῶ μὲ τὸ ποιὸς εἶναι ὁ λαὸς τοῦ Θεοῦ ὁ ἅγιος. Θέλω νὰ στραφῶ στὸν Ἑσταυρωμένο καὶ νὰ τοῦ πῶ: Ἑσταυρωμένε Κύριε, φανέρωσέ μας Ἑσὺ ποιὸς εἶναι αὐτὸς ὁ λαὸς». Καὶ συνεχίζει ὁ συγγραφέας: «Τὸ νὰ εἰτοιμάσῃ κήρυγμα κατὰ τὸν ὕπνο καὶ μάλιστα κήρυγμα γιὰ τὸν Ἑσταυρωμένο Χριστὸ δείχνει τὴν ἐνέργεια τοῦ νοῦ καὶ κατὰ τὸν ὕπνο, πράγμα πού εἶναι ἰδιαίτερο γνώρισμα τῆς καθαρῆς καρδίας». Καὶ κάποιο ἄλλο σημεῖο πού σταχυολόγησα ἀπὸ τὸ βιβλίον: «Πολλοὺς χαρακτηρισμοὺς μπορεῖ νὰ δώσῃ κανεὶς γιὰ τὸν Μητροπολίτη ἅγιο Καλλίνικο. Ἐνας ἀπὸ αὐτοὺς εἶναι «ἄνθρωπος τῆς ἀνυποκρίτου ἀγάπης» ἢ ἀκόμη «ὁ ἄνθρωπος μὲ τὸ ἄδειο πορτοφόλι». Ἐδινε συνεχῶς χρήματα χωρὶς νὰ ὑπολογίζει τίποτε. Ἀγαποῦσε νὰ δῇ καὶ νὰ παραμένῃ κρυφὸ τὸ γεγονὸς αὐτό. Ποτέ δὲν πῆρε χρήματα γιὰ τὰ Μυστήρια πού τελοῦσε, ἀλλὰ καὶ ὁ μισθὸς πού εἰσέπρατε ἔφευγε σ' αὐτοὺς πού εἶχαν ἀνάγκη. Δὲν κρατοῦσε τίποτε γιὰ τὸν ἑαυτὸ του. Πολλές φορές δὲν εἶχε χρήματα γιὰ νὰ ἐπιστρέψῃ ἀπὸ τὴν Ἀθήνα, πού πῆγαινε γιὰ ἐκκλησιαστικὰ ὑποθέσεις, καὶ δανειζόταν ἀπὸ τὸν ἀδελφὸ του». Τί χρειαν εἶπ ἔχομεν μαρτύρων; Δὲν αἰσθανόμαστε ἔντονα ὁσμὴν εὐωδίας πνευματικῆς; Μποροῦμε νὰ τοῦ ποῦμε ἀνενδοιάστως: «ὁσμὴ μύρων σου ὑπὲρ πάντα τὰ ἀρώματα». Ἀπαραίτητως πρέπει νὰ εὐχαριστήσουμε τὸν σεβασμιώτατο κ. Ἱεροθεο γιὰ τὴν ψυχοτρόφον τράπεζα πού μᾶς παρέθεσε. Κλείνω μὲ τὴν παρατήρησις ὅτι ἡ ἐν Ἑλλάδι Ἐκκλησία εὐτύχησε νὰ ἔχει κατὰ τὸν λήξαντα αἰῶνα κι ἄλλους «ἀνθρώπους τοῦ Θεοῦ» σάν τὸν Ἅγιο Καλλίνικο. Μερικοὶ ἐξ αὐτῶν ἀνακηρύχθηκαν ἐπισήμως Ἅγιοι κι ἄλλοι, κρίμασιν οἷς εἶδε Κύριος, ὅχι ἀκόμη. Αὐτὸ πού μετράει ἐλικά εἶναι ὅτι ἔχουν παρησιάζει ἐνώπιον τοῦ θρόνου τοῦ Θεοῦ.

* * *

Νεκτάρου Πάρνη, Ἀρχιμανδρίτη τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, Ἀναπληρωτῇ Καθηγητῇ ΠΑΜΑΚ, *Τὸ Ἐκκλησιαστικὸ Ἄσμα - Πατερικὲς θέσεις*, ἔκδ. Κ. καὶ Μ. Ἀντ. Σταμούλη, Θεσσαλονίκη 2018, σσ. 233.

Ὁ μελετητὴς τῶν περιεχομένων τοῦ μετὰ κεῖρας πονήματος τοῦ Πανοσιολογιώτατου ἀντιλαμβάνεται μὲ τὴν πρώτη τοῦ εἶδος, ἀλλὰ καὶ τὸ βάθος τῶν γνώσεων τοῦ συγγραφέα στὸν παρόντα τομέα. Ὅπως εἶναι φανερό ἐξετάζει μὲ ἐπιστημονικὴ ἐπάρκεια καὶ διαχρονικὰ τὸ ἀναπόσπαστο αὐτὸ μέρος τῆς χριστιανικῆς λατρείας ἐκ τῶν ἀπαρχῶν ἄχρι τοῦ νῦν. Σταχυολογώντας μερικές ἀπὸ τίς θέσεις τοῦ βιβλίου στεκόμαστε στὸ πολυσυζητημένο θέμα τῆς χρήσεως μουσικῶν ὁργάνων στὴ λατρεία. Ὁ συγγραφέας σημειώνει τὰ πῶς κάτω: «Ἐπιτρέπουν οἱ Πατέρες τὴ χρῆσιν ἐνὸς μόνο μουσικοῦ ὄργανου, τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος. Στὴ θέσι τῶν μουσικῶν ὁργάνων προτείνονται συμβολικὰ ὄργανα. Ἐτσι ψαλτήριον εἶναι ἡ ἀνθρώπινη γλῶσσα ἐνῶ κιθάρα τὸ στόμα πού κρούεται ἀπὸ τὸ Ἅγιο Πνεῦμα ὡς πληκτρο. Κύμβαλον εἶναι τὰ κρούμενα

κείλη καί πληκτρο, ὅχι ὁποιοιδήποτε μουσικό ὄργανο, ἀλλά ἡ γλῶσσα κάθε πιστοῦ καί μάλιστα ὅταν λέει ὅσα ἀρμόζουν μέ τό χριστιανικό ἥθος». Στήν ἐκκλησία προσευχόμαστε. Δέν πᾶμε γιά νά ἀπολαύσουμε μουσική. Τά ἄψυχα ὄργανα δέν προσεύχονται. Ἀναφορικά μέ τή συμμετοχή τῶν γυναικῶν στή ψαλμωδία μαθαίνουμε ὅτι ὁ αἵρεσιάρχης Παῦλος ὁ Σαμοσατεύς «ἀναθέτει τήν ψαλμωδία τῶν ὕμνων του σέ γυναικίους χορούς, πράγμα τό ὁποῖο δέν μένει ἀπαρτήρητο ἀπό τή Σύνοδο τῆς Ἀντιόχειας πού συνήλθε τό 268 γιά νά καταδικάσει τῖς κακοδοξίες του». Αὐτό, μᾶς πληροφορεῖ ὁ συγγραφέας, πράττουν καί τόν 4ο αἰῶνα οἱ αἵρετικοί Βαρδασάνης καί Ἀφθόνιος. Σημειώνει δέ ἐνδεικτικά: «Στήν πράξη ἡ Ἐκκλησία γνώρισε τή γυναίκα ὡς μέλος τῆς λατρευτικῆς συνάξεως, μόνο ὡς συνυπηκούσα καί ὑποψάλλουσα, οὐδέποτε ὡς ψάλτρια καί προεξάρχουσα τῆς ψαλμωδίας, ἐκτός μεμονωμένων ἐιδικῶν περιστάσεων. Πολύ νωρίς διακρίθηκε στήν ἀρχαία Ἐκκλησία ἡ τάξη τῶν ψαλτῶν». Μᾶς ξένισε, ὅμως, μία θέση τοῦ Καθηγητῆ τοῦ ΑΠΘ κ. Θεόδωρου Γιάγκου σχετικά μέ τό θέμα αὐτό. Ὁ κύριος Καθηγητής ἐπιμένει ὅτι στό corpus τῶν ἱερῶν κανόνων δέν ὑπάρχει ἔμμεση ἢ ἄμεση ἀπαγόρευση γιά τή ψαλμωδία τῶν γυναικῶν. Τονίζει μάλιστα ὅτι ὁ Ο΄(70ος) κανόνας τῆς Στ΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου οὐδεμία σχέση ἔχει μέ τήν ψαλμωδία τῶν γυναικῶν. Ἄν εἶναι, ὅμως, ἔτσι τά πράγματα γιατί ὁ Κανόνας αὐτός σημειώνει ἐπὶ λέξει: «Μή ἐξέστω ταῖς γυναιξίν ἐν τῷ καιρῷ τῆς θείας λειτουργίας λαλεῖν, ἀλλά κατὰ τήν φωνήν Παύλου τοῦ ἀποστόλου σιγάτωσαν»; Γιά ποῖο λόγο ὁ ΛΓ΄(3ος) κανόνας τῆς Ἰδίας Οἰκουμενικῆς Συνόδου ἀναφέρει ὅτι ὁ μή χειροθετημένος ψάλτης ἢ ἀναγνώστης ἀφορίζεται; Ἡ Ἐκκλησία χειροθετεῖ ψάλτριες ἢ ἀναγνώστριες; Τά πράγματα εἶναι ἀπλά: Ὅτι κι ἂν εἰπώθηκε ἀπό οἰονδήποτε, τόν τελικό λόγο στήν Ἐκκλησία τόν ἔχει ἡ Οἰκουμενική Σύνοδος, πού ἀποτελεῖ τό ἀλάθητο στόμα τῆς Ἐκκλησίας καί τῆς ὁποίας τό κύρος εἶναι διαχρονικό κι ἀδιαπραγμάτευτο. Τό νά τρέχει κάποιος ἀσθμαίνων πίσω ἀπό τό ἄρμα τοῦ ἐκκοσμημένου φεμινισμοῦ δέν ὠφελεῖ. Περαινώντας τό λόγο σημειώνουμε ὅτι τό παρόν βιβλίον περιέχει πολυτιμώτατα στοιχεῖα γιά τό ζήτημα τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Ἀσματος κι ὁ μουσικολογίατος συγγραφέας ἀξίζει κάθε ἔπαινο γιά τήν θετική του συμβολή στήν γνωριμία μέ τήν καθ’ ἡμᾶς μουσική παράδοση.

* * *

Ἀντώνη Πιλλᾶ, *Στίς στράτες τῶν πουλιῶν καί τῶν δέντρων*, Λευκωσία 2020, σσ. 57.

Μέ τήν ποίηση ἀσχολεῖται τό παρόν πόνημα τοῦ ἐκ Πάφου ὀρμωμένου συγγραφέα, πού γράφει στίχους ἐδῶ καί χρόνια. Ἄν ρίξουμε μία ματιά στό Προλογικό του σημείωμα, θά πληροφορηθοῦμε πῶς τό βιβλίον παρουσιάζει «μιά ἀνομοιογένεια... στήν τεχνοτροπία καί τούς τρόπους μέ τούς ὁποίους ἔχει τοῦτο ὕφανθεῖ». Ὁ κ. Πιλλᾶς δέν διστάζει νά ὁμολογήσει ὅτι αὐτό τό ἀποτέλεσμα «προέκυψε ἀβίαστα ἀπό τήν διάθεση ἢ ἐμπνευση πού ἐν πολλοῖς καθοριζόταν ἀπό τό πρῶτο κέντρισμα»... Κι ὁ γράφων, παρασυρόμενος ἀπό τό ποιητή, σχολιάζει αὐτά πού τοῦ ἔρχονται παρορμητικά στό μυαλό φυλλομετρώντας τῖς σελίδες τοῦ παρόντος. Κάνω στάση στίς σελίδες 11-15, στό ποίημα πού ἐπιγράφεται «Στίς στράτες τῶν πουλιῶν καί τῶν δέντρων», πού καθορίζει, κατὰ τήν ἐκτίμησή μας, τῖς συντεταγμένες τῆς σκέψης τοῦ ποιητῆ. Σημειώνω ἕνα στίχο: «Καί τό πουλάκι πάνω στήν πέτρα σάν σέ ἀναλόγιο ψέλνει τόν ὕμνο σου. Ὡς στρουθίον μονάζον ἐπὶ δώματος». Προδίδει, κοντολογίς, τῖς προθέσεις ἀλλά καί τῖς καταβολές τοῦ ποιητῆ. Δέν μπορεῖ νά κρυβεῖ μέ τίποτα ἡ ἐνασχόλησή του μέ τά ἐκκλησιαστικά. Ἀναλόγιο, ψάλσιμο, ὕμνος πρὸς τό Θεό, κι αὐτοῦσιο ψαλμικό χωρίο «ὡς στρουθίον μονάζον ἐπὶ σώματος». Ἀπό τήν ἄλλη μία πινελιά ἐπιστροφῆς στά προχριστιανικά δεδομένα δέν εἶναι ὁ στίχος «βαθιά τοῦ δάσους σιωπή καί σιγαλόν φῶς καθώς ξυπνοῦσε ὁ Πάνας»; Ἀλλά, παρά ταῦτα, ὅλ’ αὐτά δέν εἶναι παρά ἕνα φευγαλέον πισωγύρισμα. Ὁ ποιητής δέν παραμένει ἐκεῖ κι ἐπιστρέφει σταθερά ἐπὶ τὰ πηγᾶς τῶν ὑδάτων, ἥγουν εἰς τὰ τῆς πίστεως τῆς πατροπαράδοτου: «Μέ τό καλογερίστικο σκουφάκι του στόν ἥλιο τό μεράκι του, νά λέει μέ μαγικό αὐλό ἄκουα τόν κύρ-κορυδαλλό». Καί τί πιο κάτω: «Ἐνα δεντράκι προσευχόταν, θυμιάτιζε ἕνα σύννεφο κι ὁ οὐρανός ἀπάνω εὐλογοῦσε». Ἡ κυριακή ὑπαιθρος τόν συναρπάζει χωρίς ὑπερβολή. Σέ κάθε του βῆμα ἀκροάζεται μικρά πουλιά νά ὑμνοῦν Ἐκεῖνον πού τά «ντύνει μέσα στό φῶς καί μέσα στό μυστήριο». Περιορίζομαι στά πιο πάνω, πού, ὅπως ἦδη ἔχω ἀναφέρει, προδίδουν κι ἀποδίδουν τὰ τῆς σκέψεως τοῦ Ἀντώνη Πιλλᾶ. Τά ὑπόλοιπα τὰ ἀφήνω στοὺς ἐπαῖοντες καί τούς φιλολογοῦντες.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΚΥΡΙΑΚΟΥ